Թղ· 34բ· «Զիարդ լոյս է լուսինն, եւ որչափ ժամանակ կայ յաճիլ եւ ի նուազիլ յաւուրսն, որք ոչ են հաւասար»:

Թղ· 34բ· «Աղիւսակ գիտելոյ, թէ յորում կենդանակերպի լինի ծնունդ լուսնի յիւրաքանչիւր աւուր եւ յամսեան տարւոյ մշտընջենաւորապէս»:

Թղ· 36ա· «Խօսք վասն խաւարմանց արեգական եւ լուսնի ուր տեսցի թէ յորում ամի, ամսեան, աւուր, ժամու, րոպէի, կենդանակերպի եւ աստիճանի լինի նոյն խաւարումն, նշանակելով իսկ թէ յորմէ՞ կողմանէ սկսանի խաւարիլ, որչափ ժամանակ տեւէ, եւ մոլորակն, որ իցէ տէր նոյն խաւարման եւ թէ յորում կենդանակերպի գտցի»:

Թղ· 40ա· «Ճառ Բ·՝ Առաջին մասին ախթարքիս մշտնջենաւորի: Ընթացք եօթն վզոոսՂ Ժճոքլղ ՙվրո ոոՂ րո ճոկոմսնար ընդ երկոտասան կենդանակերպս երկնից, աղիւսակ հայեցուածոց, զոր առնէ լուսինն ընդ մոլորակաց, Խօսք վասն եօթն մոլորակաց եւ վասն ԺԲ կենդանակերպից զոդիակոսի: Աղիւսակ՝ Վասն հայեցուածոց եւ թէ զինչ իցէ, Վասն բարձրութեան բեւեռաց, Վասն երկոտասան տանց, Վասն ժամուց միջօրէի, Վասն ժամուց ծագման արեւու, Վասն ժամուց մոլորակաց: Հաշիւ համարոյ ձեւոյն աստեղաբաշխականի»:

Թղ· 40ա· «Քանի ամք, ամիսք, եւ աւուրք լինիցին իւրաքանչիւր մոլորակաց, մինչեւ ի դառնալ նոցա ի տեղի իւրեանց այսինքն ի պատել զԶոդիակն: Գլուխ Ա·»:

Թղ· 40ա· «Առ ի գիտել թէ որչափ ժամանակ թագաւորեն կենդանակերպք: Գլուխ Բ·»:

Թղ· 40բ· «Աղիւսակ յատուկ շարժմանց տասն կամարաց երկնից եւ մանաւանդ այն ինչ եղաւ, զի տացէ քեզ գիտել զմիջին շարժմունս հանապազօրեայս զմոլորակաց, զոր առնեն ի միում ժամու, ի միում աւուր, եւ ի միում ամի իւրաքանչիւր ի կամարաց եւ ի մոլորակաց: Գլուխ Գ·»:

Թղ· 41ա· «Կանոն գիտելոյ թէ որ մոլորակ եւ կենդանակերպ իցէ տանուտէր տարւոյն: Եւ դարձեալ, թէ որչափ ժամանակ գտանի մի մոլորակ ի տան այլոյ մոլորակի մշտնջենաւորապէս, այսինքն թէ որչափ ժամանակ կացցէ ի միում կենդանակերպի ի տան իւրաքանչիւր մոլորակի, որչափ ժամանակ կացցէ ի տան միւս մոլորակի, եւ առ ի գիտել թէ քանի աստիճանս գտանիցի մոլորակն: Գլուխ Դ·»:

Թղ· 42ա· «Ընթացքն, զոր առնէ լուսնթագն յամս իւր՝ ԺԲ ի Զոդիակոսի: Գլուխ Ե·»:

Թղ· 42բ· «Ընթացքն, զոր առնէ Հրատն ընդ իւր երկու ամս ի Զոդիակոսի: Գլուխ Զ·»:

Թղ· 43ա· «Ընթացքն, զոր առնէ արեգակն յամենայն ամի ի Զոդիակոսի: Գլուխ Է»:

Թղ· 43բ· «Ընթացքն, զոր առնէ Արուսեակն ի մի տարին ի Զոդիակոսի: Գլուխ Ը·»:

Թղ· 44ա· «Ընթացքն, զոր առնէ Փայլածուն յամենայն ամի ի Զոդիակոսի: Գլուխ Թ·»:

Թղ· 44բ· «Աղիւսակ ընթացից մշտնջենաւոր զոր առնէ լուսինն յերկոտասան կենդանակերպս Զոդիակոսի յամս 19, որոյ ընդ վերջանալ դառնայ ի սկիզբն եւ այնպէս եղիցի մշտնջենաւորապէս: Գլուխ Ժ·»:

Թղ· 61բ· «Աղիւսակք հայեցուածոց, զոր առնէ լուսինն ընդ այլ ամենայն մոլորակաց: Գլուխ ԺԱ·»:

Թղ· 58բ· «Խօսք վասն եօթն մոլորակաց եւ վասն երկոտասան կենդանակերպից Զոդիակոսի, որպէս եւ վասն նոցին որակութեան, բնութեան եւ յատկութեան: Անուանք եւ ձեւք եօթն մոլորակաց եւ վասն դլխոյ եւ տտան վիշապին: Գլուխ ԺԲ·»:

Թղ· 59ա· «Վասն մասանց Զոդիակոսին, որք կերպաւորեն զչորս մասունս գլխաւորս տարւոյ: (Գլուխ ԺԳ·)»:

Թղ· 59բ· «Վասն կենդանակերպից ուղղորդաց եւ խոտորնակաց: Գլուխ ԺԴ·»:

Թղ· 60ա· «Վասն համեմատութեան երկոտասան կենդանակերպից երկնից: Գլուխ ԺԵ·»:

Թղ· 61ա· «Թէ քանի իցեն հայեցուածք, եւ զիարդ ձեւանայցեն: Գլուխ ԺԶ·»:

Թղ· 63ա· «Վասն բարձրութեան բեւեռայ այնչափ ըստ լայնութեան, որչափ ըստ երկայնութեան: Գլուխ ԺԷ·: Բաց յայլմէ անտի եղելոյ ի Ե· մասին վասն արհեստի նաւարկելոյ ի Գլուխն ԺԴ·»:

Թղ· 64ա· «Աղիւսակք տանց ըստ աստիճանս բեւեռին 39 եւ ծառայեն վասն թագաւորութեան Նէապօլսի, Հռոմայ, Սիկիլիոյ: Գլուխ ԺԸ·»:

Թղ· 67ա· «Աղիւսակ, թէ քանի ժամս եւ րոպէս իցէ բովանդակ տիւն եւ գիշերն ի ծագմանէ արեգական մինչեւ ի մուտս ի բեւեռի 41· որ է պիտանի վասն տէրութեան ժամուց մոլորականաց: Գլուխ ԺԹ·»:

Թղ· 67բ· «Աղիւսակ առ ի գիտել, թէ յորում ժամու իցէ միջօրէ ըստ ծագման եւ ըստ ի մուտս լինելոյ արեգական ի բեւեռն 41: Գլուխ Ի·»:

Թղ· 68ա· «Աղիւսակ ժամուց մոլորակաց տունջեան եւ գիշերոյ մշտնջենաւոր: Գլուխ ԻԱ·»:

Թղ· 68բ· «Օրինակ առնելոյ զերկնային պատկերն գուշակութեանց: Գլուխ ԻԲ·»:

Թղ· 69բ· «Նշանակութիւն ԺԲ տանց: Գլուխ ԻԳ·»:

Թղ· 69բ· «Վասն հինգ էական իշխանութեանց: Գլուխ ԻԴ·»:

Թղ· 70բ· «Զիարդ գտանին մոլորակք, եւ այք ի նոցանէ ունին աւելի իշխանութիւն. եւ որն իցէ իշխօղ տարւոյն: Գլուխ ԻԵ·»:

Թղ· 71ա· «Ճառ Գ·՝ Վասն առաջին մասին ախթարքացուցին մշտնջենաւորի: Վասն գուշակութեանց բովանդակ տարւոյ, եթէ վասն փոփոխութեան ժամանակաց, եւ եթէ վասն այլ ամենայն իրաց, որ նշմարեալ նկատի ի նոսա: Ճառի վասն մէտէորէից եւ դարձեալ վասն գիսաւորաց եւ վասն բազում գարմանալեաց յետոյ պատահելոց: Գուշակութիւն մշտնջենաւոր հանդերձ մոլորակօք եւ երկնային կենդանակերպիւք, որ յիւրաքանչիւր ամի տիրեն: Գլուխ Ա·»:

Թղ· 74բ· «Զարմանալի գործք լուսնի ի մտանել իւր յիւրաքանչիւր կենդանակերպ երկնից, եթէ յաճիլ եւ եթէ ի նուազիլ: Շուրջ զառատութեամբ եւ զսովու: Գլուխ Բ·»:

Թղ· 75ա· «Գուշակութիւն մշտնջենաւոր յամս ԻԸ մոլորակօք որք տիրեն: 1766—1793: (Գլուխ Գ·)»:

Թղ· 75բ· «Գուշակութիւն օրըստօրեայ ի 48 երկնային պատկերաց, այսինքն ի ծագելոյ եւ ի լինելոյ ի մուտս, հանդերձ փոփոխութեամբ եղանակաց, եւ պատշաճ ժամանակաւ երկրագործութեան յամսոյ յամիս ի մշտնջենաւորս: Գլուխ Դ·»:

Թղ· 79ա· «Գուշակումն նշանակեալ ի հայեցուածոց փոփոխութեամբ եղանակաց: Գլուխ Ե·»:

Թղ· 80բ· «Առ ի ճանաչել զփոփոխութիւն բարի եւ չար եղանակաց ըստ ընթացից լուսնի: Գլուխ Զ·»:

Թղ· 80բ· «Համառօտ կերպ առնելոյ զգուշակութիւն ի վերայ այլայլութեան եղանակաց: Գլուխ Է·»:

Թղ· 81ա· «Աղիւսակ հայեցուածոց մոլորակաց ի մէջ իւրեանց, եւ ընդ լուսնի վասն փոփոխութեան օդոց: Գլուխ Ը·»:

Թղ· 81բ· «Մէթէորէ-լոճիքական ճառ: Գուշակութիւն գիտելոյ բնական նշանօք, զանձրեւս, զհողմս, զտօթ եւ զցուրտ եւ զմրրիկ օր ըստ օրէ մշտնջենաւորապէս: Եւ նախ վասն նշանաց բարի եղանակի: Գլուխ Թ·»:

Թղ· 81բ· «Վասն նշանաց անձրեւի: Գլուխ Ժ·»:

Թղ· 82ա· «Վասն նշանաց հողմոց: Գլուխ ԺԱ·»:

Թղ· 82բ· «Վասն նշանաց տօթոյ: Գլուխ ԺԲ·»:

Թղ· 82ա· «Վասն նշանաց ցրտոյ: Գլուխ ԺԳ·»:

Թղ· 82ա· «Վասն նշանաց մրրկի: Գլուխ ԺԴ·»:

Թղ· 82բ· «Զիարդ ի լուսնէ մարթ իցէ գուշակել զեղանակս բարիս կամ չարս: Գլուխ ԺԵ·»:

Թղ· 82բ· «Զիարդ յարեգականէ գուշակել եղանակն: Գլուխ ԺԶ·»:

Թղ· 82բ· «Զիարդ ի ծիածանէ գուշակել եղանակն: Գլուխ ԺԷ·»:

Թղ· 83ա· «Զիարդ ծնանին անձրեւք: Գլուխ ԺԸ·»:

Թղ· 83ա· «Զիարդ ծնանի ձիւնն: Գլուխ ԺԹ·»:

Թղ· 83բ· «Զիարդ ծնանին կարկուտք: Գլուխ Ի·»:

Թղ· 83բ· «Զիարդ ծնանի ամպն: Գլուխ ԻԱ·»:

Թղ· 83բ· «Զիարդ ծնանին որոտք եւ փայլատակմունք: Գլուխ ԻԲ·»:

Թղ· 83բ· «Զիարդ ծնանին կայծակունք: Գլուխ ԻԳ·»:

Թղ· 83բ· «Ուստի՞ ելանեն հողմք, եւ գետնաշարժք: Գլուխ ԻԴ·»:

Թղ· 84ա· «Զինչ ինչ նշանակեն բիծքն սեաւք լուսնի: Գլուխ ԻԵ·»:

Թղ· 84ա· «Ցինչ ինչ իրաց կազմի ծիածանն: Գլուխ ԻԶ·»:

Թղ· 84ա· «Զիարդ ծնանին ամպք, անձրեւք, կայծակունք եւ հողմք: Գլուխ ԻԷ·»:

© National Library of Armenia

Թղ. 84բ. «Վասն ղունոյ գխսաւորաց եւ վասն նշանակութեան նոցա: Գլուխ ԻԸ.»:

Թղ. 84բ. «Ժամանակքն, յորս երեւեցան գխսաւորք եւ խաւարմունք եւ պատահմունք նոցա: Գլուխ ԻԹ.»:

Թղ. 87բ. «Ծառ չորրորդ առաջնոյ մասին աղթարքիս մշտնջենաւորի: Վասն տարւոյ, Վասն իննեւտասներեակի, Վասն ցուցակի, որ եւ գիր տարւոյ, Վասն եօթներեակի, Վասն վերադրի, Վասն շրջանի արեգական, Վասն շարժական տօնից, Վասն ծննդեան լուսնի: Զի՞նչ ինչ իցէ տարին: Գլուխ Ա.»:

Թղ. 88բ. «Վասն տարւոյ Նահանջի: Գլուխ Բ.»:

Թղ. 88բ. «Բացատրութիւն տասն աւուրց, որք բարձեալ եղեն յամաց 1582: Գլուխ Գ.»:

Թղ. 89ա. «Խրատք ուղղութեանց յաջորդարար մշտնջենաւորապէս: Գլուխ Դ.»:

Թղ. 89բ. «Թէ զինչ իցէ ամիսն: Գլուխ Ե.»:

Թղ. 90ա. «Բացատրութիւն ԺԲ ամսոց անուանելոց ի Հռոմայեցւոց: Գլուխ Զ.»:

Թղ. 90ա. «Անուանք եղեալք ԺԲ ամսոց ի զանզան ազգաց աշխարհի: Գլուխ Է.»:

ԾԱՆՕԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 95բ. Տարբեր գրչէ: «Ոչ կարաց կատարել զթարգմանութիւնն զի չուեաց ի Վեննետիկ: Հ. Յակոբոս Վ. Զամչեան, Մխիթարեան»:

2137

(Հին թիւ չունի)

ԳԷՈՐԳԱՅ Կ. ՊՈԼՍԵՑԻՈՅ ՎԱՍՆ ՄԻՈՅ ԲՆՈՒԹԵԱՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ(՞)

ԺԷ—ԺԸ դար

ԱՆՑԱՅՏ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 8: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·7×16·5: ՊՐԱԿ՝ ներկայիս միայն մէկ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն 14·5×5·5 իւրաքանչիւրը: ՏՈՂՔ՝ 25: ՆԻՒԹ՝ միջակ հաստութեամբ հին կէս կոդուած թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԷ—ԺԸ դար: ԳՐԻՉ՝ անյայտ: ՏԵՂԻ՝ անյայտ: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ՝ չկան:

Հատակոտորս է՝ Ամբողջական պրակ մը ընդարձակ գործէ մը որ հաւանաբար *Գէորգ Կ. Պոլսեցւոյ* գործն ըլլայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1ա. «...րում եւ զգրեանս նորա ընթեռնոյր, այլ արար զայս վասն ծածուկ ոխակալութեանն սրտի իւրոյ ընդդէմ նորա, զի Թէոդորոսն յայտնապէս կհամբեալ էր զինքն ի մէջ ժողովոյ մեյ... Վերջ՝ *Արդ, զայս ամենայն գրեցի աստուածպաշտութեան քոյ, վասն օգտութեան բազմաց: Վերջ Թղթոյն Իբասի մինչեւ ցաստ»:*

Թղ. 1բ. «Ահա տեսէք յայտնապէս թէ ո՞րք եւ չար ղրդութեամբ եւ հերձուածովք ախտացեալ է այս Թուղթ Իբասին...»:

Թղ. 4բ. «Նոր ապացոյց անյաղթելի, վասն միոյ բնութեանն Քրիստոսի, գտեալ ի Գէորգէ Աստուծոյ վարդապետէ Կոստանդնուպօլսեցւոյ, ի փառս Աստուծոյ եւ ի հաստատութիւն ճշմարտութեան: Անօթն բնութեան եւ վարդապետն հեթանոսաց սուրբ Առաքեալն Պաւղոս զղուշացուցանէ զհաւատացեալս ի Քրիստոս...: Վերջ՝ *Զի յորժամ հարցանեն զմեզ թէ զինչ է մարդ, ոչ այլ ինչ պատասխանեմք, բայց թէ մարդն հոգի միաւ//»* հոս կ'ընդհատի:

2138

(Հին թիւ չունի)

ՔԱՐՈԶԱԳԻՐՔ (Պակասաւոր)

ԺԹ դարու սկիզբ

ԱՆՑԱՅՏ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 5, իջակալուած 1—10: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 22×18: ՊՐԱԿ՝ այսօր միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 17×12: ՏՈՂՔ՝ 24: ՆԻՒԹ՝ հին միջակ հաստութեամբ թուխ գոյնով թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱ-

ՄԱՆՔ՝ թուղթերուն ծայրերը բաւական վնասուած: ԳԻՐ՝ հին նօտրգրի շատ մօտ շղագիր, խորագրերը՝ նոր շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, ներծծուած: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԹ դարու սկիզբ: ԳՐԻՉ՝ անյայտ: ՏԵՂԻ՝ անյայտ: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ՝ չկան: ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ՝ Թղ. 1ա՝ մատիտով՝ *«Գտի յԱրդուին եւ բերի ընդ իս ի Վիեննա,* 1912 *Սեպտ. Հ. Ն(երսէս) Ա(կինեան)»:*

Մատեանս է՝ «Քարոզգիրք, որ բովանդակէ զբեմբասացութիւնս կիւրակէից եւ տէրունական տօնից ամբողջ միոյ տարւոյ»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1ա. «Քարոզ Ա.՝ ի տօնի տնօրէնութեան Քրիստոսի: Անուն Յիսուսի: Բնաբան. Յանուն Քրիստոսի ամենայն ծունր կրկնեսցի: Փիլիպ. Բ. 10: Յառաջաբանութիւն. Բազումք ի մարգարէից եւ նահապետաց ոչ սակաւք, վառեալ մեծափափաք իմնաց ոչ... *ըղձանօք...»:* Ասոր կը յաջորդէ *Թղ. 2բ՝ «Առաջարկութիւն», Թղ. 5ա՝ «Մասն Բ»,* որ կէս կը մնայ *Թղ. 5* ի յաջորդող թուղթերը պակսելով:

2139

(Հին թիւ չունի)

ՍԻՄԷՈՆԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՋՈՒՂԱՅԵՑԻՈՅ՝ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՍՆ ԱՆՁԻՆ ՄԱՐԴՈՅ

1728էն ետք

ԱՆԾԱՆՕԹ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 63: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 22×16: ՊՐԱԿՔ՝ Զ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 16×11: ՏՈՂՔ՝ 25: ՆԻՒԹ՝ հին միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ խոնաւութենէ եւ ապա տաքութենէ թուղթը շատ չորցած է: ԳԻՐ՝ նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1ա, 58ա, 62բ, 63բ: ԿԱԶՄՈՂ՝ անծանօթ: 1728էն ետք: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ: ԿԱԶՄՈՂ՝ անծանօթ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐ՝ հետագայի՝ ՏԵՂԻ՝ անծանօթ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐ՝ Թղ. 1բ՝ գրչէն՝ Թղ. 57բ, 63ա: ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ՝ *ի Նախկին տպագրե-* *«Նախկին հնդետասան բառոսն սես ի Նախկին տպագրե- ցեալ տրամաբանութեան, որ ի Պաղտասար դպրէ իմաստնոյն»* (Հմմտ. տպ. 1728 ի Կ. Պոլիս): Թղ. 1ա՝ գրամեքենայով՝ պիտակի մը վրայ՝ *«Տիար ժողովածոյէն, նուիրուած Տիար ժօզէֆ Մաթոսեանի Հայ Ձեռագրաց Հաւաքածոյէն, նուէր Մաթոսեանէ. 1963»:*

Մատեանս է՝ «Ի Սիմէօնէ Ջուղայեցւոյ Հայոց Վարդապետէ Արտադրութիւն վասն անձին մարդոյ»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1բ. (Յառաջաբան):

Թղ. 2ա. «Յաղագս թէ ոչ ոք հոգի մարմին է»:

Թղ. 4ա. «Յաղագս թէ ոչ ոք հոգի պատահումն է»:

Թղ. 4բ. «Յաղագս թէ զի՞նչ իցէ հոգի»:

Թղ. 5բ. «Վասն սեռօրէն բաժանման զօրութեան անձին»:

Թղ. 6ա. «Վասն զօրութեանց տնկական հոգւոյն»:

Թղ. 7ա. «Յաղագս բաժանման զօրութեանց զգայականին»:

Թղ. 7բ. «Վասն արտաքին զգայութեանց»:

Թղ. 8ա. «Վասն զգայարանաց եւ ենթակայից արտաքին զգայութեանց»:

Թղ. 8բ. «Վասն դասաւորութեանց արտաքին զգայութեանց»:

Թղ. 9ա. «Վասն հասարակաց եւ յատկաց արտաքին զգայութեանց»:

Թղ. 10ա. «Վասն ներքին զգայութեանց»:

Թղ. 11ա. «Վասն երկրորդումն ներքին զգայութեանց»:

Թղ. 11բ. «Վասն հասարակ զգայութեան»:

Թղ. 12ա. «Վասն կարծողականին»:

Թղ. 12բ. «Վասն տրամախոհականին»:

Թղ. 13բ. «Վասն յիշողականին»:

Թղ. 14ա. «Վասն զգայարանաց ներքին զգայութեանց»:

Թղ. 15ա. «Վասն դասաւորութեան ներքին զգայութեանց»:

Թղ. 15բ. «Վասն զգայական զօրութեան, որ ոչ է զգայութիւն»:

© National Library of Armenia

Թղ· 16բ· «Վասն կամաց»:

Թղ· 17ա· «Վասն ցանկականին»:

Թղ· 17ա· «Վասն ցասմնականին»:

Թղ· 17բ· «Վասն չարժողական զօրութեան»:

Թղ· 18ա· «Վասն գործարանաց կամացն եւ չարժողականին»:

Թղ· 18բ· «Վասն իմացական զօրութեան»:

Թղ· 19ա· «Վասն բաժանման ճանաչողական զօրութեանց եւ իմացական զօրութեան»:

Թղ· 19բ· «Վասն բանական կարծեաց եւ տրամախոհութեան եւ յիշման»:

Թղ· 20ա· «Բան»:

Թղ· 24բ· «Ցաղագս անուան»:

Թղ· 28ա· «Ցաղագս բայի»:

Թղ· 30ա· «Ցաղագս բանի»:

Թղ· 56բ· «(Տաղ) Սրբոյն Ստեփաննոսի նախավկային:

Ամբիծ աղաւնի
Աղբիւր կենդանի
Արեւ լուսալի,
Բուրվառ խնկալի
Բուրումն չնորհալի
Բացող գդուռն երկրի...» (Ա—Բ):

Թղ· 58*բ·* Բառարան մըն է Թուրքերէն–Հայերէն գիտական–փիլիսոփայական բառեբու: (Ա—Թ):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՔ

Թղ· 57բ· (Հետագայի) *«Ազգն Տէր Նահապետեան սոքա էն յառաջն տեղեակ չեմք մինչեւ այժմ հըմուտ գոլով թէ այս ազգս ի տոհմէն Նո(յ) Նահապետէն է աւէն Տէր Ստեփանոս հեզահոգի քահանայ եւ որդի նորա Խաչատուր արքեպիսկոպոս եւ եղբայրն Տէր Նահապետ եւ որդի նորայ Ցարութիւն վարդապետ եւ որդի նորա Տէր Մկրտիչ եւ որդի նորայ Տէր Կարապետ քաջ քահանայն եւ որդի նորա երկրորդ խոհեմազարդ եւ պերճիմաստ Տէր Նահապետն եւ նորա որդին չըքեղաչուք սրբասնունդ քարոզաբան Տէր Կարապետն եւ որդի նորա երրորդ նուաստ Տէր Նահապետն, եթէ այսուհետեւ ոք ընդերցէ զայս անուներս ողորմեսցի սոցայ ննջողացն եւ կենդանեաց կեանք· ամէն»:*

(Գիրը կը փոխուի) *«Թիւ Հայոց ՌՅԴ* (1855) *մարտի Ի·ին Թիւ Փրկչի* 1855 *Ծաղկազարդի կիրակի օրն երեկոյին ժամ ԺԲ·ին Տէր Կարապետ հայրս առ Աստուած փոխեցաւ, երկուշաբթի օրն թաղեցաւ Տէր Նահապետ հանգուցեալ հօրը գերեզմանին մօտը, Տէր լուսաւորէ զհոգիսն երկոցունց քահանայից լըման Խ տարի քահանայութիւն ըրեր է Տէր Կարապետ հայրս, Տէր Կարապետեան Տէր Նահապետ»:*

Թղ· 63*ա·* (Տարբեր գրով)
«Մերում Հայոց Թուականին
Հազար երեքհարիւր չորսին (1856)
Ծաղկազարդի կիւրակէին
Օրեր քսան ամսոյն մարտին
Երեկոյին առջի ժամոյն (աւրուած)
Հանգիպեցաւ մահն (աւրուած)
Տէր Նահապետեան Տէր Կարապետին (աւրուած)
Հանդիպեցաւ մահն նորին
Տէր Նահապետեան Տէր Կարապետ
Խոհեմազարդ քահանային
Բարի մահուամբ գկեանս վճարեաց
Անանց կենացն հետեւեաց»:

(Դարձեալ տարբեր գրով) *«Սոյ Կաթողիկոս Միքայէլ սրբազանը վախճանեցաւ Թիւ Փրկչի 1855ին Ցունիս ԻԶ–ին օրը բարեկենդան սրբոյ Վարդավառի»:*

Թղ· 58*բ·* Էջի մէկ մասը գրուած են անճշան հաշիւներ:

2140

(Հին թիւ 668)

ԲԱՌԱԳԻՐՔ ՆՈՅՆԱՎԵՐՋ ԲԱՌԻՑ

ՎԻԵՆՆԱ

1821

ԹՈՒՂԹՔ՝ 34: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·6×13·7: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ եռասիւն, միասիւն 18·5×10: ՏՈՂՔ՝ 53 միջակ հաշուով: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ պարզ թղթեայ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ մանր հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ հաւանաբար 1821: ԳՐԻՉ՝ հաւանաբար Զալըխեան Հ· Վրթանէս: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Բառագիրք նոյնավերջ բառից»: Ձեռագիրս օրինակութիւն է *Թիւ* 2128 ձեռագրէն, տես անդ:

2141

(Հին թիւ չունի)

ՁԱՅՆԱԳՐԵԱԼ ՇԱՐԱԿՆՈՑ

ԱՆԾԱՆՕԹ

1850ի ատեններ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 435, իջակալուած 1—889, կը պակսին 1—2, 263—290: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·3×13·3: ՊՐԱԿՔ՝ 8—11 54: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 16×8: ՏՈՂՔ՝ կրկնատողեր: ՆԻՒԹ՝ բարակ, նորագոյն ողորկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ԹՂԹԵԱՑ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբը մէկ թուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ ընդհանուրը լաւ: ԳԻՐ՝ նորագոյն շեղագիր, խազերը թանցր եւ աչքի զարնող: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ԴԱԳԾԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ պարզ խաչ մը՝ Թղ· 334բ: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 334ա եւ բ մեծ մասով: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ հաւանաբար 1850ի ատեններ: ԳՐԻՉ եւ ՏԵՂԻ՝ անծանօթ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐ՝ չկան: ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ Թղ· 432բ եւ պահպանակի Ա· կողմ, տես վարը:

Մատեանս է՝ Պապա Համբարձումի խազերով ձայնագրուած շարակնոց: Շարականները իրենց սարօքն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 3ա· Առջեւի մասը պակսելուն կը սկսի Աստուածածնի Ծննդեան Հարցի երրորդ տունէն՝ *«Որ զօրինակ Մարիամու Հոգիդ ցուցեր մարգարէին...»*:

Թղ· 3ա· «Կանոն Աստուածայայտնութեան Ծրագալուցին Օրհնութիւն ԲՁ· ծանր՝ Ուրախացիր Սըրբուհի...»:

Թղ· 16ա· «Օրհնութիւն Տեառն մերոյ Ծննդեան Ա· աւուրն Դկ· ծանր՝ Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի...»:

Թղ· 18ա· «Կանոն Աստուածայայտնութեան առաջին աւուրն Օրհնութիւն Դկ· ծանր յորդոր՝ Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի...»:

Թղ· 36բ· «Կանոն Աստուածայայտնութեան Բ·ի աւուրն Օրհնութիւն Գկ· ծանր յորդոր՝ Այսօր Բանն ի Հօրէ...»:

Թղ· 27ա· «Կանոն Աստուածայայտնութեան Գ·ի աւուրն Օրհնութիւն Գկ· ծանր յորդոր՝ Էակից Հօր եւ Հոգւոյն...»:

Թղ· 47բ· «Կանոն Աստուածայայտնութեան Դ·ի աւուրն Օրհնութիւն ԳՁ· ծանր յորդոր՝ Այսօր Գաբրիէլ ցընծութեամբ...»:

Թղ· 56ա· «Կանոն Աստուածայայտնութեան Ե·ի աւուրն Օրհնութիւն ԳՁ· ծանր յորդոր՝ Այսօր որ յաթոռ փառաց...»:

Թղ· 67ա· «Կանոն Աստուածայայտնութեան Զ·ի աւուրն Օրհնութիւն ԳՁ· ծանր յորդոր՝ Անըսկըզբնական տեսիլ...»:

Թղ· 75բ· «Կանոն Աստուածայայտնութեան Է·ի աւուրն Օրհնութիւն ԲՁ· ծանր յորդոր՝ Անեղանելի բընութիւն...»:

Թղ· 82բ· «Կանոն Աստուածայայտնութեան Ը·ի աւուրն Համբարձի եւ Օրհնութիւն ԴՁ· ծանր՝ Լոյս ի լուսոյ...»:

Թղ· 94ա· «Համբարձի եւ Հետեւակ շաբական Տեառնընդառաջին ԱՁ· ծանր յորդոր՝ Մարմնացեալդ ի Կուսէն...»:

Թղ· 103ա· «Կանոն Որդւոցն Որոտման Դկ· ծանր՝ Որ էն յէութեան...»:

Թղ· 112բ· «Որդւոցն Որոտման Դարձ անձն իմ, ստողողի մահու ձայնիւ, զկնի Մանկանց՝ Դարձ անձն իմ ի հանգիստ...»:

Թղ· 113բ· «Այսօր Դասք ծանր»: (*Թագաւոր Ս· Ստեփանոսի*):

Թղ· 122ա· «Ցիշատակութիւն առաքելոցն եւ առաջին լուսաւորչացն մերոց Թադէոսի եւ Բարդուղիմէոսի: Առաքելոց եւ առաջին լուսաւորչացն մերոց...»:

Թղ· 122բ· «Դաւթի մարգարէին եւ Ցակոբայ արդար առաքելոյն: Դաւթի մարգարէին եւ Ցակոբայ...»:

Թղ· 123ա· «Որդւոցն Որոտման բաժակըբու Ցակոբայ առաքելոյն եւ Ցովհաննու Աստուածաբան Աւետարանչին: Որդւոցն Որոտման բաժակըբու Ցակոբայ...»:

Թղ· 123բ· «Առաքելոցն Պետրոսի Վիմին հաւատոյ եւ Պօղոսի անօթոյն ընտրութեան: Առաքելոցն Պետրոսի Վիմին...»:

Թղ· 124ա· «Վարդանանց զօրավարացն մերոց ՌԼՁ վկայիցն: Վարդանանց զօրավարացըն մերոց...»:

Թղ· 124բ· «Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ Գիւտի պատուական նչխարացն: Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ...»:

Թղ· 125ա· «Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ Ելանելոյն ի Վիրապէն: Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ...»:

Թղ· 125բ· «Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ

© National Library of Armenia

Մոէն ի Վիրապն։ Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ...»։

Թղ· 126*ա*· *«Յովհաննու Կարապետին։ Յովհաննու Կարապետին քոյ...»։*

Թղ· 126*բ*· *«Թադէոսի առաքելոյն մերոյ եւ Սանդըխտոյ կուսին։ Թադէոսի առաքելոյն մերոյ...»։*

Թղ· 127*ա*· *«Կանոն Դաւթի մարգարէին եւ Յակոբայ առաքելոյն, Օրհնութիւն ԴՁ. ծանր՝ Յաղթօղ գլտաւ...»* *Թղ*· 262*բ* կ'ընդհատի Հարցի երրորդ տունէն, թուղթեր ինկած ըլլալուն։

Թղ· 131*ա*· Թուղթեր ինկած ըլլալուն կը սկսի Պետրոս–Պօղոս–ի Մանկունքէն՝ *«Որ ի Հօրէ առաքեցաւ առաքելական քարոզութեամբ...»։*

Թղ· 145*բ*· *«Հարց Տեառն մերոյ Ծննդեան հինգերորդի աւուրն ԴԿ. չափաւոր՝ Որ յանճառելի ծոցոյ Հօր...»։*

Թղ· 147*ա*· *«Հարց Տեառն մերոյ Ծննդեան վեցերորդի աւուրն ԴԿ. չափաւոր՝ Որ խոնարհեցար ի հայրական ծոցոյ...»։*

Թղ· 149*ա*· *«Կանոն Յովնանու մարգարէին Հարց ԴԿ. Ստեղի՝ Որ զանճառելի ծածկապէս խորհուրդ...»։*

Թղ· 162*բ*· *«Կանոն Բուն Բարեկենդանին Համբարձի եւ Օրհնութիւն ԴԿ. ծանր՝ Բանն որ ընդ Հօր յէութեան...»։*

Թղ· 170*ա*· *«Ճարականք Պահոց. Հարց միջակ կամ չափաւոր ԱՁ. չափաւոր Ա.՝ Որ հայիս քաղցրութեամբ...»։*

Թղ· 171*բ*· *«Հարց ապաշխարութեան ԱՁ. չափաւոր Բ.՝ Որ համագոյակից ես..»։*

Թղ· 173*բ*· *«Հարց ապաշխարութեան ԱՁ. վերնախաղ, միջակ Գ.՝ Որ յամենայնի ես կարող..»։*

Թղ· 176*ա*· *«Հարց ապաշխարութեան ԱՁ. աղցմի, չափաւոր կամ միջակ Դ.՝ Երգէին մանկունքն ի հնոցին...»։*

Թղ· 178*ա*· *«Հարց ապաշխարութեան ԱՁ. չափաւոր կամ միջակ Ե.՝ Բարեբանեալ ես Թագաւոր անմահ...»։*

Թղ· 179*բ*· *«Հարց ապաշխարութեան ԱՁ. չափաւոր Զ.՝ Բարեբանեալ ես ի յաւիտեան...»։*

Թղ· 181*բ*· *«Մանկունք ապաշխարութեան ԱՁ. չափաւոր՝ Զառաւօտու զօրհներգութիւնս...»։*

Թղ· 182*ա*· *«Համբարձի ԱՁ. ապաշխարութեան, չափաւոր՝ Ինձ օգնութիւն...»։*

Թղ· 183*բ*· *«Հարց երկրորդի կիւրակէի աղուհացից ԱԿ. չափաւոր՝ Որ յառաջ քան զյաւիտեանս...»։*

Թղ· 185*ա*· *«Ճարականք Պահոց Հարց ԱԿ. ծանր Ա.՝ Զանուն քո Քրիստոս...»։*

Թղ· 187*ա*· *«Հարց ԱԿ. ծանր Բ.՝ Որ խոնարհեցար ի տկարութիւնս մեր...»։*

Թղ· 190*ա*· *«Հարց ԱԿ. չափաւոր կամ ծանր Գ.՝ Աստուած Հարցըն մերոց...»։*

Թղ· 192*բ*· *«Հարց ԱԿ. ծանր Դ.՝ Օրհնեալ եւ փառաւորեալ Աստուած...»։*

Թղ· 194*բ*· *«Հարց ԱԿ. աղցմի, չափաւոր Ե.՝ Փառաւորեալ յաւիտեան...»։*

Թղ· 196*բ*· *«Հարց ԱԿ. ծանր Զ.՝ Զանճառ էութիւն...»։*

Թղ· 199*բ*· *«Մանկունք ԱԿ. ծանր յորդոր՝ Լոյս փառաց Բանդ Աստուած...»։*

Թղ· 200*բ*· *«Համբարձի ԱԿ. ծանր յորդոր՝ Օգնական մեր լեր...»։*

Թղ· 201*բ*· *«Կանոն Գ·ի կիւրակէի աղուհացից։ Համբարձի եւ Օրհնութիւն ԳԿ. ծանր՝ Օրհնեմք զքեզ անսկիզբն Հայր...»։*

Թղ· 209*ա*· *«Հարց ապաշխարութեան ԲՁ. չափաւոր Ա.՝ Օրհնեալ Տէր Աստուած...»։*

Թղ· 211*ա*· *«Հարց ապաշխարութեան ԲՁ. աղցմի, չափաւոր Բ.՝ Որ ապրեցուցեր զերիս մանկունսն...»։*

Թղ· 213*ա*· *«Հարց ԲՁ. աղցմի, չափաւոր Գ.՝ Որ ահաւոր քոյով զօրութեամբ...»։*

Թղ· 215*ա*· *«Հարց ապաշխարութեան ԲՁ. ծանր՝ Ուղիղ են ճանապարհըք քո...»։*

Թղ· 220*բ*· *«Մանկունք ապաշխարութեան ԲՁ. ծանր յորդող՝ Մանկունք Եկեղեցւոյ փառաբանիչք...»։*

Թղ· 221*ա*· *«Համբարձի ԲՁ. ծանր յորդոր՝ Համբառնալով զաչս մեր...»։*

Թղ· 221*բ*· *«Հարց ապաշխարութեան ԲԿ. չափաւոր Ա.՝ Հարցըն մերոց օրհնեալ ես Տէր...»։*

Թղ· 223*ա*· *«Հարց ապաշխարութեան ԲԿ. չափաւոր Բ.՝ Որ հարցըն մերոց Աստուած...»։*

Թղ· 225*ա*· *«Հարց ապաշխարութեան ԲԿ. չափաւոր Գ.՝ Մանկունըք գերեալք...»։*

Թղ· 226*բ*· *«Հարց ԲԿ. աղցմի, չափաւոր Դ.՝ Տէր Աստուած հարցըն մերոց...»։*

Թղ· 228*բ*· *«Հարց ԲԿ. աղցմի, չափաւոր Ե.՝ Մանկանցն զձայնն քեզ վերադրօշեմք...»։*

Թղ· 232*ա*· *«Մանկունք ԲԿ. ծանր յորդոր՝ Արթունք եւ պատրաստք եղերուք...»։*

Թղ· 232*բ*· *«Համբարձի ԲԿ. ծանր յորդոր՝ Յօգնութիւն մեզ ժամանեա...»։*

Թղ· 233*բ*· *«Հարց ապաշխարութեան ԲԿ. Ստեղի՝ Աստուած հզօր Թագաւոր...»։*

Թղ· 239*ա*· *«Մանկունք ԲՁ. ծանր՝ Ալէլուիա...»։*

Թղ· 241*ա*· *«Կանոն չորրորդի կիւրակէի աղուհացից Օրհնութիւն ԳՁ. ծանր՝ Որ արարեր զօրութեամբ...»։*

Թղ· 245*ա*· *«Հարց ապաշխարութեան ԳՁ. ծանր յորդոր Ա.՝ Փառաւորեալ անուն քո յաւիտեան...»։*

Թղ· 247*ա*· *«Հարց ապաշխարութեան ԳՁ. ծանր յորդոր Բ.՝ Փառաւորեալ է անուն քո յաւիտեան...»։*

Թղ· 248*բ*· *«Հարց ապաշխարութեան ԳՁ. աղցմի, Գ.՝ չափաւոր՝ Օրհնեալ ես Տէր եւ փառաւորեալ...»։*

Թղ· 250*բ*· *«Հարց ապաշխարութեան ԳՁ. չափաւոր Դ.՝ Հարցըն մերոց Աստուած...»։*

Թղ· 252*ա*· *«Հարց ԳՁ.՝ աղցմի, չափաւոր Ե.՝ Օրհնեալ ես Տէր Աստուած...»։*

Թղ· 254*ա*· *«Հարց ապաշխարութեան ԳՁ. չափաւոր Զ.՝ Օրհնեալ ես Տէր Աստուած...»։*

Թղ· 255*բ*· *«Մանկունք ԳՁ. ապաշխարութեան, ծանր յորդոր՝ Ըզքեզ բարեբանեն մանկունք...»։*

Թղ· 256*բ*· *«Համբարձի ԳՁ. ծանր յորդոր՝ Զօրհներգութիւնըս բանաւոր...»։*

Թղ· 258*ա*· *«Հարց ԳԿ. աղցմի, միջակ Ա.՝ Սուրբ Աստուած Հայր անսկիզբն...»։*

Թղ· 259*ա*· *«Հարց ապաշխարութեան ԳԿ. ծանր յորդոր Բ.՝ Աստուած բարձրեալ ահաւոր...»։*

Թղ· 259*բ*· *«Գործառուէն Քառասնից Մանկանց ԳՁ. չափաւոր կամ միջակ՝ Օրհնեցէք ամենայն գործք...»։*

Թղ· 260*բ*· *«Մանկունք Քառասնից Մանկանցն Ստեղի ԳՁ. Լուսապսակացն տօնիւս...»։*

Թղ· 263*ա*· *«Կանոն հինգերորդի կիւրակէի աղուհացից ԲԿ. ծանր յորդոր՝ Որ պատուիրան ճշմարտութեան...»։*

Թղ· 268*բ*· *«Հարց ապաշխարութեան ԴՁ. ծանր՝ Որ յամենայնի ցուցեր զքո զանքննելիդ...»։*

Թղ· 270*ա*· *«Հարց ապաշխարութեան ԴՁ. ծանր՝ Ճշմարտապէս զոհանամք զքէն...»։*

Թղ· 272*ա*· *«Կանոն վեցերորդի կիւրակէի աղուհացից Համբարձի եւ Օրհնութիւն ԲՁ. ծանր՝ Որ զխորհուրդ քո զալըստեան...»։*

Թղ· 274*բ*· *«Հարց ԴԿ. ծանր՝ Որ յանճառելի ծոց Հօր ծածկեալ...»։*

Թղ· 279*ա*· *«Հարց ապաշխարութեան ԴԿ. Ստեղի՝ Օրհնեալ Տէր Աստուած հարցըն մերոց...»։*

Թղ· 287*ա*· *«Մանկունք ԴԿ. Ստեղի՝ Յոյս իմ ի մանկութենէ...»։*

Թղ· 289*բ*· *«Մանկունք ԴԿ. Ղազարու Ստեղի՝ Յիսուս Միածինն...»։*

Թղ· 290*բ*· *«Կանոն մեծի ողոգոմեան Ծաղկազարդի կիւրակէին ի Գալստեան Տեառն յԵրուսաղէմ Համբարձի եւ Օրհնութիւն ԱՁ. ծանր՝ Որ վերօրհնիս յաթոռըս...»։*

Թղ· 303*ա*· *«Օրհնութիւն մեծի Բշ·ի ԲՁ. չափաւոր կամ ծանր՝ Անեղն ի Հօրէ ծընեալ...»։*

Թղ· 307*ա*· *«Հարց մեծի Գշ·ի ԲՁ. ծանր՝ Որ սքանչելիդ ես ի բարձունս Տէր...»։*

Թղ· 308*բ*· *«Օրհնութիւն մեծի ԴՇ·ի ԳՁ. չափաւոր՝ Որ յաթոռ փառաց բազմեալ...»։*

Թղ· 310*բ*· *«Օրհնութիւն մեծի Եշ·ի չափաւոր կամ ծանր ԳՁ.՝ Վերաձգողն երկնից...»։*

Թղ· 314*բ*· *«Օրհնութիւն մեծի Ուրբաթին ԲՁ. ծանր՝ Արծաթսիրութեամբըն մոլեալ Յուդա...»։*

Թղ· 319*ա*· *«Կանոն Թաղման Տեառն մեծի Շաբաթուն ԲՁ. ծանր՝ Պարզեւատուն ամենեցուն...»։*

Թղ· 324*ա*· *«Կանոն կենսաբեր Յարութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։ Օրհնութիւն ԱՁ. վերնախաղ, ծանր յորդոր՝ Այսօր յարեաւ...»։*

Թղ· 330*ա*· Դրուած են կարգով ԱՁ—ԴԿ բանալիները։

Թղ· 335*ա*· *«Հարց Յարութեան ԱՁ. ծանր՝ Որ եկիր ի փրկութիւն...»։*

Թղ· 337*ա*· *«Հարց Յարութեան ԱՁ. վերնախաղ, ծանր՝ Պայծառացիր եկեղեցի...»։*

Թղ· 340*բ*· *«Հարց Յարութեան ԱՁ.*

© National Library of Armenia

ծանր յորդոր «Ըստ Ս· Էջմիածնի»՝ Որ բարձրացար ի խաչին...»:

Թղ· 341բ· «Հարց Ցարութեան ԱՁ· ծանր յորդոր՝ Ընդ երիս մանկունս օրհնաբանսն...»:

Թղ· 343ա· «Հարց Ցարութեան ԱՁ· ծանր յորդոր՝ Լոյսդ որ ի հրեղէն աթոռ..»:

Թղ· 344ա· «Հարց Ցարութեան ԱԿ· ծանր՝ Որ եկիր ի փրկութիւն վասն ազգի մարդկան...»:

Թղ· 346բ· «Հարց Ցարութեան ԱԿ· ծանր՝ Որ վասն մերոյ փրկութեան...»:

Թղ· 349ա· «Հարց Ցարութեան ԱԿ· ծանր՝ Անսկիզբն Բանդ մարմնացար...»:

Թղ· 352բ· «Հարց Ցարութեան ԱԿ· ծանր՝ Որ յաթոռ փառաց նստիս...»:

Թղ· 354բ· «Հարց Ցարութեան ԱԿ· ծանր յորդոր՝ Անեղանելիդ Աստուած իջեր յերկնից...»:

Թղ· 355բ· «Հարց Ցարութեան ԲՁ· ծանր՝ Որ ի յերկնից իջեր...»:

Թղ· 360բ· «Հարց Աշխարհամատրան կիւրակէին ԳՁ· ծանր՝ Երկրպագեմք քեզ Քրիստոս...»:

Թղ· 362բ· «Հարց Ցարութեան ԲՁ· ծանր՝ Անապական Բանդ Աստուած...»:

Թղ· 366բ· «Հարց Ցարութեան ԲՁ· ծանր՝ Որ Թագաւորդ ես յաւիտենից...»:

Թղ· 369ա· «Հարց Ցարութեան ԲՁ· ծանր կամ չափաւոր՝ Այսօր բեւեռեալ կաս ի խաչին...»:

Թղ· 372ա· «Հարց Ցարութեան ԲՁ· ծանր յորդոր՝ Որ գլթացար ի սուրբ մանկունսն...»:

Թղ· 373ա· «Հարց Ցարութեան ԲՁ· ծանր յորդոր՝ Որ զարդարեալ նորացուցեր...»:

Թղ· 374ա· «Հարց Ցարութեան ԲԿ· ծանր՝ Որ յերկնային զինուորութեանցդ...»:

Թղ· 375ա· «Հարց Ցարութեան ԲԿ· ծանր՝ Անսկիզբն Աստուած եւ ամենազօր..»:

Թղ· 376բ· «Հարց Ցարութեան ԲԿ· ծանր՝ Որ զծառայի զկերպարանս...»:

Թղ· 378ա· «Հարց Ցարութեան ԲԿ· ծանր յորդոր՝ Որ էիր յառաջ քան զյաւիտեանս Բանդ Աստուած...»:

Թղ· 379ա· «Հարց Ցարութեան ԲԿ· ծանր յորդոր՝ Կամաւորութեամբ եկիր ի չարչարանս...»:

Թղ· 380բ· «Հարց Ցարութեան ԳՁ·՝ Փառաւորեմք զքեզ Տէր Աստուած...»:

Թղ· 382ա· «Հարց Ցարութեան ԳՁ· ծանր՝ Փառաւորեալ Որդի Աստուծոյ...»:

Թղ· 383բ· «Հարց Ցարութեան ԳՁ· ծանր՝ Որ յաւիտենից ես Աստուած...»:

Թղ· 386ա· «Հարց Ցարութեան ԳՁ· ծանր յորդոր՝ Կամաւորութեամբ եկիր ի չարչարանս Տէր...»:

Թղ· 389ա· «Հարց Ցարութեան ԳՁ· ծանր՝ Արարիչդ արարածոց...»:

Թղ· 391բ· «Հարց Ցարութեան ԳԿ· ծանր՝ Անճառելի բնութիւն...»:

Թղ· 394ա· «Հարց Ցարութեան ԳԿ· ծանր՝ Նախայաւիտեան Որդի...»:

Թղ· 397ա· «Հարց Ցարութեան ԳԿ· ծանր՝ Այսօր զենաւ մեզ պատարագ...»:

Թղ· 398բ· «Հարց Ցարութեան ԴՁ· ծանր՝ Որ եկիր կամաւ Հօր...»:

Թղ· 400ա· «Հարց Ցարութեան ԴՁ· ծանր՝ Որ բարեբանեալդ ես ի դասուց...»:

Թղ· 402ա· «Հարց Ցարութեան ԴՁ· ծանր՝ Որ ի քառակերպեան յաթոռ նըստիս...»:

Թղ· 403բ· «Հարց Ցարութեան ԴՁ· ծանր՝ Ցորժամ ի խաչին բեւեռեցար...»:

Թղ· 405ա· «Հարց Ցարութեան ԴՁ· ծանր յորդոր՝ Միածին Որդի Աստուծոյ զաւետարանումն...»:

Թղ· 407ա· «Կանօն Համբարձմանն Տեառն ԴՁ· ծանր յորդոր՝ Համբարձաւ Տէրըն մեր...»:

Թղ· 413ա· «Հարց Ցարութեան ԴՁ· ծանր՝ Ծագումն Միածնի Որդւոյ քոյ...»:

Թղ· 415բ· «Հարց Ցարութեան ԴՁ· ծանր՝ Փառաւորելով զանուն քո սուրբ...»:

Թղ· 417ա· «Հարց Ցարութեան ԴԿ· ծանր՝ Որ զամենազօր զօրութիւնդ քո...»:

Թղ· 418բ· «Հարց Ցարութեան ԴԿ· ծանր՝ Այսօր ցնծան երկինք...»:

Թղ· 420ա· «Հարց Ցարութեան ԴԿ· ծանր՝ Փառաւորեալ է անուն քո սուրբ...»:

Թղ· 422բ· «Հարց Ցարութեան ԴԿ· ծանր՝ Որ յառաջ քան զարեւ...»:

Թղ· 424բ· «Հարց Ցարութեան ԴԿ· ծանր՝ Անսկիզբն Բանդ որ յանճառ յաթոռ նստիս...»:

Թղ· 429ա· «Հարց Ցարութեան ԴԿ· ծանր՝ Որ յահեղակերպ աթոռ նստիս...»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թղ· 432բ· «Ցաւերժական յիշատակ ինծի սիրական եղող Մխիթարեան Վիէննայի Գրադարանին, ուր այցելած եւ հիւրընկալուեցայ, նիւթ վայելած եմ 1901 Նոյ· 28—3· Դեկ·, 30 Յունվար 1938 Փլովտիւ, Աղէկսանդր Տէմիրճիպաշեան Նիկոմիդիացի»:

Թղ· Պահպանակի Ա· էջը՝ Ծանօթութիւն՝ «Այս խազագրեալ շարակնոցը Վիեննայի մեր Մխիթարեան Գրադարանին կը նուիրէ Ֆիլիպէէն Մեծպտ· Պր· Աղեքսանդր Տէմիրճիպաշեան (Երկաթպետ): Սա՝ երբեմն սեպհականութիւն էր Երուսաղէմի Վանքին: Պր· Տէմիրճիպաշեանի նուէր եղած է Գէորգ Արքեպ· Երէցեանէ (Միաբան Երուսաղէմի), Պոլսոյ Երուսաղեմայ պատրիարքական փոխանորդ, իր 1890 Թուականին Պուլկարիա այցելութեան առթիւ, երբ Հոգեւոր Հովիւ: Առջեւէն կը պակսի երկու էջ: Փետրագիր է: Ֆիլիպէ, 31 Յունուար 1938»:

2142

(Հին թիւ չունի)

ՃԱՇԱԿ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆ

1837էն ետք

Կ· ՊՈԼԻՍ(°)

ԹՈՒՂԹՔ՝ 16: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 22×18: ՊՐԱԿՔ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 18×12: ՏՈՂՔ՝ 28: ՀԱՆԳԱՆԻՒԹ՝ բարակ հին թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ԳԻՐ՝ հին, ՄԱՆՐ՝ արտաքին թուղթերը վնասուած: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ՝ ներքնտրգրի շատ մօտ շղագիր: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· ծծուած: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ ետն· չունի: ԳՐԻՉ՝ անյայտ: ՏԵ-1, 17: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1837էն ետք: ԳՐԻՉ՝ անյայտ: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ Ղի՝ հաւանաբար Կ· Պոլիս: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Ճաշակ Դպրութեան», Ուղերձներու եւ նամակագրութեան օրինակներ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 2ա· «Այն ինչ նեղեալ ի յուզմանէ բազմատադնապ քննութեանց... Թորոս անուն իմաստասէր պերճ պատանին Հայկազնեայ ունի խնճոյս բարեկամաց ի շուք իւրոյ հարսանեաց...»:

Թղ· 3ա· «Ի հանդէս բերկրանաց սքանչելահրաշ պատուութեան ի ժանտացաւէ Եղիազարայ պատանւոյ ուսումնականի երգեաց վարժապետ նորին Աւետիս Պերպէրեան: Այն ինչ ծագէր արծաթափայլ այգն անաղօտ յեթերաց...» (19 տուն ԱՒԵՏԻՍ ՎԱՐԺԱՊԵՏ ՎԿԱՅԷ սկզբնատառերով): Թղ· 4բ՝ «Ծավերջ՝ «ի Յուլիսի 15· 1837»: Թղ· 4բ՝ «Ծանօթութիւն հագներգութեանս» անունով գլխու մը մէջ կը բացատրուին գործածուած դիցաբանական անունները: վերջ՝ Թղ· 5բ· «Սկզբնատառք տանց ոտանաւորիս բաղյօդեն «ԱՒԵՏԻՍ ՎԱՐԺԱՊԵՏ ՎԿԱՅԷ, զայս բան. ԱՒԵՏԻՍ ՎԱՐԺԱՊԵՏ ՎԿԱՅԷ, յիրաւի վկայ եմ, զի մայրն քո ուխտեաց յայսմհետէ հլալ եւ չտրտմիլ ի վերայ քեռ քո եւ զսեաւ հանդերձ իւր մերկանալ: Այսմ եւ ես վկայ եմ ընդ աստուածոց եւ աստուածուհեաց»:

Թղ· 6ա· «Ի տօնախմբութեան անուան վսեմափառ Տէր· Սովին համառօտագիծ գրութեամբս շնորհաւորեմ զտօն ցնծութեան բարենշան անուան սիրելւոյդ...»:

Թղ· 6ա· «Ցարգապատիւ եւ ազնուազուն վեհանձնութեան գերաշուք իշխանապետիդ աղերս ծառայական: Բազումք գտանին աղերս անձինք արժանիք ողորմութեան...»:

Թղ· 6բ· «Աստուածարեալ հօր մերոյ Տեառն եւ Տեառն... Արհիապանծ եպիսկոպոսի սրբափայլ աջոյն նուիրեմ համբոյր խոր խոնարհութեամբ: Ո՞ր հիւանդ այնքան յետսամիտ իցէ, որ հեռացեալ ի խնամոց բժշկին ոչ հառաչիցէ...»:

Թղ· 7ա· «Մթագին սրտի արեւ լուսատու, ազդօղ աննախանձ ջերմութեան սիրոյ, Տեառն Պօղոսի Հօր մեր գերյարգոյ համբոյր սուրբ աջոյն ի խոնարհ ոգւոյ: Եթէ գործոյն ազնուութիւն չափ եւ սահման դատեցաւ գործողին կատարելութեան...»:

Թղ· 7բ· «Ցանսպառ աղբերէ հոգւոյն շնորհաց զխորհրդական ջուր աստուածային իմաստից արբեալ եւ զմայլեալ Տեառն Տեառն... շնորհազարդ վարդապետի աստուածամերձ աջոյն համբոյր խոնարհական: Սէրն զոր առ իս ցուցեր, առաւել զտաւ զովելի, քան զոր այլոց հաղորդեցեր...»:

Թղ· 8ա· «Հայրապատիւ եւ մեծարու յարգութեան ձերում մաքրափայլ ձեռացն մատուցանեմ համբոյր խոնարհական դիմօք:

© National Library of Armenia

Ապաքէն երիվար եթէ գտանիցի ի լերին կամ ի դաշտի...»:

Թղ. 9բ. «Աստուածարեալ Հօր մերոյ Տեառն Տեառն... շնորհափայլ վարդապետի աստուածաշօշափ աջոյն նուիրեմ համբոյր որդիական: Ո՞ր զաւակ այնքան յետամնաց իցէ, որ ընդ անջատիլ իւրում ի գորովագութ գրկաց հարազատ մօր իւրոյ ոչ ճիչ բառնայցէ...» (Թղ. 9ը մեծ մասով պատռած հանուած է):

Թղ. 10ա. «Աստուածաշնորհ եւ բանիբուն դաստիարակիդ իմոյ յիմաստս պանծալիս, գերապատիւ վսեմութեան սրբափայլ ձեռանց համբոյր նուիրեմ ի խոնարհ դիմաց: Որք միանգամ առնուն զճաշակ քաղցրութեան, ոչ երբեք զերեսս դարձուցանեն յայնմանէ...»:

Թղ. 10բ. «Ազնուազուն եւ յարգապատիւ Հօր մերոյ պատուական ձեռացն նուիրեմ համբոյր որդիական: Ընկալեալ զպարգեւ բարենուէր օրհնառաք նամակի վեհանձնութեան ձերում...»:

Թղ. 11ա. «Հայրապատիւ եւ մեծարու ազնուազուն յարգելոյդ սրբափայլ ձեռացն նուիրեմ համբոյր խոնարհական ի գուճս անկեալ: Ամենայն էակ մարմնեղէն անկանի ընդ տեսութեամբ բնաբանից...»:

Թղ. 12ա. «Ամենապատիւ Հօր մերոյ եւ բազմերախտ վարժապետի պատուական ձեռացն նուիրեմ համբոյր խոնարհական: Հարազատ որդիութիւն իմ պարտաւորէ զիս ճանաչել զանբաւ երախտիս տեառնդ իմում...»:

Թղ. 12բ. «Հարազատ բարեկամութեան անփոփոխ տիպար անմահ փիւնիկ, եղբայր բանիբուն: Բազմադիմի գործք կարեւոր զբաղանաց կենցաղոյս չետուն մեզ ժամ պարապ գտանել ի լրումն անխուսափելի պաշտաման...»:

Թղ. 13ա. «Զարդ փառաց ճոխութեան տանն Աստուծոյ եւ վայելչութիւն գեղոյ հարսին սուրբ եկեղեցւոյ Տեառն Տեառն... սրբասնունդ րաբունւոյ երանաշնորհ Հօր մերոյ սրբոյ շնորհազեղ աջոյն համբոյր որդիական: Ցօղով արդիւնաբեր քաղցրութեան կամաց քոց առաւելեալ ցուցեր այժմ առ մեզ...»:

Թղ. 13բ. «Խորիմաց իմաստից տարազածայն գիտութեանց մատեան շնչաւոր եւ բանեղէն արձանաց գեղազարդ յարդարիչ մեծ հանճարաւոր ազնուայարդ մեծիմաստ վարժապետի իմո նազելւոյ ողջոյն սիրոյ կարօտանաց ընծայեմ օրհնութեամբ յարաժամ: Ամենահայեաց տեսչութիւն վերին հայրական գթութեան... ի խնդրուածս ուրուք քաղցրանայ...»:

Թղ. 14բ. «Ազնուազուն յարգելւոյ Պօղոս Աղայի պատուական ձեռացն մատուցի համբոյր: Շնորհ Տեառն երեւի այսօր ծագեալ ի վերայ ձեր իբրեւ զարեգակն...»:

Թղ. 15բ. «Փող քաջահնչօղ երկնաձիր աւետեաց եւ քարօզ կենդանի հոգեպարգեւ պատգամաց Տեառն Տեառն... շնորհազարդ արհի եպիսկոպոսի աստուածամերձ աջոյն համբոյր որդիական: Կառք հրեղէնք եւ երիվարք հրեղէնք ամբարձին զԵղիա եւ զԵղիսէէ...»:

Թղ. 16ա. «Խնամածու եւ բարեջան Հօր մերոյ պատուական ձեռացն ընծայեմք համբոյր ծառայական դիմօք: Զայն սրնգի հովուին հաւաքէ զօչխարս զցրուեալս հեռաւոր վայրս...»:

Թղ. 16բ. «Ամենառատ շնորհիւ Հոգւոյն աղբիւրացեալ գերիմաստ վարժապետ նազելւոյ աջոյն քրիստոսական յաւերժական օրհնութեամբ սուրբ Ուխտիս ընծայեմք: Զիք խտիր ի գիտել խոհեմափայլ նազելութեան ձերում, զի մեծ ինչ իշխանութիւն է մեծ եւս ծառայութիւն...»:

2143

(Հին թիւ չունի)

ՋՐՈՅՑՆԵՐ ԵՒ ԱՌԱԿՆԵՐ

ՏՐԱՊԻԶՈՆ

1898

ԹՈՒՂԹՔ՝ 64: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·5×17·5: ԳՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 18·5×14: ՏՈՂՔ՝ 24: ՆԻՒԹ՝ միջակ հաստութեամբ գծաւոր թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսալաթ, թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ նոր վարժ շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ հին. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 63—64: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1898: ԳՐԻՉ՝ Զամանեան Հ. Համազասպ: ՏԵՂԻ՝ Տրապիզոն: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ Թղ. 54ա եւ 59ա:

Մատեանս է՝ «Զրոյցներ եւ առակներ» խմբագրութեամբ Զամանեան Հ. Համազասպի: Աշխարհաբար:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1ա. «Աստուծոյ հրեշտակն երկրի վրայ: Մայրիկ, ինչո՞ւ համար մարդիկ այսպէս զանազան հասակի մէջ կը մեռնին...»:

Թղ. 6ա. «Կարօտի տանձենին: Շատ դարերէ յառաջ Կարօտ անունով բարեպաշտ կին մը կ'ապրէր Գորտաւանն...»:

Թղ. 15բ. «Երեք բարեկամք: Բարեկամի մը մի վստահիր, քանի որ գինքը փորձած չես...»:

Թղ. 17ա. «Ս. Պետրոսի տարակոյսը, Սպանիական ժողովրդեան զրոյց մը: Երբ Տէրը դեռ աշխարհքի վրայ կը շրջէր...»:

Թղ. 29բ. «Զրոյց մշտնջենաւոր Հրէի: Մշտնջեցօվհաննէս, յԱստուած վստահէ: Մշտնջե- Նաւոր Հրէին զրոյցն՝ որն որ Ահասվէր կը կոչուի, ամէն քրիստոնեայ ժողովրդոց մէջ տարածուած է...»:

Թղ. 31ա. «Բժիշկն ու չունը»: 31բ՝ «Օդոյ վրայ պալատ»: 32ա՝ «Ազուէսն, Ազուէսն ու գեղացին»: 32բ՝ «Ազուէսն ու Աքաղաղն ու նոխազը»:

Թղ. 33ա. «Աւագ Ուրբաթու զրոյցներ: Առջի գիշեր ճամբան էի, լուսինը կարծես թէ մէկուն մարմնոյն վրայ ցուրտ ազդեցութիւն մը կ'ընէր...»:

Թղ. 40բ. «Աքանչելի ողորմածութիւն մը, զոր կը պատմէր աղքատ գեղացի պառաւ մը, զոր ես ալ կը փութամ գրով աւանդել աշխարհի մարդկան ի խրախոյս եւ ի յորդոր առ ողորմածութիւն: Երբեմն երկու եղբարք կային, կը պատմէր պառաւն որոնք իրենց ծնողացմէ յաջող հասոյթ ժառանգած էին...»:

Թղ. 44ա. «Ամէն բարի գործք պիտի վարձատրուի: Երբեմն կար կոմս մը, որն որ շատ կանուխ իր ծնողքը կորսնցուցած էր...»:

Թղ. 46ա. «Հոգեւոր ազգականութիւն: Կնքահայրն ու սանիկը: Երբեմն կար շատ աղքատ ու չքաւոր մարդ մը, որ իւր ութերորդ որդին, որ պիտի ծնանէր քիչ մը վերջ, հաղուեցնելու եւ խանձարրելու զգեստ չունէր...»:

Թղ. 48ա. «Պարզամտին խոստովանութիւնը: Մայր մը կատարեալ բարեսիրտ, բայց շատ պարզամիտ որդի մը ունէր...»:

Թղ. 49ա. «Գաւառական վէպ: Ս. Պետրոս եւ խաղացողը: Ս. Պետրոս, ամէն մարդ գիտէ աս, երբ իրեն հաճոյ է, իր աստուածային Տիրոջ հետ կ'իջնայ տեսնելու համար թէ այս աշխարհիս մէջ իրերն ինչպէս են..»:

Թղ. 54բ. «Պաճուճապատանքը: Ս. Պետրոս մինակուկ ու մտմտուկ, արքայութեան նախասենեկին մէջ մատերը կը շարժէր...»:

Թղ. 59բ. «Սրբոց վրայ վստահութիւն: Որդեակք իմ, ձեզի օրինակ մը պիտի պատմեմ: Օրինակը դիպուած մըն է, որ չի պատահիր (կարելի է, այո, շատ կարելի է, որ պատահի), բայց շատ տարիներէ ի վեր, ցեղէ ցեղ կը պատմուի...»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Թղ. 54ա. «3 Յունուար 1898, Տրապիզոն»:

Թղ. 59ա. «Տրապիզոն, 18 Յունուար 1898»:

2144

(Հին թիւ չունի)

ՀԱՄԱՌՕՏ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Ա.

ՎԻԵՆՆԱ(՞)

1814էն ետք

ԹՈՒՂԹՔ՝ 34, իջակալուած 1—64: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·5×15·5: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ 17·5×11: ՏՈՂՔ՝ 29: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր, միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ:

© National Library of Armenia

ԳԻՐ՝ հին նոտրգրի նման շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ նեն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 34: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1814էն ետք: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Համառօտ քերականութիւն Հայկազեան լեզուի Ա.»: Նոյն Թիւ 2223 ձեռագրին հետ մինչեւ Թղ. 32բ: Հոս կը պակսի միայն անուանաթերթը եւ յիշատակարանը:

2145

(Հին թիւ չունի)

ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀՈՒԹԻՒՆՔ ՄԻՍԻՈՆԱՐԱՑ

ԱՆԾԱՆՕԹ

ԺԸ դարու վերջերը

ԹՈՒՂԹՔ՝ 10, իջակալուած 1—17: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·5×15: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն, իւրաքանչիւրը 16·5×5: ՏՈՂՔ՝ 28: ՆԻԻԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ նեն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 10բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ դարու վերջերը: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ անծանօթ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Առանձնաշնորհութիւնք Միսիոնարաց»: Երկլեզուեան, առաջին սիւնակը լատիներէն, երկրորդը հայերէն թարգմանութիւնը: Համմտ. Թիւ 2123 Ձեռագիրը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. Խորագիր չունի: «Մատակաբարել ղամենայն խորհուրդս եւս եւ զծխատէրականս բաց ի կարգէ եւ ի դրոշմէ...» (1—25):

Թղ. 7բ. «Քսան ղիպուածք պահեալք որ ի կոնդակի Ընթրեաց Տեառն: (1—20): Այս ղիպուածք են հանեալք ի կոնտակէ Ընթրեաց Տեառն, որպէս եղեալ կայ ի մատեանս կոնտակաց ի չորրորդ եւ ի վեցերորդ համարի»:

Թղ. 10ա. «Այլ վեց ղիպուածք արտաքոյ Հռովմայ եւ ի մէջ Իտալիոյ ծայրագոյն քահանայապետին պահեալք» (1—6):

2146

(Հին թիւ չունի)

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՅՕՀԱՆՆԱՅ ԿՈՉԵՑԵԱԼ ՓԱՓԻՆ

ԹՐԻԵՍՏ(°)

1810էն առաջ(°)

ԹՈՒՂԹՔ՝ 4: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·5×16·5: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 19×15: ՏՈՂՔ՝ 48: ՆԻԻԹ՝ հին զօրաւոր, միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ միջակ: ԳԻՐ՝ հին շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, ներծծուած: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ նեն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 3ա վարի կէսը, 3բ—4բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1810էն առաջ(°): ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը(°): ՏԵՂԻ՝ Թրիեստ(°): ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ նեն. չունի:

Պրակս է՝ «Պատմութիւն Յօհաննայ կոչեցեալ Փափին»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1ա. «Յօհաննէս Անկլիացին ղիւական հնարիւք (որպէս ասեն) ստացաւ զփափութիւն, վասն զի նա էգ գոլով, եւ հաւատալ զինքն արու...»:

Թղ 1ա. «Պատասխանի պատմութեան: Սոյն իսկ պատմութիւն Յօհաննու էգ փափին, ըստ որում չաղփաղփեն, նախ քան եւս զսկսանիլն իմ ածանցելոյ զճշմարտութիւնն ի սոյդ պատմութեանց... Վերջ՝ որում մինչ պարտ իցէ հաւատալ թէ ոչ, ահա արդէն բազում առարկութեամբ ցուցի»:

2147

(Հին թիւ 658)

ՀՐԱՒԷՐ ՍԻՐՈՅ

ԺԹ դար

ԱՆԾԱՆՕԹ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 13: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·5×17: ՊՐԱԿՔ՝ 2: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 17×12: ՏՈՂՔ՝ 25: ՆԻԻԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ արտաքուստ աղտոտած, ճենկեր: ԳԻՐ՝ մեծ նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ նեն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 2բ, 9բ—13բ ձարոտուքներ եւ գրչափորձութիւններ հոս-հոն: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1820էն ետք: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ անծանօթ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի, հմմտ. անուանաթերթը Թղ. 2ա:

Մատեանս է՝ Թղ. 2ա. «Բան Հրաւէր սիրոյ որ առաջի առնէ զպատասխանի խնդրոյ լինչ լինչ մասանց հաւատոյ ըստ լուսաւորչաւանդ վարդապետութեան Հայաստանեայց առաքելական սուրբ Եկեղեցւոյ: Ազգային առաքելական սուրբ Եկեղեցւոյ: Ազգային ժողովոյ հաւանութեամբ եւ խնդրանօք տպեալ արդեամբք Ս. Աստուածածնի Մայր Եկեղեցւոյ, ի Կոստանդնուպօլիս 1820 Մայիսի 17: Ի տպարանի Արապեան Պօղոսի»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 3ա. «Յառաջաբանութիւն: Խաղաղարարն տիեզերաց Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս, որ զմիջնորմն ցանկոյն քակեաց...»:

Թղ. 4բ. «Սուրբ եւ ուղղափառ վարդապետութիւն Եկեղեցւոյն Հայոց, այս է. յորում վերայ միայն է խնդիրն: Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս է Աստուած ճշմարիտ եւ մարդ ճշմարիտ... Վերջ՝ եւ այնպէս ճանաչեմք եւ ընդունիմք մեք ամենեքին ի միոյ աւազանէ ծնեալ լուսաւորչազաւակ Հայազգի հարազատքս: ՌՄԿԹ, մարտի 8»:

Թղ. 7բ. «Վերջաբանութիւն: Այս ամենայն բան վասն սիրոյ եւ խաղաղութեան կարգեալ սահմանեցաւ... Վերջ՝ Տեղի կնքոյ, Քրիստոսի ծառայ Պօղոս Պատրիարգ»:

Թղ. 9բ եւ 10բ գրչափորձութիւններ՝ «Աղաչեմ զքեզ Աստուածածին...» (Մխիթար Աբբահօր տաղին բնագրով):

2148

(Հին թիւ 659)

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՖԻԶԻՔԱՅ ՊՕՂՈՍԻ

Կ. ՊՈԼԻՍ

1848

ԹՈՒՂԹՔ՝ 24: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21×13·8: ՊՐԱԿՔ՝ 2: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 16×10: ՏՈՂՔ՝ 21: ՆԻԻԹ՝ հին ազնիւ մանուշակի զարնող բարակ նամակի թուղթ մը: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ գունաւոր թուղթ մը: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ նորագոյն շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ նեն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 22—24: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1848: ԳՐԻՉ՝ Ֆիզիքայ Պօղոս: ՏԵՂԻ՝ Կ. Պոլիս: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ Թղ. 21բ, հմմտ. նաեւ անուանաթերթը Թղ. 2ա եւ յառաջաբանը Թղ. 3ա:

Մատեանս է՝ Թղ. 2ա. «Պատասխանագրութիւն իմաստասիրական լեկութեան մտաց եւ զօրութեան զանազան յատկութեան ճանաչման նորա ի խորհուրդս իւր. յաղագս իմացուածս նոյնագործողութեանց նորին, յիմացուածս նոյնաճանաչման նորա ի խորհուրդս իւր. յաղագս իմաստասիրական լեկութեան ...

թիւն: Ընդ լայնական իմացմունս էութեան մտաց եւ զօրութեան զանազան յատկութեան ճանաչման նորա ի խորհուրդս իւր. յաղագս ցոյց իսկութեան առանձնականութեան իւրոյ յաննիւթական կարգի իմանալի էակացն աշխարհի: Ի յայտնութենէ հանճարալիր գործողութեանց նորին, յիմացուածս նոյնականքան ճշմարտութեանց աշխարհի, որ ինչ կան ճշմարտութեանց աշխարհի, որ ինչ յղղալի երեւոյթս իցեն տիեզերական իրաց եւ որ ինչ յաներեւոյթս ծածկին զօրութիւնք ի պատճառս շարժման շարժելեաց: Ի Ֆիզիքայ Պօղոսէ: Ի Կոստանդնուպօլիս 1848 Սեպ. 11»:

Թղ. 3ա. «Սրբախորհուրդ բարեկամիդ Սէր: Քննութիւն նախընթաց: Առ հանրական իմացուածս խնդրոյն եւ կամ պատասխանագրութիւն Հայաստան Օրագրոյն ի թիւն 115 ի խնդիրն եթէ՝ 1.— Մեր բանականութիւնը՝ մեր գաղափարներուն պարտաւոր եմք, թէ չէ, 2.— Մեր գաղափարները՝ մեր զգացմունքներուն պարտաւոր եմք, թէ չէ: Սոյին ամենեցուն եզրակացութիւն ի պատասխանագիրն մեր»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 3բ. «Զբանականութիւնն մեր ոչ երբեւ չութիւն ինչ ըստ ինքեան զատ ի մտաց, այլ որպէս զօրութիւն ճանաչման ի միտս, կերպաւորօղ երեւակայմանց ի խորհուրդ իմացուածոց...»:

Թղ. 6բ. «Բան 9. Ցաղագս ինքնութեան մտաց: Ապաքէն միտքն է գոյութիւն ճանաչման...»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թղ. 21բ. «Այսքան առ այժմ բաւ համարեալ ողջ լինել քեզ ցանկամ ի Նրբախորհուրդ իմացուածս յաղագս գոյութեան մտաց եւ զօրութեան ճանաչման մտաց (նորա) եւ գործոց նորա ի խորհուրդս: Քանզի յոյժ ընդարձակագոյն են իմացուածոցն նորա բանք ի յատկութիւնս իւր, մինչեւ ընդ հաւասարն համաչափ իսկ լինել տիեզերացն անբաւութեան զորմէ անբաւապէս ճառէ ի բովանդակ խորհուրդս իւր, առանց լայնելոյ զէութիւնն յընդարձակագոյն լուսանիւթ գոյութիւնն ի բոլորական ճանաչումն իսկութեան տիեզերական ճշմարտութեանց եւ յանդրադարձն իսկութեան գոյութեան իւրոյ: Որ եմ մինչտ փափաքօղ սիրոյդ Ֆիզիքայ Պօղոս: 1848 Սեպտեմբեր 11: Ի Միրճան Ալի Փաշայ խանն Կոստանդնուպօլսոյ ի սաստիկ հարուածս աղէտալի Թշուառութեան անձին»:

2149

(Հին թիւ 375 եւ 106)

ԿՏԱԿ ՉԱՐՉԱՐԱՆԱՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ

1815

ԹՈՒՂԹՔ՝ 32, իջակալուած 1—59: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·4×16: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 16×9·5: ՏՈՂՔ՝ 24: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր, միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ գունաւոր հաստկեկ թուղթ մը: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ բաւական լաւ: ԳԻՐ՝ հին անցման նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 2բ, 31ա մեծ մասով, 31բ—32բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1815: ԳՐԻՉ՝ Իւսկիւտարլեան Հ. Պետրոս: ՏԵՂԻ՝ Կ. Պոլիս: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի, բայց տես անուանաթերթը Թղ. 2ա:

Մատեանս է՝ Թղ. 2ա. «Կտակ չարչարանաց, խաչելութեան եւ մահուան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ասացեալ յաշխարհաբառ հայերէն լեզու դաւառին Կոստանդնուպօլսոյ Հ. Պետրոսի Իւսկիւտարլեան կրօնաւորի Մխիթարեան Միաբանութեանն Վեննայի: Ցամի Տեառն 1815 յաւուր աւագ Ուրբաթու ի Կոստանդնուպօլիս քաղաքի»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 3ա. «Կտակ չարչարանաց, խաչելութեան եւ մահուան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Բնաբան՝ Դուք էք ի Քրիստոս Յիսուս, որ եղեւ մեզ իմաստութիւն յԱստուծոյ, արդարութիւն, եւ սրբութիւն, եւ փրկութիւն (Ա. Կորն. Ա. 30): Ցառաջաբանութիւն՝ Ա՛հ, ամա՛ն, կը մեռնի՛մ կոր: Աստուծոյ սիրո՛յն համար հասի՛ր ինծի, օգնութի՛ւն ըրէ, գթութի՛ւն ըրէ, կը մեռնի՛մ կոր...»: Վերջ՝ Թղ. 30բ՝ «Հէմէն սուրբ Աստուածածնայ բարեխօսութեամբը Յիսուսին շնորհքը վրանիդնուս անպակաս ըլլայ: Օրհնութիւն Աստուծոյ Հօր...»:

2150

(Հին թիւ 662)

ՀԱՄԱՌՕՏ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՊՈԼԻՍ(՞) կամ ՎԻԵՆՆԱ(՞)

1825

ԹՈՒՂԹՔ՝ 16, իջակալուած 1—29: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21×12·7: ՊՐԱԿՔ՝ 2: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 17·5×9·5: ՏՈՂՔ՝ 26: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ կոշտ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ արտաքուստ քիչ մը աղտոտած: ԳԻՐ՝ նոր նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ հուն. չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1բ, 15բ—16բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1825: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ Պոլիս կամ Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ Թղ. 1ա. «Համառօտ քրիստոնէական վարդապետութիւն հարցմամբք եւ պատասխանեաւ, ի պէտս տղայոց նորոգ սկսանողաց յընթերցումն գրոց: 1825»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. «Գլուխ Ա.՝ Հաւատքի վրա: Հարցում. Ո՞վ ստեղծեց ամմէն բանը...»:

Թղ. 9բ. «Գլուխ Բ.՝ Յուսին վրա»:

Թղ. 10բ. «Գլուխ Գ.՝ Սիրոյ վրա»:

Թղ. 12բ. «Գլուխ Դ.՝ Խորհուրդներուն վրա»:

Թղ. 13ա. «Առտըվանցվան աղօթք»:

2151

(Հին թիւ 670)

ԿԱՐԳ ՊԱՇՏԵԼՈՅ ԶԽՈՐՀՈՒՐԴՆ ՎԵՐՋԻՆ ՕԾՄԱՆ

ԱՆԾԱՆՕԹ

ԺԸ—ԺԹ դար

ԹՈՒՂԹՔ՝ 20, իջակալուած 1—29: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·3×15·2: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն շրջանակի մէջ առնուած 16·5×10·5: ՏՈՂՔ՝ 17: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր, միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ գունաւոր հաստկեկ թուղթ մը: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կողքը շատ ճենկեր, մարմինը լաւ: ԳԻՐ՝ մեծ նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, խորագրերն ու դախրատագրերը կարմիր: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 14բ վարի կէսը, 15ա—20բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ—ԺԹ դար: ԳՐԻՉ՝ հաւանաբար Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ անծանօթ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Կարգ պաշտելոյ զԽորհուրդն Վերջին Օծման»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1ա. «Ի վերայ Խորհրդոյ Վերջին Օծման: Զխորհուրդ Վերջին Օծման զսահմանեալն ի Քրիստոսէ Տեառնէ մերմէ, իբրեւ դեղ երկնային փրկարար հոգւոյ եւ մարմնոյ, ամենայն ջանիւ եւ խնամով պարտ է տալ ի վտանգի մահուան եղեալ հիւանդաց...»:

Թղ. 4ա. «Կարգ պաշտելոյ զԽորհուրդն Վերջին Օծման: Արդ քահանայն որ պաշտելոց է զԽորհուրդս զայս, հոգասցի ըստ կարի պատրաստել ի տան հիւանդին սեղան սպիտակ պաստառաւ ծածկեալ...» Վերջ՝ Թղ. 14բ. «Իսկ եթէ հիւանդն ծանրասցի յոյժ եւ մերձ ի մահ լինիցի, եւ ոչ գտցի ժամանակ առնելոյ զամենայն աղօթս զայսոսիկ, քահանայն փութասցի տալ զօրհնութիւնն»:

2152

(Հին թիւ չունի)

ՔԱՐՈԶԱԳԻՐՔ ԳԷՈՐԳԱՅ ԶՄԻՒՌՆԱՑՒՈՅ

Կ. ՊՈԼԻՍ

1845

ԹՈՒՂԹՔ՝ 161, իջակալուած 1—318: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·3×15·7: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 17·5×11·5: ՏՈՂՔ՝ 20: ՆԻՒԹ՝ հին պարզ եւ ազնիւ թուղթ միջակ հաստութեամբ հին պարզ եւ ազնիւ թուղթ ստուարախառն: ԿԱԶՄ՝ կիսակաշի, թղթապատ ստուարա- խառն: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ նորագոյն անցման թուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ նորագոյն անցման նոտրգիր, սկզբնատառերը շատ անճաշակ զարդագիր կամ թռչնագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ հուն. չունի: ՊԱՏԿԵՐ՝ տպագրուած, կպցուած առաջին կողին ներքին երեսը եւ Թղ. 1ա: Առաջինը՝ Հոգւոյն Սրբոյ Գալուստը, իսկ երկրորդը՝ Երեք Մանկունք հնոցին մէջ: ԿՆԻՔ՝ Թղ. 2ա: ՏԷՐ՝ Մանուկ 1844: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1բ, 3բ, 11բ, 52բ, 117բ, 145բ վարի մասը, 146ա, 147բ վարի մեծ մասը, 148ա—155ա, 158ա-ի վարի կէսը, 158բ—159բ, 161բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1845: ԳՐԻՉ՝ Մանուկ Քահանայ Օրթագիւղցի: ՏԵՂԻ՝ Կ. Պոլիս: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ հմմտ. Թղ. 2ա ճակատաթերթը, 2բ. Յառաջաբանութիւնը եւ Թղ. 146բ: ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ՝ Թղ. 1բ՝ *«Առաքեցաւ ի Կ. Պոլսէ ի Վանս, ի մերոյ: Վիեննա 15 Յունուարի 1961 Հ. Ն. Ակինեան»:*

Մատեանս է՝ Թղ. 2ա. «Քարոզագիրք հաւաքեալ սատի եւ անտի աշխատասիրութեամբ Գէորգ եպիսկոպոսի Զմիւռնացոյ, Դիւտին Եւդոկիայ ի դիւրութիւն նորակիրթ քարոզչացն Ուխտին Սրբոյն Աննայի: Ի հայ-

© National Library of Armenia

րապետութեան Տեառն Տեառն Եփրեմի սրբազնակատար կաթողիկոսի ամենայն Հայոց: Գաղափարեալ հատընտիրսն ի նոցանէ ի Տէր Մանուկ քահանայէ Օրթագիւղցոյ եկեղեցւոյն Սուրբ Աստուածածնի: Յամի Տեառն 1845ին Օգոստոս 15ին»: Ուղղագրութեան չափազանց կոշտ սխալները նկատի չենք առած:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 4ա. «Քարոզ ի վերայ դատաստանի: Յայնժամ տեսցեն զՈրդի մարդոյ եկեալ զօրութեամբ եւ փառօք բազմօք: Խաղ առնէ աստուածային զօրութիւնն զի այս աշխարհս մէկ անցաւոր տեղ մըն է...»:

Թղ. 12ա. «Յաղագս նախանձու եւ բամբասանաց: Ես ճանաչեմ զիմսն եւ ճանաչիմ իմոցն: Որչափ մարդիկ որ ի մէջ աշխարհիս կան յերկուս բաժանին...»:

Թղ. 18բ. «Յաղագս հարկաւորութեան զԱստուած սիրելոյ եւ զընկերս մեր: Սիրեսցես զընկեր քո իբրեւ զանձն քո: Յայտ է ամենեցունց զի Աստուած ի մէջ դրախտին ընդ այլ ծառոց տնկեաց եւ զայլ երկուս ծառս...»:

Թղ. 24ա. «Յաղագս սրբոյն Յակոբա Մծբնա հայրապետի: Դարձարուք առ իս որդիք հեռացեալք եւ ես սիրեցից զձեզ եւ տաց ձեզ հովիւ ըստ սրտի իմոյ եւ հովուեսցէ իմաստութեամբ: Ամենաբարին Աստուած յորժամ կամեսցի վասն մեղաց ժողովրդեանն զպատիժ տալ, առաւել պատիժ նոցա զայս ընտրէ որ ի վերայ նոցա զտգէտ եւ զյիմար հովիւս եւ զառաջնորդս կարգեսցէ...»:

Թղ. 27ա. «Յաղագս պարտաւորութեան մեր տալոյ միշտ Աստուծոյ զպտուղս բարեգործութեան: Այգի Տեառն զօրութեանց տունն Իսրայէլի: Այգեգործն մինչ տեսանէ զհող այգոյ իւրոյ թէ է բեղմնաւոր եւ որթք նորա միայն անպիտան ի պտղաբերութիւնն...»:

Թղ. 31բ. «Յաղագս ամենայն սրբոց: Արքայութիւն երկնից բռնադատի եւ բռունք յափշտակեն զնա: Թէ թագաւոր ոք ի դժուարամատչելի ինչ տեղի կուտեսցէ զմարգարիտս գեղեցիկս...»:

Թղ. 35ա. «Յաղագս հրեշտակաց: Հրեշտակք հոգիք են հարկաւորք ի սպասաւորութիւն վասն այնոցիկ որ ժառանգելոց են զփրկութիւն: Թէպէտ այսօր կատարեցաք զտօնախմբութիւնս սրբոց հրեշտակաց իննեակ դասակարգութեանց երկնային քահանայապետութեանց...»:

Թղ. 39ա. «Յաղագս թէ որպէս պարտ է կալ յաղօթս ի սուրբ եկեղեցին: Հայր իմ մինչեւ ցայժմ գործէ եւ ես գործեմ: Արդարեւ գործակից է Որդին Միածին Հօրն իւրոյ երկնաւորի յամենայն գործս նախախնամութեանն...»:

Թղ. 45ա. «Յաղագս զղջման խոստովանութեան եւ ապաշխարութեանն: Խնդրեցէք եւ տացի ձեզ: Տիտոս կայսրն Հռոմայեցւոց ըստ պատմաբանից էր վարուքն այնչափ ողորմած եւ գթած...»:

Թղ. 53ա. «Յաղագս Տնտեսին: Այր մի էր մեծատուն որոյ էր տնտես եւ եղեւ ամբաստանութիւն: Արդ որովհետեւ ծանուցաւ ձեզ յանցելումն առակն անառակ որդւոյն..»:

Թղ. 57բ. «Յաղագս պահոց: Երթայք գործեցէք մի զկորստական կերակուրն այլ զկերակուրն որ մնայ ի կեանս յաւիտենականս: Յայտ է զի անցելում շաբաթու փոյթ մեծ էր ի մեզ զմարմինս պարարելոյ եւ շահելոյ...»:

Թղ. 61ա. «Յաղագս մաքրութեանն սրտի մերձենալոյ առ սուրբ Հաղորդութիւն: Որ ուտէ զմարմին իմ եւ ըմպէ զարիւն իմ, ընդունի զկեանսն յաւիտենականս: Մարդկային բնութիւն մինչ էրն ի դրախտին եւ մինչեւ որ մեղուցեալ չէր աստուածային շնորհօքն անմահ էր եւ անմահ մնալոց էր...»:

Թղ. 69ա. «Յաղագս ոչ կարելոյ մեղաւորաց արժանապէս ընդունել զՔրիստոս ի ձեռն Հաղորդութեան: Պատրաստ արարէք զճանապարհս Տեառն եւն.: Սովորութիւն է զի թագաւոր ոք եթէ կամիցի ի քաղաք ինչ դիմել, յառաջագոյն պատգամաւորք կամ հրեշտակք առաքին յայն քաղաք...»:

Թղ. 73բ. «Յաղագս խոստովանութեանն: Զօր արձակիցէք երկրի եղիցի արձակեալ եւն.: Այսօր առաջի մտաց ձերոց զերկուս պատկերս ունիմ ներկայացուցանել, մին զարհուրելի եւ միւսն զարմանալի...»,

Թղ. 75բ. Բնագրին մէջ մտցուած է՝ «Այս երեսը սխալմամբ չի դրուելուն աղագաւ զայս իմաստութեամբ մարդկային խրատներս եղաք. Մի նախանձիր քու ընկերիդ լավութեան, դուրս մի հաներ թէ որ լսես ծածուկ բան..», Թղ. 76ա դարձեալ կը շարունակուի Թղ. 75ա–էն:

Թղ. 78ա. «Յաղագս գովելի եւ պարսաւելի աղօթողաց: Արդ ո՞ւմ նմանեսցուք զՏէր: Որովհետեւ հեթանոսք ըստ իմաստութեանց մոլորամիտ իմացման զբազում չաստուածս հնարագործեալ էին...»:

Թղ. 82ա. «Յաղագս քառասնօրեայ գալստեանն Քրիստոսի ի տաճարն: Խնդա եւ ուրախ լեր դուստր Սիօնի զի ահա ես եկից եւ բնակեցայց ի միջի քում ասէ Տէր: Որդիք Իսրայէլի յորժամ ի գերութենէ Բաբելացւոց ազատեցան...»:

Թղ. 85բ. «Յաղագս աւետման սուրբ Աստուածածնի եւ գալ Քրիստոսի յԵրուսաղէմ քաղաք յաւուր ծաղկազարդի եւ վասն գալստեան նորա ի ձեռն Հաղորդութեան ի սիրտս հաւատացելոց: Ուրախ լեր յոյժ դուստր Սիօնի զի ահա թագաւոր քո գայ առ քեզ: Թագաւորն թագաւորաց զԱստուածն Աստուծոց զփրկիչն համայն տիեզերաց...»:

Թղ. 88բ. «Յաղագս ո՞ւսիցէ սրբոց յարմարեցուցանելով ըստ դիտաւորութեան օրինակացս: Հայէի յանագորոյնս եւ մաշէի: Անագորոյն մարդն այն է, որ զաստուածային օրէնս եւ զպատուիրանս արհամարհէ...»:

Թղ. 92ա. «Յաղագս պահոց: Հայր իմ մինչեւ ցայժմ գործէ եւ ես գործեմ: Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս փրկիչն ամենայն աշխարհի, ողորմածն, գթածն եւ միշտ բարերարն ազգի մարդկան...»:

Թղ. 96բ. «Յաղագս բղջախոհութեան մեղաց: Հայր իմ մինչեւ ցայժմ գործէ եւ ես գործեմ: Միածին Որդին Աստուծոյ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս ըստ որում ծանուցաք սիրելեացդ թէ է գործակից միշտ Հօրն իւրոյ երկնաւորի...»:

Թղ. 100ա. «Յաղագս Ծաղկազարդի յաւուրն: Իբրեւ մօտ եղեն ի Բեթբագէ Յիսուս արձակեաց զերկուս աշակերտաց իւրոց եւ ասէ երթայք ի գեօղդ որ առաջի ձեր է, անդէն գտանիցէք զէշ կապեալ եւ յաւանակ ընդ նմին, լուծէք եւ ածէք ինձ: Ի հին ժամանակս կռապաշտից սովորութիւն էր որ յաւուրս տօնի կռոց իւրեանց ի զոհ մատուցանէին զմի ոք...»:

Թղ. 104ա. «Յաղագս Յարութեանն Քրիստոսի: Մի երկնչիք դուք, գիտեմ զի զՅիսուս զխաչելեալն խնդրէք, չէ աստ, քանզի յարեաւ: Այսօր մատուցանեմ ձեզ աւետիս խնդութեան ով Գառին Քրիստոսի հաւատացեալ ժողովուրդք...»:

Թղ. 108ա. «Յաղագս անարատ յղութեան սուրբ Կուսին: Գեղեցիկ ես իբրեւ զԵրուսաղէմ որպէս հիացումն կարգեալ: Զգեղեցկութիւնն Սուրբ Կուսին Մարիամու նմանեցուցանէ Սողոմոն ոչ հրեշտակաց չնաշխարհի էութեան եւ ոչ արեգական գեղեցկանշոյլ պայծառակերպութեան...»:

Թղ. 112բ. «Յաղագս Սուրբ Աստուածածնի: Մի երկնչիր Մարիամ զի գտեր շնորհս Աստուծոյ: Մեծ եւ սքանչելի էր խորհուրդ այսր աւուր, զոր ի սկզբանէ աշխարհի ընդ ժամանակս ժամանակս սկսաւ Աստուած յայտնել նահապետաց...»:

Թղ. 118ա. «Յաղագս Կաղանդի յաւուրն: Եւ եղիցի ամիս ամսոյ եւ շաբաթ ի շաբաթէ եւ եկեսցէ ամենայն մարմին երկիր պագանել ինձ եւ տեսցեն զոսկերս առ իս անցուցելոց: Սկիզբն է այսօր նորոգ տարւոյս եւ կաղանդ կոչի, որում արժանացոյց զմեզ Աստուած ողորմութեամբ իւրով...»:

Թղ. 120բ. «Ծանուցում կաղանդի յաւուրն: Օրս այս՝ նոր տարւոյս սկիզբն է, եւ կոչի կաղանդ, վասնորոյ ասեմ սիրելեացդ իմոց շնորհաւոր կաղանդ եւ նոր տարի եղիցի...»:

Թղ. 122բ. «Յաղագս Քառասուն Մանկանց: Արդարեւ քառասուն խարիսխ արծաթոյ ի վերայ սեանցն խորանին: Ամենաբարին Աստուած յետ ազատելոյ զորդիսն Իսրայէլի ի ծառայութենէ յԵգիպտոսի...»:

Թղ. 125ա. «Յաղագս սուրբ Սարգսի: Զի բարի կամ զի վայելուչ զի բնակին եղբարք ի միասին: Յայտնի է սիրելեացդ իմոց զի ուր սէր է անդ բաժանումն...»:

Թղ. 128ա. «Յաղագս Սուրբ Աստուածածնի: Եթէ որդիք Աբրահամու էիք, զգործսն Աբրահամու գործէիք: Որովհետեւ ազգն Հրէից ի վերայ Աբրահամու մեծ

© National Library of Armenia

պարծանք ունէին, եւ պարծանք առէին զայս եթէ զաւակք Աբրահամու եմք...»:

Թղ. 133բ. «Յաղագս ծննդեանն Քրիստոսի: Աւետարանեմ ձեզ այսօր ուրախութիւն մեծ, որ եղիցի ամենայն ժողովրդեան: Զկարեմ լռել այսօր ի հրաշափառ տօնախմբութեան ծննդեանն Քրիստոսի...»:

Թղ. 137ա. «Յաղագս ծննդեանն Քրիստոսի: Ահաւասիկ աւետարանեմ ձեզ ուրախութիւն որ եղիցի ամենայն ժողովրդեանս: Զայս ուրախութիւնս Գաբրիէլ հրեշտակապետն միայն հովուաց Բեթլեհէմի աւետարանէ...»:

Թղ. 141ա. «Յաղագս քննքարաց տուելոց ի Քրիստոսէ իւրաքանչիւր հաւատացելոց: Այլ ոմն ազնուական գնաց յաշխարհ հեռի առնուլ իւր թագաւորութիւն եւ դառնալ: Այսօր ծննդեան կիրակի պահոց օրն է, վասնայնորիկ մայրս մեր սուրբ Եկեղեցին խորհրդով սահմանեալ է յայսմ աւուր ընթեռնուլ զայս աւետարանս...»:

Թղ. 146բ. Նորագոյն շեղագրով՝ «Մեծարգոյ Խմբագիր, Ծնողական սէրը ստիպելով զիս պահ մը Պոլսոյ հետզհետէ յառաջ քալող ազգային յառաջադիմութիւնը թողուլ եւ խումբ համազգեաց բարոյական թշուառ վիճակին հանդիսատես ըլլալ, ցաւօք սրտի կը պարտաւորիմ անոնց նկարագիրը հոս արձանագրել, որուն հրատարակութիւնը աղաչանօք կը խնդրեմ»:

«Արդ երեք բազմամարդ հայաբնակ գեղեր, որոնց մէկուն մէջ իմ ծնողացս բնակութիւնը կայ, Բաղարի գաւառին մէջ նշանաւոր ազդեցութիւն մը ունին: Աստնցմէ մէկը Նորգիւղ, քաջ աշխատաւորներ եւ հետեւաբար հարուստ բնակիչներ ունի, որոնց տուները 1000ի կը հասնին եւ բարոյական վիճակնին մեծաքայլ աղէկնալու վրայ է: Այս գեղին մէջ 40 տուն Տաճիկ բնակիչ կայ: Երկրորդը Զէնկիլէր, պէտք է պարծենայ իր միաբանութեամբը եւ փոքրիկ Թանգարանով: Այս գեղը 600ի մօտ տունէ կը բաղկանայ: Ի՞նչ ըսեմ երրորդին, որ այս յատկութիւններէն զուրկ, ատելութեան, անմիաբանութեան, նախանձու, կռիւներուն ասպարէզ եղած է եւ որ 360 Հայ եւ 15 Տաճիկ տուներէ կը բաղկանայ, որ Զէնկիւլէրի եւ Նոր Գիւղի մէջտեղը կ'իյնայ, առաջինէն հինգ վայրկեան հեռաւորութեամբ եւ երկրորդէն կէս ժամ: Յօրթագիւղցիք ծոյլ մարդիկ են եւ այս կողմերը քիչ հողի տէր: Իրենց յոյսը միակ մետաքսին վրայ ըլլալուն համար, միշտ աղքատ մնացած են: Արհեստաւորը բաւական շատ է, որոնք են՝ Դարբին (Նալպանտ) չիլինկիր, եմէնիճի, բապուճճի, սէմէրճի, սաբրիչ, տողրամաճի, մալիֆաթրոճիներն իրենց Պոլսոյ բերածները այս կողմերը տարածելով գեղին հարուստ բնակիչներուն կարդին են: Այս գեղին որճանոցներն ալ հինգի կը հասնին, որոնք պօշ մնացած չեն, մէկ ալ գինետուն կայ»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թղ. 2բ. «Յառաջաբանութիւն: Գիտումն իմ զայս գործ վասն քաջուշիմ քարոզչացն ազգիս բանս սեղանաւորել, այլ միայն զքարոզեալսն իմ ի գիր արձանացուցանել ի հաւատարիմ վկայութիւն առաջի Աստուծոյ, թէ զայսոսիկ զամենայն եւ զայլ եւս բազում ի տեսչութեան իմում՝ հեղեալ եմ ի լսելիս ժողովրդեան իմոյ, ի փրկութիւն հոգւոյ նոցին եւ սովին լիցէ թէ Տէր ի քննութեան յաւուրն զիս անդատապարտ արասցէ ի բանից անտի որ մինչ յականջս իմ հնչէ թէ. Որդի մարդոյ, դէտ կացուցի զքեզ»:

«Կամէի թէպէտ եւ զամենայն միանգամայն յայս գիր բովանդակել, բայց ոչ մարթացայ առնել սակս ծերութեան եւ սակս անձին տկարութեան, մանաւանդ եւ ըստ ժամանակիս բազմավրդով բերման յորում զառաջնորդական զբաղնօք իբրու ծովակուտ ալեօք անհանգիստ ծփէի եւ անբարենտագնապէի որ զայսքան եւս եւ քարոզութեան ժամանակ, ինչ զոր ի գիր արձանացուցի: Արդարեւ չիք յայսմ ինձ պարծանք, զի ամենայն նիւթ քարոզիցս այսոցիկ աստի եւ անտի մեղվօրէն իմն ժողովեալ, եթէ լինիցի ինձ պարծանք, թերեւս այս ունի լինել, աշխատութիւն իմ ի կարգադրել զնիւթսն եւ փոյթ վասն պարզութեան ոճոյն, որ գրեթէ ամենեցուն եղեւ դիւրահասկանալի թէ աւելի եւս քան զայս ակնկալայց ինձ պարծանք, դուցէ հասցէ ինձ յերեսաց ծերութեան եւ տկարութեան որով ի ներքոյ առաջնորդական ծանրագոյն բեռին գոլով զայսքանիկս հազիւ կարողացայ երեւան ածել գրով: Ապաքէն սովին աշխատանօք մերովք կարացին նորամեղաց, յայնժամ ի նոցունց ոչ զայլ ինչ կիրթք քարոզիչք զմի ոք դարձուցանել ի խնդրեմ, բայց միայն զայս. ի մաքուր մաղթանս իւրեանց յիշատակել զԳէորգ Ն. Եպիսկոպոսն Եւդոկիոյ, որ քաղաքաւ Զմիւռնացի»:

2153

(Հին թիւ 638)

ՀՐԱՀԱՆԳՔ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱԿԱՆՔ

Բ. Հատոր

1810էն առաջ

ԹՐԻԵՍՏ(°)

ԹՈՒՂԹՔ՝ 53: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·3×18·5: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 17×14: ՏՈՂՔ՝ 29: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, շատ տեղ ներծծուած: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 52ա—53բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1810էն առաջ: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ Մխիթարեաններ: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Թրիեստ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Հրահանգք փիլիսոփայականք: Բնազանցութիւն»: Ա. մաս Բ. Հատորի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. «Մակածութիւն կամ գիտութիւնն զորմէ առեալ եմք ճառել արդ սովոր է անուանիլ բնազանցութիւն...»:

Թղ. 2բ. «Բնազանցութիւն Ընդհանուր... Գլուխ Ա.՝ Յաղագս ծանօթութեան եւ կարելիութեան էակին»:

Թղ. 3բ. «Գլուխ Բ.՝ Զէութենէ էակաց»:

Թղ. 6բ. «Գլուխ Գ.՝ Յաղագս պատճառաց էակաց»:

Թղ. 8բ. «Գլուխ Դ.՝ Յաղագս ընդհանուր տեսակաց էակաց»:

Թղ. 15ա. «Գլուխ Ե.՝ Յաղագս յատկութեանց էակին»:

Թղ. 18բ. «Գլուխ Զ.՝ Յաղագս տեւողութեան էակին»:

Թղ. 20ա. «Մասնաւոր Բնազանցութիւն կամ Հոգեբանութիւն... Մասն Ա.՝ Ի վերայ անստեղծ հոգւոյ կամ ի վերայ Աստուծոյ: ...Ճառ Ա.՝ Ի վերայ գոյութեան Աստուծոյ»:

Թղ. 21ա. «Գլուխ Ա.՝ Յաղագս ձեռնարկութեանց, որովք ցուցանի գոյութիւնն Աստուծոյ»:

2154

(Հին թիւ չունի)

ԲԱՆ ՆԵՐՍԷՍԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ՎԻՐԱՀԱՅՈՑ

1827էն ետք

ՎՐԱՍՏԱՆ(°)

ԹՈՒՂԹՔ՝ 3: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·5×16: ՊՐԱԿ՝ այժմ միայն կէս: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 18×11: ՏՈՂՔ՝ 28: ՆԻՒԹ՝ հին, միջակ հաստութեամբ զօրաւոր թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ թուղթերուն ծայրերը շատ վնասուած: ԳԻՐ՝ հին նոտրգրի շատ մօտ շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1827էն ետք: ԳՐԻՉ՝ անյայտ: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վրաստան: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ՝ չկան:

Մատեանս է՝ Թղ. 1ա. «Բան ասացեալ ի հանդիսի ընթերցանութեան կայսերական գրոյն յերեկոյեան ժամուն ի 22. փետր. 1827 ամի ի Ներսիսէ վիճակաւոր արքեպիսկոպոսէ Հայոց ի Վրաստան»: Վերջը պակաս:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1ա. «Զգօնութիւն զովեսցէ զանձն իւր ... (Սիրաք ԻԴ համար ԺԲ): Ցնծացէք, ցնծացէք ժառանգաւորքդ արարչական անպատում ողորմութեանց հաստատեցելոց յուսկերս եւ յարիւնս ձեր...»: Ընդհատելով կը վերջանայ՝ «յանուն Աստուծոյ ամենակալի եւ ամէնաբաւականի խրախոյս բարձեալ առ կայսր ամենողորմած զմարգարէականն սաղմոսեսցուք. Գօտի ձեռն քո ի վերայ»:

© National Library of Armenia

2155

(Հին թիւ չունի)

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ՀԱՅԱՏԱՌ ԹՐՔԵՐԷՆ

ԱՆՅԱՅՏ

1800ի սկիզբները

ԹՈՒՂԹՔ՝ 258, իջակալուած 1—503: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·3×15·5: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×11: ՏՈՂՔ՝ 21: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր, միջակ եւ հաստ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ, վրան ճնշումով ոսկեծօծ արեւելեան զարդեր: ԹՂԹԵԱՅ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբն ու վերջը մէկական գունաւոր թուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ անցման նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ՝ տպագրուած՝ չորս աւետարանիչներ՝ Թղ. 3բ, 72բ, 119բ, 198բ: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1ա՝ ձարտուքներով, 2բ—3ա, 118բ—119ա, 197բ—198ա, 257բ—258բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1800ի սկիզբները: ԳՐԻՉ՝ հաւանաբար Անտոն Տէրվիշեան: ՏԵՂԻ՝ անյայտ: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ՝ հետագայի Թղ. 2բ, առաջին պահպանակի բ երեսը:

Մատեանս է՝ Չորս Աւետարաններ Հայատառ Թուրքերէն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1բ. Մարկոսի գլուխներու խորագիրներ:

Թղ. 4ա. «Մատթէոս՝ Յիսուս Քրիստոսուն տօղմասընըն հիքեայէթի, քի Թավիդին օղլու իտի քի Ապրահամըն...»:

Թղ. 73ա. «Ինճիլի շէրիֆ սուրբ Մարկոս աւետարանիչին նաքլի իւզէրէ: Իպթիտայի Յիսուս Քրիստոսուն ինճիլի շէրիֆին սէֆթահը...»:

Թղ. 120ա. «Ինճիլի շէրիֆ սուրբ Ղուկաս ավետարանիչին թարիֆի: Զունքի չօք քիմսէլէր իստէտիլէր թէքրար եազմաղա պիզտէ իսպաթ օլան...»:

Թղ. 199ա. «Ինճիլի շէրէֆ սուրբ Յօհաննէս ավետարանիչին միւճիւ պինճէ: Զաթը էվէլինտէն իտի օլ քէլամ վէ քէլամ ալլահըն հուզուրունտա իտի...»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Թղ. 2բ. Մատիտով: «Թարգմանիչ եւ գրող Անտոն Տէրվիշեան, հալածանքի ատեն(՞)»:

Թղ. 1ա. «Զմատեանս զայս ձեռնագիր ետ ինձ պարգեւ Լուցիկայ Ղազարոսեան ի 27դ աւուր ամսեանն Մարտի յամի Տեառն 1898: Հ. Արիստակէս Տալեան ի Մխիթարեան Ուխտէն»: Հոս-հոն մատիտով՝ կը կարդացուի. «Լուցիկ Ուլուխլըեան 1865» նաեւ 1855:

2156

(Հին թիւ չունի)

ԵՐԳ Ի ՎԵՐԱՅ ՀԱԼԱԾԱՆՕՔ ԱՔՍՈՐԵԱԼ ՈՒՂՂԱՓԱՌԱՑ

ԱՆԳԱՐԱ(՞)

1829

ԹՈՒՂԹՔ՝ 11: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·4×15·7: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 18×9·5: ՏՈՂՔ՝ 16: ՆԻՒԹ՝ հին միջակ հաստութեամբ ողորկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կողք չունի, միայն կարուած է: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ անցման նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1829: ԳՐԻՉ՝ անյայտ: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Անգարա կամ Կ. Պոլիս: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ՝ չկան:

Մատեանս է՝ «Երգ ի վերայ հալածան(օ)ք աքսորեալ ուղղափառաց յամի Տեառն 1829»: Հայատառ թուրքերէն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1ա. «Տինէյինիզ նազլըմըզը թարիֆ էտէյիմ...» (94 տուն):

2157

(Հին թիւ 651 եւ 91)

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ԶԱՆԳԱԿԻ

ՎԻԵՆՆԱ(՞)

ԺԹ դարու սկիզբը

ԹՈՒՂԹՔ՝ 8: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21×15·5: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 17·5×12·5: ՏՈՂՔ՝ 22: ՆԻՒԹ՝ հին, զօրաւոր, միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ թղթեայ խեղճ բան մը: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կողքը

շատ ստորին տեսակի թուղթ ըլլալուն արտաքուստ շատ խեղճ կերպարանք մ'ունի: ԳԻՐ՝ հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1800ի սկիզբները: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Կանոն օրհնութեան զանգակի»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. «Ցաղագս օրհնութեան զանգակի: Զանգակն պարտի օրհնիլ յառաջ քան զդնիլ ի զանգակատան, այսու կարգաւ: Նախ եւ առաջ պարտ է զզանգակն այնպէս կախել եւ տեղաւորել, զի դիւրաւ մարթասցի ներքուստ եւ արտաքուստ հպիլ, շօշափիլ...» Վերջ՝ «Յաւարտիլ աւետարանին հայրապետն համբուրէ զաւետարանն մատուցեալ նմա ի միոյ ի պաշտօնէից: Ապա խաչակնքէ ի վերայ զանգակին օրհնելոյ եւ առնու զթագն եւ մեկնեալ դառնայ ի տեղին, ուր զգեստաւորեցաւ, եւ անդ հանեալ զսուրբ զգեստն, երթայ ի խաղաղութիւն»:

2158

(Հին թիւ չունի)

ՇՐՋԱԲԱՐԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹՔ ՊԻՈՍԻ Է·

ԹՐԻԵՍՏ

1809

ԹՈՒՂԹՔ՝ 32: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·5×15·5: ՊՐԱԿՔ՝ 8: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 19·5×13: ՏՈՂՔ՝ 32: ՆԻՒԹ՝ հին միջակ հաստութեամբ քիչ մը կոշտ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ թղթեայ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կողքը մարմնէն փոքր ըլլալուն, ծայրերը աղտոտած: ԳԻՐ՝ տգեղ վարժ հին նօտրգրի նման շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1809: ԳՐԻՉ՝ հաւանաբար Շիւքիւրեան Հ. Անդրէաս: ՏԵՂԻ՝ Թրիեստ: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ՝ չկան:

Մատեանս է՝ «Շրջաբերական թուղթք Պիոս Է. Քահանայապետի 1808—1809»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1ա. «Պիոս Է. առ Կարդինալս. Գործ հայրական խնամոց եւ առաքելական փութոյ մերոյ ի վճարումն պարտուց ... 1808 փետր. 5: Է. Պիոս Պապ»:

Թղ. 4բ. «Առ Ասպետ Պարոն Ալպէրթի ղեսպան թագաւորութեանն Իտալիոյ. Ի սենեկաց Քուիրինալի, ի 19 Մայիսի 1808: Իբրեւ եհաս յականջս սրբազան Պապին աղետալի լուր միաւորելոյ ընդ թագաւորութեանն Իտալիոյ զչորս գաւառս իւր... Յուլիոս կարդինար Գաբրիէլեան»:

Թղ. 10ա. «Հնահանք: Զկարդ դառնազոյն եւս եղեն աղէտք որպէս զորս ի վայրկենէ անտի յարձակելոյ Գաղղիացւոց ... Յուլիոս կարդինար Գաբրիէլեան»:

Թղ. 15ա. «Երկրորդ հրահանգ ծայրագոյն քահանայապետին Պիոսի Է.ի առ եպիսկոպոսունս նահանգաց իւրոց: Ի Հռովմ, ի 29 Մայիսի 1808: Պայծառագոյն տէրութիւն ձեր իմացայք պաքէն ի նամականի ծրարէ խմմէ մասնաւոր առթիւ առաքելոյ ձեզ ի 22 առաջիկայ Մայիսի... Յուլիոս Կարդինար Գաբրիէլեան»:

Թղ. 16բ. «Պիոս Է. Պապ. Հասու լեալ թէ ի զանազան տեղիս սահմանաց երկրի մերում, ոմանք չարախորհուրդք արք թշնամիք բարեկարգութեան եւ հասարակաց հանդարտութեան ... Այսօր ի 24 Օգոստ. 1808, ի Քուիրինալ առաքելական պալատէ մերմէ. Է. Պիոս Պապ»:

Թղ. 17բ. «Ի ձեռս սրբազան հայրապետին են տասն եւ ութ ամսոց երթեւեկութիւնք թղթոց...»:

Թղ. 17բ. «Առ դեսպանս թագաւորաց առընթեր սուրբ Աթոռոյն: Ի սենեկաց Քուիրինալի, ի 30 Նոյեմ. 1808: Յառաջին աւուրց անտի, յորմէհետէ սկսաւ հրատարակիլ թերթ մի պարբերական, անուամբ Հռովմէական կազէթայի... Բարթուղիմէոս Կարդինար Փաքքա»:

Թղ. 21բ. «Է. Պիոս Պապ. Կատարեցաւ հուսկ զկնի խաւարային դիտաւորութիւն թշնամեացն Առաքելական Աթոռոյ... Տուեալ յառաքելական պալատն մեր ի Քուիրինալն, ի 10. Յունիսի 1809: Է. Պիոս Պապ»:

Թղ. 22բ. «Գիր Պօնֆիլէիոս զօրավարի, հրամանատար երկրորդ գնդի Տէլլինեան

զօրաց, առ սպառապետն Լեմառօիս, ի 11 Մայիսի 1808 յԱնգոնայ: Մեծ պարծանք էին ինձ անձնատուր լինել հրամանի բարձրութեան ձերոյ յինչ եւ իցէ պարագայիւ...»:

Թղ. 23բ. «Պաշտօնեայ կրօնի Պիկօթ ա՛ռ Փուժէնու առ եպիսկոպոսս եւ արքեպիսկոպոսս կայսերութեան Գաղղիոյ, ի 17 Մայիսի 1808 ի Փարէզ: Գերապայծառ, քեզ շնորհեալ առաքելութիւնն ի վսեմափառ կարդինար դեսպանէ, եղերեցաւ...»:

Թղ. 23բ. «Առ դեսպանս այլոց տէրութեանց: Ի սենեկաց Գուիրինալի ի 15. Օգոս. 1808: Կարդինար առենադպիրն տէրութեան ընկալաւ զթացորոշ հրաման ի սրբութենէ իւրմէ հաղորդել... Բարթուղիմէոս կարդինար Բաքքա»:

Թղ. 25բ. «Է. Պիոս Պապ. Սիրելի որդւոց մերոց եւ յարգելի եղբարց ողջոյն եւ առաքելական օրհնութիւն: Ոչ կարէաք մեք ով յարգելի եղբարք, ոչ առաւել յառկապէս եւ ոչ առաւել բացորոշապէս... Տուեալ ի Հռովմ յեկեղեցւոջ Մարիամու մեծի, ի 30 Օգոստ. 1808»:

Թղ. 31ա. «Առ դեսպանս այլոց տէրութեանց: Ի սենեկաց Քուիրինալի ի 28 Սեպտ. 1808: Եթէ արդարութիւնն եւ իրաւունք դատին, որոյ վասն երանելի հայրապետն կրեաց յընթացս ութն ամսոց զանհամար բռնութիւնս եւ զարհամարհանս... Բարթուղիմէոս կարդինար Պաքքաս»:

Թղ. 32ա. «Ծանուցումն: Է. Պիոս Պապ Հեղինակութեամբ Աստուծոյ ամենակալի, սրբոց առաքելոցն Պետրոսի եւ Պօղոսի, եւ մեր, յայտ առնեմք թէ դուք եւ ամենայն ձեր գործակիցք յեղեռնագործութիւնս... Տուեալ ի Հռովմ, առընթեր սրբուհի Մարիամու մեծի, ի 11 Յունիսի 1809, ի Ժ. ամի քահանայապետութեան մերում. Է. Պիոս Պապ»:

2159

(Հին թիւ 646)

ԿՐԱՍՍԷԹ — ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՄՏԱԾՈՒԹԻՒՆՔ

ՎԻԵՆՆԱ(°)

ԺԹ դար

ԹՈՒՂԹՔ՝ 519, իչակալուած 1—670 միայն: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·5×16: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 19×13·5: ՏՈՂՔ՝ 27: ՆԻՒԹ՝ զօրաւոր, բարակ ազնիւ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսալաթ, թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ գէշ, կազմը քայքայած, կողքը շատ վնասուած: ԳԻՐ՝ գեղեցիկ մանր նոր շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 2բ—11բ, 21—23, 356—519: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԹ դարու երկրորդ կէս: ԳՐԻՉ՝ Վարդանեան Հ. Մովսէս: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «*Կրասսէթ-ի Քրիստոնէական Մտածութիւնք*» անունով գործին թարգմանութիւնը, Մտածականներ ամբողջ տարւոյ համար: Աշխարհաբար:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 12ա. «Ցանկ նիւթոց»:

Թղ. 24ա. «Զորեքշաբթի Մոխրոց օր: Արտաքին պաշխարութիւն կամ մարմնոյ մեռուցում: Աշխարհքիս մէջ ինչ բան կայ, մարդուս հոգւոյն ու մարմնոյն պէս, որ իրարու հետ որչափ համամիտ ու համաշունչ են, այնչափ ալ անմիաբան ու կռուարար ըլլան...»: Վերջ՝ *Թղ. 355բ՝ «Եթէ Յիսուսի թագաւորութիւնը չես ծաւալեր, ու ընդարձակեր, գէթ իր թշնամւոյն Սատայէլին տէրութիւնը մի տարածեր»:*

2160

(Հին թիւ չունի)

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԷՔԵԱԹՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ԱՆՅԱՅՏ

ԺԸ դար

ԹՈՒՂԹՔ՝ 123, թղթակալուած մահմետական թուանշաններով 1—60, ապա մատիտով, օտար գրչէ 61—119: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·5×15·5: ՊՐԱԿՆԵՐԸ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն, լայն գունաւոր շրջանակներու մէջ առնուած, շրջանակով միասին 18×13: Կան նաեւ սիւներով բաժանումներ, հմմտ. 4բ, 15ա—27բ, 36ա—37բ, 41ա—42բ, 48բ—52բ, 67բ—71բ, 86ա—92բ, 106ա—111բ: ՆԻՒԹ՝ հին, միջակ հաստութեամբ զօրաւոր թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ գործածութենէ կազմը բոլորովին քայքայուած, էջերը բաւական աղտոտած, եւ թուղթերու եզերքները վիրաւորուած: ԹԱՆԱՔ՝ ԳԻՐ՝ անցման նոտրգրի շատ կը մօտենայ: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, սկզբնատառերը դեղին, սկիզբը գուցէ ոսկի եղած ըլլայ: ԽՈՐԱՆ՝ յատուկ արուեստով, կարմիր, կապոյտ, սեւ, մանուշակ, գորշ, դեղին, կանանչ, գունատած ներկերով՝ Թղ. 5ա, 45ա, 65ա, 85ա, 105ա: ՆԿԱՐՆԵՐ՝ խորաններու ոճով՝ Թղ. 2բ կպցուած Թղ. 1բ-ի վրայ՝ Աթոռի վրայ նստած է փարթօցաւոր, պարսկական նուրբ պեխերով, առջեւի սեղանի վրայ գիրք մը բռնած, ձեռքը գրիչով մը, անմօրուս, ուսուցչի տպաւորութիւն գործող անձ մը, անմօրուս եւ անոր դիմացը նոյնպէս փաթթօցաւոր, անմօրուս եւ անպեխ, երկար հագուստով, աշակերտի դիրքին մէջ, կանգուն կեցած է Անանիա Շիրակացին, երկուքին մէջտեղը աստղաբաշխական բոլորակը, կենդանակերպերու անուններով, այս պատկերը կարծես ուրիշ ձեռագրէ մը հանուած հոս յարմարցուած է, բայց արուեստը չի տարբերիր միւս պատկերներէն Թղ. 5բ՝ Աշուղ Մուսթաֆա, Աշուղ Ղարիպ, Աշուղ Ղարիպի մայրը, աշուղներու ձեռքը ուտ, ասոնց տակ դարձեալ երեք անձեր՝ «*պաճխսի, անայսի Ղարիպ կիտեոլար*» նմանող գրութեամբ: Նոյն արուեստով եւ իրարու նմանող անձերու պատկերները կը գտնենք յաջորդներուն մէջ կալ, զանազան դիրքերով եւ գործողութիւններ կատարելով: Թղ. 6ա, 6բ, 7ա, 7բ, 8ա, 8բ, 24ա, 24բ, 25ա, 35ա, 35բ, 40ա, 40բ, 45բ, 46ա, 46բ, 47ա, 47բ, 48ա, 65բ, 66ա, 66բ, 67ա, 72ա, 72բ, 73ա, 73բ, 74ա, 74բ, 85բ, 93ա, 93բ, 94ա, 94բ: Աստղաբաշխական պատկերներ՝ Թղ. 2բ, 4բ, 105բ: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 3ա մեծ մասով, 3բ—4ա, 34, 41—42 միայն շրջանակները գծուած, 59—64 միայն շրջանակները գծուած: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ—ԺԹ դար: ՏԵՂԻ՝ անյայտ: ԳՐԻՉ՝ անյայտ: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ՝ 1ա, 2ա°, 2բ, 3ա:

*Մատեանս է՝ * Հաւաքածոյ արեւելեան հէքեաթների՝* գրուած հայատառ արեւելեան թուրքերէնով: Հայերէն գրերի մէջ օգտագործուած են արաբերէն ج, ح, ث գրերը, իսկ որոշ տառեր փոխարինուած են պայմանական կէտագրերով՝ չափազանց բարդացնելով բնագրի ընթերցումը: Նկարագրութեանս մէջ բացուած են պայմանական նշանագրերը:

Մոսկուայի Մ. Գորկու անուան համաշխարհային գրականութեան ինստիտուտի պրոֆեսոր *Խալիկ Քէօռօղլի*ի կարծիքով այս հէքեաթները իրենց վրայ կրում են Ղարսի շրջանի թուրքերէնի կնիքը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. Թղ. 5ա—14բ. Աշիղ Ղարիպ հէքեաթի արձակ շարադրանքը: «*Աշիղ Ղարիպ Շահ Սանամի ալտիղի տիպաճասիտըր եազիլիպ օնտայ*»:

Թղ. 15ա—24ա. Աշիղ Ղարիպ հէքեաթի 366 թուրքիներ:

Բ. Թղ. 24ա—27բ. Ղուրշուտ պակ: «*Իշթայ պուտիր տիպաճաեի Ղուրշուտ պակ*»: 125 թուրքի:

Թղ. 28ա—33բ. Ղուրշուտ պակ հէքեաթի արձակ շարադրանքը.— «*Զամանի ավաեիթայ վարիմիշ պիր փատիշահ Եէկան սուլթան նամինտայ*»:

Գ. Թղ. 35ա—36բ. Շահ Եուսուփ: 30 թուրքի:

Թղ. 38ա—41բ. Շահ Եուսուփ հէքեաթի արձակ շարադրանքը. «*Զամանի ավաեիթայ վարիմիշ պիր փատիշահ Սուլթան Մաճիտ նամինտայ*»:

Թղ. 43ա—44բ. Շահ Եուսուփ հէքեաթի մի այլ տարբերակ. «*Զամանի ավաեիթայ վարիմիշ պիր փատիշահ Սուլթան Հասան նամինտայ*»:

Դ. Թղ. 45ա—53բ. Կուզալ Ահմատ: 130 թուրքի:

** Ձեռագրիս վերծանումը մեզի համար անկարելի գտնելով, մանրաժապաւէնը ղրկեցինք Հայաստան՝ Մաշտոցի անուան Մատենադարանը, ուսկից ստացանք յաջորդ նկարագրութիւնը, եւ որուն համար մեր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնենք Պր. Զուլալեանին:*

Գերապայծառ հայր.

Ներփակ ուղարկում եմ Ձեր Մատենադարանի 2160 ձեռագրի նկարագրությունը: Ձեռագրի գաղտնագիր բնույթը, ինչպես նաեւ իմ չափազանց զբաղվածությունը խանգարեցին ավելի շուտ կատարելու Ձեր հանձնարարությունը:

Վերջերս եղա Մոսկվայում եւ Մ. Գորկու անվան համաշխարհային գրականության ինստիտուտի պրոֆեսոր Խալիկ Քյոռօղլուն ցույց տվի ձեռագրի լուսանկարները, որոշ վերծանված էջեր կարդացի իր համար: Լինելով թուրքական ժողովրդական բանահյուսության քաջատեղյակ բանագետ, նա այն կարծիքը հայտնեց, որ ձեռագրի մեջ առկա գրույցները Ղարսի շրջանի թուրքերենի կնիքն են կրում, անգամ Աշուղ Ղարիբի սիրավեպի տարբերակում հիշատակվում է Ղարս քաղաքը:

Ինձ թվում է, որոշ գրույցների մեջ հայկական բանահյուսության արձագանքներ կան. այս եզրակացությունը, իհարկե, ճշգրտման կարիք ունի: Եթե ժամանակը ների, առաջիկայում կաշխատեմ ամբողջությամբ վերծանել բնագիրը, որը հնարավորություն կտա ավելի ճշգրիտ եզրակացությունների հանգել:

Հարգանոք՝

Բ. Զուլալյան

Մաշտոցյան Մատենադարանի փոխտնօրեն

© National Library of Armenia

Թղ. 53բ—59բ. *Կուզալ Ահմատ* հէքեաթի արձակ շարադրանքը.— «*Զամանի ավաեիլթայ վարիմիշ պիր փատիշահ Սուլթան Սալիմ նամինտա*»:

Ե. 65ա—70բ. *Շահ Իսմահալ* (*Իսմայի՞լ*): 140 թուրքի:

Թղ. 75ա—84բ. *Շահ Իսմահալ* հէքեաթի արձակ շարադրանքը.— «*Զամանի ավաեիլթայ վարիմիշ պիր փատիշահ Սուլթան Օսման նամինտայ*»:

Զ. 85ա—93բ. *Շահ Եուսուֆ* հէքեաթի մի այլ տարբերակ: 140 թուրքի:

Թղ. 95ա—105բ. *Շահ Եուսուֆ* հէքեաթի արձակ շարադրանքը.— «*Զամանի ավաեիլթայ վարիմիշ պիր փատիշահ Սուլթան Ֆաթէհ նամինտայ*»:

Է. 105բ. Մասն *ռամգըրքի*.— «*Պապի Ֆանայ եուլտուզին չարխիտր...*»:

Թղ. 106ա—123բ. *Ռամգըրքի* հայերէն մեկնութիւնները.— «*Վասն ցցըրուն. առաչին տան ցիցն յարեվելեան է եւ Է*(7) *տան ցիցն արեւմտից է. միմիանց վկաէն*»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Թղ. 1ա. Մատիտով, հետագայ գրչէ «*Այս գիրգը սալի գրնան եւ սուրաթ տուգուզան վերկու րուփէ եւ արգնցի ծանուք Մարտիրոսեանին է*»:

Թղ. 2ա. Կպցուած է Թղ. 1ի վրայ, չկրցանք կարդալ:

Թղ. 2բ եւ 3ա. Բնագրի նման սղագրութեամբ է, չկրցանք կարդալ:

2161

(Հին թիւ չունի)

ԹՈՎՄԱՅԻ ԱԳՈՒԻՆԱՑԻՈՅ ՅԱՂԱԳՍ ԶՕԴՈՒԱԾՈՅ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԵԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ԿԵՌԼԱ

1915ի առեններ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 6: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21×17·5: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 17×12: ՏՈՂՔ՝ 18: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ նոր վարժ շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1915ի առեններ: ԳՐԻՉ՝ Եղիայեան Հ. Սրապիոն: ՏԵՂԻ՝ Կեռլա: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ՝ չկան: ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ՝ Թղ. 1ա մատիտով՝ «*Կերլայի հայ ձեռագրէ մը, Թիւ 43, օրինակուած ի ձեռն Վ. Հ. Սրապիոն Եղիայեանի*»: (Հմմտ. Կեռլայի Ցուցակ էջ 274ա):

Մատեանս է՝ Թղ. 1ա. «Յաւաք սրբոյն Թոմայի վսեմական վարդապետի յԱգինոյ աւագցեալ յաղագս զօդուածոյ եւ խորհրդածութեան Եկեղեցւոյ»: Լուսանցքներուն վրայ նշանակուած են նաեւ ձեռագրի թղթահամարները:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1ա. «*Յնդրեալ յինէն ձեռդ սիրելութիւն, զի յաղագս զօդուածոյ հաւատոյ եւ եկեղեցւոյ խորհրդածութեանց ձեզ համառօտ ինչ վասն յիշատակի փոխադրեսցես երկրայութեամբն հանդերձ...*» (Զուգուած Ա—Ը, Թղ. 206ա—211ա):

2162

(Հին թիւ 644)

ՄՕՆՍԻՒ ՎԻԿԷ-Ի ԱՌԱԿՔ

Կ. ՊՈԼԻՍ(՞)

ԺԹ. դարու վերջերը

ԹՈՒՂԹՔ՝ 201: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ մինչեւ Թղ. 82՝ 20·3×12·5, ապա 20·5×15·5: ՊՐԱԿՔ՝ չունի, առանձին թուղթեր են մեծ մասով: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն, Ա մաս՝ 18·5×10·5, Բ մաս՝ 18×10: ՏՈՂՔ՝ 19—20: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր, հաստկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝

նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ խն. չունի: ԺԱՄԱԴԱՏԱՐԿ՝ գրեթէ ամէն թուղթի բ. կողմը: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԹ. դարու վերջերը: ԳՐԻՉ՝ անյայտ: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Կ. Պոլիս: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ խն. չունի:

Մատեանս է՝ «Մօնսիւ Վիկէ Փրանսացի քահանայի՝ Առակք Կիւզիտէ Մէսէլլէր»: Հայ եւ լատինատառ Թուրքերէն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1—82՝ լատինատառ, 83—201 հայատառ Թուրքերէնով նոյն բնագիրները:

2163

(Հին թիւ 683)

ՕԼԷՆՏՈՐՖ՝ ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆԻ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԵՆՆԱ

1887

ԹՈՒՂԹՔ՝ 127, իջակալուած 1—243: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·3×18: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 18×14·5: ՏՈՂՔ՝ 21: ՆԻՒԹ՝ միջակ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսալաթ, հաստութեամբ գծաւոր թուղթ: ԹՂԹԵԱՅ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ թղթապատ ստուարաթուղթ: Թղթեայ պահպանակ՝ սկիզբն ու վերջը մէկական հաստկեկ թուղթ մը: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ նոր մաքուր եւ գեղեցիկ շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, խորագիրներն ու խրատաշղագիր: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ խն. չունի: ԴԱԳիրները կարմիր: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1887: ԳՐԻՉ՝ ՏԱՐԿ՝ Թղ. 1բ, 122բ—127բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1887: ԳՐԻՉ՝ Ստեփանչիկեան Աղեքսանդր հետագային Հ. Գէորգ: ՏԵՂԻ՝ Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ անուանաթերթը Թղ. 1ա, 77բ, 85բ, 121ա:

Մատեանս է՝ Թղ. 1ա. «Նոր քերականութիւն գերմանական լեզուի՝ Օլէնտորֆ, լեզու մը կարդալ, գրել եւ խօսիլ սորվելու համար, ընթացք կատարեալ գերմանական լեզուի: Ա. Բ. հատոր: Թարգմանեալ ի Վ. Հ. Յովհաննէսէ (Թումայեան), *ի Վիէննա, Պաշտպան Ս. Աստուածածնայ Վանքը: 1887 Յուլիս 17 Ա(ղեքսանդր) Փ(անչիկեան)*»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. «*Առաջին ստուգաբանութիւն: Ա. դաս*»: Կը բաժնուի ԼԴ դասերու եւ կը բովանդակէ 81 շարադրութիւն: Ծանօթ գործիս մանրամասն ցուցակագրութիւն անելորդ կը գտնենք, թարգմանութիւնը կատարուած կ'երեւի ֆրանսերէնի վրայէն:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թղ. 77բ. «*Միոյն Աստուծոյ Փառք, Օգոստոս 24, 1887, Փառք քեզ Աստուած, Ուսանող Մխիթարեան Աղեքսանդր*»:

Թղ. 85բ. «*Օգնականութեամբ Յիսուսի, Մարեմայ եւ Յովսեփայ*»:

Թղ. 121ա. «*Օգնականութեամբ սրբոյ Կուսին վերջացաւ: Աղեքսանդր ուսանող Մխիթարեան*»:

2164

(Հին թիւ 667)

ՅԱՂԱԳՍ ԵՌԱՆԴԵԱՆ ԵՒ ՍԻՐՈՅ ԱՌ Ս. ԿՈՅՍ ՄԱՐԻԱՄ

ՎԻԵՆՆԱ

1822

ԹՈՒՂԹՔ՝ 105, իջակալուած 1—205: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·2×13·8: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 18·5×10: ՏՈՂՔ՝ 33: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր բարակ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ գունաւոր թուղթով ծածկուած ստուարաթուղթ: ԹՂԹԵԱՅ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբն ու վերջը մէկական զօրաւոր հին սպիտակ թուղթ: ԳԻՐ՝ նոր նօտրգիր, գեղեցիկ եւ նաշակաւոր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, սկսած է ներծծուիլ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ խն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1բ, 3ա վարի կէսը, 3բ, 105ա վարի կէսը, 105բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1822: ԳՐԻՉ՝ Յովնանեան Հ. Պօղոս: ՏԵՂԻ՝ Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի, հմմտ. անուանաթերթը Թղ. 1ա եւ 105ա:

Մատեանս է՝ Թղ. 1ա. «Յաղագս եռանդեան եւ սիրոյ առ ամէնօրհնեալ սուրբ Կոյս Տիրածինն Մարիամ: Գիրք միակ: Յօրինեալ ի Յիսուսեան Վ. Հ. Յովհաննէ Եւսեբեայ Ներիմբերգեան եւ յեղեալ ի Հայ լեզու ի

© National Library of Armenia

(Հ)· Պօղոսէ Յովնանեանց ի Մխիթարեան Միաբանութենէ, ի փառս Աստուծոյ եւ ի պատիւ ամենասուրբ Տիրուհւոյն մերոյ: Յամի Տեառն 1822 Մարտ 25»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 2ա· «Ի Թարգմանչէն առ վերծանօղ Մարիամեան: Արդարեւ յիրաւի ընդ յանդգնութեանն անկանէի դատաստանաւ ընթերցօղ առաքինակրօն, եթէ հաստատէի զմիտս զրոյց կարգել առ ի գգոյդ առ ամենահրաշ Տիրածինն նորոդ զարթուցանելոյ զսէր եւ զեռանդն...»:

Թղ· 4ա· «Յաղագս եռանդան եւ սիրոյ առ ամէնօրհնեալ սուրբ Կոյս Տիրածինն Մարիամ: Գլուխ Ա.՝ Թէ որչափ սիրելի է Աստուած յաղագս փափագելոյ իւրոյ մեծապէս զի սիրեսցուք եւ պաշտեսցուք զՄայր իւր»:

Թղ· 6բ· «Գլուխ Բ.՝ Թէ քանի հաճոյական է Աստուծոյ սիրել եւ պատուել մեր զհրաշափառ Կոյսն Մարիամ զՄայր իւր»: Այս ձեւով, կրօնական—բարեպաշտական բովանդակութեամբ կը յաջորդեն 25 գլուխներ: Վերջինը՝ Թղ· 102բ· «Գլուխ ԻԵ.՝ Մաղթանք առ ամենասուրբ Կոյսն, որով խնդրեմք ի նմանէ զի շնորհեսցէ մեզ սիրով եւ եռանդեամբ իւրով վառիլ»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թղ· 105ա· «Վախճան: Ի փառս Աստուծոյ եւ ի պատիւ Տիրամօր Կուսի եւ սրբոյն Յովսեփու»:

2165

(Հին թիւ չունի)

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱԲԱՐ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ԱՆԾԱՆՕԹ

ԺԹ դար

ԹՈՒՂԹՔ՝ 95: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 21·1×17·5: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 16×11: ՏՈՂՔ՝ 19: ՆԻՒԹ՝ նորագոյն ողորկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսակաշի, լաթածածկ ստուարաթուղթ: ԹՂԹԵԱՅ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբն ու վերջը մէկական հաստկեկ մէկ կողմով գոյնզգոյն թուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ շատ լաւ: ԳԻՐ՝ շատ խառն, նօտրգիրէն մինչեւ շեղագիր եւ նորագոյն ոլորագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1—4ա, 92ա մեծ մասով, 92բ—95բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԹ դար: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ անծանօթ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի: ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ՝ Թղ· 4բ՝ «Առ Գերյարգելի Հ· Հմայեակ Ծ· Վ· Համբարեան կը նուիրէ այս ձեռագիրը վասն երախտագիտութեան՝ Ժիրայր Ս· Ֆերահճեան, աշակերտ 5·դ դասարանի Մխիթարեան Վարժարանի, Բանկալթի 1 Յունվար 1932: Ընկալաք առաքեալ ի Կ· Պոլսոյ ի յ2· Նոյ· 1953: Հ· Ն· Ա·»:

Մատեանս է՝ «Քերականութիւն Գրաբար Հայերէն Լեզուի», հեղինակութիւն Աւետիս Վարժապետ Պէրպէրեանի (հմմտ. Թղ. 92ա): Հարցում–պատասխանով:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 5ա· «Լեզու կամ Խօսք: Ո՞վ է լեզուին հեղինակը – Աստուած է որ սորվեցուց Ադամայ եւ Եւայի...»:

Թղ· 6ա· «Մասն Ա.՝ Բառագիտութիւն: Գլուխ Ա.՝ Անուն»: (Գլուխք Ա—Ը):

Թղ· 48ա· «Մասն Բ.՝ Զուգադրութիւն բառից: Գլուխ Ա.՝ Տէր բայի եւ բայ»: (Գլուխք Ա—Զ):

Թղ· 82բ· «Յաւելուած ի վերայ անհոլով մասանց բանին: Գլուխ Ա.՝ Կիրառութիւն դիմորոշ յօդից»: (Գլուխք Ա—Դ):

2166

(Հին թիւ չունի)

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՇԽԱՐՈՂԻ ՀԱՅԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ԱՆՅԱՅՏ

1751էն քիչ ետք

ԹՈՒՂԹՔ՝ 219: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19·5×14: ՊՐԱԿՔ՝ իլ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 13×8·5: ՏՈՂՔ՝ 22: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ թուրքերէն լեզուով գրուած թուղթեր իրարու կպցուելով շինուած ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ բաւական լաւ, կողքը վնասուած, տեղ–տեղ կազմէն թղթեր զատուած, վերջէն պակաս: ԳԻՐ՝ մաքուր նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1, 2բ, 30բ, 209բ, 219 (ծարոտուքներով): ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1751էն քիչ ետք: ԳՐԻՉ՝ անյայտ: ՏԵՂԻ՝ անյայտ: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ չունի, բայց տես անուանաթերթը Թղ· 2ա: ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ՝ Թղ· 1ա· «Առաքեաց ի Կ· Պոլսոյ ի Վանս Հ· Գ(րիգորիս) Մանեան, ի Վիեննա, ի 18 Հոկտ· 1960: Հ· Ն(երսէս) Ա(կինեան)»:

Մատեանս է՝ 1751ին Վենետիկ տպուած «Պօղոս Սեներեանի Կրթութիւն ապաշխարողի» գործին թուրքերէն թարգմանութիւնը: Թղ· 2ա· «Թալիմ Թուլպէ էտէն քիմսէյէ պիր էյիճէ խոստովանել օլմաք իչուն հոգեւոր քիթապ, քի անտէր հէր կիշի գատըր օլապիլիր օկրէնմէկէ չուպհէզիզ Թարգըմը տօնմէկէ ըէպպինին չնորհքընա վէ սաքլանմաղա օնտա: Եափըլմըշ Սէնէր Թոռնու Պօղոստան Յիսուսեան Կարգընըն գարտաշլըղընտան: Եէնկիլէ Թարգմանել օլտու Տալեան տիլինտէն էրմէնի տիլինէ, Սարգիս վարդապետէն վէ Ստամպօլլու Արքեպիսկոպոստան, հէմանըն զահմէթի իլէ պասմա օլտու: Սուրբ Էջմիածինին հայրապետլիկինտէ Տէր Ղազար Հայոց կաթուղիկոսըն զէմանընտա: Սէնէ Րէպպինին 1751, վէ Հայոց ՌՄ: Վէնէտիկտէ Անտօն Պօռթօլըն քեարխանէսինտէ, Մեծաւորլարըն իգնի իլէ»: (Հմմտ. հայերէնը՝ Հայ Հնատիպ Գրքի Մատենագիտական Ցուցակ. Երեւան 1963, թիւ 521, էջ 129):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 3ա· «Իզզէթլի քահանայլարա, ճանլարա մուպաշըրէթ օլանլարա, վէ Քրիստոսուն իմսանի սիւրուսինէ չօպան օլանլարա՝ խոնարհութիւն իլէ տուայուրուշ: Անըթալապ իտէր իտի Ալլահ եաղաթըղըընըն իփտիտասընտա... Թղ· 23բ՝ ստորագրութիւն. Սարգիս Վարդապետ Ստամպօլլու Արք եպիսկոպոս Ուլու Կայսերիէ»:

Թղ· 25ա· «Իլք ճէվապի փիրինին օլմանէլէրին տույուլմասը իչուն քի անլէրօլմանէլէրին... Ալլահըն տէն օթրու էլվուռոր սօյլէմէկէ: Ալլահըն իւք Թէտարիք կէօրուշու գանահաթլանմասը էյլէմէկէ քի...»:

Թղ· 31ա· «Տավէթ ապաշխարող քիմսէյէ, քի եաքլաշըըն խոստովանութիւնա: Պաշ 1»: (Գլուխք Ա—ԺԶ):

Թղ· 188ա· «Սիվալ Թէֆտիշի իչուն՝ դօլայլանտըըրմաղա էյլէմէսինի խոստովանութիւնըն»:

Թղ· 210ա· «Ջերմեռանդական ըէճէլէր, վէ աղօթքլար՝ սօյլէնմէք իչուն հէր պիր կլինունտէ հաֆթանըն»:

Թղ· 218ա· Յանկ գլխոց:

2167

(Հին թիւ 278 եւ 110)

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՒԱՏՈՅ

ԹՐԻԵՍՏ

1801(՞)

ԹՈՒՂԹՔ՝ 4: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19·6×16: ՊՐԱԿՔ՝ երկու: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×11·5: ՏՈՂՔ՝ 19: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր, հաստկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ երկու թղթեայ, 1790ին Թրիեստ տպուած մաշտոցի երկու թերթեր, էջ 225—226: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ Թղ· 1—2 նօտրգիր, 3—4 շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չկան: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ հաւանաբար 1801: ԳՐԻՉ՝ Կարապետ Քերովբեան (ապա Հ. Արսէն), Թղ· 3—4 անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ Թրիեստ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Խոստովանութիւն կամ Դաւանութիւն հաւատոյ»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1ա· «Ես Կարապետ Քերովբեան (ապա վրայէն թանաքով աւրուած եւ տեղը գրուած՝ Պետրոս Յովսէփեան, որ վերջէն նոյնպէս աւրուած է թանաքով) հաստատուն հաւատով հաւատամ եւ դաւանիմ մի ըստ միոջէ զամենայն պարունակեալս ի հանգանակի հաւատոյ...»:

Թղ· 3ա· «Կերպ արձակելոյ զհերձուածողն ի բանադրանաց: Քահանայն որ ունի զիշխանութիւն, յանձնեալ նմա ի վերնագունէն արձակելոյ ի բանադրանաց...»:

© National Library of Armenia

2168

(Հին թիւ չունի)

ՄՈՎՍԻՍԻ ԽՈՐԵՆԱՑԻՈՅ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ Ս· ՀՌԻՓՍԻՄԵԱՆՑ

ԹՐԻԵՍՏ

1798

ԹՈՒՂԹՔ՝ 20: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×15: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 14·5×11: ՏՈՂՔ՝ 24: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր, միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ խուն. չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1, 7—20: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1798: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ Թրիեստ: ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ՝ Թղ· 6բ՝ *«Օրինակեցի ի ձեռագիր Ծաղկնոցէ Վանացս որ է 305 Թղթահամարն ի Թրեստ ի 15 Ցուլի· 1798»*: Հմմտ· Տաշեան Ցուցակ էջ 10, Ձեռ· թիւ 2, Թղ· 153ա:

Մատեան է՝ «Պատմութիւն Սրբոց Հռիփսիմեանցն Մովսիսի Խորենացւոյ ասացեալ»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 2ա· «Ցաղագս զանազան տեղեաց եւ գնացից եւ վարուց սրբոց Հռիփսիմեանցն ոչ երեւին գրեալ ի յոլովից ճոխաբան պատմութեանց...» վերջ՝ *«պայծառացուցանելով զկրօն հաւատացեալ ժողովրդոց տաւնասիրաց եւ Աստուածասիրաց վասն գի Քրիստոսի վայելէ փառք...»*:

2169

(Հին թիւ չունի)

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՀՈՒՆԳԱՐԱՀԱՅՈՑ

ՀԱՅԱՔԱՂԱՔ(՞)

ԺԸ—ԺԹ դար

ԹՈՒՂԹՔ՝ 26, իջակալուած 1—124, կը պակսի 1—72: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19·3×12·3: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×9·5: ՏՈՂՔ՝ 23: ՆԻՒԹ՝ հին հաստ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի, կազմահան եղած: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ գէշ, գործածութենէ շատ աղտոտած: ԳԻՐ՝ հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ, շագանակի գոյն առած: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ խուն. չունի: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ—ԺԹ դար: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Հայաքաղաք կեռլա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի: ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ՝ Թղ· 1ա· *«Երբեր ընդ իւր Հ· Ց· Հուլունեան ի Կերլայէ 1917 Սեպտ· 7»*:

*Մատեան է՝ Քրիստոնէական Հուն*գարահայոց լեզուաւ հարցում-պատասխանով: Առջեւի եւ ետեւի մասը պակաս:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1ա· «Պատասխանի: Խորհուրդն Եկեղեցւոյ: Հրց· Ի՞նչ է Խորհուրդը...»:

Թղ· 1բ· «Մեկնութիւն մկրտութեանը: Հց· Ո՞րն է առաջին Խորհուրդը...»:

Թղ· 4ա· «Մեկնութիւն Դրոշմին: Հց· Ո՞րն է երկրուսում Խորհուրդն Եկեղեցւոյ..»:

Թղ· 5ա· «Մեկնութիւն Սուրբ Հաղորղութեանը: Հց· Ո՞րն է իրեքում Խորհուրդը Եկեղեցւոյ...»:

Թղ· 8բ· «Մեկնութիւն Ապաշխարութեանը: Հց· Ո՞րն է չորսում Խորհուրդը Եկեղեցւոյ...»:

Թղ· 12ա· «Մեկնութիւն Վերջին Օծմանը: Հց· Ո՞րն է հինկում Խորհուրդը Եկեղեցւոյ...»:

Թղ· 13ա· «Վասն Կարգին: Հց· Ո՞րն է վեցում Խորհուրդն Եկեղեցւոյ...»:

Թղ· 13ա· «Մեկնութիւն Ամուսնութեանը: Հց· Ո՞րն է օխդնում Խորհուրդը Եկեղեցւոյ...»:

Թղ· 14ա· «Գլուխ Իններորդ: Մեկնութիւն աստուածաբանական առաքինութիւններուն: Հց· Զարտ զայս չորս մասն քրիստոնէական վարդապետութեանը կա՞յ օգկայ բան սորվելու...»:

Թղ· 17ա· «Գլուխ Տասներորդ: Մեկնութիւն յաղագս ծինական կամ գլխաւոր առաքինութիւններուն: Հց· Քանի՞ են ծինական կամ գլխաւոր առաքինութիւնները...»:

Թղ· 19բ· «Գլուխ ԺԱ·՝ Մեկնութիւն օխդը պարգեւացը Սուրբ Հոգուն: Հց· Ի՞նչ է պարգեւը, Պխ· Պաշխիչ...»:

Թղ· 20բ· «Գլուխ ԺԲ·՝ Մեկնութիւն ութը աւետարանական խրատներուն: Հց· Ի՞նչ է երանութիւնը, Պխ· Լնէկլութիւն...»:

Թղ· 22ա· «Գլուխ ԺԳ·՝ Մեկնութիւն մարմնաւոր ու հոգեւոր ողորմութեան գործքերուն: Հց· Քանի՞ են մարմնաւոր ողորմութեան գործքերը, Պխ· Օխդն են..»:

Թղ· 23բ· «Գլուխ ԺԴ·՝ Մեկնութիւն չար ատաթնուն ու մեղքերուն: Հց· Ի՞նչ է չար ատաթը, որն որ դրաբար մոլութիւն կ'ասվի...»:

Թղ· 25ա· «Գլուխ ԺԵ·՝ Մեկնութիւն օխդը գլխաւոր մեղքերուն: Հց· Քանի՞ի գլխաւոր մեղքեր կան, Պխ· Օխդը...»:

Թղ· 26բ· Կը վերջանայ՝ *«Պխ· Որկրամոլութիւն է խուչակի մեղք, երբոր մարդը անկարգ սէր ունի աւելի ուտելու ու աւելի խմելու· //ինչ//»*:

2170

(Հին թիւ չունի)

ՆՈՒՍԽԱՅՔ ԴԵՂՈՐԷԻՑ

ԺԹ դար

ԱՆԾԱՆՕԹ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 24: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×11·8: ՊՐԱԿՔ՝ 3: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×8·5: ՏՈՂՔ՝ 25: ՆԻՒԹ՝ հին կապտուկեկ բարակ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, տեղ-տեղ ներծծուած: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ խուն. չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1, 21բ—24բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԹ դար: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ անծանօթ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեան է՝ «Նուսխայք դեղորէից»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 2ա· «Նուսխայք դեղորէից պէսպէս հիւանդութեանց, որք յաճախ պատահին»: 2բ՝ «Դեղ ականջի», «Դեղ ակռայի»: 2բ՝ «Դեղ փ(ր)որի», «Դեղ վասն ցաւոյ աչաց»: 3բ՝ «Դեղ վասն ծածուկ անդամոյ»: 4ա՝ «Վասն քակելոյ զամսական արեւն կնոջ», «Վասն աթէշփորիկ վէրաց», «Վասն աղեաց»: 4բ՝ «Դեղ ք(դ)թի»: 5ա՝ «Դեղ վասն դադարեցուցանելոյ զարիւն ք(դ)թին», «Դեղ վասն ցաւոյ գլխոյ»: 5բ՝ «Դեղ եարայի», «Վասն ցաւոյ երանաց»: 6ա՝ «Վասն գիւքեամի», «Վասն հազոտ գիւքեամի», «Դեղ վասն ժանտամահու»: 6բ՝ «Դեղ վասն Թուլլու եաղըի», «Երածի դեղ»: 7ա՝ «Վասն պալղամի», «Դեղ խապղի»: 7բ՝ «Դեղ ճաթած խասըլխ», «Դեղ վասն խոստուկի»: 8ա՝ «Դեղք պատելու, որ լաթիներէն վերթիճինէ կասեն»: 8բ՝ «Վասն խլութեան ականջի», «Դեղ «Ծաղիկը աչք չելլելու համար», «Դեղ կածուակի», «Վասն կուշտի ցաւոյն»: 9ա՝ «Դեղ ցաւոց ծծին», «Վասն կրծքի ցաւոյն»: 9բ՝ «Վասն կօծիկի», «Վասն ուռեցքի ծնկան», «Դեղ կապուտցած տեղի», «Դեղ հազի»: 10ա՝ «Դարձեալ վասն հազի», «Վասն հազի»: 11ա՝ «Վասն մաթեայի եւ Փրէնկ հօղնայի»: 11բ՝ «Դեղ վասն մահուան տաուլուղուի», «Վասն չի մարելոյ», «Հօղնայ ըաժամու», «Դեղ վասն մավայս մայասըլի»: 12բ՝ «Դարձեալ վասն մայասըլի որ յասըլի», «Դեղ մէմէի պէս կը կախուի»: դուրս կ'ելլէ մէմէի պէս կը կախուի»: 13ա՝ «Վասն ցաւոյ բոլոր մարմնոյն», «Դեղ լուծանելոյ զմիզարգելս»: 13բ՝ «Վասն ցաւոց միջաց»: 14ա՝ «Վասն նասըրի», «Դեղ ուռեցքի»: 14բ՝ «Վասն չէրպէթ առնելու», «Ուղունկի դեղ», «Վասն տեղէն ելած ոսկորի»: 15ա՝ «Վասն ցաւոյ պօդագրին»: 15բ՝ «Դեղ վասն տղայոց որ չէյնէ կլլան», «Վասն ուռեցքի ոտքին»: 16ա՝ «Կարգ ոտքին թմրութիւնը անցնելու»: 16բ՝ «Վասն ցաւոյ պորտին», «Վասն ջերմի որ է սթմայ»: 17ա՝ «Այլ իմն ընտիր դեղ ջերմի», «Դեղ վասն ջրգողի»: 17բ՝ «Դարձեալ դեղ վասն ջրգողութեան ազդու եւ անվրէպ բուժիչ»: 18ա՝ «Վասն ջրվաթի», «Վասն արգելլոյ զսայըխլամիշ անելն», «Վասն սարըլըխի»: 18բ՝ «Դարձեալ դեղ վասն դալուկն ասացեալ հիւանդութեան, որ տաճկերէն սարըլըխ կըսվի»: 19ա՝ «Վասն ռառճայի», «Դեղ վասն սրտացաւութեան»: 19բ՝ «Դեղ վասն ցաւոյ ստամոքսին», «Դեղ

12*

վասն սատիկ տաքութեան»: 20ա՝ «Դեղ վասն տալախի», «Վասն տիլալթրի», «Վասն փորցաւոյ», «Դեղ լուծման փորոյն», «Վասն ուռեցքի փորոյն»: 20բ՝ «Վասն քինայ առնլոյ»: 21ա՝ «Վասն խայթելոյ ի յօձէ», «Վասն փաէնկ ուլուզլի»:

2171

(Հին թիւ չունի)

ԱՂՕԹԱԳԻՐՔ ԵՒ ԱՂԹԱՐՔ

ԱՆՅԱՅՏ

1800ի սկիզբները

ԹՈՒՂԹՔ՝ 21, իջակալուած 377—414: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 20×15: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ Թղ. 3ա—7բ երկսիւն, ապա միասիւն 14×9·5: Թղ. 4 (379) տպագրութիւն, հայերէն եւ թուրքերէն: ՆԻՒԹ՝ հաստրակ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ ներկայիս չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ շատ գէշ: ԳԻՐ՝ բոլոր եւ նոտրգիր խառն: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ եւ մանուշակագոյն: ԶԱՐԴԱԳՐԵՐ՝ Թղ. 3ա, 9ա, շատ խեղճ բաներ, նոյնպէս շատ խեղճ են ԼՈՒՍԱՅԱԶԱՐԴԵՐԸ՝ Թղ. 7բ, 8ա, 10բ եւ 21բ: Զարտուքներ՝ Թղ. 1ա: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1 եւ 2: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1800ի սկիզբները: ՏԵՂԻ՝ անյայտ: ԳՐԻՉ՝ անյայտ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ Թղ. 8ա եւ 9ա:

Մատեանս է՝ Աղօթագիրք եւ *Աղթարք*, հայերէն եւ հայատառ թուրքերէն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 3*ա.* Կը սկսի *Տէր Ամենակալ* աղօթքի վերջին տուներով, որուն կը յաջորդէ *Հաւատով խոստովանիմը* հայերէն եւ հայատառ թուրքերէն դէմ դիմաց:

Թղ. 10*ա.* Հայատառ թուրքերէնով զանազան դեղագրեր:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թղ. 8*ա.* *«Պատճառ գրոյս այս է՝ ի սուրբ սաղմոսս այս Ատանացի Աւետեան հանգուցեալ Մահտեսի Ցովհաննէս Աղային՝ զոր Տէր Քրիստոս ի բարի վայելում պարգեւեսցէ զուարճալի կենօք եւ ուրախութեամբ միշտ. Ամէն»:*

«Ի թուին Կենարարին մերոյ 1866 *եւ ի Դեկտեմբերի* 17 *օրն վերստին նորոգեցաւ Արապեան տիրացու Մատթէոս նուաստագունեղ ծառայ Տեառն»:*

Թղ. 9*ա.* *«Իշպու զէպուրի շէրիֆին ինչասինէ սէպէպ օլան իսավիլէրին իսիմլէրի Թէզքիրաթի իչիւն քէլիմաթը էնճամ: Պա ինայէթի ճէմիլի գուտրէթքեանի՝ փէտէրի սէմաւ ի Ճէնապըլ Պարի՝ վէ պիլ քէրէմիհի մատէնի իլմ իպնիւլ վահիտի՝ վէ Րուհուլլահ հազրէթլէրինին պիհասապ իհսանի իլէ. պու Թուրֆանտա եատիկեարըն ստամպասի նիհայէթինէ վասըլ օլտուգտա. ճէմիի մախլուգինէ նիմէթ վէ միւտտէթ վէ գուվվէթ պաղըշլայըճը րապպիլ ալէմինէ հիւքիւրլէր գըլուպ. վէ իպնի Ցեսսէ մէշհուր Տավուտ Ազիզ Նէպինին միւնէվվէր փաք րուհինի շէֆէաթէ տավէթ իտիւպ. մուղաթտէմ մէզքիւր Կեսարիալը պաշ պազիրկեան մահտեսի Ցովհաննէս աղայը. վէ մահտեսի Կարապետ վէ մահտեսի Սարգիս Ջէլէպի էֆէնտիլէրընը, վէ Կեսարիալը Ազազար զատէ խօճա Ցովհաննէսի, վէ պատէհու մահտեսի Խըտըր աղայը, վէ տիրացու Ցակոբ վէ տիրացու Աբրահամ էֆէնտիլէրընը մահտեսի Կարապետ աղայը վէ տիրացու Ցօվհաննէս էֆէնտըընը, վէ իպտիտա արզու իտէն Կեսարիալը մահտեսի Նահապետեան զէրձակ Անտիրեաս օղլու Նահապետ եղպայըը, վէ իմլասընա վէ ըստամպասընայ վէ սայիր խըզմէթինէ իւհադ օլանլարըն Փիւճիւմլէսինի՝ կէչմիշլէրի վէ հայաթտա օլան ազրապալարը իլէ մաէն՝ էրմէնիեան միլլէթիմիզ օլան՝ օգույուպ նէֆինի կէօրէն սիզ միւհիպլէրտէն. խայըր տուա իլէ՝ եատ վէ թէզքեար իյլէմէլէրինիզ մէրճուտուր: Զիրա՝ իշպու մէզպուր Ջէպուրի շէրիֆի՝ հէր քիմ թաստիգ իպրէ օգուր իսէ. իպրէթ վէ նասիհաթ՝ փէրվէրտէ վէ փիւխթէ՝ վէ հէր վէճհ իլէ փիւր թէրպիյէ օլուպ էհլի քէմալ քէմալէթինէ՝ եանի Թանկրընունք մուհապպէթի նազարի շէրիֆի ինայէթինէ. պիյ հիւպհէ իրմէսի մուզարրէրտիր զիրա՝ մարգարէութիւն տուր»:*

2172

(Հին թիւ 281)

ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԲԱՑԻ ԼԵԶՈՒԻ

ՎԻԵՆՆԱ

1840ի ատենները

ԹՈՒՂԹՔ՝ 126: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19·3×12·3: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 16·5×9·5: ՏՈՂՔ՝ 24: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր, միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսակաշի թղթապատ

ստուարաթուղթ: ԹՂԹԵԱՑ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբն ու վերջը հաստրակ թուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ, կողքը գործածութենէ մաշած: ԳԻՐ՝ անցման նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 22բ, 23ա, 121բ—126բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1840ի ատենները: ԳՐԻՉ՝ Պետրոսեան (Բիյեր) Հ. Անդրէաս: ՏԵՂԻ՝ Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ Թղ. 2*ա.* *«Դպրութիւն արաբացի լեզուի»: Թղ.* 96*ա*–էն սկսեալ արաբերէնները չեն գրուած, պարապ տեղեր թողուած են: Օրինակութիւն է թիւ 2218 ձեռագրէն բայց ներկայս աւելի ամբողջական է: Արաբերէն արաբատառ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2*ա.* *«Նախաշաւիղ: Ցօղուած Ա.՝ Ցաղագս նշանագրաց Արաբացւոց, զորս ի գործ ածեն նաեւ Տաճիկք եւ Պարսիկք Արաբացւոց քան եւ ութ են նշանագիրք, որք թէպէտ եւ ի միասին կցեալ այլ եւ այլ եղանակաւ թուին գրեալ...»:*

Թղ. 3*բ.* *«Ցօղուած Բ.՝ Ցաղագս ձայնաւորաց»:*

Թղ. 5*բ.* *«Ցօղուած Գ.՝ Ցաղագս դադարման նշանի»:*

Թղ. 28*բ.* *«Ցօղուած Գ.՝ Ցաղագս նուազական անուանց»:*

Թղ. 31*բ.* *«Ցօղուած Դ.՝ Ցաղագս թէ որպէս գոյականն վերադիր (ածական) լինիցի»:*

Թղ. 34*ա.* *«Ցօղուած Ե/Զ/: Ցաղագս թուական անուանց»:*

Թղ. 38*ա.* *«Ցօղուած Զ/Բ/: Ցաղագս դասական թուոց»:*

Թղ. 40*ա.* *«Գլուխ Բ.՝ Ցաղագս դերանուան»:*

Թղ. 52*բ.* *«Գլուխ Գ.՝ Ցաղագս բայի առհասարակ»:* (Այս գլխէն սկսեալ կը պակսի թիւ 2218 ձեռագրին մէջ:

Թղ 53*ա.* *«Ցօղուած Ա.՝ Ցաղագս պարզակից բայի»:*

Թղ. 57*ա.* *«Ցօղուած Բ.՝ Ցետ ցուցարաքան բայիցն եւս նելոյ զերկուց արմատական բայիցն եւս զհանգամանս, կայ մեայ մեզ զերկոցուն եւս յաւելելոցն եւ զնոցին ձեւոցն խաւսել»:*

Թղ. 57*ա.* *«Պրակ Ա.՝ Ցաղագս յաւելելոցն եռագրին»:*

Թղ. 62*ա.* *«Ցօղուած Բ.՝ Ցաղագս յաւելելոցն քառագրին»:*

Թղ. 63*ա.* *«Ցօղուած Գ.՝ Ցաղագս ընդունողականաց քառագրին եւ յաւելելեաց նորա»:*

Թղ. 65*ա.* *«Ցօղ. Զ.՝ Օրինակ խոնարհման արաբացի բայից»:*

Թղ. 68*ա.* *«Գիտելիք յաղագս անցեալ ժամանակի»:*

Թղ. 68*բ.* *«Ցաղագս մոտարեանի»:*

Թղ. 75*բ.* *«Ցօղուած Զ.՝ Խոնարհումն բայի կցուածոյիւք հանդերձ»:*

Թղ. 79*ա.* *«Ցօղուած Է.՝ Ցաղագս կազմութեան կրաւորական բայի»:*

Թղ. 81*ա.* *«Գլուխ Բ.՝ Ցաղագս վերլուծութեան եռագիր բայի»:*

Թղ. 81*բ.* *«Հատուած Ա.՝ Ցաղագս կրկնեալ բայի: Ցօղուած Ա.՝ Ցաղագս վերլուծութեան կրկնեալ բայի»:*

Թղ. 82*ա.* *«Ցօղուած Բ.՝ Ցաղագս ալ ատղամ–ի* (արաբատառ) *կամ մուծանելոյ»:*

Թղ. 87*բ.* *«Հատուած Բ.՝ Ցաղագս համզայաւոր բայի»:*

Թղ. 87*բ.* *«Ցօղուած Ա.՝ Ցաղագս կանոնացն համզայի»:*

Թղ. 91*ա.* *«Հատուած Գ.՝ Ցաղագս տկարական բայի»:*

Թղ. 91*բ.* *«Ցօղուած Ա.՝ Ցաղագս ալ–'իլաթի* (արաբատառ) *եւ նշանագրաց ալ–'իլաթի կանոնաց նոցա»:*

Թղ. 96*ա.* *«Ցօղուած Բ.՝ Ցաղագս դարմանոյ մուքալի ալ–ֆա'ար* (արաբատառ) *տկարականին»:*

Թղ. 98*ա.* *«Ցօղուած Գ.՝ Ցաղագս դարմանոյ մաքալի ալ–'այնի* (արաբատառ) *տկարականին 'այն* (գիրը արաբատառ)*»:*

Թղ. 105*բ.* *«Ցօղուած Դ.՝ Ցաղագս դարմանոյ տկարականիս»:*

Թղ. 112*բ.* *«Հատուած Դ.՝ Ցաղագս կրկին տկարական բայի»:*

Թղ. 113*ա.* *«Ցօղուած Ա.՝ Ցաղագս դարմանոյ Ալլաֆիֆի'լ մաֆրուքի»:*

Թղ. 115*ա.* *«Ցօղուած Բ.՝ Ցաղագս դարմանոյ խառն անջատեալ պատատաւորի»:*

Թղ. 117*ա.* *«Հետեւանք: Ցաղագս գլխաւոր համաձայնութեան բայի: Ցօղուած Ա.՝ Ցաղագս կարգին զոր պահել պարտ է ի կազմութեան բանին»:*

Թղ. 120*բ.* *«Ցօղուած Բ.՝ Ցաղագս զեղչման մոտարեան բայի»:*

© National Library of Armenia

2173

(Հին թիւ չունի)

ՅԻՇԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ԱՌ ՀԱՐՍ ԵՒ ՄԱՐՍ ԳԵՐԴԱՍՏԱՆԱՑ

ԹՐԻԵՍՏ

1804

ԹՈՒՂԹՔ՝ 8: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×12: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×10: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ անցման նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1բ, 8: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1804: ՏԵՂԻ՝ Թրիեստ: ԳՐԻՉ՝ հաւանաբար Իսկիւտարլեան Հ. Պետրոս: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ Թղ. 1ա. Անուանաթերթը: *«Յիշատակութիւնք առ հարս եւ մարս գերդաստանաց եւ առ որս խնամ տանին զայլոց: Ի խնդրոյ Տեառն Փերտինանդոսի Պոնճիոնեան՝ քարոզչի եւ առաքելական նախանոտարի, մատրանապետի եկեղեցւոյն կոչեցելոյ Մայր Ցուցակին որ ի Վէնէտիկ, արարեալ յիտալական բարբառ՝ յորմէ եւ թարգմանեալ ի մերս, վասն հասարակաց օգտի: Ի Թրիեստ, յամի Տեառն* 1804 *յԳ. աւուր Օգոստոսի»:*

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. «Ապաքէն ապականեալ գոլով բնութեան մերոյ վասն մեղաց...» 14 բաժանումներով:

Թղ. 5ա. «Ընդհանուր ազդեցութիւնք: Գլխաւոր փոյթ եւ նպատակ մեր պարտի լինել չնորհն Աստուծոյ...»:

2174

(Հին թիւ չունի)

ԿԱՆՈՆ ՕՐՀՆԵԼՈՑ ԵՒ ՏԱԼՈՑ ՀԱՆԴԵՐՁՍ

ՎԻԵՆՆԱ՞

1900ի սկիզբները

ԹՈՒՂԹՔ՝ 8: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×11: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 16×9: ՆԻՒԹ՝ նորագոյն նամակի թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ գործածութենէ քիչ մը վնասուած: ԳԻՐ՝ գեղեցիկ նոտր եւ շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, խրատականները կարմիր: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն.՝ չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 4—8: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1900ի սկիզբները: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վիեննա: ԳՐԻՉ՝ հաւանաբար Ջաքարեան Հ. Պօղոս: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Կանոն օրհնելոյ եւ տալոյ հանդերձս»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1ա. «Կանոն օրհնելոյ եւ տալոյ զհանդերձ Ս. Սրտին Յիսուսի: Որ կամի ընդունել զհանդերձ Ս. Սրտին Յիսուսի ծունր կրկնեսցէ...»:

Թղ. 2ա. «Կանոն օրհնելոյ եւ տալոյ զհանդերձ Անարատ Յղութեան: Որ կամի ընդունել զսուրբ հանդերձ Անարատ Յղութեան ծունր կրկնեսցէ...»:

Թղ. 3ա. «Կանոն օրհնելոյ եւ տալոյ զհանդերձ եւ ընդունելոյ յԵղբայրութիւն Ս. Կարգին Կարմեղականաց: Որ կամի ոք ընդունել զսուրբ հանդերձն Աստուածածնի...»:

2175

(Հին թիւ չունի)

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ԱՆԾԱՆՕԹ

Ռշխթ (1700)

ԹՈՒՂԹՔ՝ 283: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19·5×15·2: ՊՐԱԿՔ՝ Ա—ԻԲ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն, 13×5 իւրաքանչիւրը: ՏՈՂՔ՝ 24: ՆԻՒԹ՝ հին հաստկեկ ողորկ թուղթ, մագաղաթ Թղ. 27, 28, 96, 97, 106, 107, 145, 146, 153, 154, 224, 225, 234, 235: ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ, նոխ դրոշմազարդերով, առջեւի կողքին

վրայ արծաթեայ խաչելութիւն մը, շուրջը ութը կտոր արծաթեայ տերեւներ: խաչին վրայ կայ արձանագրութիւն՝ *«Յիշատակ է սուրբ խաչս Վարդենուն եւ հօրն Աստուրին»*, խոլամակամ թուանշանով՝ 124: Ունեցած է ուրիշ զարդեր ալ: ԹՂԹԵԱՑ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբը դեղին եւ սպիտակ իրարու կպցուած թուղթեր: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ խոնաւութենէ եւ ջուրէ չափազանց վնասուած, մանաւանդ մանրանկարները, որոնք թուղթերու բրջած վիճակի մէջ իրար կպչելով, իրենց կրկնակի բնագիրը հանած են միւս էջին վրայ: Պահպանակի ներքին երեսի վրայ մնացած նկարներու հետքերէն կ'եզրակացնենք թէ թուղթեր ու նկարներ կը պակսին սկիզբէն, ինչպէս նաեւ յայտնի կ'երեւի, թէ վերջէն ալ կտրատուելով թուղթեր հանուած են: Կռնակի կաշին նեղքուած է, կաշիէ կապերն ալ վնասուած: ԳԻՐ՝ կանոնաւոր, զգալիօրէն աջ հակած բոլորգիր, սկզբնագրերը երկաթագիր կամ զարդաքիր, սկզբնագրերը ոսկի, գիր-թռչնագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, սկզբնագրերը ոսկի կամ կարմիր: կամ կապոյտ, սկզբնատողերը ոսկի կամ կարմիր: ԶԱՐԴԱԳԻՐՆԵՐ՝ բազմաթիւ, գեղեցիկ եւ ճաշակաւոր, ոսկեայ եւ երփներանգ: ԽՈՐԱՆՆԵՐ՝ գունագեղ, ոսկեզօծ, ընդհանրապէս վնասուած, միւս բոլոր նկարներու նման, 28ա, 97ա, 146ա, 225ա: ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԴ՝ Թղ. 24ա, 28ա ազգաբանութեան նկարներով, 28բ՝ նոյնպէս, 29ա՝ նոյնպէս, 97ա, 146ա, 155բ՝ ազգաբանութեան նկարներով, 156ա՝ նոյնպէս, 156բ՝ նոյնպէս, 225ա: ՆԿԱՐՆԵՐ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԷՋԵՐՈՎ՝ Թղ. 1ա՝ Գալուստ մոգուց, 2ա՝ Մկրտութիւն Յիսուսի, 3բ՝ Ծաղկազարդի մուտք յԵրուսաղէմ, 4ա՝ վերջին ընթրիք, 5բ՝ Գալուստ Հոգւոյն Սրբոյ, 6բ՝ Ոտնլուայ, 7ա՝ մատնութիւն Յիսուսի, 8բ՝ Յիսուս խաչը ուսին Գողգոթայ կը բարձրանայ, 9բ՝ Այլակերպութիւն, 10ա՝ խաչելեալն Յիսուս, 11բ՝ Յարութիւն, 12բ՝ Աւետումն, 13ա՝ վերջին Դատաստան, 27բ՝ Մատթէոս, 96բ՝ Մարկոս, 145բ՝ Ղուկաս, 224բ՝ Յովհաննէս իր Պրոխորոն աշակերտին հետ: Առնցմէ զատ Թղ. 14բ եւ 15ա՝ «Թուղթք Եւսեբի առ Կարպիանոս», ճաշակաւոր գոյնզգոյն շրջանակներու մէջ առնուած, մէկ կողմը՝ խորանազարդի մէջ կը նկատուի Եւսեբիոս եւ միւս կողմը՝ կարպիանոս. երկուքն ալ կապոյտ եւ կարմիր զգեստով եւ կարճ մօրուքով: — Թղ. 16բ—23ա. բազմագոյն, Համաբարբառ տախտակներ (կանոններ) թռչուններով եւ գազաններով: Իսկ համեմատութիւններն նշանակուած են իւրաքանչիւր Աւետարանի բնագրի վարի լուսանցքներու վրայ: ՆԿԱՐԻԿՆԵՐ դրուագներ: Թղ. լուսանցքներու վրայ՝ Քրիստոսի կեանքէն 29բ, 30ա, 31ա, 32ա, 33ա, 34ա, 34բ, 36բ, 38ա, 38բ, 40ա, 41բ, 43ա, 43բ, 44ա, 44բ, 45բ, 47ա, 48բ, 49ա, 50ա, 51ա, 51բ, 52ա, 53բ, 54բ, 55բ, 56բ, 57ա, 58ա, 59ա, 59բ, 60բ, 61բ, 62բ, 63ա, 64ա, 66ա, 67ա, 68բ, 69բ, 70ա, 71ա, 72ա, 73ա, 74ա, 75բ, 77բ, 80բ, 83բ, 84ա, 85ա, 86ա, 87ա, 88ա, 90ա, 91ա, 91բ, 92ա, 92բ, 98ա, 98բ, 99բ, 100ա, 100բ, 101բ, 102բ, 103բ, 104ա, 104բ, 105բ, 106ա, 107բ, 108բ, 109ա, 109բ, 110ա, 111ա, 111բ, 112բ, 113ա, 114ա, 115ա, 115բ, 116ա, 117ա, 118ա, 119ա, 120ա, 120բ, 121բ, 122ա, 123ա, 123բ, 124բ, 125ա, 125բ, 126բ, 128ա, 129բ, 130ա, 132բ, 133բ, 134բ, 137բ, 140ա, 147ա, 148ա, 148բ, 149բ, 150բ, 151ա, 152ա, 153ա, 154ա, 157ա, 158ա, 159ա, 160ա, 160բ, 161ա, 162ա, 163ա, 165բ, 166բ, 168ա, 169ա, 170բ, 172բ, 173ա, 174բ, 176ա, 177ա, 177բ, 179բ, 180բ, 181բ, 182բ, 185ա, 186ա, 187բ, 188բ, 189բ, 190բ, 192ա, 195ա, 196բ, 197ա, 198բ, 200ա, 201բ, 203բ, 205ա, 206բ, 208ա, 209ա, 210ա, 211ա, 212բ, 213ա, 213բ, 214ա, 214բ, 217ա, 217բ, 218բ, 220ա, 220բ, 225բ, 226ա, 226բ, 227ա, 227բ, 228բ, 229ա, 229բ, 230բ, 231ա, 231բ, 232ա, 233բ, 235ա, 235բ, 236բ, 237բ, 238բ, 239ա, 239բ, 240բ, 242բ, 243բ, 244ա, 245ա, 246ա, 246բ, 247ա, 249ա, 251բ, 252ա, 253ա, 254ա, 256բ, 257ա, 258ա, 259ա, 260ա, 260բ, 261ա, 261բ, 262բ, 264ա, 264բ, 270բ, 272բ, 274բ, 276ա, 277բ, 278ա, 278բ, 279բ, 280բ: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1բ, 2բ, 3ա, 4բ, 5ա, 6ա, 7բ, 8ա, 9ա. 10բ, 11ա, 12ա, 13բ, 14ա, 15բ, 16ա, 17բ, 18ա, 19բ, 20ա, 21բ, 22ա, 23բ, 24բ վարի մեծ մասը, 26բ վարի մեծ մասը, 27ա, 93բ մեծ մասով, 95ա, 96ա, 142ա մէկ սիւնակի մեծ մասը, 144ա, վարի կէսը, 144բ, 145ա, 221բ մեծ մասով, 223ա—224ա, 282ա մեծ մասով, 282բ—283բ որոնք իրարու կպցուած են: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ Ռշխթ (1700), որ իրարու կպցուած են: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ Ռշխթ (1700), որ քերուելով խարդախուած ու վերածուած է Ռխթ-ի, ինչպէս բազմաթիւ տեղեր հմմտ. Թղ. 14ա, 24բ, 142ա, 280բ եւ 281ա նոյն խարդախողը նորաձեւ գիրերով, շրջանակի մէջ առնելով գրած է: ԳՐԻՉ՝ Տէր Սարգիս: ԾԱՂԿՈՂ՝ գուցէ գրիչը, բայց չէ յիշուած: ԿԱԶՄՈՂ՝ անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ անծանօթ, տեղը պարապ թողուած: ՏԷՐ՝ տեղը պարապ թողուած: ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ՝ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ Թղ. 281բ: Ձեռագիրս կը գտնուէր Koblenz (Գերմանիա):

Մատեանս է՝ Աւետարան: (*Հմմտ. Հանդէս Ամսօրեայ* 1965, *էջ* 74—78):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 14բ. «Եւսեբի Կարպիանոսի սիրելի եղբօր. Ամոնի Աղեքսանդրացւոյ բազում աշխատութեամբ...»:

Թղ. 16բ—23ա. Համաձայնութեան կանոն-տախտակներն են:

Թղ. 24ա. «Նախադրութիւն ըստ Մատթէի աւետարանին»: Թղ. 25ա. «Գլուխք ըստ Մատթէի»: Թղ. 28ա. «Գիրք ծննդեան Յիսուսի Քրիստոսի...»:

Թղ. 94բ. «Նախադրութիւն Մարկոսի աւետարանին»: Թղ. 95ա. «Սկիզբն գլխոց Մարկոսի»: Թղ. 97ա. «Սկիզբն աւետարանի Յիսուսի Քրիստոսի...» Մարկոսի վերջաւորութիւնը ԺԶ. 9—20 չունի:

Թղ. 141բ. «Նախադրութիւն Ղուկասու Աւետարանին»: Թղ. 142բ. «Գլուխք Ղուկասու աւետարանի»: Թղ. 146ա. «Քանզի բազումք յաւժարեցին...»:

Թղ. 221ա. «Նախադրութիւն Յովհաննու աւետարանին»: Թղ. 222ա. «Գլուխք

Յովհաննու աւետարանին»: Թղ· 225ա· «Ի սկզբանէ էր Բանն...»: Թղ· 280բ· Գլ· Է· 52—Ը·11 (Իրք կնոջն շնացելոյ):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թղ· 281բ· «Փառք... Որ եւ շնորհիւ ողորմութեամբ Հոգոյն Աստուծոյ անէ ելեալ կատարեցաւ սուրբ աւետարանս ձեռամբ յետին գրչի Տէր Սարգսի ունայնազործ մելանաւորի ի Թվաբերութեանս Ազգանազեան եւ Աբեթական տումարիս (թուականին առաջին տառը՝ ջնջուած եւ յաջորդ գիրն ալ ջնջուած եւ անոր փոխան «Ո» գրուած) ՌԽԹ (1200), մարտի ամսոյ Ա·ին ընդ հովանեաւ Լուսաւորչի եւ սրբոյն Գէորգեայ քաջ նահատակին ի հայրապետութեան Տեառն Նահապետին եւ արհիեպիսկոպոսութեան Յակորայ քաջ Րաբունապետին զոր պահեսցէ Տէր Աստուած ի կամս ողորմութեան իւրոյ: Որ եւ ցանկացօղ եղեն յայսմ աստուածապատում եւ Քրիստոսաւանդ տառիս վաջառականք (անուանց տեղը բաց թողուած) եւ ստացան զսուրբ աւետարանս յիշատակ հոգոց իւրեանց եւ նախնեաց եւ եառւն ի դուռն սուրբ (անուան տեղը բաց թողուած) գիւղաքաղաքին (անուան տեղը բաց թողուած) ի վայելումն եւ ի ընթերձումն քահանայից, որոց բիւրապատիկ ·հատուցի նոցա ի միւսանգամ գալստեանն Քրիստոսի: Արդ որք հանդիպիք սմա ընթեռնլով կամ գաղաքար առնելով, յիշեսջիք ի մագրափայլ եւ ի սրբամատոյց յաղօթս ձեր զվերոյգրեալքս ի սմա: Նաեւ զծողի սորին զՏէր Սարգիս (բառ մը աւրուած) եւ զեղբարքս եւ զքորքս եւ զորդիքս իմ· յիշեսջիք ի Քրիստոս: Եւ դուք յիշեալ լինիջիք ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր, որում փառք յաւիտեանս յաւիտենից ամէն»:

Թղ· 24բ՝ «Կատարեցաւ Հայոց ՌԽՉ (1197) Թիւ» (տարբեր գրչէ):

Թղ· 142ա· (տարբեր գրով) «Վախճան ՌԽԷ Թիւ Հայոց (1198)»:

Թղ· 280բ· (նախորդին տառերու նման) «Հայոց ՌԽԵ Թուին (1196)»:

Թղ· 284ա· (նմանապէս) «Տոմար Հայոց ՌԽԲ (1193)»:

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ

Գլխաւոր Յիշատակագրութիւնը կը վկայէ թէ այս Աւետարանը գրուած է օրուը Նահապետ Կաթողիկոսին, որ 1690—1704 կը գահակալէր Էջմիածնի մէջ: Նորագոյն խարդախողը Ռ եւ Ճ գրերը ջնջած է եւ այս Ճ գրին տեղը Ո գիրը դրած եւ թուականը վերածած՝ ՌԽԹ (1200): Ջնջուած տառերը դնելով կ'ունենանք ՌՃԽԹ, որով Աւետարանին գրութեան թուականը կ'ըլլայ 1700: Միւս թուականներն ալ (մանր Յիշատակագրութիւններու) կեղծ են եւ սխալ դասաւորուած· նախ՝ ՌԽՉ, ապա՝ ՌԽԷ, յետոյ՝ ՌԽԵ եւ ՌԽԲ, մինչ ըստ գրութեանց յաջորդութեանց պէտք է ըլլար՝ ՌԽԲ, ՌԽԵ, ՌԽՉ եւ ՌԽԷ:

2176

(Հին թիւ չունի)

ՏԱՂԱՐԱՆ

1800ի սկիզբները

ԱՆՑԱՆՈԹ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 16: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19·5×12·5: ՊՐԱԿՔ՝ 2: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին 14×7·5: ՏՈՂՔ՝ 28: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ կանանչկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ նոր նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չկան: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1800ի սկիզբները: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ անծանօթ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մասեանս է՝ Տաղարան:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1ա· (Մինաս Թօխաթեցւոյ գովասանք հերիսայի):

«Այս գովասանք հերիսայի
Զոր ասացեալ Մինաս դպրի
Որ քաղաքաւ էր Թօխաթցի
Ցեղոյ մեռաւ Լովանոացի:
Ի հողոյ հաւասար անձնէ
Եւ յանարժան ձեր ծառայէ
Շատ կարօտիւ բարեւ հասցէ
Ծունր կրկնեմ յուղիղ սրտէ...» (51 տուն):

Թղ· 4բ· «Գանդատ ի ձեռաց լըւոց եւ ճանճից ասացեալ ի Ստեփաննոսէ Թօխաթեցւոյ»:

«Երբ որ ամառըն մօտեցաւ
Լուերն ամմէն նոր ցկնեցաւ
Ոլցերն ամմէն լուով լեցուաւ
'Ի եկեղեցիներն ճապաղեցաւ...» (17 տուն):

Թղ· 6ա· «Պատմութիւն Պարոն Նազիլային»:

«Երբ որ դարձայ ես ի Մեղրի
Խօճայ Խարան հարցուց ինծի·
Պարոն աղբար իմ սիրելի
Անունդ ալ քո է նազելի
Ասքան երկիր ման դու եկիր
Ցանոնցմէ ինչ վրոյց բերիր...» (8 տուն):

Թղ· 6բ·՝

«Ես քո սիրուն չեմ դիմանար
Եիւրէիմ Թուխթուշուփ եանար
Սուրբ Գրիգոր վիս մի մոռանար
Պէնի տուատէն ունութմայ...» (13 տուն):

Թղ· 7բ· «Տաղ Ծննդեան Քրիստոսի»:

«Տըղայ պիզոիկ մեզի նման աւետիս
Կի ընծայի Քրիստոս արքայն աւետիս...» (9 տուն):

Թղ· 8ա· «Տաղ Զատկի»:

«Մարտըն կու գայր ծաղկըներով
Երկնից հաւերն կարդալով
Հրեշտակապետ փառըս տալով
Յորժամ Հայոց Զատիկն դայր...» (14 տուն):

Թղ· 9ա· «Տաղ ըղձմամբ սրտի առ սուրբ Աստուածածինն»:

«Կուսանաց ես պարծանք Վալիտէ Սուլթան
Ին'տի կէօյտէն սանա օլ հիւքմի քէլամ·
Աւետեաց Գաբրիէլ ողջոյն Մարիամ,
Էզտա էյլէ պէնի Վալիտէ Սուլթան...» (6 տուն):

Թղ· 9բ· «Առ Կոյսն Մարիամ»:

«Գթած ես դու եւ ողորմած մարդասէր,
մարդասէր Քրիստոս
Ըրահմի չօք փատիշահը Տէր Յիսուս,
Տէր Յիսուս·

Ըզհնացեալքս նորոգեա զգեցո զարդարեա Քրիստոս
Մինչէթ էյլէ պիզիմ իչին ո՞վ սուրբ կոյս
կոյս, ո՞վ սուրբ կոյս
Մինչէթ էյլէ պիր օղլունա լոյս եւ կոյս,
լոյս եւ կոյս...» (7 տուն):

Թղ· 10ա՝

«Գարունն եհաս ծաղկի այգին
Բուրէ հոտն անմահութեան,
Ծօղար պիւլպիւլ ճէնկի կիւլտէ·
Ցիրեատ իտէր պի գէման·
Այրի հոգիս լալով ողբայ
Յարաժամ առ Տէր արքայն
Վիճուտիմ պյրամատըմ Թիւրլիւ Թիւրլիւ
պէլատէն
Վիճուտիմ պյրամատըմ Թիւրլիւ Թիւրլիւ
կիւնահտէն...» (7 տուն):

Թղ· 11ա· «Երգ ասացեալ ի Հայր Թադէոս Վարդապետէ առաջնոյ»:

«Եօթնարփեան շնորհօք էր լըցեալ
Բանականին դոյիւ պճնեալ
Հոգիս արեամբ Տեառն գընեալ
Ես զնոյն կորուսի,
Նէթոիմխսսէ քէնտիմ էթտիմ էֆէնտիմ
Գաֆիլ պուլունտում...» (7 տուն):

Թղ· 12ա· «Տաղ ի կարօտ սուրբ Երուսաղէմէ ի Յարութիւն սարկաւագէ Կոստանդնուպօլսեցւոյ էնքսէրճեան ասացեալ»:

«Անդադար ի խորոց հառաչեմ կու լամ
Ահ խուպ աղէրիմ պիր չարէ գուլէմ,
Ճար չունիմ անճարակ գերի անկեալ եմ
Պիր կիւլտէ նազարըմ կէօրէմ մի եարէպ...» (8 տուն):

(Սկզբնագրերը կը կազմեն՝ ԱՐՈՒԹԻՒՆ):

Թղ· 13ա· «Տաղ ի վերայ Նաւի»:

«Ահա տեսէք զի՞նչ կայր ծովլին
Որ նաւն ուռամբ կայր,
Ահա տեսան նաւ կայր ծովլին
Ծովն ի տակին, տակն աւազին
Որ կու ծուփայր ծով, այ ցնծայր ծովն,
Ու ծուփայր 'ւ առաջին զալին տայր...»
(11 տուն):

Թղ· 14բ·՝

«Ելէք տեսէք զի՞նչ է կերեր զայգին,
Ելանք տեսանք այծն է կերեր զայգին
Այծն զայգին
Տակն արեգին
Մեզ բարի տարին
Ձեզ բարի տարին...» (10 տուն):

Թղ· 15բ· «Տաղ ուրախութեան ասացեալ ի Յովնաթանայ Շոռոթեցւոյ»:

«Նստէք ի մէճլիս հարք եւ եղբարք եւ մեծ պարոնայք,
Գոհանամք ի Տեառնէ որ ունիմք սեղան,
Դուք միշտ չէն կենայք
Խնդրեմք որ այսօր քան զմէն օր շատ կուրախանայք
Թասերն չինի
Կարմիր գինի
Ձեզ անուշ լինի

© National Library of Armenia

Աղալար, ձեզ անուշ լինի...» (6 տուն):

Թղ· 16բ· «Նորին Ցովնաթանու ասա-ցեալ»:

«Տէր ողորմեա, Տէր յիշեա
Կարմիր գինի, ճերմակ շուշայ.
Ուրախ կերէք համեղ այ
Այսօր ուրախութեան օր է
Թասըն կարգաւ բոլորէ...» (4 տուն):

Թղ· 16բ· «Նորին Ցովնաթանու ասա-ցեալ»:

«Եկայք այսօր որդիք մարդկան
Ցնծասցուք ձայնիւ միաբան
Զի եկեալ է Բարեկենդան
Ածէ խմենք կարմիր կժղայն
Գնա լից բեր գինու շուշայն»:
Ժամանակ է Թաժայ դառանց//» հոս կ'ընդհատի:

2177

(Հին թիւ չունի)

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԿԱՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԹՐԻԵՍՏ 1807

ԹՈՒՂԹՔ՝ 12: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·8×15·5: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×13·5: ՏՈՂՔ՝ 24: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ գեղեցիկ նօտրգրի մօտ հին շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ հն. չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 11բ—12բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1807: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ Թրիեստ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի բայց տես սկզբնաւորութիւնը Թղ. 1ա:

Մատեանս է՝ Թղ· 1ա· «Ի հրապարակական վիճաբանութեան որ եղեւ ի 10 Մարտի 1807, յաւարտ դասառութեան իմաստասիրութեան Հ· Ցարութիւնի Զուխուրեանց, Հ· Սահակայ Մաղաքեանց եւ Հ· Զաքարեայ Սամէլեանց, ի Գերապայծառ արքեպիսկոպոսէ եւ ի գերապատիւ Աբբահօրէն մերմէ»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1ա· «Առարկութիւնք ընդդէմ այնր խնդրոյ Հ· Ցարութիւնի Զուխուրեանց, թէ կարելի է փոխարկութիւն հանքաց ի միմեանս արհեստիւ»:

Թղ· 6բ· «Առարկութիւնք ընդդէմ այնր խնդրոյ Հ· Սահակայ Մաղաքեանց, թէ երկնային մարմինք աղդեն ի ստորինս»:

Թղ· 9ա· «Առարկութիւնք ընդդէմ այնր խնդրոյ Հ· Զաքարիայ Սամէլեանց, թէ հակասական նախադասութեանց որ գներընդունական ապացայէ՝ յառաջ քան գվճիռն Աստուծոյ եւ ոչ մին է որոշակի ճշմարիտ կամ սուտ»:

Թղ· 10բ· «Առարկութիւնք ընդդէմ այնմ խնդրոյ Հ· Զաքարեայ Սամելեանց, թէ գտանին տեսակաւ տարբեր գիտութիւնք»:

Թղ· 11ա· «Գովեստ»:

2178

(Հին թիւ չունի)

ՄԱՇՏՈՑԻ ՄԱՍ

ԱՆԾԱՆՕԹ ԺԸ դարու վերջերը

ԹՈՒՂԹՔ՝ 4: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×14·5: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×11·5: ՏՈՂՔ՝ 23: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ հն. չունի: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ դարու վերջերը: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ անծանօթ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ Մաշտոցի մաս՝ *«Օրհնութիւն Ջրոյ եւ օգնութիւն հոգեվարաց»:*

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1ա· «Օրհնութիւն Ջրոյ: Օգնութիւն է մեզ անուամբ Տեառն... Երդմնեցուցանեմ զքեզ արարած ջրի...»:

Թղ· 3ա· «Կարգ ի սրբազան Տեառնէ մերմէ Բենեդիկտոսէ ԺԴ. երորդէ հաւանեալ զոր պահելոց են ըստ պարապոյ ժամանակի (որպէս ստորեւ ի կանոն նշանակի) ի տալն զօրհնութիւն հոգեվարաց, այնք՝ որք առեալ զիշխանութիւն յԱռաքելական Աթոռոյ: Զօրհնութիւն հոգեվարաց քանզի սովորութիւն է տալ յետ Խորհրդոյ Ապաշխարութեան, Հաղորդութեան եւ Վերջին Օծման...» ետեւէն կը յաջորդէ արարողութիւնը:

2179

(Հին թիւ 279)

ԿԱՐՃԱՌՕՏ ԱՍՏԵՂԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

Կ· ՊՈԼԻՍ ՌՄՂԷ (1848)

ԹՈՒՂԹՔ՝ 125, իջակալուած 1—240: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19·5×13·7: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 11·5×8: ՏՈՂՔ՝ 17: ՆԻՒԹ՝ նոր ողորկ միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսակաշի, թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ նոր վարժ շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ հն. չկան: ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ՝ նիւթին վերաբերեալ գծագրութիւններ միայն: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1—3, 123—125: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ՌՄՂԷ (1848): ԳՐԻՉ՝ Զ. Մատթէոս Կեսարացի Մկր-Գալփայան Այվատեանց: ՏԵՂԻ՝ Կ. Պոլիս: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ տես նախատեքստը Թղ. 4ա, 5ա, 112բ եւ 117բ: ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ՝ Ա կողքի ներքին երեսին՝ *«Գնեցաւ ի Կ. Պոլիս 5 ղրուշի, 1908 Հ. Գրիգորիս»:*

Մատեանս է՝ Թղ· 4ա· «Կարճառօտ աստեղաբաշխ(ղ)ութիւն, թարգմանեալ յանգղիականէն Թ. Կ. Հօլի Վ. Ա., աշխատասիրութեամբ Զ. Մատթէի Կեսարացւոյ Մկր-Գալփայեան Այվատեանց: Ի Կոստանդնուպօլիս 1848=ՌՄՂէ»: Աշխարհաբար:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 9ա· «Ներածութիւն: Թէ որ մէկ դիտող մը երկնքին բոլոր երեւոյթքը մտադրութեամբ նկատէ, անանկ մէկ գիշեր մը որ ամպ չըլլայ եւ անանկ մէկ տեղ մը որ աչքին տեսութիւնը խափանելու առարկայ մը չի գտնուի, կը տեսնէ որ ամէն մէկ վայրկենին զանազան կերպերու կը փոխուի...»:

Թղ· 12բ· «Աստեղաբաշխական բառք»:

Թղ· 19բ· «Հաստատուն աստեղք»:

Թղ· 26բ· «Աղխւսակ համաստեղութեանց»:

Թղ· 29ա· «Երկրիս ձեւը եւ մեծութիւնը»:

Թղ· 31բ· «Ծչգրիտ շարժումն երկրի զառանցիւք ի հրջանին»:

Թղ· 37բ· «Արեւ»:

Թղ· 43ա· «Տիւ եւ գիշեր եւ եղանակներ»:

Թղ· 53բ· «Մթնոլորտական բեկումն ճառագայթից լուսոյ»:

Թղ· 60ա· «Լուսին»:

Թղ· 72ա· «Երեւոյթ լուսնի եւ խաւարմունք»:

Թղ· 89բ· «Արեգակնային դրութիւն»:

Թղ· 99բ· «Աղխւսակ արեգակնային դրութեան»:

Թղ· 106ա· «Գիսաւոր աստեղք»:

Թղ· 113ա· «Ժամանակ եւ անոր բաժանմունքները»:

Թղ· 118ա· «Բովանդակութիւն»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թղ· 5ա· «Ցառաջաբան: Հետեւեալ թերթերը մաթեմաթիքական խորհրդածութեանց տեղեակ չեղողները աստեղաբաշխական երեւելի գործոց մէջ կրթելու եւ երկինքին գլխաւոր երեւոյթները հասկնալու կերպով անոնց բացատրելու մտքով գրուած են: Բոլոր գործոյն գաղափարին մէջ հետեւեալ ընթացքը բռնուած է»: (Կարճ կերպով կու տայ գրքիս բովանդակութիւնը): *«Այս կերպով այս պզտիկ գործիս սկսեցինք, թէ որ այս գործոյս հետաքրքիր ընթերցողը հեղինակին միտքը աղէկ հասկցած է նէ վարձատրուած է... Ուստի ես ալ ահա տրուպս ամենայն ուսումնասիրաց, ի փառս նորին Աստուծոյ եւ յօգուտ հայ մանկտեաց յանգլիերէնէ թարգմանելով, կը նուիրեմ այս դուզնաքեայ վաստակը իբր առհաւատչեայ խմումս հայրենասիրութեան եւ ընդհանուր ազգին անկեղծ միաբանութեան եւ սիրոյ: Ջերումդ ուշիմ ընթերցողաց նուաստ ծառայ Զ. Մատթէոս Մկր-Գալփաեան Կեսարացի Այվատեանց: 1847»:*

Թղ· 112բ· «1848 Սեպտ· 7, յի... յամե...»: Անընթեռնելի:

Թղ· 117բ· «Ահա լմնցաւ 1848 Սեպտեմբեր 8 յիսկիւտար Խատիքէօյ ամուճային տունը վարի սիրելի օտան: Զ· Մատթէոս Մկր-Գալփայեան Այվատեանց Կեսարացի»:

© National Library of Armenia

2180

(Հին թիւ չունի)

ՅՈԲԵԼԵԱՆ ՊԷՅԱՆՆԱՄԷՍԻ

Կ· ՊՈԼԻՍ(՞)

1825

ԹՈՒՂԹՔ՝ 16, իջակալուած 1—21: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19·8×12·8: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×9: ՏՈՂՔ՝ 32: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ վատորակ հաստկեկ թուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ հին շեղագիր, նոտրգրի շատ մօտ: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 11բ—16բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1825: ԳՐԻՉ՝ Շիւքիւրեան Հ. Անդրէաս: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Կ. Պոլիս: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ Թուրքերէն լեզուով՝ *«Յոբելեան, եանի սուրբ տարի, տեհիլէն, ներողութիւնուն պէյաննամէսի»:*

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1ա. «Պիզ Վիչենցիոս Քոռէսի Ալլահըն վէ առաքելական սուրբ Աթոռուն լինայէթի իլէ... Պու պիզիմ թէմմիզ իչինտէ, հէր նէ գատար...»:

Թղ. 6ա. «Սատմպօլ թեմինտէ յոբելեան ներողութիւնու քաղանմա իչին օլունաճագ մատտէլէր»:

2181

(Հին թիւ չունի)

Հ· ՄԻՔԱՅԷԼԻ ԹՈՒՂԹ ԱՌ Ս· ԺՈՂՈՎՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ(՞)

1773էն առաջ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 14: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×13: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 16·5×11: ՏՈՂՔ՝ 28: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ, Թղ. 11էն մաս մը մկրատով կտրուած, բայց վերջը՝ Թղ. 14 շատ մաշած վիճակով, (որքան կ'երեւի երկար ատեն գրպանի մէջ պահուելէ ետք) դարձեալ տեղը դրուած է: ԳԻՐ՝ հին անցման նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 11բ, 12—14: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1773էն առաջ կամ թուականիս շատ մօտ: ԳՐԻՉ՝ Հ. Միքայէլ(՞): ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վենետիկ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի: ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ՝ մատենիկս մինչեւ 1970 պահուած էր Մխիթարեան Դիւանը:

Մատեանս է՝ «Հ. Միքայէլի Թուղթ առ Ս. Ժողովն»: Հմմտ. Ձեռ. 2015:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. «Առաջաբանութիւն: Արդ որովհետեւ գգերապատիւ տէրութիւնդ ձեր ճանաչեմ հայր եւ տէր հասարակաց, ուղղիչ կարգաց եւ մերժիչ անկարգութեանց, վասն այնորիկ ես Հ. Միքայէլ քահանայս հարեալ ի խղճէ մտացս, կամիմ յայտ առնել տէրութեան ձերում զայսոսիկ...»:

Թղ. 2բ. «Գլուխ Ա.՝ Ցաղագս Միաբանութեան մերոյ, թէ որով եղանակաւ եւ թէ զի՞նչ ձեւ(՞) բանս հասկացուցանելով Աբբայն Մխիթար ի ձեռն Կորնթոսի եպիսկոպոսին (ետ) ձեզ զհաստատութիւն Միաբանութեան իւրոյ ընդունել»:

Թղ. 3բ. «Գլուխ Բ.՝ Ցաղագս առաջման կացութեան մերոյ ի Սուրբ Առաքելական Աթոռոյն, եւ յետ ընդունելոյ ի Մխիթար Վարդապետէն եւ ի քանեցունց ընկերաց նորին առ ի պահել զայն, արդեօք յօրէ յայնմանէ մինչ ցայսօր պահի՞ կացութիւնն այն ի մեծաւորաց մերոց թէ ոչ»:

Թղ. 5ա. «Գլուխ Գ.՝ Ցաղագս եղանակի ուխտել տալոյն Մխիթար Աբբայի, իցէ՞ արդեօք օրինաւորապէս, եւ թէ զի՞նչ բանս խաբէութեան գտանի, եւ թէ այժմ ի տեղի նորա յաջորդեալ մեծաւորն որպէս եւ որով եղանակաւ ուխտել տայ, եւ զինչ տարբերութիւն ունի սորա ի նմանէ»:

Թղ. 7բ. «Գլուխ Դ.»: խորագիր չունի, նիւթն է Հ. *Եղիայ Վրդ.ի* աբբոռակալութեան շրջանը եւ ընտրութիւնն ու կառավարութիւնը *Մելքոնեանի*, զոր միայն, *«Մեծաւոր»* տիտղոսով կը յիշէ եւ ոչ երբեք *«Աբբայ»*:

2182

(Հին թիւ 345 եւ 152)

ՀԱՄԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

1803

ԹՐԻԵՍՏ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 208, իջակալուած 1—411: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19·5×11·5: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 17×9: ՏՈՂՔ՝ 35: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ գունաւոր թուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ անճաշակ անցման նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ, խորագիրները գունատած կարմիր: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 206բ—208բ որ կպցուած է կողքի թուղթին: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1803: ԳՐԻՉ՝ Ոսկեան Հ. Յովսէփ: ՏԵՂԻ՝ Թրիեստ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի, հմմտ. նակատաթերթը Թղ. 1ա:

Մատեանս է՝ Թղ. 1ա. «Համառօտութիւն սրբազան Վարդապետութեան որ է թիւն սրբազան վարդապետութենէ յընդարձակ սրբազան վարդապետութենէ Պիլլվարտի, Հօրն Կարոլոսի Ռենատոսի Պիլլվարտի, կրօնաւորի որ ի Կարգէ սրբոյն Տոմինիկոսի եւ վարդապետի Ռե...եան (աւրուած է) *համալսարանին: Ըստ մտաց եւ ըստ ընթացից սրբոյն Թովմայի Ագուինացւոյն: Աշխատասիրեալ ի Հայր Յովսէփ անարժան քահանայէ, ի կրօնաւորէ Մխիթարեան, յՈսկեանց: Յամի Տեառն* 1803 *Մայիսի* 2: *Ի փառս Աստուծոյ եւ ի յօգուտ ուսումնասիրաց»:*

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1բ. «Նախերգանք: Անվտանգաբար հրջիլն ի մէջ լեռնացեալ ալեաց եւ կոհակաց ի յովկիանոսի ի մայր ամենայն ջուրցն՝ արքունի լատինաց է, ոչ թէ տաճկից...»:

Թղ. 2ա. «Վիճաբանութիւն յառաջաբանական ի վերայ սրբազան վարդապետութեան: Սուրբն Թովմ. մ. Ա. խ. Ա.»:

Թղ. 14ա. «Ծառ Ա.՝ Ի վերայ Աստուծոյ եւ աստուածային ստորոգելեացն որ ի Թ. վիճ. բովանդակեալ: Վիճաբանութիւն Ա.՝ Ցաղագս գոյութեանն Աստուծոյ»:

Թղ. 20բ. «Վիճաբանութիւն Բ.՝ Ցաղագս բնութեանն Աստուծոյ եւ յաղագս ստորոգելեաց նորին առհասարակ»:

Թղ. 28բ. «Վիճաբանութիւն Գ.՝ Ի վերայ ստորոգելեացն Աստուծոյ ի մասնաւորի որք պատկանին առ գոլն»:

Թղ. 40բ. «Վիճաբանութիւն Դ.՝ Ի վերայ տեսանելութեան եւ ճանաչելլութեանն Աստուծոյ եւ ի վերայ անուան նորա»:

Թղ. 57ա. «Վիճաբանութիւն Ե.՝ Ի վերայ գիտութեանն Աստուծոյ»:

Թղ. 64բ. «Վիճաբանութիւն Զ.՝ Ի վերայ նախագիտութեան ապագայից»:

Թղ. 76ա. «Վիճաբանութիւն Է.՝ Ի վերայ կամացն Աստուծոյ»:

Թղ. 90ա. «Վիճաբանութիւն Ը.՝ Ի վերայ աստուածային վճռոց շուրջ ազատ ներգործութեանց մերոց»:

Թղ. 101ա. «Վիճաբանութիւն Թ.՝ Ի վերայ նախախնամութեան, նախասահմանութեան եւ անարգութեան»:

Թղ. 116ա. «Ծառ Բ.՝ Ի վերայ խորհրդոյ ամենասուրբ Երրորդութեանն: Վիճաբանութիւն յառաջաբանական՝ Ի վերայ ճշմարտութեան եւ ճանաչելլութեան սրբոյ Երրորդութեանն»:

Թղ. 124ա. «Վիճաբանութիւն Ա.՝ Ի վերայ ելմանց աստուածային Անձանց»:

Թղ. 129բ. «Վիճաբանութիւն Բ.՝ Ցաղագս աստուածային առնչութեանց»:

Թղ. 133ա. «Վիճաբանութիւն Գ.՝ Ցաղագս աստուածային անձանց առհասարակ եւ յաղագս բազմաւորութեան նոցին եւ եղանակի խօսելոյ մեր զնոցանէ եւ ծանօթութեանցն որ ի նոսա»:

Թղ. 138բ. «Վիճաբանութիւն Դ.՝ Ցաղագս աստուածային անձանց ի մասնաւորի»:

Թղ. 145բ. «Վիճաբանութիւն Ե.՝ Ցաղագս բաղդատութեան անձանց առ էութիւնն, առ անձնական յատկութիւնս, առ ծանօթական ներգործութիւնս, առ միմեանս եւ առ ստեղծուածս»:

Թղ. 147բ. «Ծառ Գ.՝ Ի վերայ հրեշտակաց: Վիճաբանութիւն Ա.՝ Ի վերայ գոյութեան եւ զինչութեան հրեշտակաց»:

Թղ. 152ա. «Վիճաբանութիւն Բ.՝ Ի վերայ տեղւոյ եւ տեղական շարժման հրեշտակաց»:

Թղ. 154բ. «Վիճաբանութիւն Գ.՝ Ի վերայ պատչաճելոյ առ միտս եւ առ կամս հրեշտակաց»:

© National Library of Armenia

Թղ. 156բ. «Վիճաբանութիւն Դ.՝ Ի վերայ շնորհաց եւ փառաց հրեշտակաց»:

Թղ. 157ա. «Վիճաբանութիւն Ե.՝ Ի վերայ յանցանաց հրեշտակաց»:

Թղ. 158ա. «Վիճաբանութիւն Զ.՝ Ի վերայ պատժոց մեղուցեալ հրեշտակաց»:

Թղ. 159ա. «Վիճաբանութիւն Է.՝ Ի վերայ լուսաւորութեան եւ խօսակցութեան հրեշտակաց»:

Թղ. 169բ. «Վիճաբանութիւն Ը.՝ Ի վերայ քահանայապետութեանց, կարգաց, առաքմանց եւ պահպանութեանց հրեշտակաց»:

Թղ. 161բ. «Ճառ Դ.՝ Ի վերայ մարդեղութեան Բանին Աստուծոյ: Վիճաբանութիւն Ա.՝ Մարդեղութիւն Բանին իցէ՞ կարելի եւ իցէ՞ պատշաճ»:

Թղ. 162բ. «Վիճաբանութիւն Բ.՝ Յաղագս գոյութեան մարդեղութեան ընդդէմ Հրէից»:

Թղ. 166բ. «Վիճաբանութիւն Գ.՝ Յաղագս պատշաճականութեան, հարկաւորութեան եւ պատճառի մարդեղութեանն»:

Թղ. 169բ. «Վիճաբանութիւն Դ.՝ Յաղագս զինչութեան մարդեղութեան եւ յաղագս անձնաւորական միաւորութեան»:

Թղ. 173ա. «Վիճաբանութիւն Ե.՝ Ի վերայ ֆիզիքական եւ բարոյական պատճառի մարդեղութեան Բանին Աստուծոյ»:

Թղ. 173բ. «Վիճաբանութիւն Զ.՝ Յաղագս եղերելոյն եւ զօտարին բնութիւն անձին Բանին»:

Թղ. 175ա. «Վիճաբանութիւն Է.՝ Յաղագս առնլի եւ առեալ բնութեան եւ յաղագս կարգի առմանն»:

Թղ. 176ա. «Վիճաբանութիւն Ը.՝ Յաղագս շնորհացն Քրիստոսի ըստ որում է մարդ»:

Թղ. 177ա. «Վիճաբանութիւն Թ.՝ Յաղագս շնորհացն Քրիստոսի ըստ որում գլուխ Եկեղեցւոյ»:

Թղ. 177բ. «Վիճաբանութիւն Ժ.՝ Ի վերայ գիտութեան հոգւոյն Քրիստոսի»:

Թղ. 178ա. «Վիճաբանութիւն ԺԱ.՝ Յաղագս կարողութեան հոգւոյն Քրիստոսի եւ պակասութեանց մարմնոյն»:

Թղ. 179ա. «Վիճաբանութիւն ԺԲ.՝ Յաղագս միութեանն Քրիստոսի եւ երկոյութեանն կամացն»:

Թղ. 180ա. «Վիճաբանութիւն ԺԳ.՝ Յաղագս արդիւնական եւ հաստուցանողական գործոցն Քրիստոսի»:

Թղ. 181բ. «Վիճաբանութիւն ԺԴ.՝ Յաղագս ծառայութեան աղօթից եւ որդէգրութեան Քրիստոսի»:

Թղ. 182ա. «Վիճաբանութիւն ԺԵ.՝ Յաղագս նախասահմանութեան Քրիստոսի եւ երկրպագութեան որ առ Քրիստոս եւ յաղագս պաշտաման պատկերաց»:

Թղ. 184ա. «Ճառ Ե.՝ Ի վերայ շնորհաց»:

Թղ. 192ա. «Ճառ Զ.՝ Ի վերայ հաւատոյ»:

Թղ. 204ա. «Ցանկ»:

2183

(Հին թիւ չունի)

ԵՐԳԱՐԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ

ԺԹ դարու վերջերը

ԹՈՒՂԹՔ՝ 139, իջակալուած 1—272: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19·4×13: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 14×8: ՏՈՂՔ՝ 20 միջին հաշուով: ՆԻՒԹ՝ գծաւոր, նաեւ անգիծ միջակ հաստութեամբ պարզ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսալաթ, թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կազմը քիչ մը վնասուած: ԳԻՐ՝ ձեւացուած նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1 մեծ մասով, 60բ—62բ, 63բ—67բ, 85ա—88բ, 92բ—96բ, 112ա—126բ, 128բ—135բ, 139: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԹ դարու վերջերը: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ Երգարան: Հայերէն, Թուրքերէն, Ֆրանսերէն, Լատիներէն, Իտալերէն, Յունարէն եւ Գերմաներէն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. «Նոր Երգարան (Հայերէն երգեր): Երգ Բարեկենդանի: Ակռային մեծ կարասին...» (5 տունն):

Թղ. 2բ. «Հառաչանք առ Հայրենիք: Մէյ մ'ալ ոհ ան մեր հայրենի չէն երկիրները տեսնէի...» (2 տունն):

Թղ. 3ա. «Երգ Աւստրիոյ: Պահէ Աստուած ու պաշտպանէ...» (2 տունն):

Թղ. 3բ. «Երգ Քահանայապետի: Անդ ու կեփայ հանգչին ոսկերք...» (3 տունն):

Թղ. 4ա. «Որպէս ամպ արագ սրանայ..» (2 տունն):

Թղ. 4ա. «Ով ամենասուրբ, ով բազումողորմ...» (1 տունն):

Թղ. 4բ. «Ստիպեն երկինք երգեր աղեօք Պինդարեան...» (1 տունն):

Թղ. 4բ. «Երգ Վարդանանց զօրավարաց: Ան առ ալցուք ի դաշտ...» (3 տունն):

Թղ. 5ա. «Երգ սրբոյն Ստեփանոսի: Ահա բարբառ զօրութեան...» (6 տունն):

Թղ. 6ա. «Ներբող արի Վարդանայ: Ի պարս ընտրելոց վեհից դիւցազանց...» (6 տունն):

Թղ. 6բ. «Զունելով ինչ բաւական...» (2 տունն):

Թղ. 7ա. «Լուրջ լերուք ընկերք...» (5 տունն):

Թղ. 7բ. «Փողք հնչեն, շաչեն զէնք, այերք թնդան...» (4 տունն):

Թղ. 8ա. «Հուրն սիրոյ իմոյս ազգի...» (7 տունն):

Թղ. 9ա. «Նուագ: Ոչ զՊինդարեան խնդրեմք հնարաւոր երգոց պաճուճանս...» (24 տող):

Թղ. 10ա. «Ոհ սա ինչ չքեղ դիշեր...» (1 տունն):

Թղ. 10ա. «Երգ Արրահօր: Հաճեաց այսօր Տէր մարդասէր...» (2 տունն):

Թղ. 11ա. «Շարական: Աղբեր կենաց եւ փրկութեան մերոյ Հոգի Հօր եւ Որդւոյ...» (1 տունն):

Թղ. 11ա. «Երգ առ Ս. Անտոնի: Ըզքեզ Ս. Հայր Անտոնիէ...» (3 տունն):

Թղ. 11բ. «Նուագ: Տուր Տէր գոչել ի մի բերան...» (1 տունն):

Թղ. 11բ. «Շնորհ ունիմք քեզ ո երկինք...» (2 տունն):

Թղ. 12բ. «Գարուն է կենացս դեռ...» (10 տունն):

Թղ. 13բ. «Ծզունքս անցին, հարցափործին ահա վերջ է...» (4 տող):

Թղ. 13բ. «Զրոյցք են թէ դարք առնեն...» (7 տունն):

Թղ. 14բ. «Աւաղ սա ինչ ցաւեր սիրտս պատեր...» (2 տունն):

Թղ. 15ա. «Ով սրբուհի Մայր...» (1 տունն):

Թղ. 15ա. «Ուստի կու գաս դու գառնիկ...» (4 տունն):

Թղ. 15բ. «Ո պայծառ իբրեւ շուշան...» (1 տունն):

Թղ. 16ա. «Զեն օրերս մեզ խնդութեան...» (6 տունն):

Թղ. 16բ. «Շարաւիղ բարի տոհմին Ռուբենեան...» (1 տունն):

Թղ. 16բ. «Ան դուք սէգք ազգք Արեաց...» (3 տունն):

Թղ. 17ա. «Կռունկ ուստի կու գաս...» (10 տունն):

Թղ. 18բ. «Դու ժանտ Վասակ այր ուխտանենգ... (6 տունն): 1873 Փետրուար 20»:

Թղ. 19ա. «Հրաւէր առ քաջազունս Մամիկոնեան տոհմին: Տաճար փակեալք սին հրապարակք...» (5 տունն):

Թղ. 19բ. «Հայ զինուորէ մը պատմուած Վահանայ վերջին պատերազմը: Գիշերը նոր էր անցեր...» (19 տունն):

Թղ. 21բ. «Հայ զինուոր մը: Քաջաց արեան եմ ծնունդ...» (6 տունն):

Թղ. 22ա. «Բիւր լուրջ ձայնիւ ան գոչեսցուք դրուժան...» (6 տունն):

Թղ. 23ա. «Ան արիք յերդ եղբարք...» (3 տունն):

Թղ. 23բ. «Հառաչանք: Քանի լացաւ Երասխ դարեր...» (5 տունն):

Թղ. 24բ. «Քաջալեր Արամայ առ զօրս: Հայկեան որդիք ան եկայք...» (8 տունն):

Թղ. 25ա. «Մաղթանք առ Ս. Կոյս: Ով ամենուն մէկ հատիկ յոյս...» (1 տունն):

Թղ. 25բ. «Երգ Ալեքսիանոսի: Մեծի սիրոյն տիպ գեղեցիկ...» (2 տունն):

Թղ. 26ա. «Երգ Քահանայապետին: Ուր Ս. Պետրոս շիրիմ դրուած...» (1 տունն):

Թղ. 26ա. «Ողբ: Կասիր աղէ անագորոյն դու իշխան...» (10 տունն):

Թղ. 27բ. «Աքսորուած զինուոր մը: Մէյ մ'ալ ոհ տեսնէի Արմաւիր...» (1 տունն):

Թղ. 27բ. «Նոր երկինք այսօր նորեալք...» (1 տունն):

Թղ. 27բ. «Ծննդեան Քրիստոսի: Ցիսուս Քրիստոս մեզ ծնաւ ուրախ լերուք...» (3 տունն):

© National Library of Armenia

Թղ. 28ա. «Ոչ ձեզ ոչ, չէք յաղթութիւն...» (4 տուն)։

Թղ. 29ա. «Երգ առ Ս. Կոյս Մարիամ։ Շուշանագեղ դու օրիորդ...» (6 տուն)։

Թղ. 29ա. «Ս. Հոգւոյն շնորհօք կուռ զրահ...» (1 տուն)։

Թղ. 29բ. «Երգ Արամայ։ Մեր քաջ Հայոց զօրութիւն...» (6 տուն)։

Թղ. 30ա. «Հայրենեաց սիրով վառուած վեհ սրտէս...» (երկար պարբերութիւն մը)։

Թղ. 31ա. «Նորաբոյս խայրիք մանկունք Հայկայ...» (5 տուն)։

Թղ. 31բ. «Ս. Աստուածածնի պատկերի առջեւը։ Սենեկիս մեծ կու տայ զարդ... (12 տուն)։ Սեպտ. 15. 1872, Լանցէնտորֆ»։

Թղ. 32բ. «Ո պայծառ իբրեւ շուշան...» (1 տուն)։

Թղ. 33ա. «Չէ ճշմարիտ թէ ուղղութիւն իցէ լոկ...» (տունի բաժանում չի տեսնուիր)։

Թղ. 33բ. «Բնաւ իցէ՞ հնար ասել...» (6 տուն)։

Թղ. 34ա. «Իմ սիրելի զաւակունքս...» (5 տուն)։

Թղ. 35ա. «Տեսէք բազմեալ կայ յօդոց կամարի...» (4 տուն)։

Թղ. 36ա. «Երասխ դու Հայ սրտին...» (տուներու բաժանում չ'երեւար)։

Թղ. 36բ. «Խրփանի։ Լէյ լէ լէ խրփանի...» (բաժանումները պայծառ չեն)։

Թղ. 37բ. «Ելանք գացինք քէօտաշ ենի խամամին...» (5 տուն)։

Թղ. 38ա. «Ոհ ինչ անոյշ եւ ինչպէս զով...» (4 տուն)։

Թղ. 39ա. «Հայաստան։ Իմ հայրենիքս զիս կը կանչէ...» (8 տուն)։

Թղ. 39բ. «Արգ առ ընկեր։ Ազնիւ ընկեր մեռանում եմ...» (8 տուն)։

Թղ. 40բ. «Պարերգ։ Կապոյտ երկնքում աստղ մի փայլուն...» (3 տուն)։

Թղ. 41ա. «Ի թագաւորութիւն Տրդատայ։ Յազատն ի վերին Մասիս...» (5 տուն)։

Թղ. 41բ. «Առ Թագուհի Հայոց։ Ողջոյն ընդ քեզ Հայաստան...» (2 տուն)։

Թղ. 41բ. «Առ պատերազմին Վարդանայ։ Որք քաջաբար յարձակեցան...» (որոշ չէ թէ առաջին տողը խորագիր է թէ երգին սկզբնաւորութիւնը)։

Թղ. 42ա. «Ողբ ի վերայ Անի քաղաքին։ Անի քաղաք նստեր կու լայ...» (8 տուն)։

Թղ. 43ա. «Ի տօնի սրբոյն Ստեփաննոսի։ Շուղաբարձ աղաւնի...» (8 տուն, Ա եւ Բ մասերով՝ չորսական)։

Թղ. 43բ. «Դու յոյս եւ սէր եւ կեանք մեր հայրենեաց...» (2 տուն)։

Թղ. 44ա. «Չէ չէ չէ չէ չէ չենք ընդունիր...» (2 տուն)։

Թղ. 44բ. «Երգ (առ ի) խնդրել յաղթութիւն։ Ո Տէր զօրութեանց հայեաց քաղցրաբար...» (3 տուն)։

Թղ. 45ա. «Երգ արշաւանաց։ Ճեպենք, արշաւենք որդիք Թորգոմեան...» (3 տուն)։

Թղ. 45բ. «Բաբիկ եւ Վասակ։ Ո՞ւր կ'երթաս հայր, ո՞ւր զիս ձգես...» (6 տուն)։

Թղ. 46ա. «Ինչո՞ւ Վասակ, մատնեցիր...» (4 տուն)։

Թղ. 46բ. «Մեռցի, մեռցի սերունդ Պարսից...» (2 տուն)։

Թղ. 47ա. «Երգենք երգենք երգեր յաղթութեան...» (2 տուն)։

Թղ. 47բ. «Արիացիր զոնեա Մայր մեր Արմէնիա...» (2 տուն)։

Թղ. 48ա. «Երգ բաժանման։ Մնասցես բարեաւ սէր իմ սէր...» (3 տուն)։

Թղ. 48բ. «Աւն մեր նախնի դարուց կարգամք հրաւէր...» (1 տուն)։

Թղ. 49ա. «Հոս ձայն կուտանք մեք ծաղկալից...» (7 տուն)։

Թղ. 49բ. «Երգ պատերազմին Վարդանայ։ Գործք քաջութեան հռչակ հարան...» (5 տուն)։

Թղ. 50ա. «Առ Կայսր Լէոն։ Ո՞ւր Լուսինեան այն քաջ Լեւոն... (2 տուն)։

Թղ. 50բ. «Հնչեսցէ, փչնչեսցէ, ի բամբ ի բոմբ...» (1 տուն)։

Թղ. 50բ. «Մէկ ողորմութիւն...» (15 տուն)։

Թղ. 52ա. «Հնչեսցեն երգք ի մեծն Գողթան...» (տուներու բաժանում չ'երեւար)։

Թղ. 53ա. «Կ'երգնունք, կ'երգնունք ի մէջ սրահիս...» (2 տուն)։

Թղ. 53ա. «Սանդարամէտք դժոխոց ելէք ելէք ի խորոց...» (1 տուն)։

Թղ. 53բ. «Տղաքներ, պատերազմ ունինք...» (4 տուն)։

Թղ. 53բ. «Ո՞րն է աշխարհն Հայաստան...» (3 տուն)։

Թղ. 54ա. «Առաւօտեանց քաղցր եւ անոյշ հովերէ...» (3 տուն)։

Թղ. 54բ. «Բամբ որոտաց, բարուց բոմպենք...» (1 տուն, Բամ Բորոտան երգն է ականջով գրի առած)։

Թղ. 54բ. «Վարդան մեր քաջ զօրավար...» (1 տուն)։

Թղ. 55ա. «Յորժամ բազմիս յաթոռ փառաց...» (2 տուն)։

Թղ. 55բ. «Հայրենիք սրբազան իմ սիրուն աշխարհ...» (3 տուն)։

Թղ. 56ա. (Ասկէ անդին տարբեր գրիչներ են)։ «Խրախոյս ի լուսաւորութիւն։ Ժամ է Հայեր, արիք ձեր բաղդն ողջունել...» (1 տուն)։

Թղ. 56բ. «Երգ հայրենի։ Մինչդեռ յուսով խայտայ բնութիւն...» (3 տուն)։

Թղ. 57ա. «Ի բիւր ձայնից բնութեան շըքեղ...» (4 տուն)։

Թղ. 57բ. «Ողբ։ Օն փութացէք, հասեալ է ժամ...» (1 տուն)։

Թղ. 57բ. «Երգ զուարճալի։ Մայրն՝ Անոյշ քնակն աչեր առեր...» (6 տուն)։

Թղ. 58ա. «Օրհնեալ է Տէր...» (1 տուն)։

Թղ. 58բ. «Ազօթս առնել ժողովուրդք քրիստոնեայք...» (1 տուն)։

Թղ. 58բ. «Մեր հայրենիք թշուառ անտէր...» (7 տուն)։

Թղ. 59բ. «Սէվաստաբօլ իւզրէ։ Աման փատիշահըմ իչին վէր պիզէ...» (14 տող)։

Թղ. 60ա. «Ուլան հընգըր, սէնտէ հնչականլարտա՞ն մը սըն...» (3 տուն)։

Թղ. 63ա. «Փատիշահըմ պին եաշա...» (5 տուն)։

Թղ. 68ա—70բ. Արաբական գրով թուրքերէն երգեր։

Թղ. 71ա—84բ. Ֆրանսերէն երգեր։

Թղ. 89ա—89բ. Լատիներէն երգեր։

Թղ. 90ա—92ա. Իտալերէն երգեր։

Թղ. 97ա—112ա. Գերմաներէն երգեր։

Թղ. 127ա—128բ. Հայատառ յունարէն երգեր։

Թղ. 136ա. Ցանկ երգերու։

2184

(Հին թիւ 343 եւ 135)

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԼԱՏԻՆԵՐԷՆԻ

ԺԸ—ԺԹ դար

ԹՐԻԵՍՏ կամ ՎԻԵՆՆԱ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 112, իջակալուած 1—213։ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19.2×13։ ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած։ ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն՝ 17×10։ ՏՈՂՔ՝ 23։ ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ թուղթ։ ԿԱԶՄ՝ կիսալաթ, ԲՂԹԱՊԱՏ ստուարաթուղթ։ ԹՂԹԵԱՅ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբն ու վերջը մէկական հաստկեկ թուղթ։ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ։ ԳԻՐ՝ հին շեղագիր։ ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, տեղ-տեղ ներծծուած։ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ չունի։ ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 29բ, 91բ, 108—112։ ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ—ԺԹ դար։ ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը։ ՏԵՂԻ՝ Թրիեստ կամ Վիեննա։ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի։

Մատեանս է՝ «Քերականութիւն Լատիներէն լեզուի»։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. «Ներածութիւն լատինական քերականութեան։ Թէպէտեւ բազում են լեզուաց զանազանութիւնք, սակայն է ինչ, որ յամենեսին ի նոսա միապէս վարդապետի...»։

Թղ. 4բ. «Մասն Ա.՝ Յաղագս մասանց բանի»։ Թղ. 4բ. «Գլուխ Ա.՝ Յաղագս բաժանման անուան»։ (Գլուխք Ա—Զ)։

Թղ. 57բ. «Մասն Բ.՝ Ի վերայ համաձայնութեան»։ (Գլուխք Ա—ԺԶ)։

Թղ. 107ա. «Յաւելուած՝ Յաղագս Հռովմէական կաղանդից կամ աւուրց իւրաքանչիւր ամսոյ»։

© National Library of Armenia

2185

(Հին թիւ 163 եւ 132)

ՔԱՂՈՒԱԾ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ

1818

ԹՈՒՂԹՔ՝ 157, իջակալուած 1—305: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19·3×12·2: ՊՐԱԿՔ՝ միայն մինչեւ Ժ. նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն՝ 15×8: ՏՈՂՔ՝ 27: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսակաշի, թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԴԱՄԱՆՔ՝ բաւական լաւ: ԳԻՐ՝ անցման նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 2բ, 143բ, 157բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1818: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեաններ: ՏԵՂԻ՝ Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ տես անուանաթերթը, Թղ. 2ա:

Մատեանս է՝ Թղ. 2ա. «Քաղուած իմաստասիրական տրամաբանական կանոնաց եւ այլ ուսումնական ծանօթութեանց, հաւաքեալ յընտիր ընտիր հեղինակաց: Թարգմանեալ ըստ մասին ի լատին լեզուէ եւ ըստ մասին շարադրեալ ի Գերապայծառ Գերապատիւ Տեառն Տեառն Աստուածատրոյ Արքեպիսկոպոսէ Զուգայեցւոյ Ընդհանրական Աբբայի Մխիթարեան Միաբանութեան Վիեննայու: Առ դիւրընկալ մարզութիւն աշակերտաց իւրոց: Օրինակեալ ի Վիեննա, ի Վանս Պաշտպան Ս. Աստուածածնի, յամի Տեառն 1818»: Ձեռագիրս բովանդակութեամբ նոյն է թիւ 1632ի հետ, տես անդ:

2186

(Հին թիւ չունի)

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆՔ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹԵԱՆ Գ. ՄԱՍ

ԶՄԻՒՌՆԻԱ

1892

ԹՈՒՂԹՔ՝ 50: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19·2×14·5: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 17·5×12·5: ՏՈՂՔ՝ 23: ՆԻՒԹ՝ միջակ հաստութեամբ գծաւոր թուղթ: ԿԱԶՄ՝ լաթապատ պարզ թուղթ, վրան նշումով՝ ոսկեզօծ «Institut des PP. Méchhitaristes, Smyrne»: ՀԱՆԴԱՄԱՆՔ՝ լաւ: Թղ. 47—50 թուղթերը աւելի փոքր: ԳԻՐ՝ վարժ գեղեցիկ նոր շղագիր, նոյն թիւ 2078 ձեռագրին հետ: ԹԱՆԱՔ՝ մութ մանուշակ: ԴԱՏԱՐԿ՝ 1բ, 44բ—46բ, 50: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1892: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ Զմիւռնիա: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ՝ չկան:

Մատեանս է՝ «Կրթութիւնք ուղղագրութեան, Գ. Մասն: Ոտանաւոր խօսքեր, Առակներ եւ Պատմութիւններ»: Շարունակութիւն թիւ 2077 ձեռագրի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Օրինակները ընդամէնը 106 *կտոր են*, որոնք առնուած են մեծ մասով *Հանդէս Ամսօրեայէն, Եւրոպայէն, Տօմար Ընտանեկանէն* եւ *եւրոպական*, մանաւանդ *ֆրանսական* եւ *գերմանական գրականութենէն* ինչպէս նշանակուած է *ցանկին* մէջ *Թղ.* 47*ա*: Սկիզբ՝ *«Գեղեցիկ ճամբան: Ցոյդ բոլոր յԱստուած դիր···»*:

2187

(Հին թիւ 373)

ԱՌԱՆՁՆՈՒԹԻՒՆ ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՀՕՐ

ԹՐԻԵՍՏ

1804—1808

ԹՈՒՂԹՔ՝ 246: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19·2×12·7: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×8: ՏՈՂՔ՝ 24, վարի լուսացքներուն վրայ՝ մէկ-երկու տող վկայութիւններ Ս. Գրքէն կամ Ս. Հայրերէն: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ կոշտ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԴԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ հեն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1—3, 4բ, 231ա—236բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1804—1808: ԳՐԻՉ՝ հաւանաբար Իսկիւտարլեան Հ. Պետրոս: ՏԵՂԻ՝ Թրիեստ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի, տես Թղ. 4ա անուանաթերթը եւ Թղ. 230բ:

Մատեանս է՝ Թղ. 4ա. «Տասնօրեայ առանձնութիւն խոստովանահօր ի հրահանգս հոգեւորս: Արարեալ յիտալական բարբառ ըստ նպաստից լուսոյ Աստուածաշունչ Գրոց, եւ սրբոց Հարց, Հօրն Կայետանու Մարիամու, որ ի Բերգամոս քաղաքէ Քարբուչին կրօնաւորի, եւ անտի Թարգմանեալ ի մեր՝ յօգուտ շինութեան մշակաց այգւոյ Տեառն: Ի Թրեստ յամի Տեառն 1804 *եւ ի Թուին մերում ՌՄԾԳ»*:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 5*ա. «Նախերգանք կամ ընթերցուած վասն աւուրն որ յառաջ քան զկրթութիւնն, զոր պարտ է բաժանաբար ընթեռնուլ ընդ առաւօտն եւ ընդ երեկոյն: Զմեծի գովութեան եգիտ զտեղի հրաման ծայրագոյն քահանայապետին Ենովկենտիոսի երկոտասաներորդի, զոր եհան առ խոստովանահայրս շրջաբերական թղթովն իւրով որ յամին* 1700···»:

Թղ. 18*բ. «Մտածութիւնք յաւուրն որ յառաջ քան զկրթութիւնն»*:

Թղ. 34*բ. «Յառաջնում աւուր կրթութեանց մտածութիւնք ի վերայ վերջին վախճանի մերոյ»: Թղ.* 45*ա. «Գործնական քննութիւն խոստովանահօր յառաջնում աւուր կրթութեանց՝ ի վերայ մաքուր դիտաւորութեան»*:

Թղ. 55*բ. «Յերկրորդում աւուր կրթութեանց մտածութիւնք ի վերայ ծանրութեան մեղաց»: Թղ.* 66*բ. «Գործնական քննութիւն խոստովանահօր յերկրորդում աւուր՝ Մաքրութիւն խղճի մտաց»*:

Թղ. 76*ա. «Յերրորդում աւուր կրթութեանց մտածութիւնք ի վերայ մահուան»: Թղ.* 85*ա. «Գործնական քննութիւն խոստովանահօր յերրորդում աւուր՝ Գիտութիւն»*:

Թղ. 94*ա. «Ի չորրորդ աւուր կրթութեանց մտածութիւնք ի վերայ դատաստանին»: Թղ.* 103*բ. «Գործնական քննութիւն խոստովանահօր ի չորրորդ աւուր՝ Խոնարհութիւն»*:

Թղ. 111*ա. «Ի հինգերորդ աւուր կրթութեանց մտածութիւնք ի վերայ դժոխոց»: Թղ.* 119*բ. «Գործնական քննութիւն խոստովանահօր ի հինգերորդ աւուր՝ Սէր»*:

Թղ. 127*բ. «Ի վեցերորդ աւուր կրթութեանց մտածութիւնք ի վերայ փառաց արքայութեան»: Թղ.* 135*բ. «Գործնական քննութիւն խոստովանահօր ի վեցերորդ աւուր՝ Նախանձ»*:

Թղ. 145*ա. «Յեօթներորդ աւուր կրթութեանց մտածութիւնք ի վերայ առակի անառակ որդւոյն»: Թղ.* 153*ա. «Գործնական քննութիւն խոստովանահօրն յեօթներորդ աւուր՝ Խոհեմութիւն»*:

Թղ. 161*բ. «Յութերորդ աւուր կրթութեանց մտածութիւնք ի վերայ չարչարանաց Յիսուսի Քրիստոսի»: Թղ.* 178*բ. «Գործնական քննութիւն խոստովանահօր յութերորդ աւուր՝ Դարձեալ ի վերայ խոհեմութեան»*:

Թղ. 184*ա. «Յիններորդ աւուր կրթութեանց մտածութիւնք ի վերայ ամենասուրբ Հաղորդութեան»: Թղ.* 193*ա. «Գործնական քննութիւն խոստովանահօրն յիններորդ աւուր՝ ի վերայ հաղորդութեան խոստովանորդւոց իւրոց»*:

Թղ. 200*բ. «Ի տասներորդ աւուր կրթութեանց մտածութիւնք ի վերայ սիրոյն Աստուծոյ»: Թղ.* 209*բ. «Գործնական քննութիւն խոստովանահօր ի տասներորդ աւուր՝ ի վերայ աղօթից»*:

Թղ. 218*ա. «Յաւուրն որ զկնի կրթութեանց մտածութիւնք ի վերայ աղքատութեան հոգւոյ»*:

Թղ. 230*ա. «Ցանկ գլխակարգութեանցն»*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Թղ. 4*ա. «Սկ*(սեալ) *ի* 21 *Ապր.* 1804»:
Թղ. 230*բ. «Ի* 6 *Սեպտ.* 1808»:

2188

(Հին թիւ 408)

ՀՈԳԵՒՈՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՔ

ՏՐԱՊԻԶՈՆ

1893

ԹՈՒՂԹՔ՝ 342, իջակալուած 1—674: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×15: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 16×12: ՏՈՂՔ՝ 21: ՆԻՒԹ՝ միջակ հաստութեամբ գծաւոր թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսակաշի, թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԴԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ նոր, վարժ շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ:

© National Library of Armenia

ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 2բ, 337—342։ ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1893։ ԳՐԻՉ՝ Զամանեան Հ. Համազասպ։ ՏԵՂԻ՝ Տրապիզոն։ ՏԷՐ՝ գրիչը։ ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի, տես անուանաթերթը Թղ. 2ա։

Մատեանս է՝ Թղ. 2ա. «Հաւաքումն հոգեւոր պատմութեանց։ Տրապիզոն 12 Հոկտ. 1893։ Հ. Հ. Վ. Զամանեան, Կ. Մ.»։ Մեծ մասով վարք հարանցէն քաղուած պատմութիւններ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պատմութիւնները բաժնուած են նիւթերու, ինչպէս *Թղ. 3ա՝ «Քրիստոնէական կատարելութիւն* (Օրինակք *Ա—Զ*)։ *14ա՝ «Պտուղ յաւիտենական ճշմարտութեանց մտածութեանց* (Օրինակք *Է—ԻԷ*) *եւն*, ընդամէնը յառաջ բերուած են 309 օրինակ-պատմութիւններ։

Թղ. 335ա. «Ցանկ»։

2189

(Հին թիւ 131)

ՄԽԻԹԱՐԱՅ ԱԲԲԱՅԻ ՄՏԱԾՈՒԹԻՒՆՔ ՎԱՍՆ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆՑ

ՎԵՆԵՏԻԿ կամ ԹՐԻԵՍՏ

1750էն ետք

ԹՈՒՂԹՔ՝ 19։ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·5×13։ ՊՐԱԿՔ՝ 2։ ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 14×8։ ՏՈՂՔ՝ 26։ ՆԻՒԹ՝ միջակ հաստութեամբ հին զօրաւոր թուղթ։ ԿԱԶՄ՝ չունի։ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ բաւական լաւ։ ԳԻՐ՝ մանր նօտրգիր։ ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ։ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ նուն. չունի։ ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 13—14, 17բ, 18բ—19բ։ ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1750էն ետք։ ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը։ ՏԵՂԻ՝ Վենետիկ կամ Թրիեստ։ ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի։

Մատեանս է՝ Թղ. 2ա. «Մտածութիւնք ուխտօրեայ կրթութեան ի Հօրէն մերմէ շարադրեցեալք»։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մինչեւ Է. օրուան մտածութիւնը նոյն է բնագրով *Թիւ* 1821 ձեռագրին հետ։

Թղ. 15ա. Կպցուած թուղթի մը վրայ՝ *«Խրատք ի գերյարգ Աբբահօրէ մերմէ տուեալ ի վերայ կերպին առնելոյ զհոգեւոր կրթութիւն։ Յառաւօտու յետ ժամերգութեան...»։* Կը յաջորդեն 16 կէտեր։

Թղ. 16ա. Կպցուած թուղթի մը վրայ՝ *«Կերպ կատարելոյ զուխտօրեայ կրթութիւնն։ Յառաւօտու յետ ժամերգութեան...»* 14 կէտեր, նման նախորդներուն։

Թղ. 17ա. Կպցուած թուղթի մը վրայ՝ *«Յառաւօտուն յետ հողալոյ զամենայն մարմնական պէտս...* Վերջ՝ *յետ աւարտմանն ասելով զողորմեա փոխն ձայնել»։*

Թղ. 18ա. Տարբեր գրով՝ *«Որք կրթին ուխտօրեայ կրթութեամբ, զայս առանձնաբար քննելոց են...* Վերջ՝ *Ջանալ անկել զնորա հակակայ առաքինութիւնն»։*

2190

(Հին թիւ չունի)

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՍԱԿԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԲԻԼՈՒԱՐՏԱՅ

ԹՐԻԵՍՏ(՞)

ԺԸ դար

ԹՈՒՂԹՔ՝ 155։ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19·4×14։ ՊՐԱԿՔ՝ 19։ ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 13·5×8։ ՏՈՂՔ՝ 25։ ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր սպիտակ թուղթ։ ԿԱԶՄ՝ հաստ թուղթ մը։ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ։ ԳԻՐ՝ նօտրգիր։ ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ։ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ նուն. չկան։ ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 48ա—49բ, 96—98, 155։ ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ դար։ ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը։ ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Թրիեստ։ ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի։

Մատեանս է՝ «Բարոյական Աստուածաբանութիւն Բիլուարտայ»։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. «(Ցաղագս Պատուիրանաց)։ Խիղճ մտաց է գործնական Թելադրութիւն բանի...»։ Թղ. 12ա. «Ցաղագս երկրորդ պատուիրանի տասնաբանեայ օրինաց»։ Թղ. 15ա. «Ցաղագս երրորդ պատուիրանի տասնաբանեայ օրինաց»։ Թղ. 16ա. «Ցաղագս չորրորդ պատուիրանի տասնաբանեայ օրինաց»։ Թղ. 17բ. «Ցաղագս հինգերորդ պատուիրանի տասնաբանեայ օրինաց»։ Թղ. 20բ. «Ցաղագս վեցերորդ պատուիրանի տասնաբանեայ օրինաց»։ Թղ. 22բ. «Ցաղագս եօթներորդ պատուիրանի տասնաբանեայ օրինաց»։ Թղ. 39բ. «Ցաղագս ութերորդ պատուիրանի տասնաբանեայ օրինաց»։ Թղ. 46բ. «Ցաղագս իններորդ եւ տասներորդ պատուիրանի տասնաբանեայ օրինաց»։ Թղ. 50ա. «Ցաղագս Ա. պատուիրանի Եկեղեցւոյ»։ Թղ. 51բ. «Ցաղագս Բ. պատուիրանի Եկեղեցւոյ որ է ի վերայ ծոմոց եւ պահոց»։ Թղ. 53բ. «Ցաղագս Գ. եւ Դ. պատուիրանաց Եկեղեցւոյ»։ Թղ. 54բ. «Ցաղագս Ե. պատուիրանի Եկեղեցւոյ»։

Թղ. 56բ. «Ցաղագս Պատուիրանի Եկեղեցւոյ ի վերայ կղերց»։ Թղ. 62ա. «Ցաղագս պատուիրանաց Եկեղեցւոյ ի վերայ նուիրեալ անձանց, տեղեաց եւ իրաց»։

Թղ. 66ա. «Ցաղագս մեղաց»։

Թղ. 70ա. «Ցաղագս խորհրդոց առհասարակ»։ Թղ. 72բ. «Ցաղագս Մկրտութեան»։ Թղ. 75բ. «Ցաղագս Դրոշմի»։ Թղ. 77ա. «Ցաղագս Հաղորդութեան»։ Թղ. 78բ. Ցաղագս Պատարագի»։ Թղ. 80ա. «Ցաղագս Ապաշխարութեան»։ Թղ. 85ա. «Ցաղագս վերջին Օծման»։ Թղ. 87ա. «(Ցաղագս Խորհրդոյ Կարգի)»։ Թղ. 89ա. «Ցաղագս Պսակի»։

Թղ. 99ա. «Եզրակացութիւնք եւ համառօտ ցուցմունք նոցին առաջին հատորի աստուածաբանութեանն Բիլվարտի։ Վիճաբանութիւն Ա.», 102ա՝ *Բ.*, 106բ՝ *Գ.*, 119ա՝ *«Դ.՝ Ցաղագս ճանաչելիութեան եւ տեսութեան Աստուծոյ ի մէնջ»,* 136բ՝ *«Ե.՝ Ցաղագս գիտութեան Աստուծոյ»,* 144բ՝ *«Զ.՝ Ցաղագս նախագիտութեան ապագայից»։*

Թղ. 154բ. «Վախճան առաջին հատորին, որ յաղագս Աստուծոյ եւ ստորոգելեաց նորա»։

2191

(Հին թիւ 290 եւ 164)

ՈՒՄՊԷՏ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԺԸ—ԺԹ դար

ԹՐԻԵՍՏ կամ ՎԻԵՆՆԱ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 102, իջակալուած 1—200։ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17·8×11·5։ ՊՐԱԿՔ՝ ԺԳ։ ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 13·5×7·5։ ՏՈՂՔ՝ 24—28։ ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր, հաստկեկ թուղթ։ ԿԱԶՄ՝ թղթակազմ։ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ։ ԳԻՐ մանր նոր նօտրգիր, վերջերը անցման նօտրգիր։ ԹԱՆԱՔ՝ սեւ։ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ նուն. չկան։ ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 101բ վարի կէսը, 102։ ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ—ԺԹ դար։ ԳՐԻՉ՝ անծանօթ Մխիթարեաններ։ ՏԵՂԻ՝ Թրիեստ կամ Վիեննա։ ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի։

Մատեանս է՝ «Ումպէտ իմաստասիրական»։ Հմմտ. Ջեռ. Թիւ 1831։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. «Ի վերայ շարժութեանց մարմնոց։ Ենթադրեմք նախ, եթէ ոչինչ շարժութիւն, կամ սկիզբն շարժման էապէս եւ հարկաւորապէս է յատկութիւն մարմնոյ ըստ որում մարմին...»։

Թղ. 7ա. «Ի վերայ անսահմանի։ Ի բանէ անսահմանին է. նախ՝ զի սահմանաւորն ի վերայ սահմանաւորի սահմանաբար յաւելեալ՝ ոչ առնէ զանսահման. վասն զի բովանդակ բաղկացեալն ունէր զսահման..»։

Թղ. 8բ. «Ծառ ի վերայ շարժման առհասարակ»։

Թղ. 13բ. «Խնդրի թէ արդեօք գիտութիւն ինչ ստեղծական կարէ՞ լինել անսահման, զորօրինակ գիտութիւն հոգւոյն Քրիստոսի եւն.»։

Թղ. 24բ. «Արդեօք աշխարհս իցէ՞ յաւիտենից»։

Թղ. 27ա. «Ի բովանդակութենէ Աստուածաբանութեան սրբոյն Թովմայի հրեշտակային վարդապետի։ Մասն Ա.։ Խնդիր ԽԶ.՝ Ի վերայ սկզբան տեւողութեան արարածոց, յերիս պրակս բաժանեալ»։

Թղ. 75բ. «Թարգմանեալ ի գրոց փիլիսոփայութեան Վ. Հ. Փլակիդոսի Հէէնցի, ի

© National Library of Armenia

կարգէ սրբոյն Բենեդիկտոսի: *Հատ. Ա.*, *Վիճ. Գ.*, *Խ. Դ.*: *Պրակ Գ.*՝ *Արդեօք գոյացութիւնն ըստ ինքեան առանց քանակութեան չունիցի՞ ամենեւին զէակական զամբաղջացուցիչ մասունս»*:

Թղ. 92բ. *«Ի վերայ բանական հոգւոյ*: *Թէ հարկ է նմա լինել հոգեղէն եւ չէ հնար լինել մարմնեղէն կամ նիւթեղէն»*:

Թղ. 94ա. *«Ի վերայ առարկայի հրեշտակաց»*:

Թղ. 97բ. *«Ի վերայ առարկայի կարողութեան»*:

2192

(Հին թիւ չունի)

ՏՕՆԱՑՈՅՑ ԼԵՀԱՀԱՅՈՑ (Կիսատ)

ԼԵՀԱՍՏԱՆ

1848

ԹՈՒՂԹՔ՝ 21: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19·2×11·8: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 16·5×10: ՏՈՂՔ՝ 22: ՆԻՒԹ՝ հին հաստ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ թղթեայ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ շատ աղտոտած, մելանը տեղ-տեղ ներծծուած, եւ թղ. 19 եւ 20 պատռած: ԳԻՐ՝ նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԴԱՍԱՐԿ՝ Թղ. 1, 11բ—21: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1848, քանի որ միայն այն տարին 23 ապրիլին եկած է Զատիկը: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ Լեհաստան: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի: ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ՝ Թղ. 1բ. *«Առաքեաց Տէր. Սահակ Սահակեան Արքեպիսկոպոս Լեմպէրկի Հայոց նուէր Մխիթարեան Մատենադարանին ի Վիեննա յամին* 1895»:

Մատեանս է՝ Տօնացոյց Լեհահայոց, կէս մնացած, Յունուար–Յունիս: Ամէն էջի վերեւը ամսուայ անունը գրուած է նաեւ լեհերէն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. *«Յունվար ԼԱ*: 1. *Էջի*: *Նոր տարի*: *Տօն Թլփատութեան Տեառն*: *Պչ. ՆՆ. Օրհ. ԱԿ՝ Որ խոստացար*: *ԲԿ...»*:

2193

(Հին թիւ 165)

ՏԻԵԶԵՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ(՞)

Ի. դարու սկիզբները

ԹՈՒՂԹՔ՝ 77 եւ 3 տախտակներ, իջակալուած Ա—Բ եւ 1—147: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×12: ՊՐԱԿՔ՝ 10: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 16×10: ՏՈՂՔ՝ 20: ՆԻՒԹ՝ բարակ գծաւոր վատորակ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ լաթապատ ստուարաթուղթ: Թիկունքին վրայ երկու պիտակներ՝ *ՏԻԵԶԵՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ*՝ (*Գրքչ*), եւ *Տ.Տ.Մ.* գրութեամբ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ նոր վարժ շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ մանուշակագոյն: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չկան: ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ՝ նիւթին վերաբերեալ, եւեր երեք տախտակներ, որոնցմէ առաջինին կռնակին գծագրուած է մատիտով յարդահիւս աթոռ մը: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1800ի վերջերը կամ Ի. դարու սկիզբները: ԳՐԻՉ՝ Տաւուտ: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Կ. Պոլիս: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի: Առջեւի գունաւոր թղթեայ պահպանակին Բ. երեսին՝ De la Bibliothèque de Davoud No. 165, եւ նոյնպէս՝ Թղ. 77բ.:

Մատեանս է՝ Տիեզերագրութիւն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1ա. *«Յառաջաբան*: *Տիեզերագրութիւնը համառօտ աստեղագիտութիւն է...»*:

Թղ. 1ա. *«Սկզբունք Տիեզերագրութեան*: *Նախադիտելիք»*: (*Դաս Ա—Դ*):

Թղ. 9ա. *«Յօդուած Ա. Արեգակնային դրութիւն»*: (*Դաս Ե*):

Թղ. 11բ. *«Յօդուած Բ. Մոլորակներ»*: (*Դաս Զ—Է*):

Թղ. 14ա. *«Յօդուած Գ. Երկիր»*: (*Դաս Ը—ԻԵ*):

Թղ. 47բ. *«Յօդուած Դ. Լուսին»*: (*Դաս ԻԶ—ԻԸ*):

Թղ. 54ա. *«Յօդուած Ա. Մնացեալ մեծ մոլորակք»*: (*Դաս ԻԹ—ԼԱ*):

Թղ. 59բ. *«Յօդուած Զ. Գիսաւորք»*: (*Դաս ԼԲ*):

Թղ. 62բ. *«Յօդուած Է. Աստեղք»*: (*Դաս ԼԳ—ԼԸ*):

Թղ. 70ա. *«Յաւելուած*: *Երկրագունտին միջոցաւ լուծուելու խնդիրներ»*:

Թղ. 76բ. *«Ցանկ քանի մը գիտական բառից»*: (Հայերէն—Ֆրանսերէն):

2194

(Հին թիւ չունի)

ՀՐԱՒԷՐ ՍԻՐՈՅ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

1820 կամ եւքը

Կ. ՊՈԼԻՍ(՞)

ԹՈՒՂԹՔ՝ 32, իջակալուած 1—47 միայն: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×13: ՊՐԱԿՔ՝ 4: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 13·5×7: ՏՈՂՔ՝ 21: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ հաստկեկ թուղթ մը: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ հին նոտրգրի շատ մօտ շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԴԱՍԱՐԿ՝ Թղ. 1, 30—32: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1820 կամ թուականէս քիչ եւք: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Կ. Պոլիս: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ Հրաւէր սիրոյ, գրութիւնը թուրքերէն, եւ անոր պատասխանը: *Հմմտ. Տաշեան Ցուցակ էջ* 388 *Ձեռ. Թիւ* 111:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. *«Մուհա պէթէ տէվաթ պաըլտը Իստամպուլտա* 1820 *Մայիս* 17: *Միւհիւր Պօղոս Պատրիարգ...»*:

Թղ. 8բ. *«Միւլհագա»*: Խորհրդածութիւն *«Սիրոյ Հրաւէր»*ին վրայ եւ հերքումն: *Թղ.* 27բ ստորագրուած է *«Սէնէ* 1820 *Յունիս* 20: *Պէնտէյի գուլունուզ փառասփիւռ ուղղափառըլըք ուստասը»*: *Թղ.* 28ա. *«Միւրվէթ»* եզրակացութիւն եւ յորդոր:

2195

(Հին թիւ չունի)

ՏԱՂԱՐԱՆ ԱՍՏՂԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ

ԺԸ դարու վերջերը

ԱՆԾԱՆՕԹ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 10: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×11·7: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 17×10·5: ՏՈՂՔ՝ 34—36: ՆԻՒԹ՝ հին, միջակ հաստութեամբ զօրաւոր թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԴԱՍԱՐԿ՝ Թղ. 1: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1700ի վերջերը: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ անծանօթ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Տաղարան աստղաբաշխական»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. *«Յաղագս երկնից»*:

«Երկինք կոչին վերին կամարք խորանաչէն,
Որ զգունտ տարերց զոգեալ ունին պատուածօրէն
Ոչ եղծական հողանիւթեայ կամ տարրեղէն
Այլ հինգերրորդ էութիւն ինչ աներաչէն...»:

Թղ. 2բ. *«Յաղագս բնութեան, բաժանման, մեծութեան եւ շարժման լուսաւորաց»*:

«Լուսաւորքն են անապական երկնաքատակ
Այլ դիմահար եւ խոտգոյն լուսատեսակ,
Քան զայլ մասունս երկնից նոքա գերփառունակ
Ի դաշտ երկնից փթթեալ ծաղկունք վարդատեսակ...»:

Թղ. 3ա. *«Յաղագս հանգամանաց երկնային մարմնոց»*:

«Ունին քանակ երկնից մարմինք մեծ համարուն,
Խիտ եւ անօսր՝ յաւէտ նիւզ՝ լուսով բեղուն,
Ըզձեւ ունին ամենեքեան զմիարուն
Զգնտաձեւ ճախարակեայ զկատարուն...»:

Թղ. 3բ. *«Յաղագս Մոլորակաց»*:

«Երեւեկին ցուրտ է բնութիւն չոր մահարար,
Զլրթագոյն զկապարի ունի տեպար
Տրտմականաց հեղգականացն է աղգաբար,
Վարանական տառամսական խորհրդոց չար...»:

Թղ. 4բ. «Յաղագս ճանապարհաց երկնային շարժմանց կամ յաղագս տիեզերական գնտոյս»:

«Ի գունդ երկնից նախ մակադրի գիծ
միջերկնեայ
Որ ծայր ի ծայր ընդ մէտ երկրի ունե-
ցեալ գնայ:
Այս գիծ առանցք է աշխարհի սորակայ,
Իսկ կէտք ծայրից գծից բեւեռք են
հակակայ...»:

Թղ. 6բ. «Յաղագս տարերաց»:
«Թիւ տարերաց է քառաթիւ
Նախ հուր կլիչ ազդու խստիւ,
Օդըն ձրիւք զուգապատիւ,
Ապա լոյծ ջուր հող ոտնկոխ...»:

Թղ. 7ա. «Յաղագս խառնուածոյ»:
«Մարդ բանական եւ մտաւոր
Խառնուածս ունի կրկին խոտոր,
Ոմն հաւասար պատշաճաւոր,
Այլ ոմն անյօդ անզուգաւոր...»:

Թղ. 9բ. «Յաղագս երկնային աշխարհի: Երկինք կոչին բովանդակ կազմածն երկնից ի կամարէն լուսնի սկսեալ, մինչեւ ի հրեղէն երկինք փաղառութեամբ...»:

2196

(Հին թիւ չունի)

ՀԱՄԱՌՕՏ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԼԵԶՈՒԻ Ա.

ՎԻԵՆՆԱ

1814

ԹՈՒՂԹՔ՝ 39, իջակալուած՝ 1—69: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·6×12·8: ՊՐԱԿՔ՝ 5: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×10: ՏՈՂՔ՝ 31: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ կապոյտի զարնող թուղթ: ԿԱԶՄ՝ գունաւոր թղթեայ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ գործածութենէ բաւական վնասուած, եւ չհասկցողի մը կողմէ կարուած: ԳԻՐ՝ հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, տեղ-տեղ ներծծուած: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ հւն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1բ, 39բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1814: ԳՐԻՉ՝ Շիւքիւրեան Հ. Անդրէաս: ՏԵՂԻ՝ Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ Թղ. 2ա եւ անուանաթերթը Թղ. 1ա:

Մատեանս է՝ «Համառօտ քերականութիւն Հայկազեան լեզուի» նոյն ընդ Ձեռ. թիւ 2223 ամէն բանով, տես անդ:

2197

(Հին թիւ չունի)

ՀԱՄԱՌՕՏ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Բ.

ՎԻԵՆՆԱ

1814

ԹՈՒՂԹՔ՝ 22, իջակալուած 1—40: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·9×13: ՊՐԱԿՔ՝ 3: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×10: ՏՈՂՔ՝ 32: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ կապոյտի զարնող թուղթ: ԿԱԶՄ՝ գունաւոր թուղթ մը: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ, տեղ-տեղ թանաքը ներծծուած: ԳԻՐ՝ հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ հւն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1—2, 22: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ հաւանաբար 1814: ԳՐԻՉ՝ հաւանաբար Շիւքիւրեան Հ. Անդրէաս: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ Թղ. 21ա:

Մատեանս է՝ «Համառօտ քերականութիւն Մասն Բ.»: Հմմտ. *Ձեռ. Թիւ* 2223 Ա. հատորը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. «Համաձայնութեան վրայ: Քերականութեան գլխաւոր վախճանը համաձայնութիւնն է...»:

Թղ. 3բ. «Պրակ Ա.՝ Անուն բայի համաձայնութեանը վրայ»:

Թղ. 5ա. «Պրակ Բ.՝ Խնդիրներու համաձայնութեան վրայ»:

Թղ. 9բ. «Պրակ Գ.՝ Ածականի համաձայնութեան վրայ»:

Թղ. 12բ. «Պրակ Դ.՝ Բացայայտիչի համաձայնութեան վրայ»:

Թղ. 13բ. «Պրակ Ե.՝ Ցատկացուցիչի համաձայնութեան վրայ»:

Թղ. 15ա. «Պրակ Զ.՝ Յարաբերականի համաձայնութեան վրայ»:

Թղ. 16ա. «Պրակ Է.՝ Մէկ քանի եւելցուկ բաներ համաձայնութեան վրայ»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թղ. 21ա. «Վերջաբանութիւն: Ի վախճանի գործոյս ազդ առնեմք ուսանողաց եւ ընթերցողաց՝ գլխաւոր ընդպատուիրանաւ աւանդեմք՝ գյաճախ ընդ պատուիրանաւ աւանդեմք՝ գյաճախ ընթերցանութիւն նախնի եւ ընտիր հեղինակաց մերոց, քանզի չէ հնար ումեք ստանալ զկատարեալ հայկաբանութիւն, եւ ոչինչ կանոն կամ վարդապետութիւն կարասցէ նկարագրել ի միտ ուրուք զընտիր ոճս նախնեաց մերոց, եթէ ոչ ի գրուածս նոցա, որպիսիք են Սուրբ Գիրք, հիւսածք Ներսէսի Շնորհալւոյն, Լամբրոնացւոյն եւ որ ի սոցին սակի, դեգերեալ զցայգ եւ զցերեկ զքաղցրաբանութիւն նոցա յինքն ձգեսցէ: Զայս համառօտ ազդեցութիւն խորհրդով յաւելաք աստ ի վերջոյ, Թարց որոյ կիսկատար լինէր գործս կարծիս առեալ համբակաց, թէ առ ստացումն կատարեալ հայկաբանութեան բաւական իցէ մարդոյ միայն յորս գտանին յայս անձուկ գրքոյկ համառօտեալ, ոչ միտ եդեալ թէ առանց վարժութեան ի գրուածս հեղինակաց՝ ոչինչ լեզուի հընար է կատարեալ հմտութիւն, եւ ոչ իսկ մարթ է քերականութիւն ինչ կարգել յինչ եւ իցէ լեզուի, յորում բովանդակեսցին ամենայն գիտելիք նորուն, ուստի վայրապար ծանրաբեռնութիւն զոլով համբակաց, նա՝ առիթ մեծի շփոթութեան՝ մեծամատեան կազմել զդասագիրք այսր արուեստի՝ ձգալով միշտ բազմաց ի գրոց ընտիր հեղինակաց հմտանալ, ջանացաք որչափ հնար է բաւականանալ սակաւ օրինակօք եւ կարճել զպէսպէսութիւն ոճոյ, թողեալ զայս պատուէր ուսանողաց մերոց, զի յետ վարժելոյ հեշտեաւ ի սոյն փոքր տարցեն քաշել ի մատենից անտի նախնի ընտիր հեղինակաց լեզուի ազգիս մերոյ զկատարեալ հայկաբանութիւն եւ զքաղցրաբանութիւն ի ժամանել ի կատար արուեստին արդեամբք, զոր բաղձալով ամենեցուն՝ խնդրեմք անձին լինել մեղադիր, եթէ վրիպեսցի ոք ի յուսոյն, եւ մեզ գթութեամբ ներել, եթէ վրիպեալս ուրեք գտցէ. Ապա եթէ յառաջացեալ ըստ խրատու պատուիրանիս՝ զարդասիս կթեսցէ, զայն շնորհացն Աստուծոյ եւ Նպաստաւորութեան ամենօրհնեալ Կուսին ընծայեսցէ, որում ողդեգրեալքս՝ զամենայն գործս մեր նուիրեալ, Միաբանութեամբս հանդերձ՝ ձեռընտուութեան նորա կամք ապաստան»:

2198

(Հին թիւ 372)

ՍՊԱՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻ ԵՒ ՏԱՂԱՐԱՆ ՀՈՒՆԳԱՐԱՀԱՅՈՑ

ՊԱՇՖԱԼՈՎ

1811էն առաջ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 63, իջակալուած 1—90 միայն: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·7×12: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×9: ՏՈՂՔ՝ 17 միջին հաշուով: ՆԻՒԹ՝ հին, հաստկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսակաշի ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ ցեցակեր, գործածութենէ կողքը կազմալուծուած, խոնաւութենէ էջերը աղտոտած: ԳԻՐ՝ հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ հւն. չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1ա, 59ա, 60բ վարի կէսը, 13բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1811էն առաջ: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ Պաշֆալով: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի, բայց հմմտ. Թղ. 1բ, 40ա եւ բ, 61էն անդին բազմաթիւ ծարոտուքներ:

Մատեանս է՝ Սպասաւորութիւն եւ տաղարան Հունգարահայոց բարբառով:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. «Քահ. Օրհնեալ Թագաւորութիւն...»: վերջ սպասաւորութեան *Թղ. 9ա:*

Թղ. 9բ. «Խորհուրդ մեծ...» (3 տուն):

Թղ. 9բ. «Առաւօտեան երգ՝ Ցիշեսցուք ի գիշերի..., Զարթիք..., Զարթուցեալք...»:

Թղ. 13ա. «Առաւօտ լուսոյ...»:

Թղ. 15բ. «Աղաչեմք զքեզ Աստուածածին...» (14 տուն):

Թղ. 17ա. «Ըզքեզ Աստուած գոհաբանեմք...» (տուները անորոշ):

Թղ. 18բ. «Ողջոյն քեզ Մարիամ...» (7 տուն):

Թղ. 19բ. «Ով. շնորհօք լցեալ սուրբ կոյս...» (5 տուն):

Թղ. 20ա. «Երգ առ Ս. Անտոն: Ըզքեզ Ս. Հայր Անտոնիէ...» (5 տուն):

Թղ. 20բ. «Երջանիկ(կ) Յօսէփ, ընտրեալ նահապետ...» (5 տուն):

© National Library of Armenia

Թղ· 21ա· «Եկայք դուք ով քրիստոնեայք զԱստուած ի օրհնել...» (4 տունն):

Թղ· 22ա· «Ով Յիսուս իմ եւ Փրկիչ իմ սուրբ անուամբդ զարթեցայ...» (4 տունն):

Թղ· 23ա· «Յիսուս անուն փրկիչ քաղցր եւ ազատիչ...» (4 տունն):

Թղ· 23բ· «Ի քեզ դիմեմք Մայր Աստուծոյ...» (4 տունն):

Թղ· 24ա· «Ով հրաշալի Կոյս Մարիամ Մայր Յիսուսի աննըման...» (4 տունն):

Թղ· 24բ· «Կայր առ խաչին Մայր ցաւագին...» (8 տունն):

Թղ· 25ա· «Ով դառաղի Մայր սիրե լի...» (6 տունն):

Թղ· 26ա· «Բեր միտըդ զմահըն արհեւլի...» (6 տունն):

Թղ· 26բ· «Երգ ի ժամ մահուան: Ուրուխ նայիմ, ուրուխ թարթիմ, որ մահուանէ ես խալըսիմ...» (5 տունն):

Թղ· 27բ· «Աւէտրընին տէվանց: Խոստվանիմք ի մի մկրտութիւն...» (5 տունն):

Թղ· 28ա· «Երգ չարչարանաց Քրիստոսի: Քրիսդոնէք ողբացէք սրտանց զօր տըրտմըվէցէք...» (4 տունն):

Թղ· 28բ· «Ցաուր յայնմիկ, յաուր ցասման...» (8 տունն):

Թղ· 29բ· «Ողորմեա ինձ Աստուած...» (9 տունն):

Թղ· 30ա· «Ով քաղցր Փրկիչ մեր, մի նայիր զմեղքերս...» (3 տունն):

Թղ· 30բ· «Հայցեմք ի քէն Տէր մեր պարգեւատու...» (5 տունն):

Թղ· 31ա· «Յարեաւ Քրիստոս ի մեռելոց ալէլուիա...» (9 ալէլուիա):

Թղ· 31բ· «Մատիք մատիք որդիք մարդոյ...» (2 տունն):

Թղ· 31բ· «Փրկութիւն մեր հոգւոց այստ ներկայ է սիրով...» (5 տունն):

Թղ· 32բ· «Այսքան մեծ սրբազնութեանն է...» (4 տունն):

Թղ· 33ա· «Օրհնեալ պատուական մարմին Յիսուսի...» (5 տունն):

Թղ· 33բ· «Սուրբ, սուրբ, սուրբ Աստուած որ հայրդ ես ի յերկինս...» (9 տունն):

Թղ· 34ա· «Հաւատամք ի մի Աստուած...» (4 տունն):

Թղ· 34բ· «Սուրբ ես Տէր Աստուած...» (3 տունն):

Թղ· 34բ· «Գովեա Սիոն զՓրկիչըն...» (5 տունն):

Թղ· 35ա· «Պաշտեմք զսուրբ նշխարհք թանկ տեսակ մանանայ...» (2 տունն):

Թղ· 35բ· «Օրհնեա զմեր յերկիր, զմեր Հայոց քաղաք...» (2 տունն):

Թղ· 35բ· «Եկայք դուք օվ հրեշտակք..» (5 տունն):

Թղ· 36բ· «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ...» (2 տունն):

Թղ· 38ա· «Երգ առ Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ: Առ քեզ դիմեմք եւ պաղատեմք արտասվելով զքեզ խնդրեմ...» (5 տունն):

Թղ· 38բ· «Աղօթ: Սռեղծող հասարակութեանց անսուտ ճշմարտութիւն»: Թէ՛ այս եւ թէ՛ նախորդը շատ զօրաւոր ազգասիրական եւ ազգապահպանման գաղափարներ եւ մտահոգութիւններ կը պարունակէ:

Թղ· 40բ· «Զայսքան ուրեմն սրբազնութիւն...» (2 տունն):

Թղ· 41ա· «Ի քէն հայցեմք զօգնութիւն...» (1 տունն):

Թղ· 41ա· «Տէր ողորմեայ...» Ամենայն Սրբոց լիթանիա:

Թղ· 46ա—58բ· Թուաբանական զանազան գործողութիւններ, զանազան դրամներ տարբեր տեսակի վերածելու մասին դասեր, խրատաբանութիւններ են:

Թղ· 59բ· «Index (Ցանկ)»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ գրչի՝

Թղ· 40ա· «Փառք Փրկչին, եւ Մօր նորայ Մայրիամու Կուսին, ձէրս փթթի, գիրս ար ձեռ յիշատակ մնայ»:

Թղ· 40բ· «Ի ժանտամահէ, ի սովէ, ի հրոյ եւ ի պատերազմէ ազատէ զմեզ Տէր»:

Թղ· 1բ· Տարբեր գրչէ: «Ցամի Տեառն 1811ին, Եանուվարի մէկին այսինքն 1· Եղիսաբէդան գայս յիշատակըս արի ի ձէրէամբ մէ Ա· Սիմըն Լուսիկի Բէդրաշգցի զօր որ գըրէծ է ինծի ի սըրտէ բարի իմում եւ տըվաւ ինծի Տէրէմբ քոյ: Simon Lukáts m. p., Petrus Gregori Bihots(?) m. p., 1811⁰, 1⁰ Januarij Ersibet Wárosába»:

Թղ· 61ա· «1812, 12, 10նին հացին արաչասաց քըրօղը թէ ինչի օր սաել է քուրը Կատարը թէ մի հաճի ու մի ծըկի կըրիֆ մարդիկգացմէ գնայ անոր համար քայ ու դուն արաւ գքուրը»: Կը յաջորդեն հաշուական նօթեր:

2199

(Հին թիւ չունի)

ԵՐԳԱՐԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ(°) 1800ի վերջերը

ԹՈՒՂԹՔ՝ 91, իջակալուած 1—246, բազմաթիւ թուղթեր հանուած են: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·7×13: ՊՐԱԿՔ՝ 12: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն, ոտանաւորի ձեւով 15×11: ՏՈՂՔ՝ 20: ՆԻՒԹ՝ գծաւոր պարզ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսալաթ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կազմը ճայճայած, բազմաթիւ թուղթեր մէջէն հանուած: ԳԻՐ՝ նոր շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ 1—12ա մանուշակագոյն, 12բ–էն անդին սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1բ, 55բ, 59բ—61բ, 62բ, 73բ, 74բ, 75բ, 87բ, 88բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1800ի վերջերը: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան աշակերտ մը: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ Երգարան: Թղ· 1—54բ Հայերէն, 55—59ա Թուրքերէն, 62—74ա Գերմաներէն, 75—87ա Ֆրանսերէն, 88—91բ Իտալերէն եւ Լատիներէն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 2ա· «Երգ Վարդանանց զօրավարաց եւ այլոց զօրականաց Հայոց: Օն առ ելցուք ի դաշտ...» (3 տունն):

Թղ· 2բ· «Երգ եւ գնացք զօրացն Հայոց ընդ Վահանայ Մամիկոնենոյ ի Շաւարշական դաշտին վրէժք, Օն անդր յառաջ: Բամբ, փողոտան բարձուստ ռմբիւնք... (4 տունն): Հ. Ղեւոնդ Ալիշան»:

Թղ· 4ա· «Երգ մեծին Վարդանայ ի ժամանակի պատերազմին որ կատարեցաւ ի դաշտն Աւարայրի: Հուր բարկութեան համայն Հայոց... (1 տունն): Ռ· Սէտէֆեան»:

Թղ· 4բ· «Ի թագաւորութիւն Տրդատայ յետ բռնակալութեան Սասանեացն: Ցագատն ի վեր ի Մասիս... (8 տունն): Հ· Արսէն Կ· Բագրատունի»:

Թղ· 5բ· «Խրախոյս ի լուսաւորութիւն: Ժամ է Հայեր, արիք ձեր բազդն ողջունել..» (1 տունն):

Թղ· 6ա· «Մնացէք բարեաւ իմ ընտանիք... (2 տունն): Ռ· Պալեան»:

Թղ· 6բ· «Երգ Հայրենի: Մինչդեռ յուսով խայտայ բնութիւն... (3 տունն): Մ· Պէշիկթաշլեան»:

Թղ· 7ա· «Պարծանք Հայութեան: Ով է այն որ դետին Բաբելեան վիթխարին նետեց անշունչ... (2 տունն): Ռ· Պալեան»:

Թղ· 7բ· «Եղբայր եմք մեք: Ի բիւր ձայնից բնութեան չքեղ... (4 տունն): Մ· Պէշիկթաշլեան»:

Թղ· 8ա· «Գարուն: Ոհ ինչ անուշ եւ ինչպէս զով... (4 տունն): Մ· Պէշիկթաշլեան»:

Թղ· 9ա· «Վահանայ վերջին պատերազմը իր մէկ զինուորէն պատմուած: Գիշերը նոր էր անցեր...» (19 տունն):

Թղ· 10ա· «Յետ քննութեան աշակերտաց վարժարանիս Պետրոսեան Կուտինայ 1880: Ընկերք ահա մեր միամեայ ուսմանց այսօր հաշիւ... (3 տունն): Ռուբէն Պալեան»:

Թղ· 10բ· «Յաւուր քննութեան եւ պարգեւաբաշխութեան աշակերտաց Պետրոսեան վարժարանիս Կուտինայ 1877: Տեսէք մանկունք, զխարդ երթայ սապարէզ... (4 տունն): Եղանակ՝ Պօղոս Թէրզեան, Խօսք՝ Տ· Ստեփան Վ· Բաղնունի»:

Թղ· 11ա· «Տեսիլ կրկնակի պայծառ արեգ լուսաբեր... (1 տունն): Եղանակ՝ Պօղոս Թէրզեան, Խօսք՝ Տ· Ս· Վ· Բաղնունի»:

Թղ· 12ա· «Հայր մեր որ յերկինս ես: Ով Հայր մեր, Հայր որ ես յերկինս... (3 տունն): Եղանակ՝ Գերմանական, Խօսք՝ Խորէն Եպիս· Նար–Պէյ»:

Թղ· 12ա· «Աղօթք երեկոյեան: Գոհութիւն քեզ ով բարերար Տէր... (2 տունն): Ռուբէն Պալեան»:

Թղ· 12բ· «Երգ բարեկենդանի: Ակռաին մեծ կարասին բոլորտիքն են բազմեր... (5 տունն): Վ· Հ· Եփրեմ Զագըճեան»:

Թղ· 13ա· «Պահէ Աստուած ու պաշտպանէ Կայսրն ու երկիր մեր անքուն...» (2 տունն):

Թղ· 13ա· «Երգ Քահանայապետի: Անդ ուր Կեփայ հանգչին ոսկերք...» (1 տունն):

Թղ· 13բ· «Զեն օրերս օր խնդութեան...» (3 տունն):

Թղ· 14ա· «Ս· Աստուածածնի պատկերի մ'առջեւ: Սենեկիս մեծ կու տայ զարդ...

© National Library of Armenia

(2 տուն)։ Սեպտ· 15· 1872 Մ· Լանցէնտորֆ, Վ· Հ· Վարդան Վ· Ըստկարեան»։

Թղ· 15ա· «Երգ առ Ս· Կոյս Մարիամ։ Շուշանագեղ դու օրիորդ պսակ վարդից Կոյս Մարիամ...» (3 տուն)։

Թղ· 16ա· «Հառաչական երգ առ Հայրենիք։ Մէյ մ՚ալ ոհ, ան մեր հայրենի չէն երկրներ տեսնէի...» (2 տուն)։

Թղ· 16ա· «Որպէս ամպ արագ սրանայ..» (1 տուն)։

Թղ· 16բ· «Ով ամենասուրբ ով բազումողորմ քաղցր միշտ Կոյս Մարիամ...» (1 տուն)։

Թղ· 16բ· «Ստիպեն երկինք երգել աղեօք Պինդարեան...» (1 տուն)։

Թղ· 16բ· «Երգ Ս· Ստեփաննոսի։ Ահա բարբառ զօրութեան...» (6 տուն)։

Թղ· 17ա· «Ներբող արի Վարդանայ։ Ի պարս ընտրելոց վեհից դիւցազանց...» (3 տուն)։

Թղ· 17բ· «Առ Ս· Անտոն։ Ըղձեղ Ս· Հայր Անտոնիէ... (3 տուն)։ Յօրինեալ յերանելւոյն Մխիթարայ ի գնալն ի Հռովմ ընդդէմ ամբաստանութեանց»։

Թղ· 18ա· «Հառաչանք։ Քանի լացաւ Երասխ դարեր...» (5 տուն)։

Թղ· 18բ· «Աւաղ աս ինչ ցաւ էր սիրտս պատեր...» (2 տուն)։

Թղ· 19ա· «Շնորհ ունիմք քեզ ո երկինք...» (2 տուն)։

Թղ· 20ա· «Երգ յաղթութեան։ Երգենք, երգենք երգեր յաղթութեան...» (2 տուն)։

Թղ· 20ա· «Կ՚երգնունք կ՚երգնունք ի մէջ սրահիս...» (2 տուն)։

Թղ· 20բ· «Որն է աշխարհ Հայաստան միթէ սա է Պարսկաստան...» (3 տուն)։

Թղ· 21ա· «Հայրենիք սրբազան, իմ սիրուն աշխարհ...» (6 տուն)։

Թղ· 21ա· «Ազնիւ ընկեր մեռանում եմ...» (8 տուն)։

Թղ· 22ա· «Ջունելով ինչ բաւական մերոյ սիրոյս գրաւական...» (2 տուն)։

Թղ· 22բ· «Լուրջ լերուք ընկերք..» (5 տուն)։

Թղ· 23ա· «Փողք հնչեն, չաչեն զէնք, այերք թնդան...» (4 տուն)։

Թղ· 23բ· «Մեռցի, մեռցի սերունդ Պարսից...» (2 տուն)։

Թղ· 24ա· «Ողբ։ Կասիր աղէ անագորոյն դու իշխան... (10 տուն)։ Եւրոպա 1849, Թիւ 52»։

Թղ· 25ա· «Սիրտ Մարեմայ ամբիծ շուշան...» (4 տուն)։

Թղ· 25բ· «Հուրն սիրոյ իմոյս ազգի...» (7 տուն)։

Թղ· 26ա· «Նուագ։ Ոչ զՊինդարեան խնդրեմք հընարաւոր երգոց պաճուճանս..» (6 տուն)։

Թղ· 26բ· «Ոհ աս ինչ շըքեղ գիշեր...» (1 տուն)։

Թղ· 27ա· «Տաճարք փակեալք սին հրապարակք...» (5 տուն)։

Թղ· 27բ· «Երգ Աբրահօր։ Հաճեաց այսօր Տէր մարդասէր...» (2 տուն)։

Թղ· 28ա· «Մեծի սիրոյն տիպ գեղեցիկ...» (2 տուն)։

Թղ· 28ա· «Նուագ։ Տուր Տէր գոչել ի մի բերան...» (2 տուն)։

Թղ· 28բ· «Տեսէք բազմեալ կայ յօղոց կամարի Բարձրեալն ի գահոյս...» (4 տուն)։

Թղ· 29ա· «Արտաւազդ ի վիհն Մասեաց։ Գարունն էր կենացս դեռ...» (3 տուն)։

Թղ· 30ա· «Խրախոյս Արամայ առ զօրսն։ Հայկեան որդիք օն եկայք...» (4 տուն)։

Թղ· 30բ· «Շարական։ Աղբիւր կենաց եւ փրկութեան Հոգի Հօր եւ Որդւոյ...» (1 տուն)։

Թղ· 31ա· «Ծղունքս անցին, հարցափորձին ահա վերջ է...» (1 տուն)։

Թղ· 31ա· «Ջրոյցք են, թէ զարք առնեն յորոչ չափ դարադարձ...» (տուներու բաժանում չունի)։

Թղ· 31բ· «Ով Սրբուհի Մայր...» (1 տուն)։

Թղ· 32ա· «Ուստի կու գաս դու գառնիկ...» (7 տուն)։

Թղ· 32բ· «Ո պայծառ իբրեւ շուշան...» (10 տող)։

Թղ· 32բ· «Շառաւիղ բարի տոհմին Ռուբենեան...» (տուներ չեն երեւիր)։

Թղ· 33ա· «Աւն դուք սէգք ազգք Արեւաց...» (տուներ չեն տեսնուիր)։

Թղ· 33ա· «Կռունկ ուստի կու գաս...» (2 տուն)։

Թղ· 33բ· «Դու ժանտ Վասակ այր ուխտանենգ...» (6 տուն)։

Թղ· 34ա· «Հառաչանք ճշմարիտ ազգասէր Հայ սրտի մ՚առ երկինք։ Երգի որպէս

Տաճկ· էյ տիլ։ Ոհ սիրտ իմ թախծեալ, երբ առցեն վախճան... (3 տուն)։ Ի Վիէննա, 1·2·1883»։

Թղ· 34բ· «Երիվարք ընտիրք չորք սուրան արագ... (11 տուն)։ Եղանակ՝ Ի պարս ընտրելոց»։

Թղ· 35բ· «Երգ։ Գործք քաջութեան հռչակ հարան...» (5 տուն)։

Թղ· 36ա· «Երգ որսորդի։ Հընչեցան փողք յանկարծ...» (3 տուն)։

Թղ· 36բ· «Վարդան մեր քաջ զօրավար...» (3 տուն)։

Թղ· 37ա· «Ո Տէր զօրութեանց, հայեաց քաղցրաբար...» (3 տուն)։

Թղ· 37բ· «Ջէ, չէ, չէ, չէ, չէ, չենք ընդունիր...» (2 տուն)։

Թղ· 37բ· «Ձեպենք արշաւենք որդիք Թորգոմեան...» (2 տուն)։

Թղ· 38ա· «Բիւր լուրջ ձայնիւ օն գոչեցէք, դրուժան...» (4 տուն)։

Թղ· 38բ· «Մեր քաջ Հայոց զօրութիւն...» (6 տուն)։

Թղ· 39ա· «Ինչո՞ւ Վասակ մատնեցիր..» (4 տուն)։

Թղ· 39բ· «Տղաքներ, պատերազմ ունինք...» (տունի բաժանում չ՚երեւիր)։

Թղ· 40ա· «Շողաբարձ աղանի աւետեալ արդ հանգչի...» (տուներու բաժանում չ՚երեւիր)։

Թղ· 40բ· «Կարօտս կը լեցուէր, մէկ երկինք բացուէր...» (4 տուն)։

Թղ· 40բ· «Շառաւիղ բարի տոհմին Ռուբենեան...» (տունի բաժանում չունի)։

Թղ· 41ա· «Հայ զինուոր մը։ Քաջաց արեան եմ ծնունդ...» (6 տուն)։

Թղ· 41բ· «Իմ Հայրենիքս գիս կը կանչէ...» (3 տուն)։

Թղ· 42ա· «Հայրենեաց սիրով վառուած վեհ սրտեր...» (5 տուն)։

Թղ· 42բ· «Երգ քահանայապետին։ Ուր սուրբ Պետրոս շիրիմ դրուած...» (1 տուն)։

Թղ· 42բ· «Բաբիկ եւ Վասակ։ Բաբիկ՝ Ուր կ՚երթաս հայր, ուր գիս ձգես...» (6 տուն)։

Թղ· 43բ· «Յորժամ բազմիս յաթոռ փառաց ի սուրբ տան...» (տուներու բաժանում չ՚երեւիր)։

Թղ· 44ա· «Եկ ով Սուրբ Հոգի յստակ հուր...» (3 տուն)։

Թղ· 44բ· «Աւն դուք սէգք ազգք Արեւաց...» (3 տուն)։

Թղ· 44բ· «Աւն արիք յերգ եղբարք...» (3 տուն)։

Թղ· 45ա· «Աւն մեր նախնի դարուց կարգամք հրաւէր...» (8 տուն)։

Թղ· 46ա· «Բնաւ իցէ՞ հնար ասել որպէս...» (6 տուն)։

Թղ· 47ա· «Իմ սիրելի զաւակունքս կը թափառին օտար աշխարհ...» (5 տուն)։

Թղ· 47բ· «Դու յոյս եւ սէր եւ կեանք մեր Հայրենեաց...» (2 տուն)։

Թղ· 47բ· «Երասխ, դու Հայ սրտին ինչպէս թունդ կու տաս...» (տուներու բաժանում չ՚երեւիր)։

Թղ· 48ա· «Պարերգ։ Կապոյտ երկնքում աստղ մի փայլուն...» (տուներու բաժանում չ՚երեւիր)։

Թղ· 48բ· «Ծննդեանն Քրիստոսի։ Յիսուս Քրիստոս մեզ ծնաւ, ուրախ լերուք...» (3 տուն)։

Թղ· 49ա· «Մաղթանք առ Ս· Կոյս։ Ով ամենուն մէկ հատիկ յոյս...» (1 տուն)։

Թղ· 49ա· «Ոչ ձեզ ոչ, չիք յաղթութիւն...» (4 տուն)։

Թղ· 49բ· «Արդ լերուք խնդակից լուսածին պարք երկնից...» (16 տող)։

Թղ· 50ա· «Ի ծնունդ ամենասուրբ Կուսին Մարիամու։ Աշխարհ համայրէն դիւլին էր գերի... (8 տուն)։ Եղանակ՝ Ի պարս ընտրելոց»։

Թղ· 51ա· «Երգ Աբրահօր, յաւուր ամանորայ 1884։ Հնչեսցեն երգք արդ ի Թորգան... (3 տուն)։ Եղանակ՝ Sur le front»։

Թղ· 51բ· «Օն եկայք դուք միաբան...» (2 տուն)։

Թղ· 51բ· «Աշխարհքիս ունայնութեան եւ մարդուս ոչնչութեան վրայ։ Աշխարհքըս մերկ եկայ, մերկ պիտի երթամ...» (17 տուն)։

Թղ· 53ա· «Էն գիզան, բէտ բէտ գիզան, տեսէք էն որն է...» (11 տուն)։

Թղ· 54ա· «Երգ ի լուսանորոգն Մխիթար։ Եղանակ ըստ Gott erhalte!։ Զարթիր աշխարհ Ասքանազեան... (4 տուն)։ Տես Բազմավէպ 1876, եր· 30»։

© National Library of Armenia

Թղ· 55ա· «Մասն Բ· Տաճկերէն»: Կը յաջորդեն 10 երգեր:

Թղ· 62ա· «Մասն Գ· Գերմաներէն»: Կը յաջորդեն 19 երգեր, առնցմէ Թղ· 72բը բնագիրն է ծանօթ «Որն է աշխարհն Հայաստան» երգին՝ «Was ist des Deutschen Vaterland?»:

Թղ· 74ա· «Ի բաց եղբարք վանեսցուք զվիշտ···» հայերէն եւ գերմաներէն բնագրով ձայնագրուած՝ «Frisch auf ihr Brüder, seid heiter!»:

Թղ· 75ա· «Մասն Դ· Գաղղիերէն»: Կը յաջորդեն 26 երգեր, որոնցմէ վերջինը Թղ· 87ա–ի վրայ՝ «Հերիք Որդեակ» երգի թարգմանութիւնն է, առնուած «L'Arménie» թերթի 1 Յունուար 1902ի թիւէն:

Թղ· 88ա· «Մասն Ե· Լատիներէն եւ Իտալերէն»: Երեք լատիներէն եւ 5 իտալերէն երգեր:

2200

(Հին թիւ 365)

ԿՐՕՆԱՒՈՐ Ի Ս· ԱՌԱՆՁՆՈՒԹԵԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ 1839

ԹՈՒՂԹՔ՝ 263, իջակալուած 1—535: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×13: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×8·5: ՏՈՂՔ՝ 24: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր, միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ ստուարաթուղթ: ԹՂԹԵԱՅ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբն ու վերջը մէկական շագանակագոյն թուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ շատ լաւ: ԳԻՐ՝ մինչեւ Թղ· 216ա նոտրգիր, անկէ ետք հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ, տեղ–տեղ սկսած է ներծծուիլ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1բ, 33բ մեծ մասով, 34ա, 263: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1839: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեաններ: ՏԵՂԻ՝ Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի բայց համեմատէ Ազդ–ի Թղ· 2ա:

Մատեանս է՝ «Կրօնաւոր ի սուրբ առանձնութեան, այն է մտածութիւնք վասն աւուրց կրթութեան: Առաջին մասն: 1839»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 4ա· «Նախաշաւիղ ի ճառս մատենիս: Ցուցուած Ա.՝ Տեսչութիւնն այն, որ միապէս քաղցր է եւ մեծազօր, որով ցանգ իսկ առընթերակաց է Տէր Եկեղեցւոյ իւրում···»:

Թղ· 8ա· «Ցուցուած Բ.՝ Որպիսի ինչ իրք իցեն հոգեւոր կրթութիւնքս սրբոյն Իգնատիոսի եւ զո՞ր հրահանգս արդեօք յիւրեանց առնելեացն պահանջիցեն»:

Թղ· 12բ· «Ցուցուած Գ.՝ Կարճառօտ հրահանգք առ ի վարժ մտաւորական աղօթից»:

Թղ· 20ա· «Ցուցուած Դ.՝ Հրահանգք ի վարժս հոգեւոր ընթերցուածոց եւ քննութեանց»:

Թղ· 22բ· «Ցուցուած Ե.՝ Որպիսի՞ պատրաստութեամբ պարտ իցէ սկիզբն առնել կրթութեան»:

Թղ· 25ա· «Ցուցուած Զ.՝ Բաժանումն ժամուց յաւուրս կրթութեան»:

Թղ· 28ա· «Ա· Զեկուցումն: Վասն ժամանակին, յորում մաքրողական ճանապարհին մարթի միտ դնել յաւուրս կրթութեանն»:

Թղ· 31ա· «Բ· Զեկուցումն: Վասն ժամանակին, յորում լուսաւորական ճանապարհին պարտ է միտ դնել յաւուրս կրթութեանն»:

Թղ· 32ա· «Գ· Զեկուցումն: Վասն ժամանակին, յորում միաւորական ճանապարհին ի դէպ է միտ դնել յաւուրս սրբոյ կրթութեանն»:

Թղ· 34բ· «Մտածութիւն պատրաստութեան, զոր պարտ է առնել աւուրբ յառաջ քան զկրթութիւնն: Յաղագս եղկելի վիճակի անձին զաղջացելոյ»:

Թղ· 39ա· «Սրբոյ կրթութեանն առաջին օր: Յաղագս վախճանի մարդոյ»: Թղ· 44բ՝ «Յաղագս միջնորդաց չահելոյ զվերջին վախճան»: Թղ· 49բ՝ «Յաղագս ծանրութեան մահացու մեղաց»: Թղ· 54բ՝ «Յաղագս պատժոց մեղաց»:

Թղ· 60բ· «Սրբոյ կրթութեան օր երկրորդ: Յաղագս անձնական մեղաց»: Թղ· 64բ՝ «Յաղագս չարեաց, որք են ի մեղս եւ ծնանին յայնմանէ»: Թղ· 68ա՝ «Յաղագս մահու»: Թղ· 73ա՝ «Յաղագս զանազանութեան, որ է ի մէջ մահու զաղջացեալ եւ եռանդնոտ կրօնաւորի»:

Թղ· 78ա· «Սրբոյ կրթութեան օր երրորդ: Յաղագս առանձնական դատաստանին»: Թղ· 84բ՝ «Յաղագս ընդհանրական դատաստանի»: Թղ· 91բ՝ «Յաղագս պատժոց դժոխոց»: Թղ· 98բ՝ «Յաղագս ամեհի կրից դատապարտեալ ոգւոց»:

Թղ· 106ա· «Սրբոյ կրթութեան օր չորրորդ: Յաղագս չարութեան ներելի մեղաց»: Թղ· 112ա՝ «Յառակն անառակ որդւոյն»: Թղ· 118բ՝ «Յաղագս արքայութեանն Քրիստոսի»: Թղ· 124բ՝ «Յաղագս բարեաց մարդեղութեան»:

Թղ· 130բ· «Սրբոյ կրթութեան հինգերորդ օր: Յաղագս ծննդեան Յիսուսի Քրիստոսի»: Թղ· 136ա՝ «Յաղագս Թլփատութեանն Քրիստոսի»: Թղ· 140ա՝ «Յաղագս գալստեան մոգուց յերկրպագութիւն Քրիստոսի»: Թղ· 144ա՝ Ի Յիսուս կորուսեալ եւ ի տաճարն գտեալ»:

Թղ· 147բ· «Սրբոյ կրթութեան օր վեցերորդ: Յաղագս փորձութեանն Քրիստոսի յանապատի»: Թղ· 151բ՝ «Յաղագս երկուց դրօշուց»: Թղ· 157ա՝ «Յաղագս կրօնաւորական կոչման»: Թղ· 161բ՝ «Յաղագս աւետարանական վարդապետութեան, զոր առաջի արար Քրիստոս յութն երանութիւնս»:

Թղ· 167ա· «Սրբոյ կրթութեան օր եօթներորդ: Յաղագս սահմանադրութեան ամենասուրբ Հաղորդութեան»: Թղ· 174ա՝ «Յաղագս պատճառացն՝ որոց վասն արեան քրտունս քամեաց Քրիստոս ի պարտիզին»: Թղ· 180բ՝ «Յաղագս Թշնամանացն Քրիստոսի յատենի դատաւորաց»: Թղ· 186ա՝ «Յաղագս ուրացութեանն սրբոյն Պետրոսի»:

Թղ· 193ա· «Սրբոյ կրթութեան օր ութերորդ: Յաղագս ձաղկանաց Յիսուսի Քրիստոսի»: Թղ· 198բ՝ «Յաղագս փշեայ պսակին»: Թղ· 203ա՝ «Յաղագս խաչափայտին՝ զոր բարձեալ տարաւ Տէրն»: Թղ· 209ա՝ «Յաղագս Յիսուսի Քրիստոսի ի խաչն բեւեռելոյ»:

Թղ· 206բ· «Սրբոյ կրթութեան օր իններորդ: Յաղագս յարութեանն Քրիստոսի»: Թղ· 211բ՝ «Յաղագս համբարձմանն Քրիստոսի»: Թղ· 216ա՝ «Յաղագս գալստեան Հոգւոյն Սրբոյ»: Թղ· 221ա՝ «Յաղագս փառաց արքայութեան»:

Թղ· 227բ· «Սրբոյ կրթութեան օր տասներորդ: Յաղագս պարտուցն սիրելոյ զՏէրն մեր Քրիստոս, վասն պէսպէս յորջորջանացն զոր ունի նա»: Թղ· 233բ՝ «Յաղագս դիտաւորութեանցն Քրիստոսի ի հաստատելն զամենասուրբ Խորհուրդ Հաղորդութեան»: Թղ· 239ա՝ «Յաղագս յԱստուծոյ ընկալեալ բարերարութեանց առ ի զարթուցանել ի մեզ զսէր նորա»: Թղ· 244բ՝ «Յաղագս վառեալ բորբոքելոյ ի մեզ զհուր սիրոյն Աստուծոյ»:

Թղ· 250բ· «Մտածութիւն վասն հուսկ վերջին երեկորւոյ: Զի՞րդ զուցէ մեզ հնար միշտ անշարժ կալ ի բարիոք առաջադրութեան»: Կը հետեւին կրթութեան փակման աղօթքներ:

Թղ· 261ա· «Ցանկ»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թղ· 2ա՝ «Ազդ· Ի կարի հոգեշահ ճառից Հօրն Պետրոսեան Յովհաննու Պինամօնտի մի է եւ մատեանս: Սա քանզի ի պէտս նուիրական կուսանաց յօրինեալ էր զսա Մատենագրին, յիտալական բարբառ գրեցաւ զառաջինն: Այլ տեսեալ յետոյ այլոյ ուրուք Հօր ի նմին Միաբանութենէ եթէ զանձ հարուստ աստուածեղէն իմաստից եւ խրատք կարեւորք ոչ սակաւ ի վաղուց ուղղութիւն համբարեալ կան ի սմա··· յանձին կալաւ յեղուլ զայն ի լատին բան, դոյզն փոփոխութեամբ եւեթ··· յարականս փոխեալ···: Ի մտածութեանց սորին մատենի զվեշտասանն վաղու եւս թարգմանեալ էր ոմանց ի Պ· Հարց մերոց եւ ի լրումն զործոյն պակասէին դեռ մտածութիւնք քսան եւ չորս··· զորս յետոյ լցուցաք մեք ըստ պակասելոյն··· Զհաւատարմութիւն թարգմանութեան պահել ջանացաք ըստ կարի, իսկ եթէ իցեն տակաւին անհմտութիւնք, եթէ ի թարգմանութեանն եւ եթէ յոճն, յուսամք եթէ սէրն հարազատութեան ծածկեսցէ: Ընկալ զսա Եղբայր, զոր ընծայէ քեզ սէր սուրբ ի Քրիստոս եւ զշահ հոգեւոր օգտի քո խնդրէ միայն ի փոխարէն»:

Թղ· 263բ· Նշանակուած են 1865—1870 շրջանին Վիեննա կրթութեան ժամանակ կարդացուած մտածականները:

© National Library of Armenia

2201

(Հին թիւ 687)

ՆՈՐ ՏԵՍԱՐԱՆ ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՁԱՅՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ

Կ· ՊՈԼԻՍ 1815

ԹՈՒՂԹՔ՝ 129, իջակալուած 1—96 եւ 1—156: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·8×12·6: ՊՐԱԿՔ՝ 16: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×8·5: ՏՈՂՔ՝ 26: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր բարակ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ թղթեայ: ԹՂԹԵԱՅ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբն ու վերջը թխորակ թուղթ մը: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ Պրակ մը դուրս ելած, տեղ-տեղ թանաքը սկսած է ներծծուիլ, թուղթերը բազմաթիւ տեղեր ծակծկուած: ԳԻՐ՝ հին մանր շատ մաքուր շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 128բ—129բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1815: ԳՐԻՉ՝ Իւսկիւտարլեան Հ· Պետրոս: ՏԵՂԻ՝ Կ· Պոլիս: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ Թղ· 127ա եւ 128ա:

Մատեանս է՝ Թղ· 2ա· «Նոր տեսարան սքանչելի ձայնակցութեանց Զամիչեան Հ· Միքայէլին եւ Հ· Մկրտչի Աւգերեան»: Հմմտ· Ոսկեան Ցուցակ էջ 535 եւ 536:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 2ա· «Պատճառ առաջիկայ գործոյս: Որպէս ի սխրալի տեսարանս եկեղեցական պատմութեանց աւանդեալս մեզ տեսանեմք զվաղեմի զանազան վարդապետութիւնս հանդիսացեալս ի պէսպէս դարս, որոց ոմանք են վնասակար ողջամիտ վարդապետութեան հաւատոյ…»: Խորագիրները լուսանցքներուն վրայ գրուած են:

Թղ· 2ա· «Հիմնադիր այսօրիկ Միաբանութեան»:

Թղ· 3ա· «Զի՞նչ վարդապետութիւն ուսուցանեն»:

Թղ· 3բ· «Ո՞յք եղեն նախկին քարոզիչք այս վարդապետութեան»:

Թղ· 4ա· «Եւ ուստի՞ իցէ գիտել զնոցա կողմնաւորութիւն»:

Թղ· 4բ· «Յայտնի պաշտպանութիւն Զամչին կաթողիկոսաց Հայոց զկնի Քաղկեդոնի ժողովոյն եւ նախ Բաբկենի»:

Թղ· 6ա· «Ապա Ներսեսի Աշտարակեցւոյն»:

Թղ· 8բ· «Անուղղակի պաշտպանումն եւ կողմնաւորութիւն Միքայելի առ Աբրահամ Կաթողիկոս»:

Թղ· 9ա· «Յայտնի պաշտպանումն Անանիայի Շիրակացւոյն եւ Ստեփաննոսի Սիւնեցւոյն»:

Թղ· 10ա· «Զի՞րդ որոշէ զդասս Կաթուղիկոսաց Հայոց»:

Թղ· 13բ· «Պաշտպանէ բովանդակ զազգն Հայոց բռնի պատճառանօք»:

Թղ· 16բ· «Ձայնակցութիւն Հ· Մկրտչին ընդ Վարդապետին»:

Թղ· 18ա· «Զի՞րդ որոշէ զհերետիկոսս եւ զհերձուածս»:

Թղ· 18բ· «Ձայնակցութիւն Աւգերեան աշակերտի ընդ Վարդապետին»:

Թղ· 20ա· «Քաղկեդոնական անուանէ զՑովհաննէս պատմաբան զչար Կաթուղիկոսն»:

Թղ· 21ա· «Ընդ ուղղափառս դասէ զՕհան Օձնեցին»:

Թղ· 22ա· «Պաշտպանումն կանոնի, որ յաղագս խաչեցարին»:

Թղ· 23ա· «Ձայնակցութիւն Հ· Մկրտչի Աբրայեան աստուածաբան վարդապետի»:

Թղ· 24բ· «Թէ զինչ տայ խօսել ուրուաքաղ Նահապետ վարդապետի եւ զինչ տայ նմա պատասխանի նա ինքն Հայրապետ վարդապետ (այս է՝ Հ· Մկրտիչ Աբրայեան աստուածաբան, որդի Աւգերեան Հաճի Հայրապետի)»:

Թղ· 27ա· «Արդարացուցանէ զկանոն Օձնեցւոյն որ ի վերայ ծնընդեան Տեառն ի Զ· Յունվարի»:

Թղ· 29ա· «Ձայնակցութիւն Հ· Մկրտչի աստուածաբան աշակերտի»:

Թղ· 29ա· «Պաշտպանումն Զամչին զանջուր պատարագելոյ»:

Թղ· 36ա· «Ձայնակցութիւն Հ· Մկրտչի Ավքերեան աստուածաբանի»:

Թղ· 39ա· «Հնարք Աբրայեան վարդապետաց ի ցուցանել թէ Հայք ընդունին զգլխումն Հոգւոյն ի յՈրդւոյ»:

Թղ· 40ա· «Ձայնակցութիւն Հ· Մկրտչի ընդ վարդապետին»:

Թղ· 44բ· «Արդարացուցումն նորա զՀայս յաղագս չընդունելոյ նոցա զհատուցումն արդարոց եւ մեղաւորաց նախ քան զընդհանրական դատաստան»:

Թղ· 45ա· «Նոյնպէս զքաւարանն»:

Թղ· 45բ· «Նոր իմն հնար Զամչեան ուղղափառութեան»:

Թղ· 49ա· «Գլխաւորումն բանից»:

Թղ· 50ա· «Շարունակութիւն կամ հաստատութիւն յառաջագոյն գրեալ մերումս տեսարանի կամ Յայտնի ապացոյց նոր հերձուածօղ լինելոյ Վ· Հ· Միքայելի Զամչեանց եւ բոլոր Միաբանութեան իւրոյ, քաղեալ ի բուն ձեռագիր գրուածոյ իւրոյ, զոր իբր հրաշիւք ձգեցաք ի ձեռս մեր յամին 1815 Մարտի 4: Զոր ինչ միանգամ գրեալ էր մեր յառաջին անդ մերումս տեսարանի երեւեցուցչի մոլար վարդապետութեանց Աբրայեանց…»:

Թղ· 61ա· «Խնդիր Բ·՝ Ի վերայ բղխման Հոգւոյն»:

Թղ· 64ա· «Ի վերայ խաչեցարիւ երդելոյ զՍուրբ Աստուած»:

Թղ· 66բ· «Ի վերայ Եկեղեցւոյ»:

Թղ· 89ա· «Վերջին Օծումն»:

Թղ· 96բ· «Վէճ Վ· Հ· Միքայելի Զամչեանց ի վերայ Ջրախառնութեան, համառօտիւ քաղեալ ի ձեռագիր մատենէն իւրմէ»:

Թղ· 115ա· «Վէճ Վ· Հ· Միքայելի Զամչեան նոր պաշտպանչին ուղղափառութեան Հայոց ի վերայ տօնի Ծննդեան եւ Մկրտութեան, համառօտիւ քաղեալ ի բուն ձեռագիր մատենէն իւրմէ»:

Թղ· 118բ· «Վէճ Վ· Հ· Միքայելի Զամչեան ի վերայ քաւարանի համառօտիւ քաղեալ յընդարձակ ձեռագիր մատենէ իւրմէ»:

Թղ· 123ա· «Յայտարարութիւն դաւանութեան Վ· Հ· Պօղոս Վարդապետի Թնկռեան աշակերտի Վ· Հ· Միքայէլ վարդապետի Զամչեան, զոր գրեաց ի ժամանակս վերջին միաբանութեան եւ հրատարակեաց թէ առ Հայս եւ թէ առ ուղղափառս, որով իւրաքանչիւր ոք քաջ իմանայ, թէ քանի ազգակցութիւն ունի այս դաւանութիւն ընդ վերոգրեալ բանս Հ· Միքայէլին»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թղ· 127ա· «Գլխաւորումն բանից: Որով եւ վերջին դիտումն մտաց մերոց յայտ յանդիման եւ ակներեւ ողջամտաց առնեմք առաջի, զոր մինչեւ ցայժմ ոչ ումեք ի մարդկանէ համարձակաձայն պարզաբանեցաք: Իբր զի սոքա, այս է Մխիթարեան Միաբանութիւն, զոր չէ մարթ ծածկել, որպէս յառաջն ասացի, ընդ այլ եւ այլ անուամբ, յետ յայտնելոյ իւրեանց՝ զրով զիւր անուանս, առ մեզ եւ առ այլս, ոչ վասն այլ իրաց հիմնադրեցաւ ի Մխիթարայ, եթէ ոչ՝ ընդ սնոտիապատիր կեղծեօք ուղղափառութեան, որսալոյ զմիտս ուղղափառաց եւ մեքենայելոյ ի հերձուածողութիւն· Վասն որոյ եւ զսոսա մարթ է համարիլ իբրեւ քարոզիչ կամ միսիոնառ ընդ դիմակօք ուղղափառութեան առաքեալ առ մեզ ի կողմանէ Հայոց հերձուածողաց: Եւ զայս իւրաքանչիւր որ ինքնին կարէ մակաբերել՝ յետ միանգամ ուշի մտօք ընթեռնլոյ զայս մեր զառաջիկայ համառօտութիւնս, զոր քաղեցաք ի բուն ձեռագիր մատենէ Վ· Հ· Միքայելի Զամչեանց որ է բերան եւ հիմն բովանդակ նորին Միաբանութեան, որով եւ միանգամայն յայտնի տեսանէ զօրպիսութիւն նորա, թէ զի՞նչ վարդապետէ արտաքուստ, եւ զի՞նչ բանդագուշէ ի ներքուստ, յորժամ զկեղծեալ դիմակն ուղղափառութեան ի բաց մերկանայ: Այս հնարք կեղծաւորութեան, մի ումեք լիցի խորհել՝ եթէ առ այժմ մուծեալ իցէ ի նոսա, որպէս եւ բարեմիտք իսկ խորհին, այլ՝ վաղեմի գիտ Մխիթարայ՝ զոր աւանդեաց եւ աշակերտաց իւրոց գործել նոքօք մինչեւ հասանել փափաքանացն իւրեանց, որոյ վախճանն անյայտ է եւ անլուր, եւ ոչ եւս է յայտնեալ որոշակի, առ աչս նոցա, որք առ այն դէմ եղեալ ընթանան: Ասացի Գիտ Մխիթարայ, այս հնարք կեղծաւորութեան, զոր ոչ կարաց ծածկել իսկ նա ինքն ի կենդանութեան, զի այսու արտաքուստ զինքն առաջի Գահին ուղղափառ ձեւացուցանէր, եւ ի ներքուստ առ աշակերտսն զօրպիսութիւն անձին իւրոյ յայտ առնէր եւ յիւրական վարդապետութիւնն զնոսա կրթէր, որպէս եւ յայտնի ապացոյց այժմ ոչ միայն նորին իսկ աշակերտքն, որք յաւուրց անտի իւրոյ Մխիթարայ մինչեւ ցայժմ անդադար եւ անպակաս զնոյն ճանապարհի կալնուն զշաւիղ, այլ եւ նոյն ինքն Մխիթար, ի կոչիլ իւրում ի Հռովմայ ի լսել զբան ի Գահէն, վասն գործոցն ձեռնասուն աշակերտի իւրում Հ· Եղիայ վարդապետի որ խառնախօս վարդապետութեամբ պղտորէր զմիտս ուղղափառաց ի Կոստանդնուպօլիս, ոչ կարաց ոչ ժուժել առ արտաքս ժայթքելոյ զամբարեալ եւ զապականեալ հոտս իւրում վարդապետութեան, զոր ի սրտին զանձեալ ունէր ի վաղուց հետէ: Վասն այսօրիկ անդէն սկսաւ ջատագով ցուցանել զինքն ոչ բանիւ, այլ գրով, Եկեղեցւոյն Հայաստանեայց, եւ հնարս մեքենայել այլանդակ հնարագիտութեամբ, ունայն պատճառանօք եւ սնոտի խարդախութեամբ, զի ի պատրանս արկեալ զԵկեղեցին ընդհանուր, ի վիհս խարդաւանել մարթասցի զուղղափառս: Զայս ամենայն ոչ ի գլխոյ մերմէ հնարեցաք, եւ կամ ինչ բարուրանս ստգտանաց գրեցաք, այլ զճըշմարիտն եւ զանսուտն արձանագրեցաք,

առեալ ի գըրոց իսկ նորին Մխիթարայ, զոր եւ իւրաքանչիւր ոք կարէ գտանել առ Սեղբոսին, զորմէ իսկ զանց արարաք աստէն թարգմանութեամբ երկրորդել: Արդ, առ ի վերջ տալ բանիցս ոչ այլ ինչ կամիմք կարդել աստանօր, եթէ ոչ խրախոյս եւ յորդոր մատուցանել ողջամիտ ուղղափառաց, մի երբէք հաւատս ընծայել այսպիսի արանց եւ բանից նոցա, զի որոց ջանքն եւ փոյթ են ի կործանումն լոողայց, զոր ոչ կարեմք ուրանալ, զի աչօք բացօք տեսանեմք եւ տեսեալ եմ իսկ: Վերջ: 1815 *Փետրուար* 12 *Ի Կոստանդնուպօլիս»:*

Թղ· 128*ա· «Օրինակեալ ի Կոստանդնուպօլիս յամի Տեառն* 1815, *յամսեանն Նոյեմբերի»:*

2202

(Հին թիւ 370)

ԿԱՆՈՆ ՆԱԽԱԿԱՏԵԱՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

ՎԻԵՆՆԱ(°)

1800ի սկիզբները

ԹՈՒՂԹՔ՝ 16, իջակալուած 1—27: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·7×11·2: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×8·5: ՏՈՂՔ՝ 18: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ գունաւոր թուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ անցման նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, գունատած: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1, 15բ—16բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1800ի սկիզբները: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ Թղ· 2ա· «Կանոնք նաւակատեաց Եկեղեցւոյ»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 2ա· «Ցերեկօրեայ հսկումն լինի միաբան Ուխտին մինչեւ ցառաւօտն ի նմին եկեղեցւոջ եւ ապա յերրորդ ժամուն ժողովէ եպիսկոպոսն զբազմութիւն Ուխտին եւ կան ամենեքեան միաբան ի մէջ եկեղեցւոյն եւ այս կանոնն կատարի· Սղ· ԻԵ· ի Թիւ՝ Տէր սիրեցի զվայելչութիւն տան քո···»: Վերջ՝ *Թղ·* 15*ա՝ «Եւ ապա պատարագ մատչի եւ ութ օր նաւակատիս արասցեն խնդութեամբ ի փառս Աստուծոյ որ է օրհնեալ յաւիտեանս ամէն»:*

2203

(Հին թիւ 287 եւ 153)

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԱՑ

ՎԻԵՆՆԱ

1840ի առենները

ԹՈՒՂԹՔ՝ 152: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·5×11: ՊՐԱԿՔ՝ 37, որոնք չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×8: ՏՈՂՔ՝ 31: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր, քիչ մը կոշտ, կապոյտի զարնող հաստկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ լաւ: ԳԻՐ շեղագիր: ԹԱՆԱՔ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1ա եւ բ մեծ մասով, 6բ վարի կէսը, 7ա վարի կէսը, 7բ—10բ, 16բ—18, 20բ մեծ մասով, 21ա—22բ, 23բ մեծ մասով, 24ա—26բ, 27ա մեծ մասով, 27բ—30բ, 32բ—34բ, 36բ վարի կէսը, 37ա—42բ, 43ա վարի կէսը, 43բ—46բ, 47բ—50բ, 54ա մեծ մասով, 54բ, 55բ, 58բ, 59բ—62բ, 66բ, 67բ—70բ, 71բ—78բ, 81ա մեծ մասով, 81բ—82բ, 88բ—90բ, 91ա վարի կէսը, 91բ—94բ, 95բ վարի կէսը, 96ա—98բ, 99բ վարի կէսը, 100ա—102բ, 107ա վարի կէսը, 107բ—110բ, 111ա վարի կէսը, 111բ—114բ, 116բ մեծ մասով, 117ա—118բ, 120ա—122բ, 124ա մեծ մասով, 124բ—126բ, 128ա—130բ, 132ա—138բ, 139ա մեծ մասով, 139բ— 144բ, 146ա մեծ մասով, 146բ—148ա, 150ա վարի կէսը, 150բ—152բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1840ի առենները: ԳՐԻՉ՝ Խապեննեան Հ. Քերովբէ, ինչպէս գրուած է մատիտով առջեւի կողքին վրայ: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Թարգմանութիւն հին եւ նոր կտակարանաց» ըստ խորագրին, իրականութեան մէջ ի մի հաւաքուած են այբուբենական կարգով 1836ին Վենետիկ հրատարակուած Ս· Եփրեմի գործերէն յատուկ մեկնութիւններով բառեր, իրենց ամբողջ տեղիքովը: Նշանակուած են հատոր եւ տպագրութեան երեսները: Ս· Եփրեմէն զատ կը տեսնենք նաեւ Ս· Իգնատիոսի անունը, եւ որքան կ'երեւի պիտի յաջորդէին

նաեւ ուրիշներ, որոնց համար ազատ էջեր վերապահուած են:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 2ա· «Ա·՝ Աստեղն երեւել առակի՝ ի սպառել մարգարէիցն, զի ինքն աստղն ընթացաւ պատմել թէ ով իցէ այն՝ առ որ փութացեալ ընթանան բանք մարգարէիցն: Ս· Եփրեմ Բ· 28»: Այս ձեւով նկատի կ'առնուին՝ *Այլակերպութիւն, Աղօթք, Աւազակ, Արծաթ, Արէլ, Արարչագործութիւն, Բաղարջ, Բարեկամ եւն·»:*

Վերջ՝ *Թղ·* 150*ա· «Օձ: Եւ զոր օրինակ մաքառեցան առաջինքն յայսմիկ՝ թէ զիա՞րդ պահեսցուք մեք եւ հաւատասցուք յայն յանիծեալ եւ ի սպանողն, այլ ընդ պատուիրանն հայէին եւ զբժշկութիւնն հայեցեալ տեսանէին, սոյնպէս արժան է եւ վերջնոցս՝ զի մի գայթակղեսցին խաչիւն, այլ ընդ զօրութիւն նորա նայեսցին եւ դարձցին: Ս· Եփրեմ Ա·* 246*»:*

2204

(Հին թիւ չունի)

ՎԱՐՔ ՍՐԲՈՑ

ՎԻԵՆՆԱ

ԺԹ դարու վերջերը

ԹՈՒՂԹՔ՝ 49: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·8×11·5: ՊՐԱԿՔ՝ 6: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×8·5: ՏՈՂՔ՝ 18: ՆԻՒԹ՝ միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ թուղթերը իրարմէ քայքայած: ԳԻՐ՝ տգեղ նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չկան: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԹ դարու վերջերը: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի Թղ· 49բ ձարտուքներ:

Մատեանս է՝ «Վարք Սրբոց»: Աշխարհաբար:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1ա· «Ս· Հերմանին վարուց պատմութիւնը: Նիտէրհայմ գետին եզերաց վրայ հնութեամբն ու պայծառութեամբը շատ անուանի քաղաք մը կառուցուած է···»:

Թղ· 16*ա· «Ս· Բեղագիոսի վարուց պատմութիւնը: Սպանիայի Անտալուզիա ըսուած թագաւորութեան մէջ* 921*ին Մայիս ամսոյն մէջ աշխարհք եկաւ ան ազնիւ պատանին, որուն վարքը գրելու ձեռք զարկինք···»:*

Թղ· 34*բ· «Ս· Գազիմիրի վարուց պատմութիւնը: Ս· Գազիմիր Պօղոնիոյ եւ Լիթանիի իշխանը Փորփուր քաղաքին մէջ Փրկչին* 1457 *Թուականին ծնաւ···»:*

2205

(Հին թիւ 368 եւ 160)

ՔԱՂՈՒԱԾ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ(°)

1800ի սկիզբները

ԹՈՒՂԹՔ՝ 199, իջակալուած 1—284 եւ 1—59 միայն: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×12: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×8: ՏՈՂՔ՝ 22—25: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ նօտր, մինչեւ հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1—3, 147—148, 188բ—194բ, 197—199: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1800ի սկիզբները: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեաններ: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Քաղուած իմաստասիրական»: Անուանաթերթ չունի, բայց ամէն բանով նոյն է թիւ 1632 ձեռագրին հետ, տես անդ: Ձեռագիրս ունի սակայն երկրորդ բաժին մըն ալ *Թղ·* 149—188՝ առնուած աստուածաբանութենէ, որուն բովանդակութիւնը տես ստորեւ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 149*ա· «Ի վերայ չարժութեանց*

© National Library of Armenia

մարմնոյ: Ենթադրեմք նախ եթէ ոչինչ շարժութիւն կամ սկիզբն շարժմանն էապէս եւ հարկաւորապէս է յատկութիւն մարմնոյ...»:

Թղ· 155բ· «Ի վերայ շարժման առ հասարակ»:

Թղ· 161բ· «Ի վերայ անսահմանի»:

Թղ· 163ա· «Խնդրի թէ արդեօք գիտութիւն ինչ ստեղծական կարէ՞ լինել անսահման, զոր օրինակ գիտութիւն հոգւոյն Քրիստոսի են·»:

Թղ· 176բ· «Արդեօք աշխարհս իցէ՞ յաւիտենից»:

Թղ· 179ա· «Ի բովանդակութենէ աստուածաբանութեան սրբոյն Թովմայի հրեշտակային վարդապետի: Մասն Ա·՝ Խնդիր ԽՁ·՝ Ի վերայ սկզբան տեւողութեան արարածոց յերիս պրակս բաժանեալ»:

Թղ· 179ա· «Պրակ Ա·՝ Արդեօք տիեզերքս արարածոց միշտ եղե՞ն»:

Թղ· 184բ· «Պրակ Բ·՝ Արդեօք սկսանել լինելութեան աշխարհի իցէ՞ մասն հաւատոյ»:

2206

(Հին թիւ 367 եւ 174)

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ Բ· ՀԱՏՈՐ

ԹՐԻԵՍՏ

ՌՄԾԸ (1809)

ԹՈՒՂԹՔ՝ 237, իջակալուած՝ 1—432: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·5×13: ՊՐԱԿՔ՝ 15: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 13·5×8·5: ՏՈՂՔ՝ 23: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ շեղագիր, կանոնաւոր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1բ, 216բ մեծ մասով, 217—237: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1809: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ Թրիեստ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի, բայց տես ճակատաթուղթը Թղ· 2ա:

Մատեանս է՝ Թղ· 2ա· «Ընդհանուր Պատմութիւն Եկեղեցւոյն Քրիստոսի ի սկզբանէ նորա մինչեւ ի յետին վիճակ յաղթանակելոյն յերկինս, քաղեալ գլխաւորաբար ի Ցայտնութենէ սրբոյն Ցովհաննու առաքելոյ: Աշխատասիրութեամբ Գերապայծառ Տեառն Պաստորինեայ: Թարգմանեալ զառաջինն յանգղիականէ ի գաղղիականն եւ անտի յիտալական լեզու, եւ այժմ յիտալականէն յեղեալ ի Հայ բարբառ վաստակօք կրօնաւորի ուրումն ի Մխիթարեան Միաբանութենէն հրամանաւ Գերյարգելի Աբբահօր Գերապայծառ Գերապատիւ Տեառն Տեառն Աստուածատրոյ Վարդապետի Բաբիկեանց, Արքեպիսկոպոսի սրբոյ Էջմիածնի: Հատոր Երկրորդ: Ի Թրիեստ, յամի Տեառն 1809 եւ ի Թուին Հայոց ՌՄԾԸ: Ի Վանս Մխիթարեան Միաբանութեանն»: Հմմտ· Ձեռագիր Թիւ 2008:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 3ա· «Ցանկ գլխոցն եւ վերնագրաց որք գտանին յայսմ երկրորդ հատորի»:

Թղ· 4ա· «Ընդհանուր Պատմութիւն Եկեղեցւոյն Քրիստոսի բաժանեալ յեօթն դարս եւ քաղեալ գլխաւորաբար ի Ցայտնութենէ սրբոյն Ցովհաննու առաքելոյ: Գլուխ Ժ·՝ Պատմութիւն վեցերորդ դարու Եկեղեցւոյն Քրիստոսի»:

Թղ· 5բ· «Բացումն վեցերորդ կնքոյն»:

Թղ· 13բ· «Նախերգանք: Մեկնութիւն մարգարէութեան վեցերորդ փողոյն»:

Թղ· 59ա· «Հնչումն վեցերորդ փողոյն»:

Թղ· 60ա· «Հեղումն վեցերորդ սկաւառակի բարկութեանն Աստուծոյ»:

Թղ· 97բ· «Գլուխ ԺԱ·՝ Դարձեալ պատմութիւն վեցերորդ դարուն»:

Թղ· 149բ· «Գլուխ ԺԲ·՝ Դարձեալ պատմութիւն վեցերորդ դարուն»:

Թղ· 175ա· «Գլուխ ԺԳ·՝ Պատմութիւն եօթներորդ դարու Եկեղեցւոյն Քրիստոսի: Բացումն եօթներորդ կնքոյն»:

Թղ· 176ա· «Հնչումն եօթներորդ փողոյն»:

Թղ· 178ա· «Հեղումն եօթներորդ սկաւառակի բարկութեանն Աստուծոյ»:

Թղ· 211ա· «Գլուխ ԺԴ·՝ Վերջաւորութիւն Ցայտնութեան»:

Թղ· 216բ· «Գլուխ ԺԵ·՝ Խորհրդածութիւնք ի վերայ եօթն դարուց Եկեղեցւոյն Քրիստոսի»: Այս խորագրով կը փակուի ձեռագիրս, բնագիրը չէ օրինակուած:

2207

(Հին թիւ 283)

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ(՞)

ԺԹ դար

ԹՈՒՂԹՔ՝ 200, վերջին թուղթը պահպանակին կպցուած: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×13: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 16×10: ՏՈՂՔ՝ 10—15: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր· միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ ունեցած է միայն թղթեայ, որուն վերջին մասը միայն մնացած է եւ կը ծառայէ իբրեւ պահպանակ: ԹՂԹԵԱՅ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբը միայն, սպիտակ նորագոյն թուղթ մը: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կարը քակուած, ընդհանուրը լաւ: ԳԻՐ՝ անցման նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 198ա—200ա: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԹ դարու սկիզբները: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Բառարան Հայերէն–հայերէն», երբեմն կը դրուին նաեւ յունարէն, լատիներէն, կամ իտալերէն եւ նոյն իսկ ֆրանսերէն համազօր բառերը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1ա· «Ագէտակ – պոչին տակը: Ագորանք – մթերք ազրոյ: Ագազու – արմտիք կամ խոտ, carpasium...» եւն·:

Թղ· 14բ· «Բաղ – Փայ, բաժին, կցորդ, հաղորդ, կապ բերանոյ: Բադրոն, Բադրոնակ աշտիճան – գահ, տախտ, մահիճք...» եւն·:

Կը գտնենք միայն սկզբնաւորութիւններու թղթակամարները: Գ·՝ 20ա, Դ·՝ 26բ, Ե·՝ 30բ, Զ·՝ 33ա, Ը·՝ 35բ, Թ·՝ 37բ, Ժ·՝ 42բ, Ի·՝ 44ա, Լ·՝ 45ա, Խ·՝ 48ա, Ծ·՝ 59ա, Կ·՝ 62բ, Հ·՝ 74բ, Ձ·՝ 91բ, Ղ·՝ 96բ, Ճ·՝ 98ա, Մ·՝ 102ա, Յ·՝ 111ա, Ն·՝ 117ա, Շ·՝ 122ա, Ո·՝ 129բ, Չ·՝ 133ա, Պ·՝ 134ա, Ջ·՝ 141բ, Ռ·՝ 143ա, Ս·՝ 143բ, Վ·՝ 155ա· Տ·՝ 164բ, Ր·՝ 173ա, Ց·՝ 173բ, Ւ·՝ 176ա, Փ·՝ 176բ, Ք·՝ 184բ, Օ·՝ 194ա:

2208

(Հին թիւ չունի)

ԻՍՊԵՆԵԱՆ Հ· ՔԵՐՈՎԲԷԻ ՔԵՐԹՈՒԱԾՔ

ՎԻԵՆՆԱ, ԶՄԻՒՌՆԻԱ եւ Կ· ՊՈԼԻՍ

1840—1870

ԹՈՒՂԹՔ՝ 100, իջակալուած 1—77 միայն: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·5×15: ՊՐԱԿՔ՝ 2: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×10: ՏՈՂՔ՝ 20: ՆԻՒԹ՝ բարակ գծաւոր թուղթ: ԿԱԶՄ՝ թղթեայ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ գեղեցիկ նոր շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 53—100: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1840—1870: ԳՐԻՉ եւ ՀԵՂԻՆԱԿ՝ Իսպենեան Հ· Քերովբէ: ՏԵՂԻ՝ Թղ· 1—17՝ Վիեննա, 18—24՝ Զմիւռնիա, 25—35՝ Վիեննա, 36—52՝ Պոլսոյ զանազան թաղերը՝ Պերա, Պանկալդի, Սամաթիա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի: ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ՝ կողին վրայ օտար գրչէ՝ «Վ· Հ· Քերովբէ Վարդ· Իսպենեան»: ՏԷՐ՝ գրիչը:

Մատեանս է՝ Քերթուածք Իսպենեան Հ· Քերովբէի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1ա· «Ի չարչարանս Քրիստոսի: Վիեննա 1840 Ցունվար: Թող ինձ ըզցաւս Տեառնդ իմ լալ...» (17 տուն):

Թղ· 3ա· «Ի Խորհուրդն Գոհութեան: Վիէննա 1840: Երգեմ ըզսէրն անըսպառ...» (8 տուն):

Թղ· 4ա՝ Առածներ, 4բ՝ Գերեզմանագիր, 4բ՝ Բարեկամք, 5ա՝ Շնորհաւորութիւն, 5բ՝ Կոյր եւ օձ, 6բ՝ Նանրութիւն, 7ա՝ Գովեստ, 8բ՝ Վռամշապուհ, 10ա՝ Մեղու եւ պարտիզպան (տե՛ս Եւրոպա· Մաթիսոն): 10բ՝ Ոչխար եւ մայր իւր (Եւրոպա): 11բ՝ Զօրականք Աւստրիոյ (Եւրոպա), 12բ՝ Վարդ (Եւրոպա): 14բ՝ Ով է այն, 15բ՝ Հովիւ աշնայնոյ, 18ա՝ Ճպուռն ու մրջիւն (Լաֆոնթէն), 19ա՝ Ագռաւն ու աղուէս (Լաֆոնթէն), 20ա՝ Գորտ որ եզան

© National Library of Armenia

հաւաարիլ կ՚ուզէ (Լաֆոնթէն), 21ա՝ Երկու Ջորիք (Լաֆոնթէն), 22ա՝ Գայլ ու շուն (Լաֆոնթէն), 24ա՝ Առ Կոյսն անարատ, 25ա՝ Նուագ ի տօնի անուան Պ. Հ. Նիկողայ Աւգերեան 1856, 27ա՝ Ծնունդ 1856, 28բ՝ Ծնունդ 1857, 31ա՝ Մշակաց երգ (տե՛ս «Եղիսաբեթ»), 31բ՝ Ողբ (տե՛ս Եղիսաբեթ), 33ա՝ Ամուսինք (տե՛ս Եղիսաբեթ), 34ա՝ Սէր (տե՛ս Եղիսաբեթ), 34բ՝ Յոյս (տե՛ս Եղիսաբեթ), 35ա՝ Համբերութիւն (տե՛ս Եղիսաբեթ), 35բ՝ Յարութիւն 1864, 36բ՝ Շնորհաւորութիւն յորդւոյ առ մայրն իւր, 38ա՝ Mme. Deshoulières, 39բ՝ Խօսակցութիւն, Դաստիարակութիւն. Շուշան, Կարինէ, Գոհար, Սաթենիկ, Բարենշան, Զաւէլլի. Թատրոն մըն է (Օրիորդաց Վարժարան, Կարգի Անարատ Յղութեան ի Սամաթիա), 51ա՝ Քննութենէ յառաջ, 52ա՝ Պարգեւաբաշխութենէ ետքը (Օրիորդաց Վարժարանի ի Սամաթիա):

2209

(Հին թիւ չունի)

ՀՕՐՆ ԱՂՓՈՆՍՈՍԻ ՀՌՈԴԵՐԻԿԵԱՑ ՀՐԱՀԱՆԳ ԿԱՏԱՐՄԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ 1882

ԹՈՒՂԹՔ՝ 184, իջակալուած 1—362: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 19×12: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×8: ՏՈՂՔ՝ 18: ՆԻՒԹ՝ նորագոյն պարզ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսալաթ թղթապատ ստուարաթուղթ: ԹՂԹԵԱՅ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբն ու վերջը մէկական թուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ բաւական լաւ: ԳԻՐ՝ անցման նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ 1: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1882: ԳՐԻՉ՝ Տաշեան Փրանկիսկոս (Տաշեան Հ. Յակովբոս): ՏԵՂԻ՝ Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ Թղ՝ 2բ, 3ա, 179բ:

Մատեանս է՝ Թղ. 2ա. «Հօրն Աղփոնսոսի Հռոդերիկեայ Հրահանգ կատարման եւ քրիստոնէական առաքինութեանց: Գ. մասն Բ. գրոց՝ Խոնարհութիւն: Թարգմանութիւն ի գաղղ.է Փրանկ. Տաշեան (Վ. Հ. Յակովբոս Վ. Տ.)» անուններու մասը գրուած է մատիտով օտար գրչէ: «Ի Վիէննա, ի Վանս Պաշտպանութեան Ս. Աստուածածնի 1882»: (Աշխարհաբար):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 3ա. «Սիրելի ընթերցող: Առաքինութեան ճամբուն մէջ միշտ գամ քան զգամ յառաջադէմ ընթանալու համար Ս. Հարք եւ Հոգեւոր Մատենագիրք գլխաւորաբար երկու առաքինութիւն կը յանձնեն՝ աղօթք եւ խոնարհութիւն... Նոր սկսանողաց դիւրացնելու համար յորդորանօք եւ գործակցութեամբ աշակերտակիցներուս ձեռք զարկինք սոյն պատուական գրուածքը հայերէն ալ թարգմանելու, այնպիսի սկզբնագրի մը վրայէն, որ ամենուն ծանօթ եւ յայտնի է, սակայն օտար լեզուաւ ըլլալուն սկսանողաց գրեթէ անօգուտ... արդէն այս չորս գրքերն ալ թարգմանուած էին գրաբար, բայց այս խոնարհութեան ճառը չկար, կամ չեն թարգմանած, կամ ուրիշ պատճառի համար մեր ձեռք չէ հասած: Մենք ալ որպէս զի թէ աս թարգմանութիւնը լրացնենք եւ թէ ի թարգմանութեան վարժ գրիչ մը ստանանք՝ գաղղիերէն սկզբնագրին վրայէն թարգմանեցինք, զոր Ռեկնիոս Տէմարիոս Աբբան երկրորդ անգամ թարգմանեց, բուն բնագրին՝ սպանիերէնին երեք օրինակները առջեւն ունենալով՝ աւելի 1615ին ի Սէվիլիա տպուածին հետեւեցաւ, որուն վրայէն է այս հայ թարգմանութիւնը: Եւ մեր վերջնական բաղձանքն է, սոյն այս դոյզն վաստակով տնկել մեր եղբարց սրտին մէջ այս սքանչելի առաքինութիւնը, որպէս զի ասոր մէջ լաւ կրթուելով կարենան օր մը իրենց վախճանին հասնիլ՝ որ է գործել ի փառս Աստուծոյ եւ յօգուտ Ազգին: Վիէննա»:

Թղ. 5ա. «Մասն Գ.: Երրորդ ճառ: Խոնարհութեան վրայ»: Գլուխ Ա—Խ (Թղ. 180ա):

Թղ. 179բ. «Մայր, դու օգնէ»:

Թղ. 182ա. «Ցանկ գլխոց»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թղ. 2բ.՝

«Ահա քեզ եղբայր քեզի դաշտ,
Որուն հետ երկինքն է հաշտ.
Հասիր անցնելով դու ասկից,
Կատարելութեան որ յայս կից...» (6 տուն, տակը ստորագրուած՝ մատիտով «Թարգմանիչը»):

2210

(Հին թիւ 322)

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԼԱՏԻՆԵՐԷՆԻ

ՎԻԵՆՆԱ(՞) ԺԹ. դարու սկիզբները

ԹՈՒՂԹՔ՝ 140, իջակալուած 1—222 միայն: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·5×12·3: ՊՐԱԿՔ՝ 17: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×9: ՏՈՂՔ՝ 19: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ թուղթ, ոչ ազնիւ: ԿԱԶՄ՝ թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կողքը քիչ մը վնասուած, թանաքը ներծծուած, ընդհանուրը սակայն բաւական լաւ: ԳԻՐ՝ հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 135բ—140բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԹ. դարու սկիզբները: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Քերականութիւն Լատիներէն լեզուի»: Մինչեւ Թղ. 131բ նոյն թիւ 2184 ձեռագրին հետ, մանրամասն բովանդակութիւնը տես անդ: Ներկայս ունի սակայն յաւելուած մը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 132ա. «Ցաղագս ներգործական բայից ինչ, որոց խնդրառութիւն տարբեր է ի հայկականէս»:

Թղ. 133ա. «Ջեզոք բայից ոմանց խնդրառութիւն»:

Թղ. 134ա. «Ցաղագս հասարակ բայից»:

2211

(Հին թիւ 169 եւ 366)

ՄԷՅՎԷ ԽԻՒԼԱՍԷՍԻ

Կ. ՊՈԼԻՍ՞ 1816էն ետք

ԹՈՒՂԹՔ՝ 54, իջակալուած 1—99: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18×13: ՊՐԱԿ՝ Զ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 13×8: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ ազնիւ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ թղթեայ զօրաւոր: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ անցման նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱԳԻՐՔ՝ եւն. չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1—2, 53—54: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1816էն ետք: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Կ. Պոլիս: ԳՐԻՉ՝ անյայտ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Մէյվէ խիւլասէսի» - Պտուղի էութիւնը: Հակաճառական գրութիւն մը ընդդէմ 1816ին Հռովմ հրատարակուած՝ Անտոնեան Միաբանութենէն՝ Հ. Պօղոս Տէվրիշեանի աշխատասիրութեան: Հայատառ թուրքերէն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 3ա. «Մէյվէ Տէվրիշ օղլունուն եախտըղը Հոգելից Պտուղ նամինտէ օլան քիթապը խիւլասէ իտէր: Նէ մութլու սանա էրմէնիան միլլէթի քի սէն ույքուտա...»:

2212

(Հին թիւ չունի)

ԵՐԳԱՐԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ ՌՄՂԷ (1848)

ԹՈՒՂԹՔ՝ 94, իջակալուած 1—94 միայն: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·5×12·5: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 14·5×8·5: ՏՈՂՔ՝ 21: ՆԻՒԹ՝ հին, զօրաւոր միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսալաթ, թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կազմը ճակուած, գործածութենէ թուղթերը աղտոտած: ԳԻՐ՝ նօտրգրէն մինչեւ շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չկան: Տպագրուած պատկեր Վաղարշակ Հայոց Թագաւոր Թղ. 5բ: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1—2, 3բ, 4բ, 5ա, 50—77, 91—94: ԺԱՄԱՆԱԿ՝

© National Library of Armenia

ՌՄՂԷ (1848)։ ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան աշակերտ մը։ ՏԵՂԻ՝ Վիեննա։ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի։

Մատեանս է՝ Թղ· 3ա· *«Ժողովածոյք Հայկական եւ Տաճկական* (լեհական) *երգոց։ Ի Վիեննա ի Վանս Պ· Ս· Աստուածածնի 1848 ՌՄՂէ»։*

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 6ա· *«Կեցցէ աշխարհն Հայոց Հայաստան, կեաց դիւցազն ազգաց համօրէն, կեաց Վաղարշակ արքայ Հայոց մեծաց եւ դիւցազանց, մի ոք զքեզ պախարակեսցէ։ Հուրն սիրոյ իմոյս ազգի...»* (7 տուն)։

Թղ· 6բ· *«Տաղ ի վերայ Եկեղեցւոյ։ Փեսայն իմ գոչէ առ ի յերկնէ...»* (5 տուն)։

Թղ· 7ա· *«Տաղ ի վերայ Տրդատայ։ Ծաղիկ պայծառ վարդ Թերաբաց...»* (5 տուն)։

Թղ· 7բ· *«Տաղ ի վերայ Գայլ Վահանայ։ Նետ Թափանցիկ սուսեր հատու երկբերան..»* (5 տուն)։

Թղ· 8ա· *«Տաղ ի վերայ Սմբատայ Մամիկոնեան։ Թագ փառաց մերոց այր ցանկալի...»* (5 տուն)։

Թղ· 8բ· *«Տաղ ի վերայ գինւոյ։ Արփիազեղ կառք արեւուն...»* (3 տուն)։

Թղ· 9ա· *«Վայելչազեղ նազելի իմ...»* (6 տուն)։

Թղ· 9բ· *«Հարսն ոսկեթել զուարթ ճեմելով...»* (7 տուն)։

Թղ· 10ա· *«Տաղ ի վերայ ոսկւոյ։ Լուսափայլ տեսիլ քո պատկեր նմանեալ լուսնի...»* (4 տուն)։

Թղ· 10բ· *«Շուշանազեղ դու օրիորդ պսակ վարդից կոյս Մարիամ...»* (3 տուն)։

Թղ· 11ա· *«Մարգարիտ լուսազեղ ընտրեալ հազարաց...»* (4 տուն)։

Թղ· 11ա· *«Տաղ ի վերայ Սենեքերիմայ։ Տիպ տենչալի արեգական երեւեցար ի տես ական...»* (6 տուն)։

Թղ· 12ա· *«Եկ ի լերանց խնկաբերաց, անձկամ քո սիրոյդ...»* (4 տուն)։

Թղ· 12բ· *«Տաղ ի վերայ քաջն Վարդանայ։ Ի պարս ընտրելոց վեհից դիւցազանց...»* (6 տուն)։

Թղ· 13ա· *«Տաղ ի վերայ քաջն Վասակայ։ Վասակ տիրադրուժ, այր չարագրգիռ...»* (4 տուն)։

Թղ· 13բ· *«Սիրալիր դրուատիս յարգանօք մեծվայել...»* (4 ու կէս տուն)։

Թղ· 14ա· *«Ով իմ Սերկեան ողիդ ազգու Ապողոնեան...»* (7 տուն)։

Թղ· 15ա· *«Առ Վտակ։ Մինչ հոսեսջիր քաղցըր եւ հեզիկ...»* (5 տուն)։

Թղ· 15բ· *«Ի վերայ Տոբիթայ։ Երդեա անձըն իմ փառաց Տեառն օրհնութիւն..»* (5 տուն)։

Թղ· 16ա· *«Առ զառն անմեղ։ Ուստի՞ կու գաս դու գառնիկ...* (9 տուն)։

Թղ· 16բ· *«Ծախս հարկանէր զըպարտութիւն...»* (3 տուն)։

Թղ· 17ա· *«Քաջայաղթ ազգին Անգղիացւոց նուագ։ Ըզլաստափայտ Գաղղիական, ըզՊիւնիկեան զԻբերական...»* (7 տուն)։

Թղ· 17բ· *«Ի Ծնունդ Քրիստոսի։ Երդ զարմանալի եղեր...»* (5 տուն)։

Թղ· 18ա· *«Բանայ մարդ Թշուառ յորժամ ծընանի...»* (4 տուն)։

Թղ· 18բ· *«Մեծի սիրոյն տիպ գեղեցիկ...»* (21 տուն)։

Թղ· 21ա· *«Ի նաւն։ Ահա տեսէք զի՞նչ կայր ծովին որ նաւն ուռամբ կայր...»* (11 տուն)։

Թղ· 22ա· *«Դառն է այո աղքատութիւն...»* (3 ու կէս տուն)։

Թղ· 22բ· *«Սիրուն մանկիկ առ իս դարձիր...»* (7 տուն)։

Թղ· 23բ· *«Կաց Պէոթիէ՝ խախտել փորձես բայց ընդունայն...»* (4 տուն)։

Թղ· 24ա· *«Ի տապան Աբելի։ Գիտեմ Աբել, լացին հերիք ծնօղք զքոյդ ոսկերոտիք...»* (5 տուն)։

Թղ· 24բ· *«Եկ ով Սուրբ Հոգի յստակ հուր...»* (3 տուն)։

Թղ· 24բ· *«Ծգունքս անցին հարցափորձին...»* (1 տուն)։

Թղ· 25ա· *«Երբ հեռացիս դու ի մեղաց անձն իմ...»* (2 տուն)։

Թղ· 25բ· *«Ով բարեկամդ իմ մըտերիմ, այր ոչ ծառայք եւ աղախին...»* (5 տուն)։

Թղ· 26ա· *«Սարակօցցայդ իմ մշտագով...»* (14 տուն)։

Թղ· 27ա· *«Առ սուրբն Անտոն։ Ըզքեզ սուրբ Հայր Անտոնիէ...»* (4 տուն եւ մէկ կրկներգ)։

Թղ· 27բ· *«Յոյժ գեղեցիկ եւ պատուական պարծանք սեռի ազգի մարդկան...»* (3 տուն եւ 1 կրկներգ)։

Թղ· 27բ· *«Հար դու յաղիս եւ ի լար...»* (6 տուն)։

Թղ· 28բ· *«Ակորիին մեծ կարասին բոլորտիքն են բազմեր...»* (5 տուն)։

Թղ· 29ա· *«Երգք տաճկականք։ Քէթսէմանի պահճէսինտէ էֆէնտիմիզ տուատէ...»* (10 տուն)։ Թուրքերէն երգերը կը հասնին մինչեւ Թղ· 40բ։

Թղ· 41ա· *«Ձէ ճշմարիտ Թէ ուղղութիւն իցէ լոկ...»* (6 տուն)։

Թղ· 41բ· *«Պահէ Աստուած ու պաշտպանէ Կայսրն ու երկիր մեր անքուն...»* (2 տուն)։

Թղ· 42ա· *«Հաճեաց այսօր Տէր մարդասէր...»* (2 տուն)։

Թղ· 42բ· *«Որպէս ամպ արագ սլանայ...»* (1 տուն)։

Թղ· 43ա· *«Ջրոյցք են Թէ դարք առնեն յորոչ չափ դարձադարձ...»* (տուներու բաժանում չ'երեւիր)։

Թղ· 43բ· *«Եկ ով Սուրբ Հոգի յստակ Հուր...»* (տուներու բաժանում չ'երեւիր)։

Թղ· 44ա· *«Ծգունքս անցին, հարցափորձին ահա վերջ է...»* (1 տուն)։

Թղ· 44ա· *«Ով ամենասուրբ ով բազումողորմ քաղցր մինչ Կոյս Մարիամ...»* (1 տուն)։

Թղ· 44բ· *«Աւաղ աս ինչ ցաւեր սիրտս պատեր...»* (տուներու բաժանում չ'երեւիր)։

Թղ· 45ա· *«Մէմ մ'ալ ոհ ան իմ հայրենի չէն երկիրներս տեսնայի...»* (2 տուն)։

Թղ· 45ա· Լեհերէն երգեր։

Թղ· 49ա եւ բ՝ Թուրքերէն երգեր։

Թղ· 78ա· *«Ցանկ երգոց»*։

2213

(Հին թիւ 299 եւ 166)

Ս· ԲԵՆԵԴԻԿՏՈՍԻ ԿԱՆՈՆՔ

ՎԵՆԵՏԻԿ կամ ԹՐԻԵՍՏ — ԺԸ դար

ԹՈՒՂԹՔ՝ 81, իջակալուած՝ 1—148։ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·7×12·7։ ՊՐԱԿՔ՝ 10։ ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 13×8·5։ ՏՈՂՔ՝ 20։ ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ սպիտակ թուղթ։ ԿԱԶՄ՝ բարակ ստուարաթուղթ։ ՀԱՆԴԱՄԱՆՔ՝ լաւ։ ԳԻՐ՝ նոտրգիր եւ անցման նոտրգիր խառն։ ԹԱՆԱՔ՝ սեւ։ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չկան։ ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1—2, 3բ, 6ա մեծ մասով, 79բ մեծ մասով, 80ա վարի կէսը, 81։ ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ դար։ ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեաններ։ ՏԵՂԻ՝ Վենետիկ կամ Թրիեստ։ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի։

Մատեանս է՝ Թղ· 3ա· *«Կանոն սրբոյ Հօրն Բենէդիկտոսի Աբբային»*։ Հմմտ· *Տաշեան Ցուցակ Ձեռ·* 307 էջ 734 եւ *Ակինեան Հ· Ն·՝ Ներսէս Լամբրոնացի, Ազգ· Մատ· ՃՀԹ, Վիեննա* 1956 էջ 284։ Այս թարգմանութիւնը տարբեր է սակայն բոլոր նախորդներէն։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 4ա· *«Վկայութիւնք ոմանք զկանոնէ սրբոյ Հօրն Բենէդիկտոսի»*։ Յառաջ կը բերուին՝ *«Ի ձեռագիր մատենէ գրդատան սրբոյն Վիգդորի Փարիզականի»*, 4բ՝ *«Ի ժողովոյ Աուկուստօտունացւոյ հռչակեցելոյ յամի Տեառն 670 ենթ սրբոյն Լէօտէկարիոսի եպիսկոպոսի եւ մարտիրոսի, ի կանոնի հնգետասաներորդի»*, 4բ՝ *«Ի վարս սրբոյն Օտանոսի Աբբայի Կղունիաչէնացւոյ»*, 5ա՝ *«Կաուֆրիտոս Աբբայն Վինտոչէնացին»*, 5բ՝ *«Ասացուած մեծին Կոզմայի Մէտիչէոսի, դըքսին Թօսքանայ երկրին, Ցառաջնոյ գլխոյ գրդոյն Թօմայի Կալէբի որ մականդրի կրօնաւոր»*, 5բ՝ *«Ուրբանոս ութերորդ պապն, ի կոնդակի առ մայրապետս Քասնդթօնէնացիս»*։

Թղ· 6բ· *«Սրբազունեղի եւ աստուածահաճոյի Հօրն Բենէդիկտոսի, հեղինակի միայնակեցաց առ կանոն իւր յառաջաբանութիւն։ Ունկնդիր լեր, ով որդեակ, պատուիրանաց վարդապետին, եւ խոնարհեցո զունկն սրտի քո եւ զառաջդեցութիւն զԹածի Հօրն յօժարութեամբ ընկալ եւ գործունէաբար կատարեա...»*։

Թղ· 10ա· *«Սկսանի կանոն սրբոյ Հօրն Բենէդիկտոսի։ Գլ· Ա·՝ Ցաղագս սեռից միայնակեցաց»*։

© National Library of Armenia

Թղ. 11ա. «Գլ. Բ.՝ Թէ որպիսի պարտ իցէ գոլ Աբբայն»:

Թղ. 14ա. «Գլ. Գ.՝ Ցաղագս եղբարց ի խորհուրդն առբերելեաց»:

Թղ. 15բ. «Գլ. Դ.՝ Թէ ո՞յք իցեն գործիք բարեաց գործոց»:

Թղ. 18ա. «Գլ. Ե.՝ Ցաղագս հնազանդութեան»:

Թղ. 19բ. «Գլ. Զ.՝ Ցաղագս լռութեան»:

Թղ. 20բ. «Գլ. Է.՝ Ցաղագս խոնարհութեան»:

Թղ. 25բ. «Գլ. Ը.՝ Ցաղագս աստուածայնոց պաշտամանց ի գիշերս»:

Թղ. 26ա. «Գլ. Թ.՝ Թէ քանիք սաղմոսք ասելիք իցեն ի ժամս գիշերայինս»:

Թղ. 27ա. «Գլ. Ժ.՝ Թէ զիարդ ի ժամանակի ամառան առնիցի օրհնութիւնն գիշերային»:

Թղ. 27բ. «Գլ. ԺԱ.՝ Թէ որպէս առնիցին հսկմունք ի յաւուրս կիրակէից»:

Թղ. 29ա. «Գլ. ԺԲ.՝ Թէ որպիսաբար առնիցի հանդիսութիւն առաւօտեան ժամու»:

Թղ. 29ա. «Գլ. ԺԳ.՝ Թէ զիարդ ի լուր աւուրս առնիցին առաւօտեան ժամքն»:

Թղ. 30բ. «Գլ. ԺԴ.՝ Թէ որպիսաբար առնիցին հսկմունք ի տօնս սրբոց»:

Թղ. 31ա. «Գլ. ԺԵ.՝ Թէ ի յորս ժամանակս ասիցէ ալէլուիայ»:

Թղ. 31բ. «Գլ. ԺԶ.՝ Թէ որպիսաբար ի մէջ աւուր առնիցին պաշտօնքն աստուածայինք»:

Թղ. 32ա. «Գլ. ԺԷ.՝ Թէ որքանք սաղմոսք ընդ այնս ժամս երգելիք իցեն»:

Թղ. 33ա. «Գլ. ԺԸ.՝ Թէ որով կարգաւ ասելիք իցեն սաղմոսք»:

Թղ. 35բ. «Գլ. ԺԹ.՝ Ցաղագս խրատու սաղմոսելոյ»:

Թղ. 36ա. «Գլ. Ի.՝ Ցաղագս յարգութեան աղօթից»:

Թղ. 36բ. «Գլ. ԻԱ.՝ Ցաղագս տասնապետաց մենաստանի»:

Թղ. 37ա. «Գլ. ԻԲ.՝ Թէ որպիսաբար ննջիցեն միայնակեացք»:

Թղ. 38ա. «Գլ. ԻԳ.՝ Ցաղագս բանադրեցման յանցանաց»:

Թղ. 38ա. «Գլ. ԻԴ.՝ Թէ որպիսի պարտ իցէ գոլ կերպն բանադրանաց»:

Թղ. 39ա. «Գլ. ԻԵ.՝ Ցաղագս ծանրագունից յանցանաց»:

Թղ. 39բ. «Գլ. ԻԶ.՝ Ցաղագս այնց, որք թարց հրամանի Աբբային կցորդին ընդ բանադրելոց»:

Թղ. 39բ. «Գլ. ԻԷ.՝ Թէ որպիսաբար հոգածու պարտի գոլ Աբբայն շուրջ զբանադրեցելովք»:

Թղ. 40բ. «Գլ. ԻԸ.՝ Ցաղագս այնց, որք բազմիցս խրատեցեալ ոչ վերուղղին»:

Թղ. 41բ. «Գլ. ԻԹ.՝ Միթէ պարտիցին վերստին վերընդունեցեալք լինիլ եղբարքն արտաքսեցեալք ի մենաստանէ»:

Թղ. 42ա. «Գլ. Լ.՝ Ցաղագս մանկանց փոքրագունի հասակի թէ որպիսաբար խրատապատժիլ պարտիցին»:

Թղ. 41ա. «Գլ. ԼԱ.՝ Ցաղագս մատակարարի մենաստանին թէ որպիսի իցէ»:

Թղ. 43բ. «Գլ. ԼԲ.՝ Ցաղագս երկաթեղինաց կամ իրաց մենաստանին»:

Թղ. 44ա. «Գլ. ԼԳ.՝ Միթէ պա՞րտ իցէ միայնակեցաց զիր ինչ յատուկ ունիլ»:

Թղ. 44բ. «Գլ. ԼԴ.՝ Եթէ ամենեքին հաւասարապէս պարտիցին ընկալնուլ զհարկաւորս»:

Թղ. 45ա. «Գլ. ԼԵ.՝ Ցաղագս շաբաթուորաց խոհարանին»:

Թէ. 46ա. «Գլ. ԼԶ.՝ Ցաղագս եղբարց հիւանդաց»:

Թղ. 47ա. «Գլ. ԼԷ.՝ Ցաղագս ծերոց կամ տղայոց»:

Թղ. 47ա. «Գլ. ԼԸ.՝ Ցաղագս շաբաթականի ընթերցողի»:

Թղ. 48ա. «Գլ. ԼԹ.՝ Ցաղագս չափու կերակրոց»:

Թղ. 49ա. «Գլ. Խ.՝ Ցաղագս չափու ըմպելեաց»:

Թղ. 49բ. «Գլ. ԽԱ.՝ Թէ յո՞րս ժամս պատկան իցէ ուտել եղբարց»:

Թղ. 50բ. «Գլ. ԽԲ.՝ Թէ զկնի Եկեսցէին, ոչ ոք խօսիցի»:

Թղ. 51ա. «Գլ. ԽԳ.՝ Ցաղագս այնց, որք առ գործն Աստուծոյ, կամ առ սեղան անագան ժամանեն»:

Թղ. 52բ. «Գլ. ԽԴ.՝ Ցաղագս այնց, որք բանադրին, թէ զիարդ բաւ արիցեն»:

Թղ. 53բ. «Գլ. ԽԵ.՝ Ցաղագս այնց, որք սխալին յաղօթարանի»:

Թղ. 54ա. «Գլ. ԽԶ.՝ Ցաղագս այնց, որք ի յայլս ո եւ իցէ իրս սխալին կամ յանցանիցեն»:

Թղ. 54բ. «Գլ. ԽԷ.՝ Ցաղագս նշանակելոյ ժամու պաշտամանն Աստուծոյ»:

Թղ. 54բ. «Գլ. ԽԸ.՝ Ցաղագս ձեռագործի հանապազօրդականի»:

Թղ. 56բ. «Գլ. ԽԹ.՝ Ցաղագս քառասնորդականի պահեցողութեան»:

Թղ. 57բ. «Գլ. Ծ.՝ Ցաղագս եղբարց, որք հեռի յաղօթարանէ աշխատին, կամ ի ճանապարհի են»:

Թղ. 58ա. «Գլ. ԾԱ.՝ Ցաղագս եղբարց, որք ոչ այնքան հեռի չուեն»:

Թղ. 58ա. «Գլ. ԾԲ.՝ Ցաղագս աղօթարանի մենաստանի»:

Թղ. 58բ. «Գլ. ԾԳ.՝ Ցաղագս հիւրից վերընդունելեաց»:

Թղ. 60ա. «Գլ. ԾԴ.՝ Ցաղագս թէ միայնակեացն ոչ պարտիցի ընդունիլ զգիրս կամ զպարգեւս թարց հրամանի Աբբային»:

Թղ. 60բ. «Գլ. ԾԵ.՝ Ցաղագս զգենլեաց եւ հողաթափից եղբարց»:

Թղ. 62ա. «Գլ. ԾԶ.՝ Ցաղագս սեղանոյ Աբբային»:

Թղ. 62բ. «Գլ. ԾԷ.՝ Ցաղագս արուեստաւորաց մենաստանին»:

Թղ. 63ա. «Գլ. ԾԸ.՝ Ցաղագս խրատու վերընդունելեաց եղբարց»:

Թղ. 65ա. «Գլ. ԾԹ.՝ Ցաղագս որդւոց ազնուականաց կամ աղքատաց որք մատուցանին»:

Թղ. 66ա. «Գլ. Կ.՝ Ցաղագս քահանայից, որ կամիցին բնակիլ ի մենաստանի»:

Թղ. 66բ. «Գլ. ԿԱ.՝ Ցաղագս միայնակեցաց պանդխտաց, թէ որպիսաբար վերընկալեալ լիցին»:

Թղ. 68ա. «Գլ. ԿԲ.՝ Ցաղագս քահանայից մենաստանին»:

Թղ. 68բ. «Գլ. ԿԳ.՝ Ցաղագս կարգի ժողովոյն»:

Թղ. 70բ. «Գլ. ԿԴ.՝ Ցաղագս կարգեցման Աբբային»:

Թղ. 72ա. «Գլ. ԿԵ.՝ Ցաղագս վերակացուի մենաստանին»:

Թղ. 74ա. «Գլ. ԿԶ.՝ Ցաղագս դռնապանի մենաստանին»:

Թղ. 75ա. «Գլ. ԿԷ.՝ Ցաղագս եղբարց ի ճանապարհ ուղեւորելեաց»:

Թղ. 75բ. «Գլ. ԿԸ.՝ Եթէ եղբօր ումեք անկարելիք հրամայիցին»:

Թղ. 76ա. «Գլ. ԿԹ.՝ Ցաղագս թէ ի մենաստանի մի յանդգնիցին մինն զմիւսն ջատագովել»:

Թց. 76բ. «Գլ. Հ.՝ Ցաղագս թէ մի յանդգնիցի ով ոք եւ իցէ, զոք երբէք հարկանել կամ բանադրել»:

Թղ. 77ա. «Գլ. ՀԱ.՝ Ցաղագս թէ հնազանդք իցեն իրերաց եղբարքն»:

Թղ. 78ա. «Գլ. ՀԲ.՝ Ցաղագս բարւոյ նախանձու, զոր պարտին ունիլ միայնակեացքն»:

Թղ. 78բ. «Գլ. ՀԳ.՝ Ցաղագս այնորիկ, թէ ոչ ամենայն պահումն արդարութեան իցէ համակացուցեալ յայսմիկ կանոնի»:

Թղ. 79բ. Կը վերջանայ՝ «Առնողաց զայսոսիկ վերնայինք յայտնեսցին թագաւորութիւնք: Ամէն»:

Թղ. 80ա. Գրչիս ցանկն է, սակայն էջ 141—146 պակսելուն՝ մնացած է միայն Գլ. Հ—ՀԳ–ի մասը:

Թղ. 80բ. «Սուրբն Գրիգոր Հռոմայ հայրապետն, այսորիկ անուան առաջինն, յաղագս վերահաստատութեան կանոնի սրբազունեղի Հօրն Բենէդիկտոսի: Ի յատկորինութենէ շնորհեցելոյ մենաստանին Սուպլաչէնացւոյ: Ես Գրիգոր սրբոյ Հռոմէականի Եկեղեցւոյ հայրապետ, գրեցի զվարս երանեցելոյն Բենէդիկտոսի... վերջ՝ զորս ինքն սուրբն կառոյց»:

2214

(Հին թիւ չունի)

ՄԻՋՈՑՔ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ 1886

ԹՈՒՂԹՔ՝ 14, իջակալուած 1—28: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·5×11·5: ՊՐԱԿՔ՝ 2: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×9: ՏՈՂՔ՝ 25: ՆԻՒԹ՝ գծաւոր միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ ներկայիս չունի:

© National Library of Armenia

ՀԱՆԴԱՄԱՆՔ՝ բոլորովին ճայճայած, արտաքին թուղթերը աղտոտած եւ պատռտած, խոնաւութենէ վնասուած: ԳԻՐ՝ մանր նոտրգրի շատ մօտ վարժ շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1886: ԳՐԻՉ՝ Ալան Եղ. Արսէն: ՏԵՂԻ՝ Վիեննա: ՏԷՐ՝ Թիրոյեան Հ. Անտոն: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ Թղ. 14բ:

Մատեանս է՝ «Միջոցք կատարելութիւն ստանալու համար»: Աշխարհաբար:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1ա. «Հոգեւոր գիրքերը շատ բան կը պատրաստեն կամ կը մատակարարեն կատարելութեան համար...» (Ա—Դ):

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Թղ. 14բ. «Անմոռաց յիշատակ Վ. Հ. Անտոնի 1886 Հոկտ. 3, ի տօնի ամենասուրբ վարդարանի: Եղ. Արսէն Ալան»:

Թղ. 1ա. «Ի Թղթոցն Եղ. Արսէնի»:

2215

(Հին թիւ չունի)

ՔԱՐՈԶԱԳԻՐՔ

ԱՆՅԱՅՏ

1850էն ետք

ԹՈՒՂԹՔ՝ 48, իջակալուած 1—81 եւ 1—13: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17·8×11·3: ՊՐԱԿՔ՝ 15: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին 13·5×8·2: ՏՈՂՔ՝ 28: ՆԻՒԹ՝ միջակ հաստութեամբ հին թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԴԱՄԱՆՔ՝ լաւ, կը պակսի էջ 33—36: ԳԻՐ՝ մանր գեղեցիկ նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 39բ, 40բ, 47բ—48բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1850էն ետք: ԳՐԻՉ՝ հաւանաբար Ուզունեան Հ. Ռափայէլ: ՏԵՂԻ՝ անյայտ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Քարոզագիրք», հաւանաբար թարգմանութիւն *Ուզունեան Հ. Ռափայէլի*:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1ա. «Ա. Կիրակի Գալստեան: Քարոզ Ա. Թէ էր վասն խաչ յաւուր դատաստանի հանդերձեալ է երեւել: Բարձրացուցէք զգլուխս ձեր (Ղուկ. ԻԱ. 28): Ոչինչ ի համօրէն պատճէնս աստուածային գրոց սաղրի, թելադրի, յորդորի յաճախագոյնս, քան զվերջին աւուր յիշատակ...»:

Թղ. 11ա. «Քարոզ Բ. Պատուական պարապմունք յաւուրս Գալստեան: Յայնժամ տեսցեն զՈրդի մարդոյ (Ղուկ. ԻԱ. 27): Ժամանակն գալստեան է ժամանակն այն, զորմէ Պաւղոս ասէ. Ահաւասիկ ժամանակ ընդունելի...»:

Թղ. 17ա. «Քարոզ ի Տեառնընդառաջի: Տեսին աչք իմ զփրկութիւն... (Ղուկ. Բ. 32): Մովսէսի հին օրէնքը զաւակ ծնող կընկան մը քառսուն օր տաճար մըտնալու հրաման չէր ի տար...»:

Թղ. 24ա. «Զափէ դուրս բանը, չափէ դուրս ալ դէշ է: Բանը գիտցող տանտէր մը չափ կը պահէ...»:

Թղ. 34բ. «Քանանուքի նախարարին վրայ: Քանանուքի Լեհ նախարար մը սովորութիւն էր ըրած...» (յանգաւոր):

Թղ. 40ա. «Ա.՝ Բայց եւ ոչ նախ ընդ ի քո միտս անկարծ տենչին հասանել...» (յանգաւոր):

Թղ. 41ա. «Քարոզ ի Ծննդեան Քրիստոսի: Բնաբան՝ Ահաւասիկ աւետարանեմ ձեզ զուրախութիւն մեծ... (Ղուկ. Բ. 10): Զայսօրինակ ասէր երբեմն բազում հարիւր ամօք յառաջ հրեշտակն երկնից...»: Վերջաւորութեան *Թղ. 47ա՝ «Գրեալ ի 25. Դեկտ. 1850 ի Գերմանական լեզուէ Հօրն Սոմմերի»*: Հաւանաբար միայն այս վերջին քարոզը:

2216

(Հին թիւ 374)

ՊԱՐՏԷԶ ՀՈՎՈՒԱՑ ՀԱՄԱՌՕՏԵԱԼ

ՎԵՆԵՏԻԿ

1780

ԹՈՒՂԹՔ՝ 142, իջակալուած 1—265: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·5×13: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին 14×9·5: ՏՈՂՔ՝ 23: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր, միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ դիւրաթեք

ստուարաթուղթ՝ կռնակին հաստրակ գրչով՝ «*Մարկանտիոս: Քրիստոնէական Վարդապետութիւն ձեռագիր, Թարգմանեալ յաշակերտաց Մխիթարայ Աբբային, Վենետիկ* 1780»: ՀԱՆԴԱՄԱՆՔ՝ կողքի ներքին մասին կպցուած թուղթերը խոնաւութենէ բաժնուած, ընդհանուրը լաւ: ԳԻՐ՝ անցման նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ՏՊԱԳՐՈՒԱԾ ՊԱՏԿԵՐ՝ Աստուածամօր՝ տակը գրութիւն՝ «*Ինձ ամենայն յոյս կենաց եւ զօրութիւն Սիր. 24*», իսկ պատկերի հրեշտակները իրենց ձեռքերուն մէջ բռնած են զանազան վերտառութիւններով ցուցաթերթեր: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1—3ա, 135բ—142բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1780: ԳՐԻՉ՝ Պալըեան Յովհաննէս Վրդ. Անկիւրացի: ՏԵՂԻ՝ Վենետիկ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ Թղ. 133բ:

Մատեանս է՝ «Վարդապետական հարցմունք եւ պատասխանիք քաղեալ ի գրոց Պարտէզ Հոգեւոր»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 4ա. «Յառաջին ճառէ առաջնոյ հատորի Պարտիզի հոգւոյ: Յաղագս քրիստոնէական հաւատոյ: Դու քրիստոնեա՞յ ես: Պ.՝ Այո քրիստոնեայ եմ, շնորհօքն Աստուծոյ...» (Գլուխ Ա—Թ):

Թղ. 8ա. «Յերկրորդ ճառէն: Մեկնութիւն առաջնոյ մասին հանգանակին»: (Գլուխ Ա—Ը):

Թղ. 12ա. «Յերրորդ ճառէն: Մեկնութիւն յօդուածոց, որք հային յերկրորդ Անձն Երրորդութեան»: (Գլուխ Ա—Լ):

Թղ. 23ա. «Ի չորրորդ ճառէն: Մեկնութիւն առ երրորդ Անձն Երրորդութեան»: (Գլուխ Ա—ԺԸ):

Թղ. 29բ. «Վարդապետական հարցմունք եւ պատասխանիք յերկրորդ հատորէ Պարտիզի Հոգւոյ: Ի ճառէն առաջնոյ: Յաղագս յուսոյ, որ է երկրորդ Աստուածաբանական Առաքինութիւն»: (Գլուխ Ա—Թ):

Թղ. 32բ. «Յերկրորդ ճառէն: Յաղագս աղօթից»: (Գլուխ Ա—Դ):

Թղ. 35ա. «Յերրորդ ճառէն: Յաղագս տէրունական աղօթից»: (Գլուխ Ա—ԺԱ):

Թղ. 42բ. «Հարցմունք եւ պատասխանիք ի չորրորդ ճառէն: Յաղագս հրեշտակական ողջունատուութեան, որոյ սկիզբն է Ողջոյն ընդ քեզ Մարիամ»: (Գլուխ Ա—Է):

Թղ. 47բ. «Հարցմունք եւ պատասխանիք յերրորդ հատորէ Պարտիզի Հոգւոյ: Ի ճառէն առաջնոյ: Յաղագս սիրոյ, որ է երկրորդ աստուածաբանական առաքինութիւն»: (Գլուխ Ա—Գ):

Թղ. 50ա. «Հարցմունք եւ պատասխանիք յերկրորդ ճառէն: Յաղագս տասնաբանեայ հրամանաց»: (Գլուխ Ա—Բ):

Թղ. 51բ. «Հարցմունք եւ պատասխանիք յերրորդ ճառէն: Յաղագս պատուիրանաց առաջնոյ տախտակին»: (Գլուխ Ա—Ժ):

Թղ. 58ա. «Հարցմունք եւ պատասխանիք ի չորրորդ ճառէն: Յաղագս պատուիրանաց երկրորդ տախտակին»: (Գլուխ Ա—ԺԸ):

Թղ. 71ա. «Յաղագս եօթն Խորհրդոց քաղեալ ի ճառէն առաջնոյ: Յաղագս Խորհրդոց առ հասարակ»: (Գլուխ Ա—Ը):

Թղ. 74բ. «Յերկրորդ ճառէն: Յաղագս Մկրտութեան»: (Գլուխ Ա—Է):

Թղ. 79ա. «Յերրորդ ճառէն: Յաղագս Խորհրդոյ Դրոշմի»: (Գլուխ Ա—Զ):

Թղ. 81բ. «Ի չորրորդ ճառէն: Յաղագս Խորհրդոյ Հաղորդութեան»: (Գլուխ Ա—ԺԵ):

Թղ. 87ա. «Ի հինգերորդ ճառէն: Յաղագս Խորհրդոյ Ապաշխարութեան»: (Գլուխ Ա—ԺԱ):

Թղ. 96բ. «Ի յաւելուածոյ: Յաղագս ներողութեանց»: (Գլուխ Ա—Ե):

Թղ. 99բ. «Ի վեցերորդ ճառէն: Յաղագս Խորհդոյ Վերջին Օծման»: (Գլուխ Ա—Զ):

Թղ. 101բ. «Յերրորդ ճառէն: Յաղագս Խորհրդոյ Կարգին»: (Գլուխ Ա—Դ):

Թղ. 103ա. «Յութերորդ ճառէն: Յաղագս Խորհրդոյ Պսակի»: (Գլուխ Ա—ԺԶ):

Թղ. 113ա. «Ի քահանայական փողոյ: Յաղագս գլխաւոր մոլութեան հպարտութեան»: (Գլուխ Ա—ԺԱ):

Թղ. 116բ. «Յերկրորդ ճառէն: Յաղագս ագահութեան»: (Գլուխ Ա—ԺԳ):

Թղ. 119բ. «Յերրորդ ճառէն: Յաղագս ըղձախոհութեան»: (Գլուխ Ա—ԺԲ):

Թղ. 122բ. «Ի չորրորդ ճառէն: Յաղագս Նախանձու»: (Գլուխ Ա—Թ):

Թղ. 125ա. «Ի հինգերորդ ճառէն: Յաղագս որկրամոլութեան»: (Գլուխ Ա—ԺԱ):

Թղ. 128բ. «Ի վեցերորդ ճառէն: Յաղագս բարկութեան»: (Գլուխ Ա—Թ):

Թղ. 131ա. «Յեօթներորդ ճառէն: Յաղագս ծուլութեան»: (Գլուխ Ա—Թ):

Թղ. 134ա. «Ցանկ գլխոց գրոյս»:

© National Library of Armenia

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թղ· 133բ· «Յիշատակարան օրինակողի մատենիս: Քրիստոնէական վարդապետութեանս գիրք մեկն եւ պարզ ոճիւ շարադրեալ ի Մարկանտիոսէ հեղինակէ գրոցն որ անուանեալ կոչի Պարտէզ Հովուաց, եւ ի լատին բարբառոյ թարգմանեալ ի մեր լեզու յաշակերտաց Տեառն Մխիթարայ մեծի Վարդապետի եւ Աբբայի: Օրինակեցաւ ձեռամբ անպիտան գրչիս անարժան Յօհաննէս Վարդապետի Պալըեան Անկիւրացւոյ ի Վէնէտիկ քաղաքի յամի Տեառն 1780 ի Նոյեմբեր 15 ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեան, որ է օրհնեալ յաւիտեանս ամէն»:

Թղ· 2բ· «Աղեքսանդր Վրդպ· Խաչատուրեան»:

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ

Վերը յիշուած Պարտէզ Հովուաց գործին հայերէնը տես Տաշեան Ցուցակ էջ 246, թիւ 50, լատիներէն տպագրութեան խորագիրն է «Hortus Pastorum, in quo continetur omnis doctrina fidei et morum ad conciones, catechismum, controversias & casus conscientiae, omnibus animarum curatorieus necessaria. Auctore R. D. Jacobo Marchantio pastore et decano couviniensi, in celebri coenobio cum Floreffiensi, tum Lobbiensi quondam S. Theologiae Proffessore, Patavii, ex Typographia Seminarii, MDCCXXVIII. Apud Joannem Manfrè, superiorum permissu»: Մինչ Տաշեանի ձեռքն ունեցած տուեալները թոյլ չէին տուած ստուգելու թարգմանիչը, ահա կը լուսաբանուի նոյնը հոս յիշատակարանով:

2217

(Հին թիւ չունի)

ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ

ԱՆԿԻՒՐԻԱ(՞)

1825էն ետք

ԹՈՒՂԹՔ՝ 83: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·7×14·3: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×11: ՏՈՂՔ՝ 26: ՆԻՒԹ՝ հին, միջակ հաստութեամբ զօրաւոր թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսակաշի թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ, բայց շատ տեղեր թանաքը ներծծուած: ԳԻՐ՝ անցման նօտրգիր, մանր: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 75բ—83բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1825էն ետք: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, առաջին կողքի ներսը մատիտով գրուած է՝ «Օրագրութիւն 1819—1825 Մարուչեան Պօղոս Վ· 1825 Հոկ· 18»: ՏԵՂԻ՝ Անկիւրիա(՞), հմմտ· Թղ· 59ա: ՏԷՐ՝ Յովհաննէս Վրդ· Կիւրղեան: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի: ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ՝ Ա· կողի ներքին կողմը՝ «ի գրեանց Տ· Յովհաննէս վարդապետի Կիւրղեան 1860»:

Մատեանս է՝ «Հաւաքածոյ ազգային դիպուածոց», Օրագրութիւն եւ վաւերագրեր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1ա· «Յանարժան Տեառնէ Քերովբէէ առ սիրելի եղբարս ազգին Հայոց:

Ընդ վայր պարպատին ուռկանք որսարդաց
Յորսալ խորասոյզ վայրագս լողակաց,
Նանիր գիշերի Պետրոս վաստակեաց,
Մինչչեւ Տերունւոյն ազդել հրամանաց...» (22 տուն):

Թղ· 2բ· «Յանարժան Քերովբէէ առ սիրասարաս սիրելի Սիմոնն վարդապետ:

Նանիր եւ խոտան պարծանք սնոտեաց,
Շորթել գողուղի զանուն յաղթանաց
Ոչինչ են պարծանք ճիրանաւորաց
Վէր տալ յանզգուշ այտից երեսաց...»
(6 տուն):

Թղ· 3բ· «Ի Գրիգոր վարժապետէ Փէշտըմալճեան բան պատասխանատուութեան:

Զար է բնաւոր կուրութիւն մտաց,
Զարադոյն քան զայն, կամաւոր նախանձ,
Պաշարեալ է քո յայս դառն կարկաց,
Ոչ ուղիղ դատես զկարեւոր իրաց...»
(36 տուն):

Թղ· 6ա· «Յորդորակ ի Նմանէ:

Ով իմ հայրենիք, փառքդ բարձրանայ,
Ով հայրէնասէրք ձեր սէրը չատնայ...»
(50 տուն): Վերջաւորութեան՝ «Յամի Տեառն 1827»:

Թղ· 8ա· «Օրինակ Թղթոյ պատրիարգին Սսոյ: Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ Տէր Կիրակոս կաթուղիկոս ամենայն Հայոց, եւ ծայրագոյն Պատրիարգ մեծի Տանն Կիլիկիոյ եւ սպասաւոր սուրբ Լուսաւորչայ Աջոյն եւ յանուն ամենասուրբ Երրորդութեանն նորակերտեալ չքեղապանծ վեհափառ երկնահանգիտն մայր սուրբ Աթոռոյս: Յորմէ ժամանեսցէ ողջոյն սիրոյ հանդերձ աստուածային բազմապատիկ օրհնութեամբ առ ի վերայ օրհնեալ ժողովրդոցդ եւ ի միջի ձերում արժանապատիւ իշխանացդ եւ հասարակաց ամենեցուն մեծամեծացդ եւ փոքունցդ խնդալ ի Տէր Յիսուս Քրիստոս առ յոյսն բնաւից յարագուարճ եւ բերկրական կենօք: Եւ ընդ աստուածապարգեւ ողջունիւ եւ հոգեւոր օրհնութեանս յայտ լիցի աստուածսիրութեան ձերում ըստ հոգեւոր տեսչութեան մերոյ...» վերջ՝ «Գրեցաւ ի Թուին ՌՄԿԶ (1816) եւ յԱպրիլի 1: Ի հրաշալի վանս սրբոյ Կարապետին որ ի Կեսարիա մեծ»:

Թղ· 9բ· «Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ Տէր Կիրակոս Կաթողիկոս ամենայն Հայոց, որ եւ Պատրիարգ մեծի Տանն Կիլիկիոյ եւ սպասաւոր սրբոյ Լուսաւորչի Աջոյն եւ ամենասուրբ Երրորդութեան կառուցեալ Մայր Աթոռոյն, յորմէ սիրով ողջունիւ ծանիք ի Բերիա եղեալ օրհնեալ ազգդ մեր, ի մեծն Պօլիս ի ներկայութեան սրբազան պատրիարգին երկուց կողմանց եղեալ դաշնադրութիւնն այս է...» վերջ՝ «Գրեցաւ ի ՌՄԿԶ յԱպրիլի 1 ի հրաշալի վանս սրբոյ Կարապետի: Ն· Ծ· Տէր Մանուէլ վկայեմ ի սկզբնատպէն բառ առ բառ օրինակեալ գաղափարս այս: Ն· Ծ· Տէր Միքայէլ վկայեմ թէ գաղափարըս այս բառ առ բառ օրինակեալ ի սկզբնատպէն անփոփոխ կրկին օրինակեցաւ 1817 Նոյ· Ի· Տ· Կ· Ն· Ք: Ա·»:

Թղ· 10ա· «Աղերսագիր կղերց Պօլսոյ: Ամեներանեալ Հայր: Ամենախոնարհ աղերսարկուք Հայ միաբանք Կոստանդնուպօլսոյ եռանդագին յարդանօք անկեալ առ ոտս սրբութեան ձերոյ, դառնութեամբ սրտի եւ արիւնալից արտասուօք աչաց դիմեն առ ամենագութ Հայրդ համօրէն հաւատացելոց, խնդրելով զգթութիւն եւ զողորմութիւն ի մօտալուտ վտանգիս յայսմիկ սահելով ի թակարդս լարեալս ի Մխիթարեան միանձանց Վենետկոյ, որ վասն ուղղափառութեան ազգին Հայոց ընդ ամենայն արեւելս...»:

Թղ· 11բ· «Ատենախօսութիւն Տեառն եւ Տեառն Պօղոսի արհիեպիսկոպոսի եւ պատրիարգի մեծի Պօլսոյ առ հաւաքեալ ժողովրդականս ի նախանձախնդրութիւն անիրաւ զրուցաց ի վերայ սրբոյ Եկեղեցւոյ Հայաստանեայց, ի տաճարի Սուրբ Աստուածածնին մայր եկեղեցւոյ որ ի Կոստանդնուպոլիս, յամի Տեառն 1817 ի 12· Դեկտեմբերի: Ես անդ ներկայ եղեալ Նիկողոսեան Եղիսէ դպիրս ունկնդիր գոլով ի գիր առեալ արձանագրեցի: Ամենասուրբ Երրորդութեան շնորհքն իջցէ ի միտս մեր խօսել-զուղեղն եւ յականջս ձեր ի լսել: Մեր առ ձեզ խօսիլն ոչ այլ ինչ է, այլ միայն վասն փառանց Աստուծոյ եւ եկեղեցւոյ շէրիֆին ազգիս խաղաղութեան...»:

Թղ· 17ա· «Իզէթլիւ ինայէթլիւ վէ հալա Ստամպօլտա ուղղափառ էրմէնի մինլէթէն Գերապայծառ Մըսըրլը եպիսկոպոս ճէնապլէրի: Պունտան աքտեմ էրմէն փաթրիյի ճէնապլէրի չաղըրըպ տին...»: Ստորագրուած՝ «18 Դեկտ· 1817 խնաֆ աւատալարը պէնտէլէրի»:

Թղ· 18ա· «Մօնսինեօռ հազրէթլէրի: էրմէնի փաթրիյի ճէնապլէրի պունտան ազտեմ իշխանլէրի ճէլպ էտիպ միլլէթին պէյնինտէ էօթէտէն պէրու տին խուսուսինտէ...»: Ստորագրուած՝ «26 Դեկտ· 1817 Ճէմիյէթին մաթլուպ իթտիյի քահանայլէրտէն Թահրիր օլուն արզուհալ»:

Թղ· 18բ· «Մոլորական դաւանութիւն Պօղոս Պատրիարգի զոր առաջի եդ ուղղափառաց ի դաւանել եւ ի կնքել: Արդ որ ինչ կ՚ընդունի Հայաստանեայց կաթողիկէ սուրբ եկեղեցին ընդունիմ եւ ես...»: Թուական՝ 1820:

Թղ· 19ա· «Երկրորդ դաւանութիւն նորին Պատրիարգի: Հաւատամք ի մի Աստուած եւն· առանց նշանակելոյ զբխղումն Հոգւոյն եւ յՈրդւոյ...»: Թուական՝ 1820:

Թղ· 19ա· «Ընդդէմ այսր դաւանութեան դրէ ոմն: Սրբագրելի է գոնէ այսպէս դաւանութիւնն յածեալ յայժմ յանուն Պատրիարգին Հայոց: Արդ զոր ինչ ընդունի Կաթողիկէ սուրբ եկեղեցի ընդունիմ...»:

Թղ· 19բ· «Նամակ Անտօն Գերապայծառի: Զօք շնորհակալըմ քի մուֆասալ մէքտուպուն իլէ պէնի պու գուրպէթտէ Թիւրլիւ հապէրլէր...»: Վերջ՝ «17 Դեկտ· 1820 Ն· Ծ· Անտօն Մըսըրեան եպիսկոպոս Սիդենոյ եւ վիգար»:

Թղ· 21ա· «Նամակ յածեալ յանուն Հ· Սրապիոնի: Սիրելի Պարոնիդ ողջոյն օրհնութեամբ: Առջի հրամանոցդ տրտմալի

ժղթերը առնելով յիրաւի կը տրտմէի եւ ես լսելով ուղղափառաց յետին նեղութիւնը··»։ Ստորագրութիւն՝ «Տէր Անտնիմոս Վարդապետ»։

Թղ· 25ա· «Կոնդակ Մօնսիեօր Բօրէզվիյի։ Պիզ Վիչէնցիոս Բօռէչսի Սարդիա արհիեպիսկոպոսու վէ Իստամպօլտա պատրիարգական վիգար։ Բաղպէթլիւ էրմէնի ուղղափառ քահանայլարա վէ սէվկիւլիւ էրմէնի ուղղափառ ճէմահաթընա սէլամ վէ դէտէրանի օրհնութիւն։ Տիւեանըն վէ ճէհէննէմին պիզէ սարըը գալտըրտըղը ֆուրթունալարըն էն քէսկին վագտինտէ···»։ Վերջ՝ «Պէյ օղլունտա խանէմիզտէ Մայիս 2, 1820 Վիչէնցիոս Բօռէչսի արքեպիսկոպոս, Յովհաննէս Բօլլօրօ արքեպիսկոպոս քանչէլարը»։

Թղ· 26բ· «Վճիռ սուրբ Աթոռոյն։ Պէչ կրօնաւոր Աբբալըլարըն, վէ օնլար իլէ պիրլիքտէ պաշկա իքի քահանայլարըն վարիպ···»։ Վերջ՝ «1820 Յուլիս 5։ Յուլիոս քարտինալ Սոմալեան սուրբ Ժողովք Նազըր վէքիլի, Քառլօ Փէտիչիի սըռ քիւթիպի»։

Թղ· 27բ· «Տեղեկութիւն ի վերայ Մխիթարեանց բնակելոց ի Վէնէտիկ։ Կառուցանող Միաբանութեանս եղեւ նա ինքն Մխիթար Աբբայ, որ էր Սեբաստացի, սնեալ ի մէջ նոյն իսկ ազգին Հայոց եւ կրօնաւորեալ ընդ Հայոց ի վանս Սուրբ Նշան կոչեցեալ··»։ Ստորագրուած՝ «Մեսրովպ Վրդ· Աղա Ջրախեան, Թոմայ Վդպ· Համալեան, Սերովբէ Վդպ· Ճէվահիրճեան, Թադէոս Վդպ· Ասկերեան»։ (Հմմտ· Ձեռ թիւ 1605, Թղ· 7բ)։

Թղ· 32ա· «Օրագրութիւն անցից եւ դիպուածոց Կոստանդնուպօլսոյ սկսեալ յամի 1819 յետ մահուան Տիւզեանց եւ շարունակեալ մինչեւ ցամ Տեառն··· (թուականի տեղը բաց թողուած)։ Երբ որ Աթանաս Աղային տունը ժամի ձեւով խորանի օտան դըտան, ու անիկայ ալ որ յանցանք մը եղաւ Տիւզեանց մահուանը, թէ ընէրնին ժամ ալ չինէր էն, աս բանը վախցուց ուղղափառներուն ամէնը···»։

Թղ· 34ա· «1820 Յունվար 9։ Տաւութ Յովսէփ Աղային տունը Մաթոս Աղա, Նազարէթ Աղա, Տաւութ Անտոն Աղա, Թընկըր Յակոմբ ու Թընկըր Յովսէփ Աղա խորհրդակցութիւն ընելէն ետքը ուզեցին որ մէկ հնարքով մը քահանաները մտնեն···»։

Թղ· 45բ· «1821 Մարտի 17։ Ուլահ Պուղտան եղած Հոռոմ Պէյերը գլուխ կը քաշեն Թագաւորէն ու հոն շատ երկիրներ կը կոխեն ու Տաճիկները կը սպանեն···»։

Թղ· 50բ· «1822 Յունվարի 2։ Պատրիարգին ֆերման ելաւ որ Ֆռէնկի հետ Հայը աղջիկ չառնէ չի տայ, եթէ ընող կ'ըլլայ նէ նիքեահ ընող քահանային հետ հարսը ու փեսան տանը դրանը առջեւը կախեն, աս ֆէրմանին պատրիարգը մէկ քանի բան ալ ուզեց խառնել բայց չեղաւ, նոյնպէս ճամիները ֆերման կարդացվեցաւ որ միւսլիման եղողը Խըզըլպաշի աղջիկ չի տայ»։

Թղ· 56ա· «1823 Յունվար 3։ Տօնանման Ախտէնիզէն եկաւ թօփ նետելով, բայց թագաւորը խասէքի ճամբէր է· չու քէօփէքլէրէ սէօյլէյին քի թօփ աթմասընլար· նէ իչ կէօրտէլէր քի թօփ աթըեօրլար»։

Թղ· 58բ· «1824 Մայիս 20։ Ֆռանսըզին էլչին եկաւ աստ փառօք։ Աս օրագրութիւնը գրողը ուրիշ երկիր գնաց»։

Թղ· 58բ· «1825 Հոկտեմբերի 4։ Աս օրագրութիւնը գրողը եկաւ Ստամպօլ։ Հիմայ իր դուրսը եղած ատենին դիպուածները գրենք»։

Թղ· 59ա· Կը փակէ՝ «Հոկտեմբեր 25։ Ասօր կէնէ ժողովք կար մեր սառաֆներուն մէջ, բայց ինչ բանի համար, յայտնի չեղաւ։ 1831 Տ· Յ· Կ· Տ· ՌՄՁ յԱնկիւրիա»։

Թղ· 59բ· «Էրմէնի միլլէթինէ պիր մուխտասար պէյաննամէ։ Նէ մութլու սանա էրմէնեան միլլէթ···»։ Կը յաջորդեն ասոր 20 գլուխ։

Թղ· 69ա· «Թուղթ Յովհաննէս վարդապետի Տրապիզոնցւոյ գրեալ ի Հնդկաստանէ առ Յակովբ Կաթողիկոս։ ՅԱստուծոյ ընտրեալ եւ սրբազնափայլ Տեառն Յակովբայ գերափառ վեհապետի սուրբ գարշապարացն երկրպագութիւն մատուցանեմ հրակեզ սիրով, որ եւ բազմաւ խոնարհութեամբ եւ պատկառանօք այժմ նորալուր բանս սկիզըն արարեալ համառօտաբար պատմեսցուք զամենայն անցս մեր»։ (Հմմտ· Ձեռ· թիւ 1478)։ Ստորագրուած՝ «Գրեցաւ իմով ձեռամբ յերկիրն Հնդկաց ի Բանկալայ գաւառն ի Սէյիտապատ քաղաքի ի թուին մերոյ 1212 Յունվարի չորեքշաբաթի պահոց սրբոյն Սարգսի Զօրավարին։ Անարժան նուիրակ Սուրբ Էջմիածնի Յովհաննէս Վդպ· Տրապիզոնցի»։

Թղ· 72ա· «Թուղթ Պօնափառթէի առ Եգիպտացիս։ Յանուն Աստուծոյ ողորմածի, ոչ գոյ Աստուած բաց ի Տեառնէ, ոչ Որդի եւ Ընկեր նորա։ Ի դիմաց Ժողովոյն Գաղղիացւոց հիմնեալ մաքրութեամբ։ Սպարապետ մեծն Պօնափառթէ հրամանատար զօրաց Գաղղիացւոց յայտ առնէ ամենայն զօրաց Եգիպտականաց զի ի վաղուց հետէ Սանճաքք գաւառացն Եգիպտոսի բռնացեալ վարէին ընդ Գաղղիացիս···»։ Վերջ՝ «Գրեցաւ ի բանակին Գաղղիացւոց յԱղեքսանդրիա ԺԳ· յաւուր յամսեանն Մեսիթօռի յամին վեցերորդի հասարակապետութեան։ Ըստ մերս 1798 իբր յՕգոստոս»։

Թղ· 73բ· «Գերապայծառ Տեառն Տեառն Անտոն վարդապետի բազմարդիւն Վիքարի եւ արքեպիսկոպոսի Սատաղացւոց ողջոյն յարգական աջահամբոյր ի Քրիստոս։ Փափաքելի էր մեզ եւ աւետիք խնդրելի զայս գիր ուղղել առ Գերապայծառութիւն ձեր ի բնիկ Աթոռ Ձեր հայրենի ի Կոստանդնուպօլիս···»։ Վերջ՝ «Ի Վէնէտիկ ի վանս սուրբ Ղազարու, 22 Յուլիսի 1824։ Ա· Ծ· Սուքիաս Սոմալեան Ընդհանուր Աբբահայր Մխիթարեանց»։

Թղ· 74ա· «Երգ ուղղափառաց ի գալ Օսմանեան արքայի յԱդրիանապօլսէ ի Կոստանդնուպօլիս։

Ողջամբ իցէ գալուստ մեծի արքայիդ·
ամին·
Երկայն աւուրբք ի խաղաղութեան
յաւերժասջիր
Ի մեծաշուք յՕսմանեան ի գահդ·
ամին···» (6 տող)։

Թղ· 74բ·՝

«Երգ Հայոց չարափառաց առ ի նոյն։
Երկնի եւ երկրի Թագաւոր անճառ
Կացո միշտայաղթ զարքայն մեր արդար,
Արքայից արքայս տիեզերակալ,
Որպէս բիբական պահեա բարերար···»
(12 տուն)։

2218

(Հին թիւ 288)

ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԲԱՑԻ ԼԵԶՈՒԻ

ՎԻԵՆՆԱ 1840

ԹՈՒՂԹՔ՝ 63, իջակալուած 1—122։ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·7×12։ ՊՐԱԿՔ՝ 8, բայց չեն նշանակուած։ ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 16·5×10։ ՏՈՂՔ՝ 26։ ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր, միջակ հաստութեամբ թուղթ։ ԿԱԶՄ՝ չունի, բայց կարուած է։ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ արտաքին երեսները աղտոտած, մնացածը լաւ։ ԳԻՐ՝ նոտրգիր։ ԹԱՆԱՔ՝ սեւ։ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ չունի։ ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1, 2բ, 3ա որ կրկին թուղթ է, 11ա վարի կէսը։ ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1840։ ԳՐԻՉ եւ ՀԵՂԻՆԱԿ՝ Պետրոսեան (Բիյեր) Հ· Անդրէաս։ ՏԵՂԻ՝ Վիեննա։ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի, միայն Թղ· 1բ-ի վրայ կը կարդանք՝ «Հ· Անդրէաս Բիյեր Կ· Մխիթարեան ի Վիեննա»։ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ՝ Ձեռագիրս նախագաղափարն է թիւ 2172 ձեռագրին։

Մատեանս է՝ «Դպրութիւն Արաբացի լեզուի»։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 3b· «Նախաշաւիղ։ Ցոյցուած Ա·՝ Ցաղագս նշանագրաց Արաբացւոց, զորս ի գործ ածեն նաեւ Տաճիկք եւ Պարսիկք։ Արաբացւոց քան եւ ութ են նշանագիրք··»։

Թղ· 4բ· «Ցոյցուած Բ·՝ Ցաղագս ձայնաւորաց»։

Թղ· 6ա· «Ցոյցուած Գ·՝ Ցաղագս նշանի դադարման որ է սուքունի (արաբերէն տառերով)»։

Թղ· 6ա· «Ցոյցուած Դ·՝ Ցաղագս այլոց նշանաց»։

Թղ· 7բ· «Ցոյցուած Ե·՝ Ցաղագս լուսնային եւ արեգակնային նշանագրաց»։

Թղ· 8ա· «Ցոյցուած Զ·՝ Ցաղագս հնչման արարացի նշանագրաց»։

Թղ· 10ա· Ցոյցուած Է·՝ Ցաղագս երից տկար նշանագրաց որ են Էլիֆ, վաւու եւ Ի (արաբերէն տառերով)»։

Թղ· 11բ· «Հրահանգք Արարացի քերականութեան։ Ցաղագս մասանց բանի»։

Թղ· 12ա· «Մասն Ա·՝ Ցաղագս անուան առհասարակ։ Գլուխ Ա·՝ Ցաղագս բաժանման անուան»։

Թղ· 12բ· «Ցոյցուած Ա·՝ Ցաղագս սեռի»։

Թղ. 13բ. «Յօդուած Բ.՝ Յաղագս Թուոց»:

Թղ. 18ա. «Յօդուած Գ.՝ Յաղագս հոլովման անուանց առ հասարակ»:

Թղ. 18բ. «Յօդուած Դ.՝ Յաղագս համաձայնութեան անուան ընդ յատկացուցչի»:

Թղ. 24բ. «Յօդուած Ե.՝ Յաղագս զարտուղի անուանց»:

Թղ. 29բ. «Առանձին յօդուած: Յաղագս ածական անուանց եւ նուազական անուանց: Յօդուած Ա.՝ Յաղագս ածական անուանց»:

Թղ. 30բ. «Յօդուած Բ.՝ Յաղագս ստիճանի ածականաց»:

Թղ. 31բ. «Յօդուած Գ.՝ Յաղագս նուազական անուանց»:

Թղ. 35բ. «Յօդուած Դ.՝ Յաղագս թէ որպէս գոյականքն ածական լինին»:

Թղ. 39բ. «Յօդուած Ա. (Զ.)՝ Յաղագս Թուական անուանց»:

Թղ. 44բ. «Յօդուած Բ.՝ Յաղագս դասական Թուոց»:

Թղ. 46ա. «Յօդուած Գ.՝ Յաղագս տրամաբաշխական Թուոց»:

Թղ. 47ա. «Յօդուած Է.՝ Յաղագս դերանուան»: Ասկէ անդին ինկած կ'երեւի, հմմտ. թիւ 2172 ձեռագիրը»:

2219

(Հին թիւ 686)

ՕՐԱԳԻՐ ՀՈԳԵՒՈՐ

ՎԻԵՆՆԱ 1857

ԹՈՒՂԹՔ՝ 34, իջակլուած 1—56: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·5×11: ՊՐԱԿՔ՝ 4: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×9: ՏՈՂՔ՝ 29: ՆԻՒԹ՝ բարակ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ լաթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կազմը բոլորովին fայfայուած: ԳԻՐ՝ հին շղագիր վարժ: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ խն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 2, 3բ, 32ա—34բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1857: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ Թղ. 3ա. «Օրագիր հոգեւոր հանդերձ օգտակար յաւելուածով» Վենետիկի 1839ին ութերորդ տպագրութենէն թարգմանուած Վիեննա 1857: Հմմտ. նաեւ Ձեռ. Թիւ 1638 եւ 2104:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 4ա. «Առ բարեպաշտ ընթերցողն: Նորէն կ'ընծայեմ քեզի բարեպաշտ ընթերցողդ քանի մը տարի յառաջ ի լոյս ընծայուած հոգեւոր օրագիրը…»:

Թղ. 6ա. «Յունուար: Կատարելութիւն»: (1—31):

2220

(Հին թիւ 300 եւ 162)

ՃԱՆԱՊԱՐՀ ԽԱՉԻ

ԱՆԾԱՆՕԹ ԺԸ—ԺԹ դար

ԹՈՒՂԹՔ՝ 24, իջակլուած 1—40: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·7×12: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×8: ՏՈՂՔ՝ 21: ՆԻՒԹ՝ միջակ հաստութեամբ հին զօրաւոր թուղթ: ԿԱԶՄ՝ հին գունաւոր ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ հին շեղագիր շատ անկանոն: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, տեղ-տեղ նեբծծուած: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ խն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 22—24: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ—ԺԹ դար: ԳՐԻՉ եւ ՏԵՂԻ՝ անծանօթ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Ճանապարհ խաչի կամ ցաւագին ճանապարհն չարչարեալ Յիսուսի մերոյ ի տանէն Պիղատոսի մինչեւ ի լեառն Գողգոթայ: Հաստատեալ յեկեղեցիս Կարգին Մինորաց Օսսերվանդից սրբոյն Ֆռանչիսկոսի»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2բ. «Ծանուցումն: Եթէ ոք ցանկասցի գիտել զչափ ներողութեանցն շնորհեցելոց…»:

Թղ. 4ա. «Կարգ կատարելոյ զճանապարհ խաչին, կամ զցաւագին ճանապարհն արարեալ ի յԵրուսաղէմ ի չարչարեալ Յիսուսէ Փրկչէն մերմէ»: Կը յաջորդեն 14 կայանները, մէջ ընդ մէջ «Կայր առ խաչի» երգով, եւ վերջաբան աղօթքով մը առ «Սուրբ Հայրն մեր Ֆռանչիսկոս»:

2221

(Հին թիւ չունի)

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՀԱԿԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՆՅԱՅՏ 1800ի սկիզբները

ԹՈՒՂԹՔ՝ 32, իջակլուած 1—64: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·5×12·5: ՊՐԱԿՔ՝ 5: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 16·5×10: ՏՈՂՔ՝ 25: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր, միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կարուած է բայց կողք չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ շատ գէշ, բոլորովին աղտոտած, ցեխոտած եւ Թղ. 7էն սկսած մկնակեր: ԳԻՐ՝ վարժ նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ խն. չունի: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1800ի սկիզբները: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ անյայտ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ Կրօնական հակաճառութիւններ:

Թղ. 1ա. «Կանխաբանութիւն սուտ(°) հակառա(°)կորդ Թշնամիս մեր(°) պատասխանի(°)»: Հարցական դրուած բառերը շատ դժուարաւ ընթեռնլի են: «Ընկալեալ զվիճաբանական քարոզ իմն ի առ ի քէն (ո ոք եւ իցես) եւ ընթերցեալ միանգամ եւ երկիցս, ծանեաք ստուգապէս թէ ո՞րով հոգւով են գրեցեալ. այս է հոգւով հակառակութեան եւ Թանձրամած տգիտութեան…»:

Թղ. 3ա. «Յաղագս բղխման Հոգւոյն Սրբոյ ի Հօրէ եւ յՈրդւոյ: Նախ առաջին վկայութիւն մերումս ճշմարտութեան է բանն Քրիստոսի որ ի Յովհ. ԺԶ. 15. Նա զիս փառաւորեսցէ զի յիմէ անտի առնուցու եւ պատմեսցէ ձեզ…»:

Թղ. 25բ. «Յաղագս երկուց բնութեանց Քրիստոսի: Յետ այսոցիկ սկսանիս ապա..»:

2222

(Հին թիւ չունի)

ՀՐԱՀԱՆԳՔ ՎԱՍՆ ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԴԱՏԻՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ(°) 1911

ԹՈՒՂԹՔ՝ 11, իջակլուած 1—20: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·5×14: ՊՐԱԿՔ՝ 2: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×11: ՏՈՂՔ՝ 32: ՆԻՒԹ՝ բարակ fառակուսի գիծերով թուղթ: ԿԱԶՄ՝ թղթեայ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ բաւական լաւ: ԳԻՐ՝ նորագոյն վարժ շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատելու սկսած, սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ խն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1911: ԳՐԻՉ՝ Ամրիկեան Հ. Օգոստինոս: ՏԵՂԻ՝ Կ. Պոլիս(°): ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ Թղ. 11բ:

Մատեանս է՝ Թղ. 1ա. «Հրահանգք առ Պատրիարքունս Արքեպիսկոպոսունս եւ Եպիսկոպոսունս արեւելեան ծիսից, զոր պարտ է ի կիր արկանել ի դատս ամուսնութեանց, հաւանեալ յընդհանուր ժողովոյ Վսեմ. եւ Յարգ. Հարց ընդհանրական հաւատաքննչաց, յաւուր Զորեքշաբաթի ի 20 Յունիս 1883»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. «Հրահանգ: Որպէս զաչն ամուսնութեան՝ երբ բնութեան պաշտօն պահանջէ զմշտնջենաւոր եւ զանբաժանելի կենակցութիւն յամուսինս…»:

Թղ. 2ա. «Մասն Ա. Յաղագս ամբաստան լինելոյ զամուսնութիւնն»:

Թղ. 5ա. «Մասն Բ. Յաղագս կանոնացն

© National Library of Armenia

զորս պարտ է պահել ի դատս ամուսնութեանց առանձինն»:

Թղ· 11բ· Վերջ՝ «Յար եւ նման է թարգմանութիւնս ընդ լատին բնագրին, որ պահի ի Կաթողիկոսական դիւանի մերում: Ի Կաթողիկոսարանի մերում որ ի Բերա Կ· Պօլսի, ի 14 Հոկտեմբերի 1883: Ստեփաննոս Պետրոս Ժ· Կաթողիկոս–Պատրիարք Կիլիկիոյ»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 11բ· «Գաղափարեցաւ ի դրոշմեալ օրինակէ ի թուին որ ի վեր անդր, ի ձեռն Հ· Աւգոստինեայ Վ·ի Ամրիկեան ի 26 Յունուարի 1911»:

2223

(Հին թիւ 289)

ՀԱՄԱՌՕՏ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԼԵԶՈՒԻ Ա·

ՎԻԵՆՆԱ 1814

ԹՈՒՂԹՔ՝ 37, իջակալուած 1—69: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·4×12·5: ՊՐԱԿՔ՝ 5 բայց չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 14·5×9·5: ՏՈՂՔ՝ 31: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր բարակ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ գէշ, կռնակէն, մանաւանդ կողքի մասը զօրաւոր ճնկեր: ԳԻՐ՝ նորագոյն նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, տեղ–տեղ ներծծուած: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1բ, 37ա վարի կէսը, 37բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1814: ԳՐԻՉ՝ Շիւֆիւրեան Հ· Անդրէաս: ՏԵՂԻ՝ Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ տես ճակատաթերթը՝ Թղ· 1ա, Յառաջաբանը՝ Թղ· 2, եւ 36բ–ի տակ կպցուած թղթեակ մը:

Մատեանս է՝ «Համառօտ քերականութիւն հայկազեան լեզուի, ի դիւրութիւն նորավարժ մանկանց Մխիթարեանց դպրոցի վանաց ի Վիեննա: Աշխատասիրեալ Հ· Անդրէաս Վարդապետի Շիւքիւրեանց ի Միաբանութենէ բարեյիշատակ Բաբունապետի Մխիթարայ Վարդապետի եւ Մեծի Աբբայի: Տպագրեալ արդեամբք եւ ծախուք բարեպաշտից, հրամանաւ ամենապատիւ Տեառն Տեառն Աստուածատրոյ Վարդապետի Բաբիկեանց, Արհիեպիսկոպոսի սրբոյ էջմիածնի եւ արժանաժառանգ Աբբայի: Ի Վեննայ, ի Մխիթարեան տպարանի 1814»: (Տե՛ս Ձեռ· Թիւ 2196):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 3ա· «Համառօտ քերականութիւն: Մասն Ա·՝ Գլուխ Ա·՝ Ի վերայ անուան»: (Գլուխք Ա—Դ):

Թղ· 14բ· «(Մասն) Բ·»: (Գլուխ Ա—Է):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թղ· 2ա· «Առ մտերիմ վերծանօղս: Գուցէ վասնզի արդէն այլ եւ այլ քերականութիւնք յազգի մերում համառօտութիւնս ոչ մեծ ինչ եւ պիտանի թուեսցի բազմաց, ոչ հասու տեսութեամբ նպատակի մերոյ զիրսն դատեալ, ընդ որ չէ փոխանակ նոցա զսա եւեթ աւանդել, աւելորդ համարեալ կամ անբաւական գնոսա, որ կարի տհաս մտաց լինէր բերք, այլ սոյն սա մերս դուզնաքեայ աշխատութիւն զպիտեւան յարդութիւն այդոցիկ ընդարձակ քերականութեանց ազդել ունի ուսումնասիրաց՝ որոց փոյթ իցէ վարժիլ ի հայկաբանութիւնս նախնեաց, նախ մարզեսցին հեշտեաւ ի վերայ այսր համառօտի հարկաւոր գիտելեաց, եւ ապա ի ճոխագոյնսն յայդոսիկ դեղերեսցին, որով քաջայայտ ծանիցեն, թէ ոչ միայն կարճեսցին մեծամեծ դժուարութիւնքն, այլեւ լի արդեամբք լիցին աճեցունք եւ պտղաբերք: Այս նպաստ դիւրութեան չեւ եւս ի վեր երեւեալ յազգի մերում յինչ եւ իցէ մակացութիւնս ուսմանց, տեսանեմք յետնեալս զբազումս ի դեղեցիկ եւ ի չքնաղ մարդկային ձրից իմաստից, ոմանց ի ստուարութենէ մատենից, եւ թուոյ հատորից սարտուցեալ, անվերջանալի զընթերցանութիւն նոցա համարելով, եւ ի կիսոցն ի սկզբան անդ փութոյ մարդութեան մակացութեանց ի ծանրութենէ դժուարութեանցն հրտուցեալ, անվանելի զնոյն կարծելով, կառեալ կասեն նահանջին եւ ի բաց թողուն զմիակ կարեւոր պիտեւանն մարդկային ազգի զվարժութիւն իմաստից, ոչ նկատեալ զայն, թէ վերջացեալքն ի մարդիկ յուսմանէ մասին՝ հազիւ երեւին ի բարս տարբերիլ ի դասակարգէ անբանից թէեւ կերպարանօք մարդոյ հրջեսցին, քաջ ցուցեալ զայս մեծին Դիոքինեայ զուարճախօս սոփեստի ի խնդրելն ի միջօրէի ի բազմամբոխ հրապարակի զմարդ՝ լուցեալ ղամբարաւ: Այսմ ամենայնի ցանկացեալ մեր դարման մատուցանել, փութայաք ի բազմաց հետէ ամենայն զրոց դպրութեան ազգիս մերոյ զմասնաւոր համառօտութիւնան ի լոյս ընծայել, այլ որպէս

սկիզբն է ամենայն մակացութեան գիտութիւն լեզուի յիւրաքանչիւր ազգի, որոյ արուեստն է քերականութիւնն, յայն սակս եւ մեզ յայնմանէ կարեւոր թուեցաւ սկիզբն տալ այսմ բաղձալի փութոյ կամելով միանգամայն եւ զփորձ առնուլ, զի եթէ սա, որ առաւել կարեւորն է ամենայն մարդոյ, լիցի հաճելի ազգիս, եւ ախորժանօք զգործածութիւն սորա ողջագուրեսցեն ամենեքեան, ճանապարհ մեզ բացցի եւ այլոց զրոց մակացութեանց զայս օրինակ համառօտութիւնն աշխատասիրել, զի եւ յազգի մերում, որպէս եւ յայլ ամենայն ազգս ամենայն զործեաց դպրութեան յաճախեալ, եւ բազմապիսի նպաստաւորեալ եռանդ ուսման բորբոքեսցի, եւ ուսումնասիրաց հանդէս պայծառասցի, ի փառս միոյն Աստուծոյ եւ ի պատիւ ամենօրհնեալ Մօրս մերոյ փառաւորեալ սուրբ Աստուածածնի, որում որդեգրեալքս նուիրեմք, թէեւ նուազունք, զամենայն երկասիրութիւն մեր: Մեք յետին կրտսերք Հարք Մխիթարեանք Միաբանք Վանաց ի Վէննայ»:

Թղ· 36բ· «Օրինակեալ եմ զսոյն համառօտութիւն քերականութեան 1814 յԱպրիլի»:

2224

(Հին թիւ չունի)

ԿԱՐԳ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀՈԳՒՈՅ

ԱՆԾԱՆՕԹ 1800ի սկիզբները

ԹՈՒՂԹՔ՝ 16: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18×11·5: ՊՐԱԿՔ՝ 2: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 13×8: ՏՈՂՔ՝ 19: ՆԻՒԹ՝ նոր միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ բաւական լաւ, սակայն բազմաթիւ տեղեր զամով ծակծկուած: ԳԻՐ՝ հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 8բ վարի կէսը, 15բ վարի կէսը, 16: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1800ի սկիզբները: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ անծանօթ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Կարգ յանձնարարութեան հոգւոյ»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1ա· «Յորժամ գնայ քահանայն առ ի յանձնարարութիւն հոգւոյ հիւանդին մեռանողի, ասցէ ընդ իւր եթէ հնար է զմի ոք ի դպրացն, որ տանիցի զանօթ ջրոյն օրհնութեան եւ իբրեւ մտանիցէ ի բնակարան հիւանդին ասասցէ···»:

Թղ· 3ա· «Եւ յորժամ հիւանդն յելս հոգւոյ իւրոյ տագնապեսցի, քահանայն ասասցէ զաղօթս· Երթ հոգի քրիստոնէի··»:

Թղ· 9ա· «Եթէ ընդերկար տագնապեսցի հոգին, մարթ է ընթեռնուլ ի վերայ նորա զաւետարանս···»:

Թղ· 13բ· «Եւ ապա քահանայն զաղօթս ի տագնապի հոգւոյ հիւանդին···»:

2225

(Հին թիւ չունի)

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏԻՃԱՆԱՑ

ԱՆԾԱՆՕԹ ԺԸ դար

ԹՈՒՂԹՔ՝ 16, իջակալուած 1—25: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·3×12·2: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×9: ՏՈՂՔ՝ 26: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ արտաքուստ աղտոտած: ԳԻՐ՝ անցման նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ՃԱԿԱՏԱԶԱՐԴ՝ Թղ· 2ա, գունաւոր: ԶԱՐԴԱԳԻՐ՝ Թղ· 2ա: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1, 14բ մեծ մասով, 15—16: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ դար: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ անծանօթ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Մեկնութիւն Աստիճանաց»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 2ա· «Յաղագս Խորհրդոց: Քանի՞ են խորհուրդք Եկեղեցւոյ: Եօթն են···»:

Թղ· 10բ· «Յաղագս ամենասուրբ պատարագի եւ Խորհրդոյ Հաղորդութեան Մարմնոյ եւ Արեան Տեառն»:

Թղ· 13բ· «Յաղագս եկեղեցական բանադրանաց»:

Թղ· 14բ· «Արեւելք–մաղրուպ, Արեւմուտք–մաղրուպ, Հիւսիս–շիմալ, Հարաւ–ղպլէ»: Այսքան;

© National Library of Armenia

2226

(Հին թիւ 689)

ՄԱՇՏՈՑ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆՑ

ԹՐԻԵՍՏ(°) 1800էն առաջ

ԹՈՒՂԹԵ՝ 135, ինչակալուած 1—185 միայն: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·2×12: ՊՐԱԿԲ՝ 18: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 14×7·5: ՏՈՂԲ՝ 21: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ սպիտակ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ շատ լաւ: ԳԻՐ՝ նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, սկզբնատողերը, սկզբնատառերը եւ խորագրերը կարմիր: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 49բ, 76բ, 82բ—84բ, 93, 109բ—135բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1800էն առաջ: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Թրիեստ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Մաշտոց օրհնութեանց»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. «Խրատ ի վերայ օրհնութեանց առ հասարակ: Պարտ է գիտել քահանային, թէ որ իրաց օրհնութիւնք ըստ իրաւանց ինքեան պատկանին եւ ոյք եպիսկոպոսին...»: Փակագծի մէջ կը դնենք 1905ին *Վիեննա* տպուածին էջերը:

Թղ. 3ա. «Կանոն օրհնութեան ջրոյ»: (570):

Թղ. 5բ. «Կանոն օրհնութեան մոմեղինաց ի տօնի Տեառնընդառաջին»: (548 քիչ մը տարբեր):

Թղ. 7բ. «Կանոն օրհնութեան մոմեղինաց արտաքոյ աւուր Տեառնընդառաջին»: (Չունի):

Թղ. 8ա. «Կանոն օրհնութեան տան յաւուր Ծնունդեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի»: (542):

Թղ. 9բ. «Կանոն օրհնութեան տան ի Զատկի Յարութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի»: (558):

Թղ. 11բ. «Օրհնութիւն տան արտաքոյ Ծնունդեան եւ Զատկի»: (Չունի):

Թղ. 12ա. «Օրհնութիւն տեղւոյ»: (Չունի):

Թղ. 12բ. «Օրհնութիւն նոր տան»: (606):

Թղ. 13բ. «Օրհնութիւն առագաստի հարսանեաց»: (Չունի):

Թղ. 14ա. «Օրհնութիւն նոր նաւու»: (Չունի):

Թղ. 15ա. «Օրհնութիւն ի վերայ պտղոց եւ այգեաց»: (Չունի):

Թղ. 15բ. «Օրհնութիւն կերակրեղինաց, յատկապէս ի Զատկի Յարութեան: Օրհնութիւն զատկական գառին»: (605):

Թղ. 16ա. «Օրհնութիւն ձուոց»: (584):

Թղ. 16բ. «Օրհնութիւն հացի»: (585):

Թղ. 17ա. «Այլ օրհնութիւն հացի»: (Չունի):

Թղ. 17բ. «Օրհնութիւն նոր պտղոց»: (586):

Թղ. 18ա. «Օրհնութիւն գինւոյ եւ իւղոյ կերակրոց»: (Չունի):

Թղ. 18բ. «Օրհնութիւն պարզ ձիթոյ»: (Չունի):

Թղ. 19բ. «Օրհնութիւնք որք պատշաճին եպիսկոպոսի կամ որոց ունին իշխանութիւն: Օրհնութիւն քահանայական զգեստուց առ հասարակ»: (Չունի):

Թղ. 21ա. «Օրհնութիւն պատարագ կամ ծածկութից սեղանոյ»: (646):

Թղ. 22ա. «Օրհնութիւն մարմնակալաց»: (645):

Թղ. 22բ. «Օրհնութիւն տապանակի կամ մասնատփոյ ի պէտս ամենասուրբ Հաղորդութեան»: (635):

Թղ. 23ա. «Օրհնութիւն նոր խաչի»: (Չունի):

Թղ. 24ա. «Օրհնութիւն պատկերաց Քրիստոսի Տեառն մերոյ եւ ամենօրհնեալ Կուսին Մարիամու»: (Չունի):

Թղ. 25ա. «Այլ օրհնութիւնք ի ձեռագիր մաշտոցէ Վ. Հ. Գէորգ Վարդապետի Հիւրմիւզեանց: Կանոն յորժամ կինն ի տղայաբերսն լինի դժուար»: (608):

Թղ. 27ա. «Կանոն ի վերայ հիւանդաց եւ ջերմնոտաց»: (120, բաւական տարբեր):

Թղ. 29ա. «Օրինակ իմն օգնելոյ հիւանդաց որք են մերձ ի մահ»: (Չունի):

Թղ. 30բ. «Կանոն յորժամ հիւանդն սկսանի աւանդել զհոգին»: (206, շատ տարբեր):

Թղ. 32ա. «Կանոն զչեղջ, զկալ եւ զհնձան օրհնելոյ»: (594, բաւական տարբեր):

Թղ. 34ա. «Աղօթք վասն երաշտութեան»: (596):

Թղ. 35ա. «Կանոն խիստ ամպոց եւ կարկտի եւ այլ ցասման եւ նեղութեան»: (598):

Թղ. 36ա. «Աղօթք ի վերայ այսահարաց»: (Չունի):

Թղ. 36բ. «Կանոն ջրհոր օրհնելոյ»: (581էն բոլորովին տարբեր):

Թղ. 40ա. «Կանոն խաղող օրհնելոյ»: (561, համառօտուած):

Թղ. 43ա. «Օրհնութիւն կուսանաց եւ այրեաց, յորժամ ընծայեն զանձինս ի կարգ կրօնաւորութեան»: (Չունի):

Թղ. 44բ. «Կանոն օրհնելոյ զմոխիր վասն չորեքշաբաթի աւուր մոխրոց»: (551էն տարբեր):

Թղ. 47ա. «Կանոն օրհնութեան ոստոց ձիթենեաց կամ արմաւենեաց ծաղկազարդի»: (556էն տարբեր):

Թղ. 48բ. «Կերպ շնորհելոյ զմահուան ներողութիւն»: (202էն տարբեր):

Թղ. 50ա. «Այլ օրհնութիւնք հանեալք ի ձեռագիր Մաշտոցէ Վ. Հ. Թադէոս Վարդապետի Ասկերեանց: Կանոն սկիհ եւ մաղզմայ օրհնելոյ»: (632էն բաւական տարբեր):

Թղ. 51ա. «Աղօթք որ ասի յօրհնութիւն կուսանաց միայն եւ ոչ ամուսնացեալ կանանց»: (Չունի):

Թղ. 53ա. «Աղօթք օրհնութեան ամուսնացեալ կանանց»: (Չունի):

Թղ. 53բ. «Աղօթք ի վերայ հիւանդացեալ մանկանց»: (Չունի):

Թղ. 55բ. «Աղօթք ի վերայ հոգեւարութեան մանկանց»: (Չունի):

Թղ. 56բ. «Հանեալ ի ձեռագիր մաշտոցէ Լեհացւոց: Հայցուածք խնդրելոյ զպարզութիւն օդոյ»: (192 որոշ մաս մը միայն):

Թղ. 61ա. «Հայցուածք ի ժամանակի սովու»: (Չունի):

Թղ. 63ա. «Հայցուածք ի ժամանակի կոտորածի մարդկան եւ ժանտախտի»: (Չունի):

Թղ. 65ա. «Հայցուածք ի ժամանակի պատերազմի»: (Չունի):

Թղ. 67ա. «Իսկ եթէ պատերազմն իցէ ընդդէմ Տաճկաց եւ այլոց անհաւատից կամ հերետիկոսաց ի մէջ մաղթանաց Լիթանիայցն ասասցի»: (Չունի):

Թղ. 69ա. «Հայցուածք յինչ եւ իցէ նեղութեան»: (Չունի):

Թղ. 73ա. «Աղօթք ընդդէմ կենդանեաց եւ ճճեաց որք ապականեն զերկիր եւ զջուր»: (Չունի):

Թղ. 74ա. «Օրհնութիւն ի ժանտամահու անասնոց»: (Չունի):

Թղ. 75ա. «Օրհնութիւն հացի վասն հիւանդաց»: (185):

Թղ. 75բ. «Օրհնութիւն ըմպելեաց վասն հիւանդաց»: (Չունի):

Թղ. 77ա. «Հանեալ ի ձեռագիր մաշտոցէ Հ. Անանիայի Ճամպազեանց: Յաղագս Եկեղեցւոյ սպասու հանդերձ օրհնելոյ»: (636էն բաւական տարբեր):

Թղ. 77բ. «Օրհնութիւն գլխարկի, որ է վարշամակ»: (Չունի):

Թղ. 78ա. Օրհնութիւն գօտւոյ»: (642էն տարբեր):

Թղ. 78բ. «Օրհնութիւն շապկի»: (640էն տարբեր):

Թղ. 79բ. «Օրհնութիւն բազկուրարի եւ բազմանի»: (640էն տարբեր):

Թղ. 80ա. «Օրհնութիւն ուրարի»: (641էն տարբեր):

Թղ. 80բ. «Օրհնութիւն նափորտի որ է շուրջառ»: (643էն տարբեր թարգմանութիւն):

Թղ. 81բ. «Օրհնութիւն սրբչաց եւ պաստառակալաց որ է ծածկոց»: (646էն տարբեր):

Թղ. 85ա. «Հանեալ ի ձեռագիր մաշտոցէ Վ. Հ. Դաւիթ Վարդապետի Ճերմակեանց: Կանոն յետ աւանդման հոգւոյն»: (222):

Թղ. 87ա. «Կանոն օրհնութեան նորակերտ գրոց»: (684):

Թղ. 88ա. «Օրհնութիւն հանդերձի սուրբ Աստուածածնին»: (Չունի):

Թղ. 88բ. «Օրհնութիւն նորընծայ կուսի»: (Չունի):

*Թղ. 90բ. «Ընթերցուածք Պահոց, ի տօնի մարտիրոսաց, ի տօնի մարգարէից, ի տօնի առաքելոց, ի տօնի հայրապետաց, ի ի կիւրակէս, ի տօնի Ս. Աստուածածնին, ի տօնի Ծննդեան Տեառն, ի տօնի Խաչին, Վասն ննջեցելոց»:

© National Library of Armenia

Թղ. 94ա. «Կարգ պաշտելոյ զխորհուրդն Վերջին Օծման»: (172):

Թղ. 101ա. «Իշխանութիւն տալոյ զօրհնութիւն լիակատար ներողութեամբ հաւատացեալ քրիստոնէից հոգեվարաց բնակելոց յերկիրս հերետիկոսաց եւ անհաւատից»: (202, յաւելուածով):

Թղ. 108բ. «Արձակումն կամ ներողութիւնք շնորհելիք եղբարց վարդարանին ի ժամու մահուան»: (621):

2227

(Հին թիւ 175)

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԼԱՏԻՆԵՐԷՆԻ

ՎԻԵՆՆԱ 1868

ԹՈՒՂԹՔ՝ 343: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18×11·5: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×9: ՏՈՂՔ՝ 21: ՆԻՒԹ՝ բարակ ողորկ գծաւոր թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսակաշի, թղթապատ ստուարաթուղթ: ԹՂԹԵԱՑ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբն ու վերջը մէկական թուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ, բազմաթիւ տեղեր թղթեակներով յաւելումներ կատարուած են: ԳԻՐ՝ նորագոյն շղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն. չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1բ, 127—129, 234—235, 314բ—315բ, 338—343: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1868: ԳՐԻՉ՝ Յովնանեան Հ. Պաւղոս: ՏԵՂԻ՝ Վիեննա: ՏԷՐ՝ գրիչը: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ չունի, տես սակայն անուանաթերթը-Թղ. 1ա:

Մատեանս է՝ Թղ. 1ա. «Քերականութիւն Լատիներէնի, զոր աշխատասիրեաց Վ. Հ. Պաւղոս Յովնանեանց ի Մխիթարեան Ուխտէն յամի Տեառն 1868 *ի Վիէննա, ի Վանս Պաշտպան Սուրբ Աստուածածնի»: Հմմտ. Թիւ* 1801:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2ա. *«Դպրութիւն Ղատին բարբառոյ: Պատրաստութիւն. Դպրութիւն Ղատին բարբառոյ ուսուցանէ գձեւս կամ զկերպարանս բառից նոյն լեզուի, մեկնէ զպայմանս դասելոյ զնոսա առ միմեանս եւ ի յօրինել զուղիղ ասացած եւ կարգէ զօրէնս...»:* (Հատուածf Ա—Ը):

Թղ. 32ա. *«Մասն Ա.՝ Ստուգաբանութիւն, որ է ուսումն գյօրինուածոյ մասանց բանի»:* (Նախաշաւիղ եւ Գլուխք Ա—ԻԵ):

2228

(Հին թիւ չունի)

ՎԱՐՔ ՍՐԲՈՅՆ ԼՈՒԴՈՎԻԿՈՍԻ ԳՈՆԶԱԿԱՅ

ՎԻԵՆՆԱ 1852

ԹՈՒՂԹՔ՝ 177, իջակայուած 1—47, 63—358: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·2×11: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×8·5: ՏՈՂՔ՝ 21—25: ՆԻՒԹ՝ ճանի մը տեսակ թուղթ, 1—27 բարակ ազնիւ, մնացածը վատորակ թխագոյն: ԿԱԶՄ՝ կիսակաշի, թղթապատ ստուարաթուղթ: ԹՂԹԵԱՑ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբն ու վերջը մէկական հաստկեկ թուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կազմը ճակուած, թուղթերը սկսած են իրարմէ բոլորովին բաժնուիլ, առջեւի մասը արդէն կազմալուծուած: ԳԻՐ՝ սկիզբը գեղեցիկ նորագոյն նօտրգիր, կ'երեւի մաքուր օրինակութիւն է, որ կէս մնացած ըլլալով կազմուած է ապա առաջին ձեռքով գրուածին հետ ի մի հատոր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ. 1, 2բ, 27բ, 177: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1852: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ Մխիթարեաններ: ՏԵՂԻ՝ Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ Թղ. 2ա. «Վարք Սրբոյն Լուդովիկոսի Գոնզակայ յԸնկերութենէ Յիսուսի, յօրինեալ ի Հ. Վիրգիլեայ Կեպրարի աշակերտացի նորա: Վիէննա, Պ. Ս. Աստուածածնի վանքը 1852»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 3ա. *«Յառաջաբան: Հ. Վիրգիլիոս Գեպրարին աս պատմութեան հեղինակը Ս. Լուդովիկոս Գոնզակային ժամանակակից էր»:*

Թղ. 4ա. *«Վարք Ս. Լուդովիկոսի Գոնզակա յԸնկերութենէ Յիսուսի»:* Գլուխ *Ա—Ծ*:

2229

(Հին թիւ չունի)

ՊԱՐԶԱՏՈՒՄԱՐ ԼԵՀԱՀԱՅՈՑ

ԼԵՈՊՈԼԻՍ° 1700ի վերջերը

ԹՈՒՂԹՔ՝ 125, իջակայուած՝ 1—250: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·3×11·5: ՊՐԱԿՔ՝ Ա—Կ+3, ընդամէնը 18: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×8: ՏՈՂՔ՝ 26: ՆԻՒԹ՝ Թղ. 1—113 հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ թուղթ, Թղ. 114—125 նորագոյն թուղթ: ԿԱԶՄ՝ լաթակազմ ստուարաթուղթ: ԹՂԹԵԱՑ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբն ու վերջը կապոյտ թուղթ մը: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կազմը բաժնուած է մարմնէն եւ կը պակսի թիկնամասը: ԳԻՐ՝ Թղ. 1—113 նօտր գիր, Թղ. 114—125 անցման նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, սկզբնագրերը եւ խորագրերը կարմիր: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ ամէն էջ կրկնագիծ շրջանակի մէջ առնուած է: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ Ա. մաս 1700ի վերջերը, Բ. մաս 1864: ԳՐԻՉ՝ Ա. մասին անծանօթ, Բ. մասին՝ Տէր Գրիգոր Ռոմաշկան: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Լէոպոլիս: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ Թղ. 125բ:

Մատեանս է՝ Պարզատումար, Լեհահայոց:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 1ա. *«Դեկտեմբերի ԻԳ. Ծրագալոյց Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ուրախացիր: Առաջին տունն երիցս կրկնի եւ փոքր զանգակք հնչեցուցանին...»:* Ասոր կը յաջորդեն Թղ. 2ա՝ *Դեկտ. ԻԵ՝ Ծնունդ*, Թղ. 3բ՝ *Դեկտ. ԻԶ.՝ Ս. Ստեփանոս*, Թղ. 4ա՝ *Դեկտ. ԻԷ.՝ Յակոբ եւ Յովհաննէս*, Թղ. 4ա՝ *Դեկտ. ԻԸ.՝ Անմեղ մանկանցն Բեթղեհէմի*, Թղ. 4բ՝ *Դեկտ. ԻԹ.՝ Դաւթի մարգարէի*, Թղ. 5ա՝ *Դեկտ. Լ.՝ Գրիգորի Նիւսացւոյ*, Թղ. 5ա՝ *Դեկտ. ԼԱ.՝ Ս. Սեղբեստրոսի*, Թղ. 5ա՝ *Յունվ. Ա.՝ Թլփատութեան*: Իւրաքանչիւրին քով նշանակուած են օրուան շարականը եւ զանազան՝ օրուան հետ կապուած ծիսակատարութիւնները:

Թղ. 5բ. *«Ի Թլփատութենէն Տեառն մինչեւ ցյայտնութիւնն տօնեա ըստ Տարեգիրին՝ ԱԸԿՆՍՔ»:* Թղ. 6ա. *«Տարեգիր՝ ԲԹՀՇՎ»:* Թղ. 6ա. *«Տարեգիր՝ ԳԺՁՈՏ»:* Թղ. 6ա. *«Տարեգիր՝ ԴԻՂՋՐ»:* Թղ. 6բ. *«Տարեգիր՝ ԵԼՃՊՋ»:* Թղ. 6բ. *«Տարեգիր՝ ԶԽՄՉԻ»:* Թղ. 7ա. *«Տարեգիր՝ ԷԾՅՌՓ»:*

Թղ. 7ա. *«Յունվարի Ե.՝ Հսկումն Յայտնութեան Տեառն»:* Որուն կը յաջորդէ Թղ. 8ա՝ *Յայտնութիւն*, եւ ութօրէքը:

Թղ. 9բ. Ապայից տօներու բաշխումը ըստ տարեգրոց: (*Ա—Ք*):

Թղ. 34ա. *«Չշ.ի Յօնանու Մարգարէին»:* Որուն կը յաջորդէ *Առաջաւորաց* եւ *Քառասնորդաց* շրջանը (*Թղ. 35բ*):

Թղ. 39ա. *«Կիրակէ Ծաղկազարդին»* եւ շարունակութիւն՝ *Աւագ շաբաթը*:

Թղ. 48բ. *«Կիրակէ Զատկին, որ է Յարութիւն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի»*, եւ զատկի շաբաթը:

Թղ. 52ա. *«Նոր կիրակէ»:*

Թղ. 58ա. *«Կիրակէ Պէնտէկոստէի, տօն Գալստեան Հոգւոյն Սրբոյ»:*

Թղ. 61ա. *«Առաջին կիրակէ զկնի Պէնտէկոստէին, տօն է Ամենասրբոյ Երրորդութեան»*, որուն կը յաջորդէ քիչ շատ փոփոխակներով կանոնաւոր տօնացոյցը:

Թղ. 66բ. *«Վարդավառի կիրակէ, Տօն Այլակերպութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի»* եւ յաջորդող Բ. եւ Գ. օրերը:

Թղ. 68ա. *Վարդավառէն* մինչեւ *Աստուածածին* տօներու բաշխումը ըստ Տարեգրոց (*Ա—Ք*):

Թղ. 77ա. *«Ի կիրակէ, Փոխումն ամէնօրհնեալ Կուսին Մարիամայ Աստուածածնին»*, յաջորդ իննօրեայով:

Թղ. 80ա. Տարեգիրներու համեմատ տօներու բաշխումը մինչեւ *Ծնունդ Տեառն* (*Ա—Ք*):

Թղ. 111բ. *«Տօնք անշարժականք՝ Ի Փետրուարի Բ.՝ ի տօնի Տեառնընդառաջին»*, Թղ. 112բ՝ *«Մարտի ԻԵ.՝ Ի տօնի Աւետման Ե. Կ. Մ.»*, Թղ. 113բ՝ *«Յունիսի ԻԴ՝ Ի տօնի Ս. Յօհաննու Մկրտչին Ծննդեան»*, Թղ. 114բ՝ *«Յունիսի ԻԹ.՝ Ի տօնի սրբոց առաքելոցն Պետրոսի եւ Պօղոսի»*, Թղ. 115ա՝ *«Յուլիսի ԻԵ.՝ Ի տօնի սրբոց Յովակիմայ եւ Աննայի»*, Թղ. 116ա՝ *«Յուլիսի Բ.՝ Ի տօնի Այցելութեան Ս. Աստուածածնին»*, Թղ. 116բ՝ *«Սեպտեմբերի Ը.՝ Ի տօնի Ծննդեան Ս. Աստուածածնին»*, Թղ. 117ա՝ *«Նոյեմբերի Ա.՝ Ի տօնի ամենայն սրբոց»*, Թղ. 118ա՝ *«Նոյեմբերի Բ.՝ Յիշատակ ամենայն հաւատացեալ ննջեցելոց»*, Թղ. 118բ՝ *«Նոյեմբերի*

© National Library of Armenia

ԻԱ·՝ ի տօնի ընծայման սուրբ Աստուածածնին», Թղ· 119ա՝ «Դեկտեմբերի Ը·՝ Անարատ Ցղութեան սուրբ Աստուածածնին»:

Թղ· 120ա· «Աղիւսակ շարժական տօնից, ամ Տեառն, Զատիկ եւ Տարեգիր 1837—2047» ըստ հին տոմարի: Նոր գրիչ մը, հին տոմարը նորին հետ շփոթելով գունաւոր մատիտով սրբագրութիւններ կատարած է եւ վերջաւորութեան գրած՝ «որպէս դու արարեր մոլորութեամբ եւ տգիտութեամբդ Պ· Վրդ· Գըրմըզեան, Լէօպոլիս 2 Հոկտեմբեր 1919», որ սակայն մէկը ռետինով ջնջել ուզած ատեն թուղթն ալ պատռած է:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Նորոգողի· «Գրեցաւ յամի Տեառն 1864, 25 Մայիսի, ձեռամբ Տ· Գրիգորի Բոմաչկան Ծայրագ· Վարդապետի»:

2230

(Հին թիւ 324)

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՀՈՒՆԳԱՐԱՀԱՅՈՑ

ՊԱՇՖԱԼՈՎ(°) 1825—1827

ԹՈՒՂԹՔ՝ 70: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18×11·5: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×9: ՏՈՂՔ՝ 14 միջին հաշուով: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ շատ գէշ, գործածութենէ շատ աղտոտած ցեցակեր եւ բազմաթիւ ծարուուքներով լեցուած: Հմմտ· Թղ· 1, 2ա, 68բ, 69: ԳԻՐ՝ հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 65բ—68ա: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1825—1827: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Պաշֆալով: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի բայց ծարուուքներուն մէջ կան անուններ, տես վարը:

Մատեանս է՝ Քրիստոնէական Հունգարահայոց բարբառով:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 2ա· «1825 Ցունվարի 31 Բչ·» խորագրին տակ դրուած են՝ Ցանուն Հօր..., Հայր մեր..., Ողջոյն քեզ Մարիամ..., Հաւատամք՝ Առաքելականը, Խոստովանիմ..., Պատուիրանք Աստուծոյ..., Պատուիրանք Եկեղեցւոյ..., Խորհուրդք Եկեղեցւոյ..., Հրեշտակ Տեառն..., Պահապան հրեշտակի աղօթք, խոստովանանքի մասին գիտելիքներ, Հաւատոյ–Յուսոյ–Սիրոյ զղջման ներգործութիւնք:

Թղ· 14ա· «1825 Դեկտ· 28ին Ուրբաթ օր: Սպասաւորութիւն Հայոց Թիւ սրբոյ Պատարագի»:

Թղ· 24ա· «1826 Մարտի 1 Դչ· օր: Կարճառօտ քրիստոնէական վարդապետութիւն Մասն Ա·՝ Ով ըստեղծիլ է զաշխարհըս...»:

Թղ· 30ա· «Մայիս 10ին՝ Մասըն Բ·՝ Ինչ է սուրբ Հաղորդութեան Խորհուրդը··»:

Թղ· 38բ· «1826 Դեկտեմբերի 22ին: Մասն Գ·՝ Ինչպէս կըլայ իւղիկվէլու մարդուն հոգին մահացու մէղքէն...»:

Թղ· 51բ· «1827 14ին Մարտի: Մասն Դ·՝ Ուսկի՞ց կու գայ մէզիկ ամէն աղէկը··»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1բ՝ ծարուուքներու մէջ՝ «Միքլուշ Սօրօնեօշ Ցունվարի 31 Բչ·ի օր»: Թղ· 70բ՝ «Վարդան»:

2231

(Հին թիւ 306 եւ 172)

ՈՏԱՆԱՒՈՐ ԲԱՆՔ ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԼԵԱՆ Հ· ՊԵՏՐՈՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

ԹՐԻԵՍՏ եւ ՎԻԵՆՆԱ 1799—1818

ԹՈՒՂԹՔ՝ 166: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18·2×12: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն ոտանաւորի ձեւով 13·5×8: ՏՈՂՔ՝ 23 միջին հաշուով: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ, քիչ մը կանաչի զարնող թուղթ: ԿԱԶՄ՝ թղթապատ ստուարաթուղթ: ԹՂԹԵԱՑ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբն ու վերջը գունաւոր թուղթ մը: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կազմը սկսած է քայքայուիլ եւ ցեցեր ըլլալ: ԳԻՐ՝ շատ մաքուր եւ գեղեցիկ նոր նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չկան: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1—2, 3ա մեծ մասով, 3բ մեծ մասով, 49բ—50բ, 57բ—58բ, 65ա մեծ մասով, 65բ, 80բ—95բ, 107—117, 127—153, 161բ—166բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1799—1818: ԳՐԻՉ՝ Իւսկիւտարլեան Հ· Պետրոս: ՏԵՂԻ՝ Թրիեստ եւ Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի, տես ճակատաթերթը Թղ· 3ա:

Մատեանս է՝ Թղ· 3ա· «Զանազան ոտանաւոր գրուածք Հ· Պետրոսի Իւսկիւտարլեան Մխիթարեան Կրօնաւորի»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 3բ· Իբրեւ յառաջաբան՝
«Մի գայթակղիր՝ ով սիրելի,
Զի եմ ըղհետ ոտից բանի·
Ինձ ըղքօսանք՝ զայս ընտրեցի,
Զբաղնուլ սովին ի պարապի...» (2 տուն):

Թղ· 4ա· «Ոտանաւոր բանք հոգեւորականք: Հոգեւոր փառաբանութիւն, յորում պարունակին գլխաւոր մասունք քրիստոնէական վարդապետութեան, յօրինեալ Թարգմանողօրէն յիտալական ոտանաւորէ Հ· Պօղոսի Սեննէրեան յԸնկերութենէ Ցիսուսի 1803»:

«Ի քեզ հաւատամ Աստուած վերնական,
Հըզօր արարիչ՝ կարօղ յաւիտեան.
Եւ ըղքեզ սիրեմ՝ միայն անըման,
Եւ ի քեզ յուսամ՝ յոյս իմ տիրական...»

(87 տուն, վերջին տուներուն սկզբնատառերը կը կազմեն՝ ՊԵՏՐՈՍԻ»: Ասոր կը յաջորդեն Թղ· 11բ՝ «1802 Պըսակ անթառամ սեռիս մարդկութեան...» (ՊԵՏՐՈՍԻ Է ԱՅՍ): 12ա՝ «1802 Սեպտեմբերի 8, Գումարք խմբից վերնոց դասուց զովեստ յօրինեն Կուսիդ...»: 12բ՝ «1803 Գովեստ ի սուրբ Վարդանս, Սիրով հայրենեաց վառեալ զօրականք...»: 13ա՝ «1803 Դարձեալ ի սուրբ Վարդանս երգ, Պարեմք ձայնիւ երգոց այսօր միաբան...» (ՊԵՏՐՈՍԻ): 14ա՝ «1803 Անէծք ի վերայ Թշնամեաց մարդոյ՝ ամբաստանութեամբ անձին ապերախտութեան. Դու անիծեալ, որ զիս խաբես...»: 15ա՝ «1803 Խրատք առ նժդեհեալս յաշխարհի· Պանդուխտ բընակք յայս աշխարհին...» (ՊԵՏՐՈՍ): 16ա՝ «1803 Երգ ողբական ի դիմաց մեղաւոր անձին· Աւաղ իմում անձին տըքուն...» (ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ): 16բ՝ «1803 Առ ումն եղբայր իւր ըստ հոգւոյ բան յորդորական. Անցաւոր փառաց սատի կենցաղոյս...» (ԱՐՍԷՆԻԴ): 17ա՝ «1805 Առ մանկունս· Ով դու փոքրիկ պատանի...»:

Թղ· 18ա՝ «1806 Ցուլիսի 15, ի չնչին քահանայէս Պետրոսէ առ Նորընծայդ Զաքարիաս խրատք ըստ քումդ խնդրոյ· Ի գործ դերազանց՝ յերկըս դժուարին...» (Ի ՉՆՉԻՆ ՔԱՀԱՆԱՅԷՍ ՊԵՏՐՈՍԷ ԱՌ ՆՈՐԸՆԾԱՅԴ ԶԱՔԱՐԻԱՍ ԽՐԱՏՔ ԸՍՏ ՔՈՒՄԴ ԽՆԴՐՈՑ, ԶԱՔԱՐԻԱՍ): 23բ՝ «1807 Սեպտեմբերի 27· Նըկուն եղեալքս առ քեզ դիմեմք...»: 24ա՝ «1809 Անձկութիւնք սրտիս եղեալ ինձ խըթան...» (Ա—Ք ՊԵՏՐՈՍ):

Թղ· 27բ· «1809 Ի Գաղղիական պատերազմունս· Տէր ուր հասանէ գործոց այս վախճան...»: 27բ՝ «Տիրես դաւառաց· տիրես աշխարհի...»:

Թղ· 28ա՝ «1809 Ահ Աստուած իմ Ցիսուս եւ սէր...» (Ա—Ք): 31ա՝ «Տէր դու գիտես զիմոյ սրտի...»: 33ա՝ «Բան ի պատկերս ճանապարհի խաչի· Կենդանարարդ մարդկան ազգի...»: 34բ՝ «Ով Սիրտ քաղցրագութ»: 34բ՝ «Ընդ կամըս քո եւեթ հաճիմ»: 34բ՝ «Որ շնորհեցեր մեզ մըխիթար...»: 35ա՝ «Էն անպարագիր...»: 35ա՝ «Զայս ձեզ նորահրաշ եսու տեսարան...»: 35ա՝ «Նայեաց առ իս Տէր ողորմած...»: 35բ՝ «Դու միայն Տէր, դու ես յոյս իմ...»: 36ա՝ «Եկ երագհաս մայր աննիազ...»: 36ա՝ «Մեղեդի· Ցեսսեան դաւազան...»: 36ա՝ «Բարձու մատին մատամբ բարձօղ...»: 36ա՝ «Փրկչին աշխարհի՝ մինչ Մարիամ կայր...»: 36բ՝ Հինգ կտոր կարճ տուներ: 37ա՝ «Հեթանոսաց դենին եղծիչ...»: 37ա՝ «Հանդրին զանդունդ՝ Անտոն անցեալ...»: 37ա՝ «Զայն տուք առ միմեանս լերինք բարձրացեալ...»: 37բ՝ «Երգ ի սուրբն Ցուստոս· Ըզխունկ բուրման քոց աղօթից...»: 37բ՝ «Որ զինքն ողջոյն ի քոյդ սակի...»: 38ա՝ «Այս են ընթացք սովորական...»: 38բ՝ «Աղանդ մի տեսի ի վերայ երկրի...»: 39ա՝ «Որում տըւաւ յերկնից զաւակ...»: 39բ՝ «Որոց ըստ քեզ մարդոյս բնութեան...»:

Թղ· 40ա՝ «Խոկումն գերեզմանական: Այս քեզ պատրաստեալ անձուկ անկողին··»: 41ա՝ «Այ եղերելի աշխարհ անցական...»:

Թղ· 41բ· «1804 Ի մահ Հ· Անտոն Վարդապետի Իւչգարտաշեան: Դառն ես դու ինձ ի լըսելիս...»: «1804 Ի մահ Եղբայր Վարդանայ Ուզունեան ուխտելոյ· Ցաղթահասակ ծաղիկ գարնան...»: «1809 Ի մահ Պ· Հ· Զաքարեայ Սամէլեանց· Դարձեալ տեսի առ իմ երի...» (ԴԱՌՆ Է):

Թղ· 43ա· «Այդ այգուն այգուն՝ դիմաց

© National Library of Armenia

քոց տըխեղծ...»: «Ահ ընդէր, մանկիկ տխրոյդ...»: «Զիարդ յինէն ոյր սիրտ մեռեալ...»: 44բ՝ «Քաջ խօսեցար իրաւապէս...»: 45ա՝ «Վահ վահ անմիտ պատասխանւոյդ...»: 46ա՝ «Չունիմ ինչ տալ պատասխանի...»: 47ա՝ «Երանի քեզ ով քերեզման...»:

Թղ. 47բ. «1813 Տիկնոջ քաջի յիշատակաց, Ուլումպիայի վէմ անմոռաց...», Այլ բուն տապանագիրն այս է՝ Ուլումպիա տիկին ընտրեալ...» (ՀԱՃԻ—ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ ՈՒԼՈՒՄՊԻԱ):

Թղ. 48ա. «Եհաս աւասիկ ժամանակ վերջին...»: Ստորեւ՝ «Զլատիներէնն տես ի Պիլլուարդ. Ճառ ի վերայ մարդեղութեան»: 48բ՝ «Մանուկն Աստուած Հեբրայեցին...»: Ստորեւ՝ «Զլատին տես ի Պիլլուարտ. Ճառ ի վերայ մարդեղութեան»:

Թղ. 49ա. «Էի ես որպէս դու ես, լիցիս եւ դու որպէս եմ ես: Զըրոյց ծուռ եւ սուտ, կարճոտն է եւ անտուտ: 1816 Պարծի՞ս յանձին չինուած հողոյ...» (ՊԵՏՐՈՍ):

Թղ. 51ա. «Զրոյցք խրատուց բարոյական» (36 կտոր):

Թղ. 59ա. «1810 Մարտի 4: Զայն մաղթանաց խոնարհական...»: Երկրորդ տունը՝ «Հայեաց գըթովըդ տիրական յայս հօտ փոքրիկ Մըխիթարեան...»: Չորրորդ տունը՝ «Ահա ինչ իւր վաճառեցան եւ օտարաց ի ձեռս տըւան...»: Նոյն առիթով գրուած 61ա՝ «1810 Օրհնեալ ես դու Տէր Աստուած յաւիտեան...»: 64ա՝ «1810 Զի՞ տաղտապիս մարդ երերուն...»: 64ա՝ «1810 Քաղցր է ճաշակ մարմնոյ Գառին...»: 64բ՝ «1810 Տէր երբ իցէ զի գոհութեամբ...»: 65ա՝ «1810 Սեպտեմբերի. Գընամ խուեմ փախըստական...»:

Թղ. 66ա. «1811 Փետրվարի 18. Ի մուտս Վանաց Պաշտպան սուրբ Աստուածածնի ի Վիեննա, առաջնորդութեամբ Գերապայծառ Գերապատիւ Տեառն Տեառն Աստուածատրոյ Վարդապետի Բաբիկեանց Ջուղայեցւոյ՝ Արքեպիսկոպոսի սրբոյ Էջմիածնի, առաջին Ընդհանրական Աբբայի Մխիթարեան Միաբանութեանս Վիեննայի եւն.»: Ցառաջ կը բերենք հոս ամբողջութեամբ յիշատակարանի բնոյթ ունենալուն:

«Արի տրտմազդեաց անձն իմ լալագին,
Ահա հնչեցաւ աւետիք անդին,
Զի մահ փոխեցաւ ի կեանն մեծագին,
Հիւանդըն յարեաւ՝ ողջ առողջ յանձին:

Հասէք աստ փութով՝ որք յամեն կողմին,
Ընթացայք կանխաւ՝ հնչմունք չարագին.
Տեսէք կենդանի, զոր էր յօրհասին,
Լերուք խայտառակ, անկեալ ի գետին:

Եւ դու բանահիւս երադդ ի գրչին,
Մատիր աստանօր ի զարդ հանդիսին.
Երգեա քաղցրութեամբ ի ձայն բերկրալին,
Առ ի զարդ տօնիս փառօք հրաշալին:

Եւ դու որ երբեմն անկեալ տխրագին,
Տոհմ Մըխիթարեան ի ցաւոց մահճին.
Արի՛ արդ արի՛, պըսակօք դափնին,
Զարդարեալ կայտառա՛ց փառօք պանծալին:

Ո՞ւր են արդ նոքա, որ առ խանդ սրտին,
Թըրեստեան ջըմամբ հրճուեալ պանծային.
Եւ զանկանգնելի քո յիշատակին,
Բամբասանաց բան՝ զըրոյց առնէին:

Ո՞ւր են արդ նոքա, որք որջ աղուեսին,
Թռչնաց երկնից բոյնք՝ ոչ գոն ասէին.
Ո՞ւր են որք եւ ոչ ըզպէտս պարենին,
Զկարասին անգամ քեզ ոչ թողուին:

Ո՞ւր են արդ նոքա, որք յիւրեանց խելին,
Քոյոց անթիւ ձաղուց ռահ սահմանէին.
Այլ ըզպիտանին՝ յայն զռոճիկ շաւղին,
Անդուլ ազահեալ՝ չատ չատ ճչդէին:

Բայց արդ ժամանեալ նոցա վախճանին,
Ծոխացան անյագ՝ յիւրեանց աւարին.
Բայց քեզ Տէր պահեաց՝ գերազանց բաժին,
Ցեղակարծ շնորհեալ ճոխութիւն գանձին:

Եւ արդ բարձրացին նըւագք քարոզին,
Պատմել հռչակել յոլորտ աշխարհին.
Զգերապանծ հըրաշք աջոյ Անեղին,
Զփութագին շըջան բարձու իւր բազկին:

Իսկ հոյլք թշնամեաց եղծիչք մեր վանին,
Կարկեալ պապանձեալ յամօթ եղիցին.
Որ Տէր Ողորմեաց, ո՞ւր ձեզ ասէին,
Ձեր պատարագաց ըստ երգոց ձայնին:

Ահա ողորմած գըթութիւն Հաստչին
Եհաս յօգնութիւն որդւոց թախծագին.
Ջնջեալ փարատեաց ըզսուգ տրտմութիւն,
Զանբաւ պարգեւեաց սրտի ցնծութիւն:

Ահա զվարատեալ զոչխարս այս հօտին,
Ի մի ժողովեաց ի ձայն իւր հովուին.
Զեթող այնց երթալ ըզհետ օտարին,
Զորոյ ձայն ծտար ոչ ճանաչէին:

Ահա գաւազան ուշիմ Աբբային,
Արհի եւ արժան սուրբ Հայրապետին.
Հորդեաց ճանապարհ ի կարմիր ծովին,
Հրաշական անցից նըման Մովսեսին:

Ահա կուրակերպ անսալ հրամանին,
Հընազանդութեան սրբոյ տախտակին,
Զամենայն հարթեաց ըզխոչ դժուարին,
Զօրութեամբ գոգցես սուրբ տապանակին:

Ահա զԱւստրիոյ՝ ըզկայսեր մեծին,
Ըզսիրտն ելոյծ կակղութեամբ մոմին.
Որոյ դորովեալ սիրով կաթոգին,
Օգնեաց բազմադէմ մերոյ աղետին:

Ահա սիրտ կայսեր ի գիւղ Զիլլէին
Գըթայ թափառեալ մեր Հարց չորեքկին.
Փութով ի քաղաք յըղէ Կըռացին,
Անդէն պաճարիլ ծախուք արքունին:

Ահա եւ Վիեննա՝ մայրաքաղաքին,
Խանդաղատէր սիրտ Արքեպիսկոպոսին.
Զամենայն նըպաստ քաջի ձեռընտուին,
Կարկառէր անխոնջ կանգնման մեր հօտին:

Ահա արքունեաց մեծի քաղաքին,
Զերեւեաց խափան լաբիւրինթոսին.
Որ ըստ ասելոյ փոքու եւ մեծին,
Անյոյս մեր ելից՝ էր կասկած մըթին:

Ահա ինքնակալ՝ քաջ արանց ինքնին,
Առանց առնըլոյ զխորհուրդ զարքունին.
Փութով հոգացաւ գյետկար Աբբային,
Վըճարել վճռել գրչաւ իւր ձեռին:

Ահա բազմամեայ կարծիք մեր խնդրին,
Պըծեալ կարճեցաւ ի միում ամսին,
Զոր պաշտպանութիւն Տիրամայր Կուսին,
Մեզ ի Ցըղութեան աւետեաց տօնին:

Ահա այն էր վանք՝ Քափուչին կարգին,
Ի փլացէլ ձայնեալ այս հանդըրուանին.
Եւ եկեղեցի առ երի նորին,
Միաբանութեանս գըրեալ ի շնորհին:

Եւ դու ծառայից Մարիամ Կուսին,
Հիւրընկալ մեր վանք Սէռվիթաց Կրոնին.
Հաւատա՞ս դու արդ, ընթերցմամբ վճռին,
Որ եհաս ի յերթն ամսոյ Ցունվարին:

Բայց արդ գոչեսցուք եւ մեք ընդ նոսին,
Հըրաշք են յատուկ Աստուծոյ մատին.
Զոր միջնորդութեամբ Պաշտպան մեր Կուսին,
Մեզ յանակնկալ եցոյց ի պահին:

Փութա արդ Աբբայդ փոքու մեր հօտին,
Աւետիս ձայնել Հարցըն Թըրեստին.
Աւետիս ձայնել Հարց որ ի Կռացին,
Աւետիս ձայնել Հարց որ ի Պօլսին:

Փետրվար ամսոյն յոր վեչտասանին,
Եկեալ մեր աստէն ընդ աւագանին.
Ցանձնեցաւ մեզ վանք Քափուչին Կարգին,
Գոլով աստ Ներկայ գաւառապետին:

Եկեալ մեր դարձեալ յաւուր երկրորդին,
Ի կիւրակէի, յոր եօթնեւտասնին.
Մատուցաք աստէն ի փառըս Փրկչին,
Ըզզոհ անարիւն սուրբ պատարագին:

Տէր Աստուածատուր Սուրբ Էջմիածնին,
Հայրապետ արհի, Աբբայն գովելին.
Հայր Արիստակէս Ազարեանց զարմին,
Ընդ Իւսկիւտարլեան իս Հայր Պետրոսին:

Ընդ մեզ ցընծալից եղբայր ծերունին,
Գոդ իններսնամեայ առոյգ պատանին.
Ոսկանեան Բարսեղ Թըրեստու վանին,
Բազմամեայ կըցորդ նեղութեանց վըշտին:

Եւ մինչ կատարիւր նըւէր սեղանին,
Ահա եւ անդէն հասին Հարք Կռացին.
Հայրըն Կըղմէս ընդ Հայր Արսէնին,
Եւ Հարքըն Անտոն ընդ Միքայելին:

Նոր այս մեր դասու աստի խմբովին,
Ի վանս հիւրընկալ դարձաք Սէռվիթին.
Զի զայն ցնծութեան օր ի միասին,
Հրճուեալ բերկրեսցուք ի պատիւ էին:

© National Library of Armenia

Իսկ ապա այսօր, յոր ուխտուտանին,
Այս գարնանամերձ Փետրվար ամսին.
Եկեալ բնակեցաք յայս նորոգ վանին,
Զոր տեառնագրեցաք Պաշտպան Սուրբ Կուսին:

Այլ ո՞ւր ախոնդանք մեր են հանգստին,
Անկողինք եւ այլք ի պէտս պարենին.
Յամէն բանէ զուրկ, դամք մեք աստատին,
Եղեալ ապաստան ի խնամս Արարչին:

Այլ մի երկիցուք եղբարք բընաւին,
Աստուած ընդ մեզ է, Հայր մեր գըթալին.
Ահա զամենայն մեզ կահ պիտանին,
Այսօր իսկ փութով հոգացաւ ինքնին:

Ահա արդ զարունք մերոյս Կըրօնին,
Մօտ մեզ երեւեալ գեղեցիկ ծաղկին.
Փութասցուք եղբարք ըզդաշտ մեր անդին,
Խնամով մըշակել ի յանդ մեր պարտին:

Մի լիցի յիշել զկորուստ Թըրեստին,
Լաւագոյն աստ վանք եւ եկեղեցին.
Որ ետ զփառաւոր զայս քան զառաջին,
Տացէ իսկ անշուշտ եւ զոր ի կարգին:

Իսկ մեր ծանուցեալ զերախտիս վերին,
Երախտեացն անյուշք մի գտցուք նըմին.
Կանխեսցուք փութով ձայնիւ ցնծալին,
Երգել նըմա փառս ի խորոց սրտին:

Օրհնեալ Տէր Աստուած Իսրայելին,
Որ յայց ել գըթով եւ լոյս ի մըթին.
Եւ չընաշխարհիկ ուժով իւր բազկին,
Արար փրկութիւն իւր ժողովրդին:

Յարոյց փրկութեան ի տանէ Դաւթին,
Մեզ զեղջիւր զլխոյ Արհի Աբբային.
Առնել առ մեր հարս մեծ զողորմութիւն,
Իւրոյ սրբութեան յիշմամբ կըտակին:

Զերդումն զոր երդուաւ բերանով Կուսին,
Հօր մեր Մըխիթար մեծի Աբբային.
Եթէ փափագանք քո յաջողեսցին,
Եղէց ընդ քեզ, ընդ քո զաւակին:

Ետ մեզ փրկութիւն առանց երկիւղին,
Ի մեր թշնամեաց, յատելեաց ձեռին.
Նոքա քանդեցին, խպառ ցրուեցին,
Այլ Տէր ժողովեաց փոյթ ի միասին:

Հաստատեաց ըզմեզ յիւրում խորանին,
Կալ հանապազօր զաւուրս մեր կենին.
Պաշտել սրբութեամբ եւ արդարութեամբ
Զուղղափառ կըտակ յիւր Եկեղեցին:

Տալ ըզգիտութիւն իւր ժողովրդին,
Առ ի փրկութիւն Հայկազուն սեռին
Հոգալ թողութիւն բիւր մեղաց նոցին,
Զոր նոքայն յանցեան ի հարս առաջին:

Ահա ողորմ գութ անյիշաչարին,
Ծագէ արեգակն ի վերայ նոցին.
Փարատել ըզմէգ յամառ հերձուածին,
Լուսաւոր առնել յուղիղ հաւատին:

Ահա ծագէ լոյս յորս ի խաւարին,
Ի թանձըր ստուեր մահու նստէին.
Զի ըզգընացըս մեր ուղղեսցէ զոտին,
Եւ մեր եռանդեամբ եւ զոտից նոցին:

Արդ զո՞ր զոհութիւն, զո՞ր փառըս ձայնին,
Երգեսցուք քեզ Տէր որպէս զարժանին.
Զունիմք բաւական բան ի բերանին,
Զի անցաւ զանցաւ չափ քո ի շնորհին:

Եւ մեք չըփոթիմք յաւէտ գլխովին,
Զի ոչինչ ունիմք արժանի նըմին.
Այլ կաւ զանպիտան առեր ի ձեռին,
Շինել լաւ անօթ ըստ սարաս բըտին...»

Իւն.:

Թղ. 71բ. «1812 Յուլիս 20 ի Սիպին: Զօրութիւն գինւոյ: Արդ Բագոսին բաղնին մեծի...»:

Թղ. 74ա. «1813 ի Կոստանդնուպօլիս: Դիմառնութիւն բանից անդեղջ եւ աշխարհասէր երիտասարդի մեծատան ի մահուան իւրում: Զի՞ է, զի՞նչ է, զի՞ գայք գընայք դուք տխրադին...»:

Թղ. 77ա. «1814 Հոկտեմբերի 20: Մըտի խնդադին ի չէն Բիւզանդին...»:

Թղ. 77բ. «Ի Կոստանդնուպօլսոյ գրեալ առ նորընծայ Գարեգին Քիւլհանճեանց ի վանս, ի դիմաց նորա: Ես պատանի ահա մեռայ այսմ աշխարհի...»:

Թղ. 78ա. «1816 Մատիր մատիր Մայր կաթողին...»:

Թղ. 78բ. «1817 Օգոստոս 20 ի Թրեստ: Եւ արդ ահա ճանապարհին...»:

Թղ. 80ա. «1817 ի հասակի 35 ամաց: Մանուկ էի երբեմն եւ ես...»:

Թղ. 96ա. «Ոտանաւոր բանք հանդիսա-

կանք: 1806 Օգոստոսի 24, ի ձեռնադրութեան եւ ի մատուցման առաջին պատարագաց Հ. Յարութիւն Զուխուրեան, Հ. Սահակայ Մաղաքեան, Հ. Զաքարեայ Սամէլեան: Ի հոգւոյն մանէ ի մարմնոյն բաժին...»:

Թղ. 97ա. «1806 Դեկտեմբերի 22. Յաւուր տօնի անուան սրբոյն Աստուածատրոյ վկայի, անուանակցի արհիապատիւ Աբբահօր մերոյ. Տուր Աստըւած զտուրս Աստուածոյդ...»:

Թղ. 97բ. «1807 Յունվարի 1: Շնորհաւորութիւն Նոր Տարւոյ: Ձեզ շնորհաւոր հարք եւ եղբարք...»:

Թղ. 98ա. «1807 Յունիսի 14: Յընդունել Վ. Հ. Ստեփաննոսի Մարաց եւ Վ. Հ. Անդրէի Շիւքիւրեանց զգաւազան վարդապետութեան: Բան առ եկեղեցական յիշատակութիւնս մեր: Ցայս վայր ժամանակ ծայր իմոյ գրչին...»:

Թղ. 99բ. «1809 Գերապայծառ յոգնամեծար գերապատիւ Տեառն Տեառն Աստուածատրոյ Վարդապետի Բաբիկեանց Արհիապատիւ Արքեպիսկոպոսի Սրբոյ Էջմիածնի եւ արժանաժառանգ ընդհանրական Աբբայի Մխիթարեան Միաբանութեանս Թրեստու եւն. եւն., Զնուաստ բանիս նըւէր չափաբերական ընծայեն, նուիրեն, մատուցանեն, նորուն աշակերտք աստուածաբանական դասուն, ի նշան խնդութեան իւրեանց որ յաղագս ձեռնադրութեան երկուց կրօնակցաց իւրեանց ի քահանայութիւն, յամի Տեառն 1809 ի 2. Ապրիլի, ի տօնի սրբոյ Զատկին: Փոքու հօտիս նըւագ դասուք միանձնական...»:

Թղ. 101ա. «1809 Օգոստոսի 26: Յաւարտ հանդիսական աստուածաբանական վիճաբանութեան Հ. Մատթէոսի Մկրտչեան, Հ. Կղեմայ Զպճեան, Հ. Արիստակեայ Ազարեան, Հ. Պետրոսի Իսկիւտարլեան եւ Հ. Արսէնի Քերովբեան: Կեցցէ յամայր երկար կենօք խաղաղական...»:

Թղ. 101բ. «1809 Օգոստոսի 26: Դարձեալ յաւարտ նոյն հանդիսի վիճաբանութեան բացադանչութիւն յաղագս անձինս անշահութեան: Քանի երախտեաց եմ ես պարտական...»:

Թղ. 105ա. «Ի փառաւոր դարձին ի Հռովմայ գերապատիւ Տեառն Տեառն Աստուածատրոյ Վարդապետի Բաբիկեանց Արքեպիսկոպոսի Էջմիածնի եւ ընդհանրական Աբբայի Մխիթարեան Միաբանութեան Վեննայի ի 26 Հոկտեմբերի 1817: Պանծա յաւէտ հօտըդ քաջիկ...»:

Թղ. 105բ. «Ի մկրտութիւն Ստեփաննոսի Եգիպտացւոյ քաջ իշխանի յաւուր տօնի Աստուածայայտնութեան եւ Մկրտութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, յամի Փրկչին 1818 ի Յունվարի 6: Սրբաբանեալ մեծ է այսօր հանդէս տօնին...»:

Թղ. 106բ. «Ընկալ գըթով Աբբայ իմ մեծ...»:

Թղ. 118ա. «Զանազան անպէտ բանք: Երգ ի վերայ փախստական մահուան բարեկենդանի 1804: Երգի որպէս. Պիր կիւզէլին սէվտասը վար, գարիպ պաշըմտա: Իբրեւ լըւայ պատմել ոմանց հեծեծմամբ ձայնի..»:

Թղ. 119բ. «Բարառնութիւն այլաբանական ի դիմաց ծովու առ ձկնորսս: Երգի ըստ իտալական երգոյն Bandiera d’ogni vento 1804: Սայթաք նաւակ ձկնորսաց...»:

Թղ. 120ա. «Շարական ԴԿ, երգի որպէս Հայր առաքող Միածնի. Շընչեա հողմըդ հիւսիսոյ...»:

Թղ. 120բ. «1804 Յուլիսի 18: Վասն գնալոյ ի գեօղն Գոռօնէօ: Հերձաւ ապաքէն տարբերեալ դատման...»:

Թղ. 121ա. «1805 Երգ տրտմական վասն դարձի ի Գոռօնէօյէ: Վրէպ դատեցան իմաստասէր խմբիցըն գումարք...»:

Թղ. 121բ. «1806 Ընթերցուած ողջունագրի բարեկենդանի, Երգ: Նամակ եհաս առ մեզ այսօր, անկընիք կնքեալ...»:

Թղ. 123ա. «1806 Բան վասն դարձին ի Գոռօնէօյէ: Այսօր ի բերան տրտում իմ անձին...»:

Թղ. 124ա. «1807 Բան վասն դարձի ի Գոռօնէօյէ. Վահ Գոռօնէօ, վահ Գոռօնէօ..»:

Թղ. 124բ. «1808 Վերջին օր բարեկենդանի: Ընդէ՞ր մեռանիս ով բարեկենդան... եւ Տեսի զնըւէր փոխեալ բաժնին...»:

Թղ. 125ա. «Ի վերայ Պոռայի 1810 Մարտի 4: Ողջունագիր արեւելեան Պարոնի ուրումն առ եղբայր իւր յԱրզրում: Մեկնեալ ի քէն ցաւով սրտի... վերջ՝ երգի այս որպէս. Պէն չիչէմի վուրտում թաշա»:

Թղ. 154ա. «Գործք մանկութեան իմոյ: Առ սուրբ Կոյսն 1799: Յուցակդ մաքրութեան սիրող սրբութեան Կոյս երանական..»:

Թղ. 154ա. «Ի սուրբն Յակովբոս եղբայր

© National Library of Armenia

Ցիսուսի։ 1799։ Ցակովբոս քաջ ՚ւ արի, առաքեալ գովելի…»։

Թղ· 154բ· «Ի պատրաստութիւն մահուան 1799։ Ի մըտի դիր սիրելի…»։

Թղ· 155ա· «Մուտք Գաղղիացւոց ի Թրեստ եւ ելք նոցա անտի յամին 1799։ Պատմեմ քեզ ինչ զարմանալի…»։

Թղ· 156ա· «1799 Ցանդիմանութիւն արարեալ առասպելեաւ ի Դեմոսթենեսէ յատենաբանութեան։ Դեմոսթենէս ատենաբան մեծիմաստ այր ճառամաբան…»։ Ասոր կը յաջորդեն նման բնաբաններով 10 կտոր ոտանաւորներ։

Թղ· 160 եւ 161ի միջեւ կպցուած թղթեակի մը վրայ՝ «Տապանագիր Մխիթարեան Միաբանի, Յովհաննիսի Թափայէլեան Սարկաւագի»։ Տակը մատիտով՝ «1816 Մարտ 24»։

2232

(Հին թիւ 286)

ՏՕՆԱՑՈՅՑ

ԼԷՈՊՈԼԻՍ° 1850

ԹՈՒՂԹՔ՝ 12։ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18×14։ ՊՐԱԿ՝ միակ։ ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×12։ ՏՈՂՔ՝ 26։ ՆԻՒԹ՝ հին հաստկեկ թուղթ։ ԿԱԶՄ՝ թղթեայ։ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ գործածութենէ իւղոտած։ ԳԻՐ՝ նոտրգիր։ ԹԱՆԱՔ՝ սեւ։ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ չունի։ ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 12բ, ուր մատիտով խնամիական կապերու պատկեր մը գծուած է։ ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1850։ ԳՐԻՉ՝ անծանօթ։ ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Լէոպոլիս։ ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի։ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ՝ առաջին կողքին ներքին երեսին՝ «Առաքեաց Գեր· Սահակ Սահակեան Արքեպիսկոպոս Լեմպէրկի Հայոց Նուէր Մխիթարեան Մատենադարանին ի Վիեննա յամին 1895»։

Մատեանս է՝ ինչպէս գրուած է կողքի առաջին երեսին՝ «Տօնացոյց Հայոց վասն տարւոյ 1850 եւ միանգամայն ուղղաւորիչ ժամասացութեանց։ Տարեգիրն Ժ»։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1ա· «Յունվար ԼԱ։ 1· Գշի· Նոր Տարի, Տօն Թլփատութեան Տեառն։ Պչ· ՆՆ· օրհ· ԱԿ· Որ խոստացար։ ԴԶ»։ Ճակատներուն վրայ ամիսներու անունները գրուած են նաեւ լեհերէն։ Վերջ՝ Թղ· 12ա· «31· Գշի· Սեղբեստրոսի Հռոմայ հայրապետին։ Պչ· ՆՆ· օրհ· ԳԶ· Այս օր սրբոց Հայրապետաց։ Մկ· ԳԶ· Մանկունքս նոր· Նխտկ· Դկ։ Զքեզ Աստուած գովեմք»։

2233

(Հին թիւ չունի)

ՏԱՂԱՐԱՆ ԵՒ ԱՂԹԱՐՔ

Կ· ՊՈԼԻՍ ԺԹ· դարու սկիզբը

ԹՈՒՂԹՔ՝ 49, իջակալուած 1—100։ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17·5×12։ ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած։ ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 14×9։ ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ թուղթ։ ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ ստուարաթուղթ, վրան ոսկիով նշուած զարդեր, ոսկի նաեւ կտուրքը։ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբն ու վերջը մէկական թուղթ։ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ պահպանուած, բայց տեղ–տեղ ցեցակեր։ ԳԻՐ՝ նոտր եւ բոլոր խառն, Թղ· 16—26 եւ 38—45 նոր գրչէ մը նոր տգեղ շղագիր։ ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, խորագրերը կանաչ, կարմիր, շագանակ, մանուշակագոյն, իսկ նոր գրչէ գրուածը մանուշակագոյն։ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ խեղճ բաներ՝ Թղ· 2ա, 2բ, հոս–հոն գունաւոր գիծեր։ ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 15բ, 37բ, 46ա—49բ։ ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԹ դարու առաջին կէս։ Նոր մասը աւելի ուշ։ ՏԵՂԻ՝ Ն. Պոլիս, Օրթագիւղ։ ԳՐԻՉ՝ անյայտ։ ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի, տես անուանաթերթը։

Մատեանս է՝ Թղ· 2ա· Անուանաթերթը։ «Տաղարան փոքրիկ յորում պարունակին խրախճանական երգք եւ յորդորակք եւ տաղք, յօրինեալ ձայնակչիւ չափմամբ ըստ անվրէպ կանոնի հանգերգութեան երաժշտական արհեստին, ի դպրատանն Օրթագիւղի»։ Տաղերուն քով դրուած է եղանակի անունը ինչպէս՝ Ուսուլի Հաֆիֆ Պէյաթի, Հիւսէյնի, րաստ, րահավի, նէղրիզի, փենճուկեահի, նէվա, իւշշագ, նէշապուրի, նիհավէնտ, նիւհիւֆրի, սապա, չարկեահ, տիւկեահ, հիսարի, մուհայէր, փիւսէլլիքի, հիճազ, չէհնազ, րահաթիւլէրվահ, պէսթէնիկեարի, արազ, էվին, եւն· եւն·։ Շատ դժուար է սակայն որոշ տաղերու քով իմանալ թէ ուր կը սկսի, կամ քանի տունէ կը բաղկանայ։ Նորագոյն բաժինը կը բովանդակէ աղթարական աղօթքներ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 3ա· «Ով ամենապայծառ նազելի սուրբ անարատ Կոյս…» (4 տուն)։

Թղ· 3բ· «Ցանցաւոր եմ օրինաց, ունայնացեալ ի բարեաց…» (4 տուն)։

Թղ· 4բ· «Շուշանազեղ դու օրիորդ պսակ վարդից Կոյս Մարիամ…» (4 տուն)։

Թղ· 6ա· «Ցընծայ երկինք ցնծայ աշխարհ ընդ ցնծութիւն իմ ցանկալի…» (5 տուն)։

Թղ· 7ա· «Ով տիրապէս տենչիս յաղուրդ արա ի քեզ միանալ…» (6 տուն)։

Թղ· 8ա· «Սիւն լուսաւոր ամպ հովանի պաշտպան նորոյս Իսրայէլի…» (5 տուն)։

Թղ· 9ա· «Ծիածան լուսազարդ աննման դունազեղ երանգօք բարութեան…» (2 տուն)։

Թղ· 9ա· «Պայծառացիր կարդ աստեղեան զուարթագեղ առ քեզ շողան…» (6 տուն)։

Թղ· 10բ· «Զայն ձայնէ ձայն ցաւալի ձայն կողկողանաց ի քո լուր…» (1 տուն)։

Թղ· 10բ· «Ես ընդէ՞ր կեամ թէ ոչ ապրիմ վասն տոհմիդ հայրենական…» (3 տուն)։

Թղ· 11բ· «Կիզանէ զիս ի հուր ահ ով հոգի բարի կիզանէ փափագ ոսկւոյ…» (2 տուն)։

Թղ· 11բ· «Ո՞ւր է տեսիլ զուարթուն գեղոյ անմահ հոգի իմ…» (2 տուն)։

Թղ· 12բ· «Սիւն լուսոյ ցուցար յանապատին Աստուած կամարար…» (4 տուն)։

Թղ· 13ա· «Անձն իմ փափագի տեսլեան քո, երեւեաց ինձ հոգեսէր…» (1 տուն)։

Թղ· 13բ· «Իմ նազելին յուսայի զիս կամի սիրել…» (1 տուն)։

Թղ· 13բ· «Աղբիւր լուսաւոր սիրտ նազելւոյդ հոսէ չառաչէ…» (1 տուն)։

Թղ· 14ա· «Հեզ գեղ զանձրեւ սիրոյդ, հեզ գեղ վիրաց հոգւոյս դեղ…» (1 տուն)։

Թղ· 14ա· «Յերերի եղէ սուգի ահա նաւս չնչաւոր…» (1 տուն)։

Թղ· 14բ· «Արուսեակն անկեալ գեղկելիս գերեալ ինքեան իւրացոյց…» (1 տուն)։

Թղ· 15ա· «Զառ ի քէն առեալ տաղանդ ինչ ոսկին ոչինչ յարգեցի…» (1 տուն)։

Թղ· 16ա· Նոր գրչէ։ «Յաղագս սաղմոսաց թէ զի՞նչ է եւ կամ վասն որոց իրաց պիտանի որ ասացեալ է մարգարէն Դաւիթ Հոգւով Սրբով։ Ա· Առաջներորդն, Երանեալ է այր որ ոչ …Նոր տուն չինելու ասա, ոչ վնասի»։ Այսպէս յառաջ մինչեւ ՃԺԱ սաղմոսը։

Թղ· 27ա· «Հուրն սիրոյ իմոյս ազգի միշտ ի խարոյկ սրտիս վառի…» (7 տուն)։

Թղ· 28ա· «Շառաւիղ ընտիր տոհմին Ռուբինեան, առիւծ անվեհեր արի ախոյեան…» (7 տուն)։

Թղ· 28բ· «Հըսկայ հըզօր գեղապատշաճ Հայկ մեր նախնի քաջ արանց…» (5 տուն)։

Թղ· 29բ· «Պարծանք քաղաքաց քաղաք մեծ Անի, քօղազարդ պճնեալ հարսն նազելի…» (5 տուն)։

Թղ· 30բ· «Քաղցր տեսիլ արեւուն մեզ հայեցաւ խստադոյն…» (4 տուն)։

Թղ· 31ա· «Միշտ բոցով քոյին վառիմ ի սէր, ով հոսանուտ կեան…» (4 տուն)։

Թղ· 32ա· «Ծաղիկ պայծառ վարդ թերաբաց…» (5 տուն)։

Թղ· 32բ· «Հայր հաւատոյ, հովիւդ քաջ, տիրազօր…» (5 տուն)։

Թղ· 33բ· «Առիւծ հզօր Բագրատունի, զի ննջես յայդ յանլոյս դրի…» (5 տուն)։

Թղ· 34ա· «Փայլակնացայտ սուսեր ազդու չանթ բոցահրատ չփոթ ամպոյ…» (5 տուն)։

Թղ· 35ա· «Հարսն անմահին Ցիսուսի, Ցիսուսի ես սիրելի, սէր իմ հրաշագեղ Հռիփսիմէ…» (4 տուն)։

Թղ· 35բ· «Արմատ բարի տունկ օրհնութեան ի հաւատոց արդարութեան…» (4 տուն)։

Թղ· 36ա· «Փեսայն իմ զոչէ առիս ի յերկնէ, սէր քո զիս այրէ, տատրակ նազելի…» (5 տուն)։

Թղ· 36բ· «Գեղեցիկ ես դու գովելի, պարտէզ ծաղկեալ ի մէջ երկրի··» (6 տուն)։

Թղ· 38ա· Նոր գրչէ։ «Աղօթք սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյ։ Գլուխ Ա·՝ Վասն յանկարծակի նեղութեան»։ Այսպէս յառաջ մինչեւ ԾԹ գլուխ։

Թղ· 40ա· «Սաղ· ԺԲ· Գրէ զայս վրադ

© National Library of Armenia

առ ու գնա ի դատաստան···»: Ասոր կը յաջորդեն ապա զանազան խրատներ թէ ո՛ր փորձանքի ժամանակ ինչ աղօթք կամ աղօթքի մասեր ըսելու, կամ բանի մը վրայ գրելով վզէն կախելու է *Սաղմոսէն*, *Նարեկէն* եւ *Հաւատով Խոստովանիմէն*:

2234

(Հին թիւ 1010)

ՃԱՇՈՑ (Պակասաւոր)

ԱՆՑԱՑՏ — ԺԸ դար

ԹՈՒՂԹՔ՝ 8: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17·5×12: ՊՐԱԿ՝ միայն Ա–ը: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 14·5×9: ՏՈՂՔ՝ 24: ՆԻՒԹ՝ հին բարակ զօրաւոր թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ անցման նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ դար: ԳՐԻՉ՝ անյայտ: ՏԵՂԻ՝ անյայտ: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ՝ չկան:

Մատեանս է՝ ճաշոցի մը առաջին պրակը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1ա· «Եօթներորդում կիրակէին վարդավառ է ըստ Հայոց: Ճաշու ժամամուտ· Երեւի այսօր աշակերտացն···» կը տրուին ապա *Ալէլուիա սաղմոսն*, *Առաքելական ընթերցուածն*, *Ալէլուիա սաղմոս*, *Աւետարան*:

Թղ· 3բ՝ Բ· աւուր, *4բ՝ Գ· աւուր*, *6ա՝ Չորեքշաբթի*, *7ա՝ Հինգշաբթի՝ տօն է Եսայեայ մարգարէին*, *8ա՝ Ուրբաթի*:

2235

(Հին թիւ 1011)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴԻՊՈՒԱԾՔ

ԹՐԻԵՍՏ(՞) — 1810էն առաջ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 6: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17·5×11·5: ՊՐԱԿ՝ միակ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 14×8: ՏՈՂՔ՝ 24: ՆԻՒԹ՝ հին միջակ հաստութեամբ զօրաւոր կապուտկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: ԳԻՐ՝ հին շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 6բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1810էն առաջ: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Թրիեստ: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ՝ չկան:

Մատեանս է՝ Թղ· 1ա· «Կաղէթա մը կը գրէ աս բանս· Թէ ինչ կերպով սրբազան փափը Սավօնայէն Ֆօնթէնպլօ տարին, ու ինչ կերպով կը կենայ կոր աս Ֆօնթէնպլօ ըսուած տեղը»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1ա· «Սրբազան փափը Սավօնայէն Ֆօնթէնպլօ տարին առապայով, աս առապային մէջը սրբազան փափէն զատ ուրիշ մարդ չիկար··· վերջ՝ չի դիմացաւ, բայց եթէ իր պարտքը ու իր ծայրագոյն արժանապատուութիւնը մտածելով ու իր անխախտ հաստատութիւնովը»:

2236

(Հին թիւ 321)

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԵՆՆԱ(՞) — 1846

ԹՈՒՂԹՔ՝ 225, իջակալուած 1—256 եւ 1—72 միայն: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17·8×12: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×8·5: ՏՈՂՔ՝ 31: ՆԻՒԹ՝ հին միջակ հաստութեամբ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ գործածութենէ բաւական վնասուած: ԳԻՐ՝ մանր հին շղագիր, վարժ: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, ներծծուելու սկսած: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ սկիզբը մէկ թուղթ եւ Թղ· 127բ—128բ, 165—225: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1846: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Պատմութիւն Ընդհանուր»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1ա· «Միջին պատմութիւն Հատած Ա· ի ծննդենէ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի մինչեւ ցԿոստանդիանոս կայսր մեծ»: (§ 1—96):

Թղ· 27ա· «Հատած Բ· ի Կոստանդիանոսէ մինչեւ ցկործանումն արեւմտեան տէրութեան»: (§ 97—140):

Թղ· 47բ· «Հատած Գ· ի կործանմանէ արեւմտեան տէրութեան մինչեւ ցԿարողոս մեծ»: (§ 141—220):

Թղ· 88ա· «Հատած Դ· ի Մեծէն Կարողոսէ մինչեւ ցքահանայապետ Գրիգոր Է· Մեծ»: (§ 221—302):

Թղ· 129ա· «Հատած Ե· Ժամանակք հարստութեան քահանայապետաց եւ Խաչակիրք»: (§ 303—365 ապա կ'ընդհատի):

2237

(Հին թիւ չունի)

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԵՒ ՀՈԳԵՒՈՐ ԽՐԱՏՆԵՐ

ԱՆՑԱՑՏ — ԺԹ· դարու սկիզբը

ԹՈՒՂԹՔ՝ 6, իջակալուած առաջին պրակը 26—29: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17·5×11: ՊՐԱԿ՝ 3: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15×10: ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ թուղթ: ԿԱԶՄ՝ չունի: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ գործածութենէ աղտոտած: ԳԻՐ՝ անցման նօտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չկան: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԹ· դարու սկիզբները: ՏԵՂԻ՝ անյայտ: ԳՐԻՉ՝ անյայտ: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ Քրիստոնէական եւ հոգեւոր խրատներ աշխարհաբար: Շատ պակասաւոր: Ներկայս հատակոտոր է միայն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1ա· «Կատարեալ ժամանակը չը հասած արհեստի մի տայք···»:

Թղ· 1բ· «Պարկեշտութիւն: Պարկեշտութիւնը առաւել կանանց պէտք է···»:

Թղ· 5ա· «Վերայ ճշմարիտ ապաշխարութեան: Հինգ բան պէտք է ճշմարիտ ապաշխարողին···»:

2238

(Հին թիւ 690)

ՅԱՆԳԱՐԱՆ ՁԱՅՆԱԿԻՑ ԲԱՌԻՑ

ԱՆՑԱՑՏ — 1850ի ատենները

ԹՈՒՂԹՔ՝ 137, իջակալուած 1—253 միայն: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 18×11·5: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ կրկնասիւն 16×5 իւրաքանչիւրը: ՏՈՂՔ՝ 21: ՆԻՒԹ՝ մինչեւ 49 հին զօրաւոր թուղթ, ապա աւելի վատ որակով դեղնցած թուղթ: ԿԱԶՄ՝ թղթեայ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ ընդհանուրը լաւ, բազմաթիւ տեղեր կպցուած թղթեակներով յաւելումներ կատարուած են: ԳԻՐ՝ վարժ նորագոյն շեղագիր: ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ·՝ 1ա, 4բ, 6բ, 16բ—17բ, 19բ, 23բ, 26բ, 31բ, 33բ, 48բ, 50բ, 65բ—66բ, 73բ, 83բ, 92բ, 95բ, 104բ, 109բ, 113բ, 114բ, 117բ, 119բ, 123բ, 124բ, 132բ, 137բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1850ի ատենները: ԳՐԻՉ՝ անյայտ: ՏԵՂԻ՝ անյայտ: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Յանգարան ձայնակից բառից», նմանահունչ բառերու բառարան մը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 1բ· Համադրուած են նմանահունչ գիրերը եւ միաժամանակ ցանկն է Յանգարանիս:

Թղ· 2ա· «Ա՝ Ա, բա, դա, Լիբեա, Եւրոպիա···»:

Այս ձեւով իրարու կը յաջորդեն, վերջաւորութիւնները նկատի առնելով *Թղ· 5ա՝ «Ապ, Աբ, Ափ, Ամպ, Այբ, Այպ, Աղփ, Արբ, Արփ» եւն·*:

Թղ· 135ա· «Գիտելիք ի Շնորհալիէ», նկատի առած է *Շնորհալիի* չափական բանաստեղծութեանց յանգերու համաձայնութիւնը, իսկ *Թղ· 136բ՝ Շարակնոց*ինը:

2239

(Հին թիւ չունի)

ԱՂՕԹԱԳԻՐՔ ՀԱՅԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ԱՆՑԱՑՏ — ԺԸ—ԺԹ դար

ԹՈՒՂԹՔ՝ 108, իջակալուած 1—202: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17·5×11: ՊՐԱԿՔ՝ 10: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×9: ՏՈՂՔ՝ 20: ՆԻՒԹ՝ հին միջակ հաստութեամբ զօրաւոր թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կողք չունի: ՀԱՆ-

© National Library of Armenia

ԳԱՄԱՆՔ՝ ընդհանուրը լաւ, եռեւի պրակը փակուելու սկսած։ ԳԻՐ՝ հին շեղագիր։ ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ։ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն․ չունի։ ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ․ 1—2 (իրարու կպած), 104—105բ, 107բ—108բ (ծարոտուքներով)։ ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ—ԺԹ դար։ ԳՐԻՉ՝ անյայտ։ ՏԵՂԻ՝ անյայտ։ ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ՝ չկան։

Մատեանս է՝ Հայատառ Թուրքերէն աղօթագիրք։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ․ 3ա․ «Սապահ տուվասը, Հայր մէր, Ողչուն քեզ, Հավատանք։ Ինանըրըմ կէօյլու եէրի եարատան․․․»։

Թղ․ 6ա․ Պատարագի աղօթքներ, որուն կը յաջորդեն բազմապիսի աղօթքներ եւ լիթանիաներ։

2240

(Հին թիւ չունի)

ՀԱՄԱՌՕՏ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՒՌՆԻԱ(°) 1891

ԹՈՒՂԹՔ՝ 30, իջակալուած 1—39։ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17·5×12·3։ ՊՐԱԿ՝ միակ։ ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 13·5×10։ ՏՈՂՔ՝ 18։ ՆԻՒԹ՝ միջակ հաստութեամբ գծաւոր թուղթ։ ԿԱԶՄ՝ կարուած, բայց կողք չունի։ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ։ ԳԻՐ՝ նոր գեղեցիկ շղագիր, նոյն թիւ 973 ձեռագրին հետ։ ԹԱՆԱՔ՝ մութ մանուշակ։ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն․ չունի։ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ՝ նիւթին վերաբերեալ Թղ․ 4, 7, 9, 12, 16, 23։ ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ․ 1, 2բ, 4ա, 7բ, 12ա, 16ա, 23ա, 28բ—30բ։ ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1891։ ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը։ ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Զմիւռնիա։ ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ՝ չկան։

Մատեանս է՝ «Աշխարհագրութիւն համառօտ, ի պէտս պատրաստողական դասու։ 1891»։ Բովանդակութեամբ նոյն *Թիւ* 2078 Ձեռագրի առաջին մասին հետ մինչեւ *Թղ․ 15բ*։

2241

(Հին թիւ չունի)

Ս․ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՇԱԲԱԹ ՕՐ

Ա․ Հատոր

Կ․ ՊՈԼԻՍ 1871

ԹՈՒՂԹՔ՝ 192, իջակալուած Ա—Ժ եւ 1—351։ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17·5×11։ ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած։ ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 13·5×6։ ՏՈՂՔ՝ 23։ ՆԻՒԹ՝ հին միջակ հաստութեամբ վատորակ թուղթ։ ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ ստուարաթուղթ, վրան ննջումով զարդեր, կռնակին ոսկեզօծ՝ *«Աստուածածին Ուղէրինէ միւլահազա»*։ ԹՂԹԵԱՑ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ սկիզբն ու վերջը կէս գունաւոր։ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ։ ԳԻՐ՝ նոտրգրի նման ոչ գեղեցիկ, բայց շատ ճաշակաւոր գրուած շղագիր։ ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ։ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն․ չունի։ ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ․ 1, 2բ, 185բ, 190—192։ ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1871։ ԳՐԻՉ՝ Առաքելեան Կարապետ Եպիսկոպոս։ ՏԵՂԻ՝ Կ․ Պոլիս։ ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ եւն․ չկան։ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ՝ առաջին պահպանակի ներքին երեսին վրայ՝ *«Ձեռագիր մատեան Կարապետ Եպիսկոպոսի Անկիւրեայ եւ առաքեցաւ ի Վիեննա յամի Տեառն* 1905 *ի Կ․ Պոլսոյ։ Հ․ Քերովբէ Ցովնանեան, Կ․ Մ․»*։

Մատեանս է՝ Ս․ Աստուածածնի նուիրուած Շաբաթ օրերու ընթերցանութիւն Ա․ Հատոր։ *Թղ․ 2ա․ «Ազիզ պիքիր Մարիամա Թագուհս օլունմուշ ճումա էրթէսի։ Եախոտ Ղայէթ ազիզ Պիքիրին ազամէթլէրի, Փազիլէթլէրի, վէ էհթիշամլարը Ուզէրինէ սէնէնին հէր պիր ճումա իրթէսի կիւնլէրի իչին Թէրթիպ օլունմուշ միւլահազալար։ Ծիզվիթ Թարիգինտէն փատրէ Ֆրանչէսքօ Քապրինին Թէէլիֆի։ Վէ Առաքելեան Կարապետ Վարդապետին լիսանընտան Թէրճիւմէսի տիր։ Ծիլտի էվվէլ* 1871*։ Ըստամպօլտա»*։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ․ 3ա․ «Կէօյլուն վէ եէրին Սուլթանը, վէ պիզիմ մուհապէթլի վալիտէմիզ Ղայէթ ազամէթլի ազիզ Պիքիր Մարիամ Աստուածածինէ Թագուհիմէ․․․ Ղայէթ էնտա, նէլաշըդ, վէ կիւնահքեար էվլատըն Կ․ Վ․ Առաքելեան»։

Թղ․ 5ա․ «Միւէլլիֆին մուգատտէմէսի․․․»։

Թղ․ 10ա․ «Պիրինճի միւլահազա․․․»։ Վերջինն է *Թղ․ 178ա՝ «Եիրմի ալթընճը միւլահազա»*։

Թղ․ 186ա․ Ցանկ՝ *«Ֆիհրիսթ»*։

2242

(Հին թիւ չունի)

Ս․ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՇԱԲԱԹ ՕՐ

Բ․ Հատոր

Կ․ ՊՈԼԻՍ 1871

ԹՈՒՂԹՔ՝ 198, իջակալուած 1—374։ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17·5×11։ ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած։ ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 15·5×6։ ՏՈՂՔ՝ 23։ ՆԻՒԹ՝ հին միջակ հաստութեամբ վատորակ թուղթ։ ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ ստուարաթուղթ, վրան ննջումով զարդեր, կռնակը ոսկեզօծ՝ *«Աստուածածին Ուղէրինէ միւլահազա Բ․»*։ ԹՂԹԵԱՑ ՊԱՀՊԱՆԱԿՔ՝ սկիզբն ու վերջը երկգոյն։ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ։ ԳԻՐ՝ նոտրգրի շատ մօտ, ոչ այնքան գեղեցիկ, բայց շատ ճաշակաւոր շղագիր։ ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ։ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն․ չունի։ ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ․ 1բ, 189, 194բ, 196—198։ ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1871։ ԳՐԻՉ՝ Առաքելեան Կարապետ Եպիսկոպոս։ ՏԵՂԻ՝ Կ․ Պոլիս։ ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ չունի։

Մատեանս է՝ Ս․ Աստուածածնի նուիրուած Շաբաթ օրերու ընթերցանութիւն Բ․ Հատոր։ *Թղ․ 1ա՝ «Ազիզ Պիքիր Մարիամա Թագուհս օլունմուշ ճումաա իրթէսի։ Եախոտ, Ղայէթ ազիզ Պիքիրին ազամէթլէրի, Փազիլէթլէրի, վէ էհթիշամլարը Ուզէրինէ սէնէնին հէր պիր ճումաա իրթէսի կիւնլէրի իչին Թէրթիպ օլունմուշ միւլահազալար։ Ծիզվիթ Թարիգինտէ Փատրէ Ֆրանչեսքօ Քապրինին Թէէլիֆի։ Վէ Առաքելեան Կարապետ Վարդապետին Իթալեան լիսանընտան Թէրճիւմէսի տիր։ Ծիլտի սանի։* 1871*։ Ըստամպօլտա»*։ Շարունակութիւնն է Թիւ 2241 Ձեռագրին։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ․ 2ա․ «Եիրմի եէտինճի միւլահազա․․․»։ Վերջինն է՝ *Թղ․ 181բ՝ «Էլլի իքինճի միւլահազա»*։

Թղ․ 190ա․ Ցանկ *«Ֆիհրիսթ»*։

2243

(Հին թիւ 176 եւ 193)

ԲԱՌԱՐԱՆ ԻՏԱԼԵՐԷՆ—ՀԱՅԵՐԷՆ

ԹՐԻԵՍՏ(°) 1810էն առաջ

ԹՈՒՂԹՔ՝ 241, իջակալուած 1—472։ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17·3×13։ ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն 13×4։ ՏՈՂՔ՝ 20։ ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր հաստկեկ թուղթ։ ԿԱԶՄ՝ թղթապատ ստուարաթուղթ։ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ։ ԳԻՐ՝ անցման նոտրգիր։ ԹԱՆԱՔ՝ սեւ։ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն․ չունի։ ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ․ 1, 2ա, 16բ—17բ, 22բ—23ա, 240ա—241բ։ ԺԱՄԱՆԱԿ՝ հաւանաբար 1810էն առաջ։ ԳՐԻՉ՝ անծանօթ։ ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Թրիեստ։ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի։

Մատեանս է՝ Բառարան հայատառ իտալերէն-հայերէն գրքէ ամբողջական է մինչեւ *Թղ․ 49բ*, անկէ ետք գրուած են միայն իտալերէն մասը։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ․ 2բ․ «Իտալերէն՝ Ապպաթէ, Հայերէն՝ Աբբայ․․․»։ Վերջ՝ *Թղ․ 239բ․ «Ծուֆ*ֆօլօ»։

2244

(Հին թիւ 184)

ՏԵՍԱԿԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԹՐԻԵՍՏ կամ ՎԻԵՆՆԱ ԺԸ—ԺԹ դար

ԹՈՒՂԹՔ՝ 439, իջակալուած մէկ մասը միայն 1—707։ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17×12։ ՊՐԱԿ՝ ԾԲ։ ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 13×8։ ՏՈՂՔ՝ 26։ ՆԻՒԹ՝ հին զօրաւոր միջակ հաստութեամբ թուղթ։ ԿԱԶՄ՝ չունի, կազմահան եղած։ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ։ ԳԻՐ՝ անցման նոտրգիր։ ԹԱՆԱՔ՝ սեւ։ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ չու-

© National Library of Armenia

նի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 438բ—439բ: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԸ—ԺԹ դար: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան մը: ՏԵՂԻ՝ Թրիեստ կամ Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ «Ճառ ի վերայ Աստուծոյ եւ աստուածային ստորոգութեանց»: Շարունակութիւնն է թիւ 2249 ձեռագրին:

2245

(Հին թիւ 195)

ԵՐԳԱՐԱՆ

ՎԻԵՆՆԱ(°)

ԹՈՒՂԹՔ՝ 103, իջակալուած 1—203: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17·2×11·5: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 13×8·5: ՏՈՂՔ՝ 14 միջին հաշուով: ՆԻՒԹ՝ միջակ հաստութեամբ գծաւոր թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսալաթ թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կազմը վնասուած, թուղթերը դեղնած: ԳԻՐ՝ նոտրգրէն մինչեւ շղագիր, խառն, (զանազան ժամանակներուն գրուած): ԹԱՆԱՔ՝ գունատած սեւ: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 1—4, 33բ, 43բ—60բ, 70, 78—100: ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԹ· դարու վերջերը: ԳՐԻՉ՝ անծանօթ, Մխիթարեան աշակերտներ: ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Վիեննա: ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ չունի:

Մատեանս է՝ Երգարան Հայերէն—Թուրքերէն—Ֆրանսերէն—Իտալերէն—Գերմաներէն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ· 5ա· «Երգ Վարդանանց զօրավարաց եւ այլոց զօրակա(նա)*ց Հայոց: Ան ելցուք ի դաշտ ի կողմն մեծ Արտազու...»*: (3 տուն):

Թղ· 6ա· «Երգ բարեկենդանի: Ակռաքին մեծ կարասին բոլորտիքն են բազմեր...» (5 տուն):

Թղ· 7ա· «Երգ սրբոյն Ստեփաննոսի: Ահա բարբառ զօրութեան...» (24 տող):

Թղ· 7բ· «Երգ մեծին Վարդանայ: Ի պարս ընտրելոց վեհից դիւցազանց...» (3 տուն):

Թղ· 8ա· «Ոչ ըզՊինդարեան խնդր(ե)մք հնարաւոր երգոց պաճուճանս...» (12 տուն):

Թղ· 9ա· «Երգ Արբահօր: Հաճեաց այսօր Տէր մարդասէր...» (2 տուն):

Թղ· 9բ· «Ստիպեն երկինք երգել աղեօք Պինդարեան...» (1 տուն):

Թղ· 10ա· «Երգ առ Ս· Կուսին: Ով ամենասուրբ, ով բազումողորմ...» (1 տուն):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ձեռագիրս բովանդակութեամբ նոյն ըլլալով թիւ 1678 ձեռագրին հետ, հոս կու տանք միայն վիճաբանութիւններու սկզբնաւորութեանց թղթահամարները: *Վիճաբանութիւն Ա·՝ Թղ· 1ա, Ը·՝ 149բ, Թ·՝ 307բ:*

ԺԹ· դարու վերջերը

Թղ· 10ա· «Երգ Աւստրիայ: Պահէ Աստուած ու պաշտպանէ...» (4 տուն):

Թղ· 10բ· «Յիսուս Քրիստոս մեզ ծնաւ, ուրախ լերուք...» (11 տող):

Թղ· 11ա· «Հայք ի դինըմպուս: Լուրջ լերուք ընկերք...» (5 տուն):

Թղ· 12ա· «Երգ: Փողք հնչեն, չաչեն զէնք, այերք թընդան...» (4 տուն):

Թղ· 12բ· «Երգ առ Ս· Կոյս Մարիամ: Շուշանադեղ դու օրիորդ...» (2 տուն):

Թղ· 13ա· «Որպէս ամպ արագ սրանայ..» (2 տուն):

Թղ· 13բ· «Զունելով ինչ բաւական մերոյ սիրոյս գրաւական...» (4 տուն):

Թղ· 14ա· «Երգ: Շնորհ ունիմք քեզ ո երկինք...» (2 տուն):

Թղ· 15ա· «Երգ: Ան արիք յերգ եղբարք...» (3 տուն):

Թղ· 15բ· «Արտաւազդ ի վիհն Մասեաց: Գարունն էր կենացս դեռ...» (5 տուն, տպագրուած, թուղթը վրան կպցուած):

Թղ· 16բ· «Կրունկ ուստի կը գաս, ծառայ եմ ձայնիդ...» (10 տուն):

Թղ· 18ա· «Հրաւէր առ քաջազունս Մամիկոնեանն տոհմին: Տաճարք փակեալք, սին հրապարակք...» (5 տուն):

Թղ· 18բ· «Քաջալեր Արամայ առ զօրս: Հայկեան որդիք օն եկայք...» (4 տուն):

Թղ· 20ա· «Հառաչանք: Քանի լացաւ Երասխ դարեր...» (30 տող):

Թղ· 21ա· «Դու ժանտ Վասակ այր ուխտանենգ...» (6 տուն), «1873 *Փետրուար* 20»:

Թղ· 22ա· «Անդ ուր Կեփայ հանգչին ոսկերք...» (3 տուն):

Թղ· 22բ· «Առ գառն անմեղ: Ուստի՞ կու գաս դու գառնիկ...» (8 տուն):

Թղ· 23բ· «Աղբիւր կենաց եւ փրկութեան մերոյ...» (1 տուն):

Թղ· 24բ· «Ոհ աս ինչ չքեղ գիշեր...» (1 տուն):

Թղ· 24ա· «Ով ամենուն մէկհատիկ յոյս դու սուրբ Կոյս...» (5 տող):

Թղ· 24ա· «Մեծի սիրոյն տիպ գեղեցիկ...» (2 տուն):

Թղ· 24բ· «Մէյ մ'ալ ոհ ան մեր հայրենի չէն երկիրներ տեսնէի...» (2 տուն):

Թղ· 25ա· «Երգ քահանայապետի: Ուր սուրբ Պետրոս չիրիմ դրուած...» (1 տուն):

Թղ· 25ա· «Աւաղ աս ինչ ցաւեր սիրտս պատեր...» (2 տուն):

Թղ· 25բ· «Ողբ: Կասիր աղէ անագորոյն դու իշխան...» (10 տուն):

Թղ· 27ա· «Մէյ մ'ալ ոհ տեսնէի Արմաւիր մեր Հայկազանց չիրիմներն..» (1 տուն):

Թղ· 27բ· «Վահանայ վերջին պատերազմը իր մէկ զինուորէն պատմուած: Գիշերը նոր էր անցեր...» (տպագրուած):

Թղ· 28բ· «Հայ զինուոր մը: Քաջաց արեան եմ ծնունդ...» (3 տուն):

Թղ· 29բ—30ա· Թուրքերէն 4 երգ: Հայատառ:

Թղ· 30բ· «Ըզքեզ սուրբ Հայր Անտոնիէ...» (3 տուն):

Թղ· 31ա· «Աղբիւր կենաց եւ փրկութեան մերոյ...» (1 տուն):

Թղ· 31ա· «Հուրն սիրոյ իմոյս աչքի...» (7 տուն):

Թղ· 32ա· «Ոհ աս ինչ հըքեղ գիշեր...» (1 տուն):

Թղ· 32ա· «Երգ Արբահօր: Տուր Տէր գոչել ի մի բերան...» (2 տուն):

Թղ· 33ա· «Օն դուք սէգք ազգք Արեաց, երկինք են ձեզ հովանի...» (12 տող):

Թղ· 34ա—43բ· Ֆրանսերէն եւ Իտալերէն երգեր:

Թղ· 61ա· «Բիւր լուրջ ձայնիւ օն գոչեցէք...» (34 տող):

Թղ· 62ա· «Ոչ, ձեզ ոչ, չիք չիք յաղթութիւն...» (4 տուն):

Թղ· 62բ· «Սուրբ Հոգւոյն շնորհօք կուռ զըրահաւոր...» (3 տուն):

Թղ· 63ա· «Բոց վարդադեղ լոյս համասփիւռ...» (2 տուն):

Թղ· 63բ· «Նոր երկինք այսր նոր ելք արեւու...» (2 տուն):

Թղ· 64բ· «Ս· Աստուածածնի պատկերի մը առջեւ: Սենեկիս մեծ կու տայ զարդ...» (12 տուն): *«Սեպտ· 15, 1872 Մարիա Լանցէնտորֆ»:*

Թղ· 66ա· «Զէ, չէ, չէ, չէ, չէ, չենք ընդունիր...» (2 տուն):

Թղ· 66բ· «Իմ հայրենիքս զիս կը կանչէ...» (6 տուն):

Թղ· 67ա· «Մեր քաջ Հայոց զօրութիւն...» (4 տուն):

Թղ· 68ա· «Ի բիւր ձայնից բնութեան հըքեղ» երգի առաջին մասը կը պակսի թուղթ մը պատռած հանուած ըլլալով, այսօր կը սկսի «*Մատուռք* Բուկին ըլլան ի գիւղ, *թէ որ զարնեն փափուկ քնար...»* (4 տուն):

Թղ· 68բ· «Մինչդեռ յուսով խայտայ բնութիւն...» (4 տուն):

Թղ· 69բ· «Կ'երդնունք, կ'երդնունք ի մէջ սրահիս...» (4 տուն):

Թղ· 71ա—77բ· Գերմաներէն երգեր:

2246

(Հին թիւ 325)

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

Կ· ՊՈԼԻՍ(°) 1842—1843

ԹՈՒՂԹՔ՝ 93: ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 17×11: ՊՐԱԿՔ՝ չեն նշանակուած: ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասիւն 13×9: ՏՈՂՔ՝ 16: ՆԻՒԹ՝ միջակ հաստութեամբ զօրաւոր թուղթ: ԿԱԶՄ՝ կիսակաշի, թղթապատ ստուարաթուղթ: ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ ընդհանուրը լաւ, կողքը վնասուած, Թղ· 9 պատռած, տեղ-տեղ թուղթեր հանուած են, հմմտ· ընդմէջ Թղ· 89 եւ 90: ԳԻՐ՝ անցման նոտրգիր: ԹԱՆԱՔ՝ սեւ, խորագիրներն ու սկզբնատառերը, նոյնպէս վերջաւորութիւններ՝ կարմիր: ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ՝ եւն· չունի: ՓԱԿՄԱՆ ԶԱՐԴ՝ Թղ· 93բ սեւ ու կարմիր: ԴԱՏԱՐԿ՝ Թղ· 93ա· ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1842 եւ 1843: ԳՐԻՉ՝ Յարութիւն Յակոբեան,

© National Library of Armenia

որդի Տողրամաճի Պարոն Յակոբի։ ՏԵՂԻ՝ հաւանաբար Կ. Պոլիս։ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ՝ Թղ. 1բ, 2ա, եւ բազմաթիւ կտորներու վերջաւորութեան կարճ տողեր, ընդհանրապէս միայն ստորագրութիւն։

Մատեանս է՝ Ժողովածու, ուր կան. Նամակագրութիւն Գրաբար, աշխարհաբար, հայատառ թուրքերէն, աղօթքներ, լիթանիաներ, շարականներ եւ տաղեր, ինչպէս նաեւ զանազան հաշիւներ, առանց որոշ կարգի։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 2բ. Զանազան նամակներ։ Որոշ նամակներու հասցէներ են. *Թղ. 2բ՝ Մահտեսի Ռափայէլ, Թղ. 3ա՝ Մանիէլ Աղա, Թղ. 12ա՝ Վահան Աղա, Թղ. 39ա՝ Պօղոս Աղա Յիմրիւզեան ի Պէկօղլու, Թղ. 41բ՝ Գրիգոր Վարդապետ, Թղ. 45բ՝ Մահտեսի Թադւոր Աղա, Թղ. 47ա՝ Ստեփանոս Պատրիարք, Թղ. 48ա՝ Մանուէլ Աղա, Թղ. 48բ՝ Մեսրոպ Եպիսկոպոս եւ Կարապետ Աղա, Թղ. 60բ՝ Քէչիշ Մինաս Էֆէնտի, Թղ. 65ա՝ Գաբրիէլ Աղա, Թղ. 65բ՝ Մկրտիչ Եղբայր, Թղ. 75ա՝ Նշան Աղա։*

Մէջընդմէջ կան նաեւ նամակագրութենէ տարբեր նիւթեր. այսպէս. *Թղ. 25ա—27ա՝ «Զօրութիւն ճանաչելոյ եւ յիշելոյ. Յորժամ հոգին խորհրդով տանի զմտադրութիւն...»։*

Թղ. 31ա—32ա. «Որ ուրանայ զգաստատումն, ասէ, ամենայն զոր տեսանեմ յաշխարհի, իբր ըստուեր, ի միում վայրկենի ծնանի եւ մեռանի...»։

Թղ. 40ա—40բ. «Վասն ծոյլ տղայի։ Այր ոմն եւ զորդի իւր առընթեր ուրումն վարժապետի, ուսանիլ զգիրս...»։

Թղ. 49ա—50բ. «Երգ մանկանց որք ելանեն ի դպրատանց. Դու Տէր Աստուած զանձդ շնորհաց...» (14 տուն)։

Թղ. 51ա—54ա. «Եղտանի մեվրուտ ադիզ պիքիր Մարիամ վալիտիլ Մեսիհ հազրէթինի ադիզ Գրիգոր Նարեկ պեւտելինին իֆատելերինտէն ինչու պապի նիեազըն լիսանի թիւրքիյէ թէրճումեսիտիր. Սէր 8։ էյ իմտի պու քատար իւրեք քըրըք...»։

Թղ. 54բ—58բ. «Ադիզ Գրիգոր Նարեկացընն արզուհալլերինտէն ինչու ... պապն թիւրքիւ լիսանէ թէրճումեսիտիր։ Փատիշահի պալեա հազրեթլերի մերտէ հիյալէթլի իզզեթտէ նէքտայ...»։

Թղ. 67բ—73ա. Զանազան տաղեր, մեղեդիներ, շարականներ։

Թղ. 76ա—77ա. «Պատուէր դպրատան մանկանց. Այս են պատուիրանք մերոյս դպրոցին...» (14 տուն)։

Թղ. 77բ—79ա. «Հօր Աստուծոյ Որդի եւ Բան...» (12 տուն)։

Թղ. 79բ—80բ. «Զերգս օրհնութեանց ի ձայն մաղթանաց քեզ վերնծայեմ հաստիչ ընութեանց...» (12 տուն)։

Թղ. 81ա—բ. «Առաքինութեան սէրն է լըրումն օրինաց, զերէ առանց սիրոյ մարդ զինչ գործ որ փակչի, անկատար կու թողու...»։

Թղ. 83ա. Տապանագիր մը՝ *«Որք շուրջ եկեալք ճանապարհի այս քարախիտ անչէն քաղքի... Իմաս անուն Երբատ որդի, ես կին էյի Պաղտեանց զարմի, Սառաֆ Օհաննէս Աղայի...»։*

Թղ. 83բ. «Իլիմ վէ իլֆան սեպեպի ըէֆաթ տըր...» (6 տուն)։

Թղ. 84—87բ. Վաճառականական եւ փոխառութեանց անդորրագրելու եւ հաստատականներու օրինակներ։

Թղ. 88ա. «Տեսի մանուկ անուամբ զարուն...» (4 տուն, տարւոյ չորս եղանակներու մասին)։

Թղ. 88բ—91բ. Զանազան հաշուի վերաբերեալ բանաձեւեր եւ հաշիւներ կատարելու կերպեր։

Թղ. 92ա—բ. Զանազան անկարեւոր գրչափորձեր։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Թղ. 1բ. «Այս տետրակը Տիրացու Յարութիւնին է»։

Թղ. 2ա. «Հայր եւ Որդի եւ Սուրբ Հոգի, տուր զօրութիւն ծառայիս քո, զի կարող լինիցիմ գրել բարւոք։ Առիթ ձեռագիր տետրակիս իմոյ այս է, որ ես Տօղրամաճի Պարոն Յակոբի որդի՝ Յարութիւնս ուսայ զայս աղնիւ գիրս եւ թուագիրս եւ ընթերցմունս Թասլիճեան յարգելի Նասիպ վարժապետէ որ եւ բարերարն Աստուած ինքն վարձատրեսցէ աստ եւ ի յանթերձեալումն յերկնից արքայութեանն արժանի արասցէ. ամէն։

Զանա դուն ըլլաս արի զօրաւոր
Զի օգուտ չաներ լաւութիւն հօր մօր,
Գէշ ընկերներէն ծուլից հեռացիր,
Զըլլա ծուլութեամբ մնաս մութ խաւար»։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Շնորհակալութեամբ ստացուած)

Ա. Ահարոնեանի Ճառը, *արտասանուած իր գրական 40ամեայ յոբելեանին, Սորպոնի սրահը, 1930 Մայիս 10ին։ Գահիրէ, տպ. Յուսաբեր*, 1930, *էջ* 14։

Աբեղեան Մանուկ Խաչատուրի, *Երկեր. Հատոր Է.։ Երեւան, ՀՍՍՀ ԳԱ. Հրտ.* 1975, *էջ* 604։

Աբէլեան Հրաչ, *Տէր Զօր։ Լոս Անճելըս*, 1981, *էջ* 112։

Աբովեան Խաչատուր, *Վէրք Հայաստանի. պատմական վէպ։ Երեւան, Համալսարանի Հրտ.* 1981, *էջ* 384։

Աբրահամեան Աշոտ Գարեգինի, *Հայկական ծածկագրութիւն։ Երեւան, Համալսարանի Հրտ.* 1978, *էջ* 315։

Աբրահամեան Արամի Հաւաքածուն, *Գեղանկար. Նուիրատուութիւն Սովետական Հայաստանի։ Երեւան, Սովետ. Գրող Հրտ.* 1981, *էջ* 168։

Աբրահամեան Սէրգէյ Գեանջումի, *Ժամանակակից գրական հայերէն։ Երեւան, ՀՍՍՀ ԳԱ. Հրտ.* 1981, *էջ* 419։

Ադանալեան Մեսալինա Լեւոնի, *Թէոդիկի «Ամէնուն տարեցոյցը»։ Երեւան, ՀՍՍՀ ԳԱ. Հրտ.* 1981, *էջ* 240։

Ազատխանեան Յովսէփ, *Ղարափաղցի Գրիգոր Ազատխանեան Եգիպտոսի մէջ։ Վալանս*, 1982, *էջ* 23։

Ալաջաջեան Ստեփան Եղիայի, *Ոսկեդոյն ծիրկաթին. վիպակներ։ Երեւան, Սովետ. Գրող Հրտ.* 1981, *էջ* 470։

Ալեք Փիլիպոսեան Ազգային Վարժարան, *Հալիվուտի Հայաստանեայց առաքելական Եկեղեցւոյ*։ 1976, *էջ* 92։

Ալթունեան Թաթուլ, *Հայկական ժողովրդական երգեր։ Երեւան, Սովետ. Գրող Հրտ.* 1981, *էջ* 152։

Ակիշեան Նուպար, *Անարգուած մարդիկ։ Լոս Անճելըս*, 1978, *էջ* 213։

Ահարոնեան Արմէնուհի, *Հրազդան, առաջին տարի* 1957, *էջ* 62։

— *Երկրորդ տարի* 1935, *էջ* 76։

Ահարոնեան Վ. եւ Ա., *Հրազդան. Բ. տարի։ Պոսթըն*, 1935, *էջ* 76։ *Տպ. Հայրենիք*։

Աղաբաբեան Ռուբէն Յակոբի, *Հանդիպում զարերի հետ։ Երեւան, Սովետ. Գրող Հրտ.* 1982, *էջ* 55։

Աղաբաբեան Սուրէն Բաբգուխի, *Յօդուածներ, դիմանկարներ, յուշեր։ Երեւան, Սովետական Գրող Հրտ.* 1982, *էջ* 368։

— *Ժամանակակից հայ արձակը. ժողովածու։ Երեւան, ՀՍՍՀ ԳԱ. Հրտ.* 1981, *էջ* 287։

Աղայեան Ծատուր Պավելի, *Ռուսաստանի դերը հայ ժողովուրդի պատմական ճակատագրում։ Երեւան, Հայաստան Հրտ.* 1981, *էջ* 386։

Աղայեան Ղազարոս, *Անահիտ։ Երեւան, Հայաստան Հրտ.* 1973։

— *Երկեր։ Երեւան, ՀՍՍՀ Հրտ.* 1981, *էջ* 337։

Աղաւնի, *Երկեր երկու հատորով. Հատոր Բ։ Երեւան, Սովետական Գրող Հրտ.* 1982, *էջ* 728։

Անէմեան Գոհար Արամի, *Մարիետա Շահինեանի հետ. գեղարուեստական ակնարկ։ Երեւան, Սովետական Գրող Հրտ.* 1981, *էջ* 48։

Անէմեան Միհր, *Յարատեւ պայքար։ Լոնդոն, ԵՀՈՄ.* 1981, *էջ* 64։

Ամերիկահայ Միջազգային Գոլէճ, *Տարեգիրք* 1976—77։ *Լա Վէրն, էջ* 60։ 1979—80, *էջ* 80։ 1981—82, *էջ* 96։

Ամէն ինչ Սպորտի Մասին, *ռուսերէնից թրգմ. Ռ. Ա. Խալաթեանց։ Երեւան, Հայաստան Հրտ.* 1981, *էջ* 604։

Ամփոփ տեղեկագիր դպրոցների մասին։ *Թեհրան*, 1980, *էջ* 11։

Այգեկցի Վարդան, *Ազուէսագիրք։ Երեւան, ՀՍՍՀ Հրտ.* 1981, *էջ* 112։

Այվազեան Լեւոն, *Բարեգործական, դուն լոյս գերընական։ Քերթուածներ։ Լոս Անճելըս*, 1981, *էջ* 27։

Այվազեան Սուրէն Բախշիի, *Խնձորեակ. վէպ։ Երեւան, Սովետ. Գրող Հրտ.* 1982, *էջ* 496։

Անանեան Հ. Պօղոս, *Քրիստոնէութեան հետքեր Հայաստանի մէջ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի քարոզութենէն առաջ. պատմական ուսումնասիրութիւն։ Հայագիտական Մատենաշար՝ Բազմավէպ, Թ.* 14։ *Վենետիկ Ս. Ղազար*, 1979, *էջ* 101։

Անանիկեան Ռ. Գ., *Յաւերժ բարեկամութիւն. Ռուսաստանի հետ Հայաստանի միաւորման* 150 *ամեակի տօնակատարու—*

© National Library of Armenia